

CUVÂNT ÎNAINTE

Ne-am propus să scriem un manual deopotrivă prietenos și serios, cu ajutorul căruia, voi, elevii, să înțelegeți că a ști să comunicați, adică să ascultați, să vorbiți să citiți și să scrieți, înseamnă să puteți descoperi o seamă de lucruri interesante despre lume și

despre voi înșivă. Dar și să fiți performanți la orice disciplină școlară. Ne-am dorit ca acest manual să vă stârnească curiozitatea, să vă dezvolte gândirea critică, creativitatea și sensibilitatea pentru frumos și adevăr. Am încercat să creăm puțin între școală și viață, astfel încât voi să descoperiți un sens în ceea ce învățați și să vă asumați această experiență de cunoaștere și valorificare a patrimoniului nostru literar.

Manualul vă propune un itinerar de explorare a lumii din jur prin intermediul operelor literare de valoare cu instrumentele specifice disciplinei literatura română.

Începem prin a vă invita într-o călătorie în necunoscut, continuăm cu o perspectivă asupra valorilor umane esențiale și propunem apoi o incursiune în tărâmul lăuntric. Cum în jurul nostru se petrec adeseori întâmplări inexplicabile, explorăm mai departe granițe între lumi și universul lumii din cărți. Călătorind, apar mereu prefaceri în noi înșine. La final, vă oferim ocazia să vă priviți iarăși în oglinda cunoașterii de sine, dar prin prisma celor citite și valorificate.

Istoria fiecărui popor se constituie din mai multe componente, dintre care cultura ocupă un loc primordial. Prin cultură, avem în vedere toate artele frumoase și, nu în ultimul rând, literatura, care are ca obiect de bază cartea.

Operele scriitorilor incluși în acest manual constituie o parte a fondului de aur al literaturii române și universale, o chintesență a culturii noastre. La o lectură atentă, veți deduce că fiecare text este doar un exemplu, un model pentru citirea și interpretarea unor texte similare, iar în multe cazuri ele propun deschideri precise spre alte opere ale literaturii artistice.

Manualul este ilustrat cu numeroase reproduceri ale artiștilor plastici și fotografii, uneori funcționale, altele urmând să vă formeze gustul estetic. Noțiunile de teorie literară pe care vi le propunem în acest manual sunt posibii pași pentru formarea unui stil intelectual personal de a analiza și a comenta o operă literară.

Succese și să parcurgeți calea frumosului cu mult entuziasm!

AUTORII

LITERATURA – ARTĂ A CUVÂNTULUI

„Poporul care trăiește în inima propriului său grai, generație după generație, rămâne misterul unui gând nedescifrat până la capăt.”

(Karol Josef Wojtyła)

REAMINȚIȚI-VĂ!

- ✓ **Opera literară** este o creație în proză sau în versuri, care prezintă într-o formă aleasă, prin intermediul limbajului artistic și al ficțiunii, fapte, întâmplări, aspecte din natură, personaje, gânduri, idei și sentimente, reușind să-l emoționeze pe cititor. Prin ea autorul creează un univers imaginar propriu.
- ✓ **Opera literară** este un text ficțional care transmite cititorului idei, dar mai ales sentimente și emoții.
- ✓ Acest univers este realizat printr-un limbaj literar care are valoare artistică datorită utilizării expresive a cuvântului. Limbajul artistic presupune existența figurilor de stil care creează imagini artistice.
- ✓ Literatura, fiind o artă a cuvântului, utilizează cuvintele și asociațiile de cuvinte în așa fel, încât să obțină o expresie unică, sugestivă. În literatură este oglindită realitatea. Ea, însă, e prezentată în așa mod, ca să-i trezească cititorului cele mai profunde emoții și trăiri.
- ✓ Izvorul tuturor operelor literare este *realitatea obiectivă* în multiplele ei forme de manifestare.
- ✓ **Orice operă literară** are o structură, înțelegând prin aceasta alcătuirea ei în elemente componente ale unui întreg. Aceste elemente se află în interdependență unele cu altele și cu întregul.
- ✓ Când vorbim despre structura operei literare, avem în vedere: *tema, motivul, subiectul, conflictul, modurile de expunere, elementele de compoziție, personajele literare, dar și figurile de stil, elementele de prozodie și de sintaxă poetică*, raportate la specificul genurilor literare.
- ✓ Transfigurând artistic realitatea prin ficțiune, scriitorul devine creatorul operei literare, care reprezintă o unitate indisolubilă între conținut și formă, cu un mesaj pe care-l transmite prin cuvinte structurate într-un text cu valoare estetică.

TEXT AUXILIAR

FRUMOASĂ-I LIMBA NOASTRĂ

Pe ramul verde tace
O pasăre măiastră,
Cu drag și cu mirare
Ascultă limba noastră.

De-ar spune și cuvinte
Când cântă la fereastra,
Ea le-ar lua, știi bine,
Din, sfânta, limba noastră.

(Grigore Vieru)

ACTIVITATE DE POST-LECTURĂ

1. Citiți expresiv poezia, respectând tonul fundamental și evidențind cuvintele marcate afectiv.
2. Explicați cu ajutorul unui șir de sinonime sensurile posibile ale cuvântului *limbă*.
3. Comentați opinia poetului despre pasărea măiastră.
4. Explicați afirmația poetului „... *Ea le-ar lua, știi bine, Din, sfânta, limba noastră*”.
5. Argumentați și construiți câteva enunțuri cu referire la această afirmație.
6. Demonstrați că textul de mai sus este o operă literară lirică.

AFLAȚI MAI MULT!

O strategie care ne ajută să înțelegem mai bine textul este aceea de a integra informațiile noi în universul nostru afectiv, raportându-le la emoții pe care le-am simțiti la rândul nostru.

REFLECTAȚI!

❖ „Vorbindu-ne corect și frumos limba, omenim astfel pe străbuni, pe cei care au creat societatea cuvintelor civilizate. Uitând un cuvânt trebuincios, o expresie din comoara graiului matern, uți ceva din istoria poporului tău.”

(Grigore Vieru)

❖ „Dacă trecutul influențează limba, limba, la rândul ei, e în stare să ne lămurească asupra trecutului unei națiuni, mai ales pentru epocile îndepărtate, pentru care lipsesc documentele istorice.”

(Sextil Pușcariu)

DOINA POPULARĂ

„Doina este prilejul prin care omul comunică cu sufletul, reușind să-l scoată din încercuirea suferinței...” Camelia Oprea

DOINĂ, DOINĂ, CÂNTEC DULCE

Doină, doină, cântec dulce,
când te-aud nu m-aș mai duce.
Doină, doină, viers cu foc,
când răsunî, eu stau pe loc!
Bate vînt de primăvară -
eu cînt doina pe afară,
vine iarna friguroasă -
eu cînt doina-nchis în casă,
frunza-n codru mă îmbie -
eu cînt doina de hoție,
frunza cade-ngălbenită -
eu cînt doina cea mîhnită.

Izvorașul curge-n vale -
eu cînt doina cea de cale,
vine timpul de-nsoțire -
eu cînt doina de iubire,
vine timp de rele soarte -
eu cînt doina cea de moarte.
Doina zic, doina suspin,
tot cu dînsa mă mai țin;
doina cînt, doina șoptesc,
tot cu dînsa viețuiesc.
(Culeasă de Vasile Alecsandri)

TURTURICA

Amărâtă turturică,
O! sărmana, vai de ea!
Cît rămîne singurică
O! sărmana, vai de ea!
Zboară tristă prin pustie
O! sărmana, vai de ea!
Mai mult moartă decît vie.
Cît trăiește tot jelește,
Cu alta nu se-nsoțește.
Trece prin pădurea verde,
Dar ea pare că n-o vede.
Zboară, zboară pînă cade
Și pe lemn verde nu șede,
Iar cînd stă câteodată,
Stă pe ramură uscată
Ori se pune pe o stîncă
Și nici bea, nici nu mînîncă.

Unde vede apă rece,
Ea o tulbură și trece,
Unde vede-un vîntător,
Către el se duce-n zbor.
(Culeasă de Vasile Alecsandri)

CUCUL

Cântă puiul cucului
Pe crucea molidului.
„Cucule, vin' lângă mine
Că mă jur să te țin bine
Cu vin dulce strecurat,
Cu pâine de grâu curat.”
„Eu mai bine m-oi ținea
Cu hrana ce mi-a plăcea,
Ș-oi zbura pe-unde oi vrea,
Oi mânca frunza de fag
Ș-oi cânta lumii de drag.
Oi bea apa din izvor
Ș-oi cânta lumii de dor!”

(Culeasă de Vasile Alecsandri)

FLORICICA

Frunză verde de alună,
Mă dusei noaptea pe lună,
Să găsesc o floricică
Care mult inima-mi strică,
Și s-o întreb de ce-n grădină
Pleacă fruntea și suspină?
„Eu mă plec, floarea-mi răspunde,
Căci o jale mă pătrunde,
Arde sufletu-mi și geme,
Căci mă trec fără de vreme.
Trei zile sunt înflorită
Ș-apoi cad de vânt pălită.
De-abia cresc și mă fac floare,
Abia mă-ncălzesc la soare,
Și pe mine cade-ndată
Umbră neagră-ntunecată,
Încât nimeni nu mă vede,
Floare sunt ori iarbă verde.”

(Culeasă de Vasile Alecsandri)

ȘOIMUL ȘI FLOAREA FRAGULUI

Sus, în vârf de brăduț,
S-a oprit un șoimuleț,
El se uită drept în soare
Tot mișcând din aripioare.
Jos la trunchiul bradului
Crește floarea fragului.
Ea de soare se ferește
Și de umbră se lipește.
„Floriciță de la munte,
Eu sunt șoim, șoimuț de frunte,
Ieși din umbră, din tulpină,
Să-ți văd fața la lumină,
C-au venit până la mine
Miros dulce de la tine,
Cât am pus în gândul meu
Pe-o aripă să te iau

Și să mi te port prin soare
Până te-i face roditoare
Și de mine iubitoare.”
„Șoimuleț duios la grai,
Fiecare cu-al său trai.
Tu ai aripi zburătoare
Ca să te înalți la soare,
Eu la umbră, la răcoare,
Am menire-nfloritoare.
Tu te legeni sus, pe vânt,
Eu mă leagăn pe pământ.
Du-te-n cale-ți, mergi cu bine,
Făr-a te gândi la mine,
Că e lumea-ncăpătoare
Pentru-o pasăre ș-o floare!”
(Culeasă de Vasile Alecsandri)

BUSUIOCUL

– Busuioace, busuioace,
N-ai mai crește, nici te-ai coace!
– Dar de ce să nu mă coc,
Că mă port fetele-n joc?
– Trandafire, n-ai mai fi,
Nici în cale-ai înflori!
– Dar de ce să nu mai fiu,
Că mă poartă lelea viu?
– Tu ești viu, dar eu sunt mort,
Și de-abie-n lume mă port.
– Mergi în horă, saltă-n joc,
S-ai parte de busuioc.
Vin la horă ici în șir,
S-ai parte de trandafir.

(Culeasă de Vasile Alecsandri)

AFLAȚI MAI MULT!

Folclorul românesc are o istorie de sute de ani și este o parte foarte importantă a literaturii noastre naționale.

- 🚩 Doinelile populare sunt cele mai vechi forme ale cântecului popular.
- 🚩 Marea majoritate a doinelor populare sunt puse pe note muzicale și se bucură și astăzi de o popularitate intensă.

ÎMBOGĂȚIȚI-VĂ CUNOȘTINȚELE!

1. Selectați individual câteva lucrări folclorice din localitățile voastre de baștină.
2. Desenați o Hartă a folclorului românesc și identificați pe ea localitățile voastre, precum și speciile folclorice specifice spațiului geografic din care fac parte.
3. Audiați câteva doine românești și apoi încercați să le cântați și voi.

ACTIVITĂȚI DE POST-LECTURĂ

1. Identificați în versurile doinelor de mai sus trei regionalisme și arătați forma literară a acestora.

2. Selectați din textele citite câteva cuvinte cu sens figurat și explicați-le.
3. Identificați sinonimele cuvintelor: *dor*, *jale*, *drag*, *suspină*, *rămurea*.
4. Formulați patru enunțuri în care să demonstrați polisemantismul cuvântului *dor*.
5. Formați derivatele cuvintelor *viteaz* și *haiduc*. Alcătuiți câte un enunț cu aceste cuvinte.

EXPRIMAȚI-VĂ PĂREREA!

1. Citiți expresiv textele de mai sus și încercați să stabiliți ideile principale din aceste doine.
2. Motivați frecvența verbelor la persoana I singular. Transcrieți, în acest sens, două exemple corespunzătoare.
3. Ce sentimente desprindem din textele acestor poezii? Motivați-vă răspunsul.
4. Identificați cuvintele necunoscute de voi și explicați-le cu ajutorul dicționarului. Înscrieți câteva dintre ele în caiete.
5. Explicați rolul afectiv al cuvântului *dor*. Argumentați-vă răspunsul. Alcătuiți câteva enunțuri cu acest cuvânt.

REȚINEȚI!

- Textele propuse pentru lectură transmit, în mod direct, propriile sentimente ale creatorilor anonimi. Ele sunt **opere lirice**, adică exprimă sentimente duioase – tristețe, bucurie, iubire, dar și ură. De obicei, ele se cântă.
- **Poeziile lirice** populare în care sunt exprimate cele mai variate sentimente ale poporului nostru se numesc **doine**.
- **Doina** este poezia lirică specifică folclorului românesc, care exprimă un sentiment de dor, de jale, de dragoste, de revoltă, etc., fiind însoțită, de obicei, de o melodie adecvată.

ÎMBOGĂȚIȚI-VĂ CUNOȘTINȚELE!

Doinele sunt cele mai vechi opere literare. Ele s-au transmis pe cale orală, din generație în generație, prin cântec.

Melodia doinei se caracterizează prin *tempo larg*, *tărăgănat*. De aceea doinele poartă diferite denumiri: *horă/cântec*, *cântec lung*.

În funcție de diversitatea sentimentelor pe care le exprimă, ele se pot grupa în:

- a. *doine de jale*;
- b. *doine de dor*;
- c. *doine de haiducie*;
- d. *doine de cătănie*;
- e. *doine de înstrăinare*;
- f. *doine de dragoste*;
- g. *doine de păstorie*.

Versurile doinelor au rimă împerecheată, măsura de 7-8 silabe, ritmul trohaic. Unele doine încep cu expresia „*frunză verde*” sau „*foaie verde*”, ceea ce demonstrează încă o dată că aparțin stilului popular.

Din a doua jumătate a secolului XIX doinele au început să fie culese și publicate de către unii scriitori și cercetători ai literaturii noastre populare: Vasile Alecsandri, Mihai Eminescu, Lucian Blaga, Simion Florea Marian, Ion Pop Reteganul, ș.a.

Prima și cea mai importantă culegere de doine a fost publicată în 1852 de Vasile Alecsandri.

REAMINTIȚI-VĂ!

Ați învățat că potrivirea sunetelor de la sfârșitul versurilor, începând cu ultima silabă accentată, se numește **rimă**.

Rima împerecheată înseamnă potrivirea sunetelor a două versuri alăturate, ca în exemplul:

„Venea mare ca **vântul**,
Ca vântul și ca **gândul**,
Cu părul lăsat **în vânt**,
Cu măciuca de **pământ**.”

(Folclor)

FOLOSIȚI-VĂ CUNOȘTINȚELE!

1. Citiți expresiv doinele de mai sus și efectuați analiza prozodică a acestor versuri: *tipul strofei, al rimei și ritmului*.
2. Ce sentimente trezește în voi această doină?
3. Arătați ordinea în care cele trei aspecte menționate mai jos

au rolul de a produce o impresie asupra cititorului:

ceea ce vi se spune;

ceea ce vi se sugerează ;

armonia poetică a versurilor.

4. Alegeți pentru fiecare text versurile care exprimă în modul cel mai sugestiv sentimental predominant și notați-le în caiete. Argumentați.
5. Identificați regionalismele și arhaismele din aceste texte și explicați utilizarea lor.
6. Demonstrați că aceste texte aparțin literaturii populare.

EXERCIȚII. APLICAȚII

1. Ce aspect ale vieții poporului nostru sunt oglindite în aceste opera lirice? Argumentați-vă răspunsul.
2. Identificați cuvintele și grupurile de cuvinte care se repetă și arătați ce comunică autorii populari cu ajutorul lor.
3. Explicați următoarele versuri: *Doina cant, doina șoptesc/ Tot cu dânsa viețuiesc*. De ce credeți că ele sunt semnificative? Argumentați-vă răspunsul.
4. Precizați ce exprimă eul liric în fiecare dintre aceste doine.
5. Ce elemente proprii de conținut observați în doine?

REFLECTAȚI !

1. Ce figuri de stil sunt utilizate cel mai des în aceste texte? Selectați și înscrieți câteva în caiete.
2. Identificați în doinele citite cele mai semnificative imagini vizuale și auditive. Explicați importanța lor în conturarea ideii poetice.
3. Selectați versurile care exprimă complexa stare sufletească trăită de eroul liric în textele citite de voi.
4. Ce impresie îi oferă cititorului cadrul natural creat în aceste texte?
5. Comentați valoarea expresivă a semnelor de punctuație din texte le de mai sus.
6. Selectați câteva doine și analizați-le în clasă

Ca și în cazul altor specii literare populare, termenul de **doină** apare și în poezia cultă, ca titlu al unor creații lirice. Acest tip de opera le întâlnim în creația lui Mihai Eminescu, Vasile Alecsandri, Ștefan Octavian Iosif, Octavian Goga; George Coșbuc ș.a.

TEXT AUXILIAR

DOINA

De Octavian Goga

O doină plânge sus pe culme,
Din fluier unde limpezi cad,
Și legănate lin s-afundă
În pacea codrilor de brad.

Cântare, meșteră cântare,
Te stingi acum încet-încet,
Și-adormi pierdută-n tremurarea
Oftării blânde din brădet...

Mi-ai picurat un strop în suflet
Din taina vremii de demult,
Și plânsul veacurilor duse,
Mă înfioară când te-ascult...

Cum te-ai topit acum în noapte,
Eu stau cu inima la sfat;
În care brad, de care creangă
Plânsoarea ta s-a aninat ?...

Și cât vei mai trăi acolo,
Tu, soră pururea cu noi,
Când va fi mort demult ciobanul,
Și moartă turma lui de oi?...

Târziu odată – cine știe? –
Trecând pe-aici un călător,
Te va culege dintr-o floare,
De dup-o aripă de nor...

Te-a coborî în largul văii,
Și-o lume te va asculta,
Și-o lume-ntregă va începe
Să plângă cu durerea ta...

(Din volumul *Din umbra zorilor*, 1913)

EXERCIȚII. APLICAȚII

1. Citiți și alte doine din folclorul românesc și analizați-le în clasă.
2. Memorizați o doină, la opțiunea voastră.
3. Efectuați, în scris, o paralelă între doinele populare și doina cultă, având ca punct de reper operele citite. Arătați ce este comun și prin cee diferă aceste lucrări.

BALADA POPULARĂ

„Necășiții noștri străbuni au suferit, au luptat și au murit. Iar cântecele bătrânești și doinele s-au ridicat din inimile lor ca flori pe morminte.” (Mihail Sadoveanu)

Depart, frate, depart,
Depart și nici prea foarte,
Sus, pe șesul Nistrului,
Pe pământul turcului;
Colo-n zarea celor culmi,
La groapa cu cinci ulmi,
Ce răsar dintr-o tulpină
Ca cinci frați de la o mumă,
Ședea Toma Alimoș,
Boier din Țara de Jos;
Ședea Toma cel vestit
Lângă murgu-i priponit
Cu țarușul de argint
Bătut negru în pământ;
Și pe iarbă cum ședea,
Mândră masă-și întindea
Și tot bea și veselea
Și din gură-așa zicea:

– Închinare-aș și n-am cui!
Închinare-aș murgului,
Dar mi-e murgul cam nebun
Și de fugă numai bun;
Închinare-aș armelor,
Armelor, surorilor,
Dar și ele-s lemne seci,
Lemne seci, oțele reci!
Închina-voi ulmilor,
Urieșii culmilor,
Că sunt gata să-mi răspunză
Cu freamăt voios de frunză,
Și-n văzduh s-or clătina
Și mie s-or închina!
Iată, mări, cum grăia,
Că-n departe auzea
Un nechez ce neche
Și se tot apropia.
Toma-ncet mi se scula,
Peste câmpuri se uita
Și zărea un hoțoman
Pe-un cal negru dobrogean,
Pe-un cal sprinten voinicesc...
Plătea cât un cal domnesc.
Hoțomanul nalt, pletos
Cum e un stejar frunzos,
Era Manea cel spătos,
Cu cojoc mare, mișos,
Cu cojoc întors pe dos,
Și cu ghioaga nestrungită
Numai din topor cioplită.
El la Toma-ncet venea
Și din gură-așa-i grăia:
– Alei! Toma Alimoș,
Boier din Țara de Jos,
Ce ne calci moșiile
Și ne strici fânețele?

Boier Toma Alimoș
Îi da plosca cu vin roș:
– Să trăiești, Mane fărtate!
Dă-ți mânia după spate,
Ca să bem în giumătate.
Mane cu stânga lua,
Cu dreapta se înarma,
Paloșul din sân scotea,
Ș-așa bine-l învătea
Ș-așa bine mi-l chitea,
Că pe Toma mi-l tăia
Pe la furca pieptului,
La încinsul brâului,
Deasupra buricului,
Unde-i greu voinicului.
Toma crunt se oțerea...
Mane-n scări se-nțepenea,
Dos la fugă și punea.
– Alelei! fecior de lele!
Căci răpiși zilele mele!
De te-aș prinde-n mâna mea,
Zile tu n-ai mai avea!
Și cum sta de cuvânta,
Mațele și le-aduna,
În coșuri și le băga,
Pe deasupra se-ncingea
Și la murgu-i se ducea
Și cu murgu așa grăia:
– Alelei! murguleț mic,
Alei! dragul meu voinic!
De-ai putea la bătrânețe
Cum puteai la tinerețe!
Murgul ochii-și aprindea,
Necheza și răspundea:
– Iată coama, sai pe mine
Și de-acum te ține bine,
Să-ți arăt la bătrânețe

Ce-am plătit la tinerețe!
Toma iute-ncăleca,
După Manea se lua
Și mereu, mereu striga:
– Alelei! murguleț mic,
Ale! murgul meu voinic,
Așterne-te drumului
Ca și iarba câmpului
La suflarea vântului!
Murgul mic se așternea,
Manea-n lături se zărea,
Toma turba și răcnea:
– Tăiatu-m-ai tâlhărește,
Fugitu-mi-ai mișelește.
De te-as prinde-n mâna mea,
Zile tu n-ai mai avea!
Stăi pe loc să ne-ntâlnim,
Două vorbe să grăim,
Două vorbe oțelite
Cu paloșele grăite!
Manea-n lături tot fugea,
Iară Toma-l agiungea
Ș-așa bine mi-l chitea,
Că din fugă mi-l tăia
Giumătate-a trupului
Cu trei coaste-a negrului!
Manea-n două jos cădea,
Toma murgului zicea:
– Alelei! murguleț mic,
Ale! dragul meu voinic!
Ochii-mi se painginesc,
Norii sus se învârtesc.
Te grăbește, aleargă, fugi
Și ca gândul să mă duci
Colo-n zarea celor culmi,
La gropana cu cinci ulmi,
Că eu, murgule-oi muri,

Pe tine n-oi mai sări!
Iar când sufletul mi-oi da,
Când nu te-oi mai dezmierda,
Din copită să-ți faci sapă,
Lângă ulmi să-mi faci o groapă,
Și cu dinții să m-apuci,
În tainiță să m-arunci,
Ulmii că s-or clătina,
Frunza că s-a scutura,
Trupul că mi-a astupa.

(Culeasă de Vasile Alecsandri)

ACTIVITĂȚI DE POST-LECTURĂ

FOLOSIȚI - VĂ CUNOȘTINȚELE!

1. Citiți expresiv textul baladei și identificați modurile de expunere prezente în acest text. Ilustrați fiecare dintre cele trei moduri cu un citat reprezentativ din operă și arătați care este rolul lui.
2. Identificați câteva figuri de stil cunoscute de voi și arătați ce efecte artistice se obțin cu ajutorul lor în operă.
3. Găsiți în textul de mai sus un exemplu de enumerație și un exemplu de repetiție și arătați cum se realizează mesajul baladei prin folosirea lor.
4. Selectați cuvintele necunoscute din această baladă și explicați-le cu ajutorul dicționarului. Alcătuiți câteva enunțuri cu unele dintre ele.
5. Ce elemente caracteristice creației populare orale sunt prezente în acest text? Transcrieți câteva dintre ele în caietele voastre. Argumentați.

EXPRIMAȚI - VĂ PĂREREA!

1. Cum este structurată balada *Toma Alimoș*? Ce puteți spune despre structura ei compozițională?
2. Care sunte cele mai importante episoade în această baladă? Formulați conținutul lor.
3. Arătați care dintre aceste episoade reprezintă expoziția, intriga, punctul culminant și deznodământul în acest text.
4. Cine este eroul central al baladei? Cum este prezentat el?
5. Care este rolul cadrului natural în care se desfășoară acțiunea în această baladă? Argumentați-vă răspunsul.

EXERCIȚII. APLICAȚII

1. Cum se desfășoară întâmplările narate în baladă? Ce rol au timpurile verbale în marcarea ritmului acțiunii?
2. Cărui gen literar îi aparține textul *Toma Alimoș*? Care sunt caracteristicile de bază ale acestui gen literar?
3. Care sunt mărcile gramaticale ale prezenței naratorului în text?

- Arătați ce indică acestea, alegând una din variantele de mai jos:
 - participarea afectivă a naratorului la cele povestite;
 - participarea naratorului ca personaj al întâmplării relatate.
- Cărui gen literar îi aparține textul *Toma Alimoș*?
- Care sunt relațiile ce se stabilesc între cele două personaje principale din această baladă? În ce constă opoziția dintre ele?
- Realizați un portret literar al celor două personaje, folosind antiteza.

REȚINEȚI!

Antiteza este figura de stil care constă în alăturarea a doi termeni (persoane, obiecte, fenomene, idei), cu scopul de a sublinia opoziția dintre acestea.

Balada este o creație epică în versuri, care prezintă o întâmplare din trecutul îndepărtat, sub forma unei acțiuni simple, cu un număr mic de personaje, prezentate de obicei în antiteză, în care realul se împletește cu fabulosul.

ÎMBOGĂȚIȚI-VĂ CUNOȘTINȚELE!

Balada, ca și doina, ilustrează caracterul sincretic al creației populare. Balada era cântată în diferite ocazii de cântăreți specializați, dar și de țărani sau ciobani.

Balada mai este cunoscută în popor și sub denumirea de *cântec bătrânesc*, ceea ce atrage atenția asupra două caracteristici importante ale acestei specii: în primul rând, faptul că este cântată, versurile fiind însoțite de o melodie specifică; în al doilea rând, că este veche, unele dintre temele și motivele sale venind din timpuri foarte îndepărtate.

Balada prelucrează teme *istorice, vitejești, haiducești, familiale sau păstorești*, de aici reieșind diversele lor tipuri.

Personajele baladei sunt mai puțin schematice (divizate în bune și rele) decât cele ale basmului.

În literatura cultă, balada apare în creațiile lui Vasile Alecsandri,

George Coșbuc, Spiridon Vangheli. George Topârceanu și Marin Sorescu au parodiat această specie literară.

REFLECTAȚI!

- Cum considerați că se înfățișează în operă comportamentul haiducului:
 - a. într-un mod exagerat,
 - b. în limitele normalului?
 - c. urmărindu-se prin aceasta un anumit scop.

REȚINEȚI!

Figura de stil care constă în exagerarea, prin mărirea sau micșorarea unor trăsături, personaje, situații, cu scopul de a potența expresivitatea operei literare se numește **hiperbolă**.

Înrudită cu metafora și comparația, cărora li se subsumează, hiperbola e foarte frecvent utilizată în vorbirea curentă (*arde de nerăbdare, a îngheța de spaimă*), precum și în folclor unde ia forma fabulosului.

VALORIFICAREA TEXTULUI

1. Care este tema baladei *Toma Alimoș*? Argumentați.
2. Ce fel de erou este Toma? Selectați din conținutul operei versurile care conturează portretul acestui personaj. Transcrieți, sub formă de citate, aceste secvențe poetice.
3. Cum este prezentat Manea în această baladă? Argumentați-vă răspunsul.
4. De ce credeți că Toma Alimoș alege viața de haiduc?
5. Unde are loc acțiunea acestei balade și care este rolul cadrului natural în desfășurarea evenimentelor din baladă?
6. Faceți o descriere a peisajului artistic, indicând elementele reale și fantastice.
7. Care este raportul dintre forțele binelui și cele ale răului ce le desprindem din această operă?
8. Cum reușește Toma Alimoș să-și justifice cauza dreaptă:

- prin luptă cinstită sau prin vicleșug?
9. Ce semnificație are destăinuirea pe care o face eroul central al baladei murgului său? Motivați-vă răspunsul.
 10. Cum participă cadrul natural la evenimentele desfășurate în această baladă?

FOLOSIȚI-VĂ CUNOȘTINȚELE!

1. Identificați în textul baladei câteva figuri de stil. Explicați-le și arătați care este rolul afectiv în baladă.
2. Desprindeți portretele celor două personaje care sunt puse în opoziție și încercați să le conturați câte un portret corespunzător.
3. Structurați balada în episoade și argumentați alegerea pe care ați făcut-o.
4. Analizați textul citit din punc de vedere al prozodiei: rimă, ritm și măsura versurilor.
5. Argumentați ideea că *Toma Alimoș* este o baladă populară.

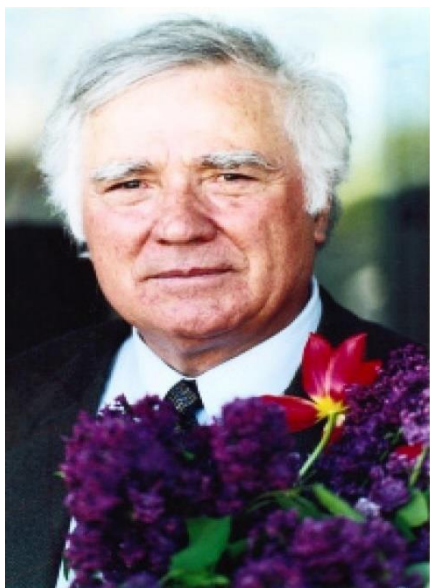
EXERCIȚII. APLICAȚII

1. Citiți și alte balade populare și discutați despre acestea în clasă.
2. Efectuați un comentariu al baladei *Toma Alimoș*, bazându-vă pe cunoștințele acumulate.
3. Alcătuiți o scurtă narațiune, în care să realizați o antiteză între două personaje, situații sau idei la opțiunea voastră.

SPIRIDON VANGHELI

(1932)

„Spiridon Vangheli este omul născut sub steaua norocoasă a copilăriei.” (Mihai Cimpoi)

Scriitor basarabean renumit, Spiridon Vangheli a publicat mai multe culegeri de proză și versuri pentru copii: *În țara fluturilor*, *Soare*, *Pe lume*, *Isprăvile lui Guguță*, *Guguță-căpitan de corabie*, *Steaua lui ciuboțel*, *Balade* etc. Împreună cu Grigore Vieru a alcătuit *Abecedarul* pentru micuții din Basarabia. Opera lui Spiridon Vangheli este cunoscută în mai multe țări ale lumii prin profunzimea ideilor și prin expresivitatea limbajului.

Scrie original și emoționant. Versurile lui sunt pe buzele copiilor, care îl apreciază pentru ceea ce este și pentru ceea ce scrie. Opera lui Vangheli e plină de sens. *Balada*, *Șalul Verde*, este dedicată celei mai scumpe ființe de pe pământ – mama.

Această lucrare face parte din volumul *Balade* a lui Spiridon Vangheli, editată la Chișinău, editura *Cartea moldovenească*, 1966.

ȘALUL VERDE

Țarina-i pustie,
Doar un plug s-aude
Și-un glas de femeie.
Ară câmpu-o mamă,
Șchiopătând prin țărână,
Că și-a spart piciorul
Într-un colț de furcă.
Sara crapă lemne
Și ațâță focul,
Mai târziu, pe lună,

Singură cu gărla
Rufele descurcă.
Are mama, are
Șase prunci cât bobii.
Pe la miezul nopții
Cântă: „Nani-nani,
Las'că mama face
Și vă crește oameni.
Dimineața mama
Umblă cu suveica:

Iaca iarna vine,
N-are cușmă, n-are
Măcar cel mai mare –
Cine-a prăpădit-o
S'o găesc în drum?
Podu-i fără pâne,
Grajdul vrea o vacă
Și hogeagul cere
Sus, pe casă, fum.

De-ar trăi tăicuțul,
Tot mai bine ar fi...
S-a'ncâlcit în gânduri
Măiculița-mamă:
– Doamne, ce mă fac?!
Nici a doua noapte
N-a închis o geană
Cu alt pumn sub cap.
La aprins de ziuă
Și-a trezit, în șoaptă,
Fiul cel mai mare:
– Mama mi te lasă
Gospodar acasă.
Nu umblați cu focul,
Nici pe la fântână,
Am să viu degrabă.
Și pe nemâncate
A ieșit pe poartă
Cu un băț în mână.

Unde își termină
Câmpul o cărare,
Mama 'ncepe alta
Și o mută pasul
Într-un fund de zare.
Ca o căprioară
Târâie-un picior...
Cine a rănit-o,

Care vânător?
Au de ce izvorul
Linul, se-nroșește?
Iarba-n urma mamei
Roșu înflorește?

Corbii negri, corbii
Zbord de-asupra ei?
Au și corbii acasă
Pui prea mititei...
Nimeni n-o oprește,
Nimeni nu-i îngândă,
Unde se grăbește
Cu un băț în mână?

Întrebând drumul de vrăbii,
A tot mers măicuța
Până a ieșit
Din Țara Pelinului,
Apoi a dat
În țara Noptilor:
Cărarea
Îi fugea de sub picioare,
Prin iarbă
Umblau în cruce jivinele,
Porumbelii îi căutau
Fața și mâinile
Și-i sfâșiau hainele,
De asupra capului,
Înnegrind noaptea,
Croncăneau corbii...
Dar mama a tot mers
Până a ajuns
La curtea Soarelui
Care era atunci pe pământ.

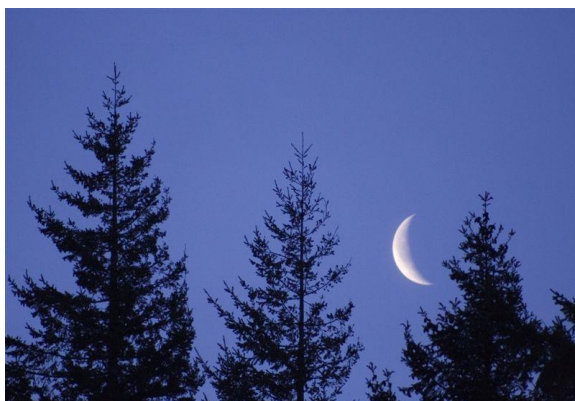
Ea credea să afle
Un măreț palat,

Dar găsi o casă
Ca la ei în sat.

Soarele-frumosul
Nu era acasă,
Luna sta pe prispă
Palidă la față,
Doi copii-luceferi
Legăna în brață.

Mama bate-n poartă
Și aude pași:
– Bună vreme, Lună,
Sănătate vouă,
Doi luceferasi!
– Doamne, tu, măicuță?
Ai adus o veste?
– Unde-i neica Soare?
– Cum îi el, cu drumul?
– Am o rugă, Lună:
În cămara lui
Spânzură în cui
Traista mea cu zile.
Soarele, cum știi,
Îmi dă câte una,
Tu îmi dai de-asemeni
Câte-o noapte numa –
Nu-mi ajung, bunică,
Dă-mi acasă, traista,
Las'că-mi fac eu parte.
Mă așteaptă fiii
Și e loc departe.

– Prea te-ncumeți, maică.
– Am venit deatâta,
Rogu-te, dă-mi traista,
Ai și tu luceferi.
– Bine, – zise Luna, –

Fac pe voia ta,
Dar să știi femeie,
Că la fundul trăistii
Este un șal verde –
Când îl pui în umeri,
Nu te poți mișca.

De-i lua din traistă
Într-o săptămână
Zilele pe-o lună,
Într-o lună numai
Zilele pe-un an -
Mai degrabă, mamă,
Îmbrăca-vei șalul...
– Ce să-i faci, preabună,
Șalu-i tot al nostru,
Fiii dacă-ar crește
Și să-și afle rostul.

... Se întoarce mama
cu trăistuța-n spate,
tristă și voiasă.
Gândul o întrece,
Fuge înspre casă:
„Gospodarii mamei,
Porumbeii mei,
Cine vă aruncă
Dimineața mei?
Nu vă temeți sara?
Luați sama mâcăi
Să nu vă încolțească
Mâța aripioara.
Iaca vin, s-aproape,
Mă întorc de-acum.
Mai răbdați o noapte
Și-mi ieșiți la drum...”

Pe-amurgite mama
Dă de un izvor.

Răcorindu-și gura,
S-a lăsat în iarba
De pe cel Tăpșan.
Cum era trudită
Adormi buștean.

Corbii negri, corbii,
Ce zburau pe-aproape,
Vin și-i fură traista
Și-o deșartă noaptea
Peste lunci, hârtoape.

Unde scutur traista,
În mijlocul toamnei
Pomii dau în floare,
Hăul înverzește
Și s-aude-n câmpuri
Behăit de oaie,
Măcăit de rață
Și-un cucuș cucuș cum cântă
Corbii dau ospățuri.

Se trezesc și lupii,
Vilpile s-adună...
Numai mama doarme
Într-o văgăună.
Pe la zori măicuța
S-a trezit și-ngână:
-Doamne, ce-o fi asta?
Parcă mă ia frigul.
Când se uită-n apă,
Vede o bătrână:
Părul i-i ca varul,
Zbârcituri pe față,
Crețituri pe mână.

- Unde-i traista, doamne?
Am avut o traistă! -
Câmpul verde tace

Și își scutur floarea
Întristați, copacii...
O găsește mama
Hăt, pe un răzor.
Fără băieri traista
Și într-însa numai
Fărmături de zile,
Lacrimi și dor:
O, sări-le-ar ochii!

Mama hai cu pasul
Înspre sat, de vale.
N-o cunosc copiii,
Nu-i aleargă-n cale,
Fiul cel mai mare.
Lângă pragul casei
Scoate ea din traistă
O cușmuță veche,
Trei cămăși de pânză,
Pâsle – o pereche,
Mampasele scoate,
Pâine și cu sare...

– Asta-i mama, mama! –
Sar voioși micuții.
Dar de ce nu râde
Fiul cel mai mare?

Până-n sară mama
Murui cuptorul,
A tras brâu la casă
Și-a sădit la poartă
Un copac în floare.
Iar adăuzi, doamne,
Cât de nant îi pare
Pragul de la ușă!...
Mâinele-s străine,
Soarele e veșted,
Cerul de cenușă.

Mamă, – o dezmiardă
Fătul cel mai mare, –
Am și eu o traistă,
Tot la tuța Soare.
O să-l rog să-ți deie
Zile de la mine.
– Nu, băiatul mamei,
Lasă-le să crească,
Că sânt mititele.
Eu mai am putere. –
Și s-a dus să are.
Dar în vârf de deal
Urma i se pierde –
Mama se preface
În morman de țărână
Și îmbracă mama
Șalul cela verde.

UNIVERSUL OPEREI

1. Textul baladei lui Spiridon Vangheli reprezintă destinul dramatic al unei văduve sârmane cu șase copii, care muncește din greu pentru a-i întreține.
2. Balada reprezintă două tablouri absolut diferite: unul realist, altul alegoric.
3. La realizarea conținutului de idei scriitorul utilizează diverse mijloace artistice.
4. Balada *Șalul verde* cuprinde mai multe personaje, atât reale, cât și alegorice.

ACTIVITĂȚI DE POST-LECTURĂ

EXPRIMAȚI-VĂ PĂREREA!

1. Citiți integral textul baladei *Șalul verde* și identificați cele două tablouri principale. Argumentați cu citate din text realul și fantasticul din această operă.
2. Atestați mijloacele artistice care, după cum credeți, contribuie la realizarea conținutului de idei.

3. Identificați modurile de expunere prezente în acest text. Care dintre ele prevalează? Argumentați-vă răspunsul, folosind citate corespunzătoare din baladă.
4. Selectați cuvintele necunoscute din textul dat și explicați-le cu ajutorul dicționarului.
5. Determinați tipul rimei din această baladă.

REFLECTAȚI !

1. Care sunt elementele specifice baladei în acest text? Argumentați-vă răspunsul.
2. Stărilor sufletești diferite ale mamei exprimate în această baladă le corespund sintagme diferite. Observați legătura dintre sentimentele exprimate și felul în care sunt transmise acestea.
3. Cum se desfășoară în această baladă întâmplările narate și cine participă la ele? Motivați-vă răspunsul.

FOLOSIȚI-VĂ CUNOȘTINȚELE !

1. Selectați din textul baladei cele mai semnificative sintagme (după părerea voastră) și explicați-le. Argumentați-vă răspunsul.
2. Identificați în text unele elemente care ajută la construirea portretului moral și fizic al mamei.
3. Care este motivul ce o determină pe mamă să plece după „traista cu zile”?
4. Ce semnificații are expresia „șalul verde”? Argumentați-vă răspunsul.
5. Care sunt păsările prezentate în această baladă? De ce credeți că autorul a prezentat anume aceste păsări? Motivați-vă răspunsul.
6. Prin ce se deosebește această baladă de balada *Toma Alimoș*? Argumentați-vă răspunsul.

REȚINEȚI !

- Balada lui Spiridon Vangheli *Șalul verde* are un ritm trohaic, înrudit cu baladele populare, versuri în majoritate, albe, fără rimă, strofe neregulate ce conțin idei subordonate temei de bază.

- Sub influența baladei populare s-a dezvoltat această specie și în literatura cultă. **Balada cultă** are, în general, aceleași caracteristici ca și balada populară, dar se deosebește de aceasta prin dinamica desfășurării acțiunii, prin absența personajelor fantastice și prin prezența unor elemente simbolice.
- În literatura română au creat balade Vasile Alecsandri, Dimitrie Bolintineanu, George Topârceanu, Ștefan Augustin Doinaș, George Coșbuc, Radu Gyr ș. a.

ÎMBOGĂȚIȚI - VĂ CUNOȘTINȚELE!

- **Literatura populară** este un izvor nesecat de inspirație pentru scriitori.
- **Balada populară și balada cultă** au foarte multe afinități, printre care:
 - schema epică asemănătoare, (narrator-acțiune-personaj), faptele de vitejie ale eroilor; valoarea etică și filozofică a deznodământului.*
- **Balada cultă** se deosebește de cea populară prin complexitatea figurilor de stil și prin elementetele complexe de compoziție.

VALORIFICAREA TEXTULUI

1. Citiți expresiv textul și selectați câteva fragmente care să conțină elemente de descriere și câteva de dialog. Înscrieți-le în caiete.
2. Selectați sintagmele prin care este personificată natura.
3. Identificați cuvintele necunoscute și explicați-le cu ajutorul dicționarului. Alcătuiți câteva enunțuri cu aceste cuvinte și înscrieți-le în caiete.
4. Selectați câteva figuri de stil și explicați rolul lor în prezentarea ideii principale a baladei.
5. Identificați cuvintele prin care autorul amplifică dimensiunea spațiului și timpului descris, până la pierderea dimensiunilor concrete.
6. Care este tema acestei balade? Dar ideea principală? Argumentați-vă răspunsul.

EXPRIMAȚI -VĂ PĂREREA!

1. Structurați textul baladei în mai multe părți și încercați să dați un titlu pentru fiecare parte.
2. Ce simbolizează Țara Pelinului, Țara Norilor, Împărăția Soarelui? Motivați-vă răspunsul.
3. Care este sensul alegoric al expresiei „*traista cu zile*”? Ce s-a întâmplat cu zilele mamei?
4. Ce reprezintă șalul verde? De ce credeți că anume așa e titlul acestei balade?

FOLOSIȚI -VĂ IMAGINAȚIA!

1. Ilustrați în câteva gânduri chipul mamei cuprinsă de grijile cotidiene.
2. Explicați semnificația versurilor „*Las că mama face/ Și vă crește oameni...*”.
3. Descoperiți în textul dat elementele alegorice folosite de autor și explicați semnificația lor.
4. Înscrieți în caiete personajele acestei balade, grupându-le în: personaje reale; personaje alegorice.
5. Cum puteți argumenta că lucrarea lui Spiridon Vagheli se încadrează în specia literară de baladă? Motivați-vă răspunsul.

LUCRAȚI ÎN ECHIPĂ!

1. Recitați versurile care v-au impresionat cel mai mult. Argumentați-vă preferința.
2. Realizați portretul mamei în două ipostaze:
până a porni la drum
la întoarcere spre casă.
3. Explicați semnificația titlului.
4. Comentați versurile:
*„Unde scutur traista,
În mijlocul toamnei
Pomii dau în floare,
Hăul înverzește*

*Și s-aude-n câmpuri
Behăit de oaie
Măcăit de rață
Și-un cucoș cum cântă”.*

EXERCIȚII. APLICAȚII

1. Citiți câteva balade din creația lui George Coșbuc și George topârceanu. Analizați-le în clasă și faceți o paralelă între aceste opere.
2. Realizați o compunere cu tema „Suntem copii ai soarelui”, cu referire la balada lui Spiridon Vangheli.

LEGENDA POPULARĂ

TRAIAN ȘI DOCHIA

„Îndrăgostit până în străfundul inimii de istoria noastră națională, Gheorghe Asachi parcă nici n-ar fi putut să nu recreeze mitul etnogenezei românilor... E vorba aici despre provenirea noastră din daci și romani...” (Ion Ciocanu)

I

Între Piatra Detunată
Ș-al Sahastrului Picior,
Vezi o stâncă ce-a fost fată
De un mare domnitor.
Acolo de rea furtună
E lacașul cel cumplit,
Unde vulturul răsună
Al său cântec amorțit.
Acea doamnă e Dochia,
Zece oi, a ei popor,
Ea domnează-n vizunie
Preste turme și păstori.

II

La frumusețe și la minte
Nici o giună-i samana,
Vrednică de-a ei părinte;
De Decebal, ea era.
Dar când Dacia-au împilat-o
Fiul Romei cel mărit,
Pre cel care-ar fi scapat-o,

*Statuia lui Traian Londra
Marea Britanie*

De-a iubi a giuruit.
Traian vede astă zână;
Deși e învingător,
Frumuseței ei se-nchină,
Se subjugă de amor.

III

Împăratu-n van cată
Pe Dochia-mblânzi;
Văzând patria ferecată,
Ea se-ndeamnă a fugi.
Prin a codrului potică
Ea ascunde al ei trai,
Acea doamnă tinerică
Turma paște peste plai.
A ei haină aurită
O preface în șăiag,
Tronu-i iarba înverzită,
Schiptru-i este un toiag.

IV

Traian vine-n astă țară,
Și de-a birui deprins
Spre Dochia cea fugară
Acum mâna a întins.
Atunci ea, cu grai ferbinte,
– Zamolxis, o, zeu, striga,
Te giur pe al meu părinte,
Astăzi rog nu mă lăsa!
Când întinde a sa mână
Ca s-o strângă-n braț Traian,
De-al ei zeu scutita zână
Se preface-n bolovan.

V

El petroasa ei icoană
Nu-ncetează a iubi;
Pre ea pune-a sa coroană,

Statuia lui Decebal, România

Zeul suprem geto-dacic – Zamolxis

Nici se poate despărți.
Acea piatră chiar vinoaie
De-aburi copere-a ei sin,
Din a ei plâns naște ploaie,
Tunet din al ei suspin.
O ursită-o priveghează,
Și Dochia deseori
Preste nouri luminează
Ca o stea pentru păstori.

AFLAȚI MAI MULT!

1. În textul propus pentru lectură, ați observat că autorul imaginează o fată, Dochia, fiica regelui dac Decebal, de care se îndrăgostește însuși împăratul roman, cuceritorul Daciei.
2. Legenda *Traian și Dochia* are la temelie un mit, dar unul întemeiat pe adevărul istoric al descendenței românilor.
3. Textul este alcătuit din cinci părți cu un număr egal de versuri.
4. În această operă avem de a face cu o versificație simplă, cu mijloace stilistice populare, simple și ele, dar care creează o imagine puternică a unei dragoste pătimașe.
5. Modestă ca realizare artistică, legenda *Traian și Dochia* este un adevărat model al mitului popular despre proveniența unui popor.

ACTIVITĂȚI DE POST-LECTURĂ

FOLOSIȚI-VĂ CUNOȘTINȚELE!

1. Citiți expresiv textul legendei și dați un titlu semnificativ fiecărei părți din acest text.
2. Selectați cuvintele necunoscute din textul dat și explicați-le cu ajutorul dicționarului. Folosiți-le în diferite contexte.
3. Identificați regionalismele din textul baladei și explicați utilizarea lor.
4. Determinați modurile de expunere care predomină în acest

text. Înscrieți câteva exemple în caiete care să vă motiveze răspunsul.

5. Stabiliți ritmul, rima și măsura versurilor în acest text.

REFLECTAȚI!

1. Cum o prezintă autorul pe eroina principală din această legendă? Selectați și înscrieți în caiete câteva imagini din text care o caracterizează pe Dochia.
2. Ce semnificații are „bolovanul” în care se transformă Dochia? De ce credeți că anume în piatră o preface autorul? Motivați-vă răspunsul.
3. Explicați sintagma din text „*fiul Romei cel mărit*”. Despre cine este vorba? Ce știți despre Traian?
4. Cine este Zamolxis? Care este ruga pe care i-o adresează Dochia? De ce credeți că anume lui se roagă fiica lui Decebal?
5. Cărui gen literar îi aparține această lucrare? Argumentați-vă răspunsul.

REȚINEȚI!

Traian și Dochia este un mit popular despre proveniența poporului nostru.

Mitul este o narațiune despre eroi sau evenimente petrecute în timpuri eroice sau o narațiune despre originea și destinele diverselor lucruri.

Legenda este o specie a genului epic, în prăză, dar și în versuri, de dimensiuni reduse, care încearcă să explice apariția unor fenomene, întâmplări, caracteristice ale plantelor, animalelor, omului etc., utilizând elemente miraculoase sau fantastice.

Legenda poate fi: *populară și cultă*.

Legende culte au scris în literatura română Ion Neculce, Vasile Alecsandri, Dimitrie Bolintineanu, Vasile Voiculescu ș.a.

VALORIFICAREA TEXTULUI

1. Recitați legenda *Traian și Dochia* și împărțiți textul în fragmente, în funcție de modul de expunere dominant:
 - ✓ partea epică,
 - ✓ partea dramatică,
 - ✓ partea lirică.
2. Povestiți succint primele două fragmente ale textului, accenuând locul desfășurării acțiunii.
3. Prezentați subiectul acestei legende, evidențiind gradația conflictului.
4. Comentați expozițiunea legendei și stabiliți momentele principale ale subiectului.
5. Selectați câteva figuri de stil cunoscute de voi din acest text și explicați valoarea lor afectivă.

EXPRIMAȚI-VĂ PĂREREA!

1. Descoperiți tema, mesajul de idei și sentimente din acest text. Motivați-vă răspunsul.
2. Explicați semnificația următoarelor versuri: „*El pietroasa ei icoană/Nu-ncetează a iubi;/Pre ea pune-a sa coroană,/Nici se poate despărți.*”
3. Comentați atitudinea Dochiei în fața destinului. De ce credeți că ea preferă să se transforme în piatră decât să fie iubită de Traian?
4. Cum sunt prezentate personajele principale din această legendă? Caracterizați-le în scris.
5. Identificați imaginile care demonstrează dragostea pătimasă a lui Traian pentru Dochia. Înscrieți-le în caiete.

ÎMBOGĂȚIȚI-VĂ CUNOȘTINȚELE!

Atât în literatura mondială, cât și în cea română, miturile au servit drept bază pentru crearea operelor literare. Mircea Eliade susține că pentru a înțelege rolul istoric și literar al miturilor este necesar să ne întoarcem la miturile din societățile arhaice unde și-au păstrat forma inițială până în zilele noastre. Potrivit lui Eliade, miturile sunt povești sacre care povestesc adevăratele fapte ale

ființelor supranaturale despre cum ceva a luat ființă și cum a început să funcționeze. Datorită acțiunii ființelor supranaturale, lumea și omul au luat ființă.

Literatura română este destul de bogată, dar totuși poeziei populare i se dă o mare importanță. La UNESCO, România figurează cu trei cuvinte: *dor, doină și colind*, care definesc, între popoarele lumii, specificul spiritual al românilor. Cele patru mituri esențiale din literatura populară au fost definite de criticul George Călinescu:

1. **Mitul jertfei pentru creație (mitul estetic).** *Meșterul Manole*, supranumit mitul estetic sau mit al jertfei în numele creației.
2. **Mitul mioritic sau mitul transhumanței.** *Miorița*, supranumit mitul transhumanței, care simboleză existența pastorală a poporului român.
3. **Mitul erotic sau mitul puberal.** Mitul *Zburătorului*, supranumit mitul erotic.
4. **Mitul etnogenezei.** *Traian și Dochia*, supranumit mitul etnogenezei, în care este evocată descendența însăși a românilor din daci și romani.

„Aceste patru mituri înfățișează patru probleme fundamentale: nașterea poporului român, situația cosmică a omului, problema creației, a culturii și sexualitatea.” (George Călinescu)

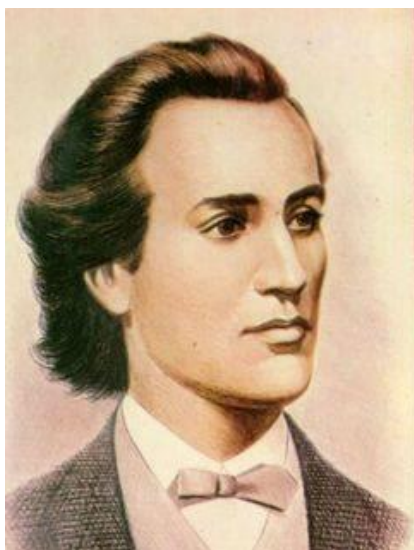
Miturile fundamentale ale poporului român, precum și alte mituri, le regăsim frecvent în creația scriitorilor clasici și a celor contemporani, prelucrate, transfigurate (integral sau în parte). De exemplu: *Dochia și Traian* de Gh. Asachi, *Miorița* de Vasile Alecsandri, *Meșterul Manole* de Lucian Blaga sau *Zburătorul* de Ion Heliade-Rădulescu.

EXERCIȚII. APLICAȚII

1. Citiți individual și alte mituri din literatura română și cea universală și discutați-le în clasă.
2. Memorizați un fragment din legenda *Traian și Dochia* și motivați-vă alegerea făcută.
3. Demonstrați că această lucrare este un mit popular (legendă) care, prin explorarea sânguincioasă a lui Gheorghe Asachi a devenit o adevărată capodoperă a folclorului românesc.

MIHAI EMINESCU (1850 - 1889)

„Opera lui Eminescu reprezintă spațiul astral al limbii române, unde toate energiile noastre ating un maximum de potențare și creativitate.” (Marin Sorescu)

Cel mai mare poet român, poetul național, creator al unei opere poetice unice prin dimensiuni, profunzime și valoare artistică, sub a cărei influență stă întreaga poezie românească a secolului XX.

Principalele ei caracteristici sunt profunzimea filozofică a meditației, armonia și muzicalitatea expresiei poetice. Poezia lui Eminescu îmbină elemente ce aparțin mitologiei și folclorului românesc cu marile teme ale poeziei universale într-o sinteză de mare originalitate, care este o expresie desăvârșită a specificului național românesc.

Mihai Eminescu s-a născut la 15 ianuarie 1850 la Botoșani, fiind al șaptelea copil din cei 11, pe care i-a avut căminarul Gheorghe Eminovici și soția sa Raluca. Ipoteștii, locul mirific al copilăriei, l-a dezmiardat și l-a fermecat cu șoapta pădurilor și susurul izvoarelor, cu poveștile bătrânului pădurar și frumusețea angelică a fiicei acestuia- Ileanuța. Această perioadă a copilăriei poetul o evocă mai târziu în versurile sale cu multă duiosie și nostalgie:

*„Unde ești, copilărie,
Cu pădurea ta cu tot...”*

Primele studii marele poet le-a făcut la Cernăuți, avându-l ca profesor și mentor pe Aron Pumnul, căruia îi va dedica și prima sa poezie „La mormântul lui Aron Pumnul”. Acest oraș din inima Bucovinei este legat pentru totdeauna de numele poetului nepereche.

„Dorința”, „Lacul”, „O, mamă...”, „Povestea codrului”, „Ce te legeni”, „Glossă”, „Luceafărul” sunt doar câteva titluri din ceea ce

numim marea poezie a lui Mihai Eminescu. De fapt însă, când spunem Eminescu, spunem totul despre cultura și literatura română.

REVEDERE

– Codrule, codruțule,
Ce mai faci, draguțule,
Că de când nu ne-am văzut
Multă vreme au trecut
Și de când m-am depărtat,
Multă lume am umblat.
– Ia, eu fac ce fac de mult,
Iarna viscolu-l ascult,
Crengile-mi rupându-le,
Apele-astupându-le,
Troienind cărările
Și gonind cântările;

Și mai fac ce fac de mult,
Vara doina mi-o ascult
Pe cărarea spre izvor
Ce le-am dat-o tuturor,
Umplându-și cofeile,
Mi-o cânta femeile.
– Codrule cu râuri line,
Vreme trece, vreme vine,
Tu din tânăr precum ești
Tot mereu întinerești.

– Ce mi-i vremea, când de veacuri
Stele-mi scânteie pe lacuri,
Că de-i vremea rea sau bună,
Vântu-mi bate, frunza-mi sună;
Și de-i vremea bună, rea,
Mie-mi curge Dunărea.
Numai omu-i schimbăor,
Pe pământ rătăcitor,
Iar noi locului ne ținem,
Cum am fost așa rămâne:

Marea îi cu râurile,
Lumea cu pustiurile,
Luna și cu soarele,
Codrul cu izvoarele.

AFLAȚI MAI MULT!

- Poezia *Revedere* cuprinde două tablouri: bucuria copilărească a poetului că își revede pădurea și tinerețea veșnică a codrului.
- Poetul atribuie pădurii însușiri omenești și își demonstrează dragostea pe care a păstrat-o toată viața pentru acest loc sfânt al copilăriei sale.
- În poezie apare frecvent cuvântul *vreme*. Acest substantiv are o semnificație deosebită în toată opera lui Mihai Eminescu.
- Textul poeziei este un dialog care are un profund mesaj filozofic.
- Poezia *Revedere* este o confesiune despre destinul schimbător al omului în antiteză cu eternitatea naturii, deci omul simbolizează efemeritatea, iar natura – veșnicia.

ACTIVITĂȚI DE POST-LECTURĂ

UNIVERSUL OPEREI

1. Citiți expresiv poezia și explicați semnele de punctuație utilizate de autor.
2. Explicați cum s-au format cuvintele: *întinerești*, *schimbător*, *rătăcitor*, *troienind*, *gonind*. Care este semnificația acestor cuvinte în textul dat?
3. Selectați din textul poeziei figurile și stil cunoscute de voi și înscrieți-le în caiete.
4. Determinați rima acestei poezii.
5. Selectați cuvintele necunoscute și explicați-le cu ajutorul dicționarului.

ÎMBOGĂȚIȚI-VĂ CUNOȘTINȚELE!

1. Ce însușiri omenești atribuie poetul codrului? De ce? Selectați câteva sintre ele și înscrieți-le în caiete.

2. Prin ce cuvinte își mărturisește poetul dragostea pentru codru?
3. Observați de câte ori apare în poezie cuvântul *vreme*? De câte ori în vorbirea poetului și de câte ori în limbajul pădurii?
4. Ce semnificație are acest cuvânt în poezia lui Mihai Eminescu *Revedere*?

REFLECTAȚI!

1. Prin ce se deosebește poezia *Revedere* din punctul de vedere al formei de alte texte în versuri pe care le-ați studiat?
2. Ce moduri de expunere sunt folosite în poezia *Revedere*? Motivați-vă răspunsul.
3. Prin ce figură de stil îi sunt atribuite codrului însușiri umane? Exemplificați.
4. În ce poezie a lui Mihai Eminescu ați mai întâlnit imaginea „...scânteie lacul”?
5. Cum ați putea explica această expresie. Alcătuiți câteva enunțuri în care veți folosi-o.
6. Ce rol are adresarea în această poezie? Motivați-vă răspunsul.

LUCRAȚI ÎN ECHIPĂ!

1. Ce deosebire este între a citi și a recita?
2. Aduceți trei argumente care trebuie să caracterizeze actul citirii.
3. Indicați trei caracteristici ale recitării, prin care să demonstrați deosebirea ei de simpla citire.

PROGRESAȚI!

1. Pentru a realiza o recitare calitativă este absolut necesar să înțelegeți foarte bine conținutul textului citit, ideile și sentimentele pe care le transmite.
2. În directă relație cu acest conținut să stabiliți tonul fundamental al recitării (melancolic, ironic, vesel, interogativ sau nostalgic).
3. Să găsiți soluții pentru a evita monotonia creată cu o rostire inexpresivă.

4. Să identificați în operă cuvintele accentuate afectiv și să le reliefați în raport cu celelalte cuvinte.

VALORIFICAREA TEXTULUI

1. Identificați în poezie cele două tablouri prezentate și citiți-le pe roluri. Ce sentimente vă vor cuprinde la lectura acestor versuri? Motivați-vă răspunsul.
2. Selectați în caiete toate figurile de stil cunoscute de voi și explicați rolul lor în transmiterea mesajului principal al poeziei.
3. Formulați ideile principale pe care le desprindem din această poezie.
4. Motivați caracterul liric al poeziei *Revedere* de Mihai Eminescu.
5. Analizați poezia din punct de vedere al versificației.

EXPRIMAȚI-VĂ PĂREREA!

1. Ce sentimente ale eroului liric față de codru se degajă din adresarea de la începutul poeziei:
*„Codrule, codruțule,
Ce mai faci, drăguțule...” ?*
2. Explicați semnificația următoarelor versuri:
*„Tu din tânăr precum ești
Tot mereu întineresti.”*
3. Ce stare sufletească sugerează cuvintele rostite de poet?
4. Explicați semnificația titlului poeziei *Revedere* de Mihai Eminescu.
5. Ce impresie de ansamblu se desprinde din finalul acestei poezii? Argumentați-vă răspunsul.

FOLOSIȚI-VĂ IMAGINAȚIA!

1. Poezia are forma unui dialog între codru și cineva care îl reprezintă pe poet. Imaginați-vă că altcineva, de exemplu, soarele, luna, un fluture sau o furnică, este cel care se adresează codrului. S-ar modifica sensul poeziei?

EXERCIȚII. APLICAȚII

1. Memorizați poezia *Revedere* de Mihai Eminescu și recitați-o expresiv, respectând tonul fundamental, pauzele, accentele logice și ritmul specific acestui conținut.
2. Vi s-a întâmplat ca o anumită trăire sau stare sufletească de moment să influențeze modul în care vedeți lumea înconjurătoare? Relatați o asemenea experiență.
3. Citiți poezia lui Mihai Eminescu *Ce te legeni* și faceți o paralelă între aceste două opere literare.

O, RĂMÂI

„O, rămâi, rămâi la mine,
Te iubesc atât de mult!
Ale tale doruri toate
Numai eu știu să le-ascult;

În al umbrei întuneric
Te asemăn unui prinț,
Ce se uit-adânc în ape
Cu ochi negri și cumiți;

Și prin vuietul de valuri,
Prin mișcarea naltei ierbi,
Eu te fac s-auzi în taină
Mersul cârdului de cerbi.

Eu te văd răpit de farmec
Cum îngâni cu glas domol,
În a apei strălucire
Întinzând piciorul gol

Și privind în luna plină
La văpaia de pe lacuri,
Anii tăi se par ca clipe,
Clique dulci se par ca veacuri.”

Astfel zise lin pădurea,
Bolți asupră-mi clătinând;
Șuieram l-a ei chemare
Ș-am ieșit în câmp râzând.

Astăzi chiar de m-aș întoarce
A-nțelege n-o mai pot...
Unde ești, copilărie,
Cu pădurea ta cu tot?

ACTIVITĂȚI DE POST-LECTURĂ

VALORIFICAREA TEXTULUI

1. Citiți expresiv poezia și identificați figurile de stil cunoscute de voi. Ce figură de stil desprindem din prima strofă? Ce se exprimă cu ajutorul ei?
2. Cum puteți motiva repetarea pronumelui personal *eu* în textul poeziei și situarea sa la inițială de vers în două din aceste cazuri?
3. De ce primele cinci strofe ale poeziei sunt puse între ghilimele? De ce ultimele două nu sunt marcate prin aceste semne de punctuație? Motivați-vă răspunsul.
4. Cum este structurată poezia din punct de vedere compozițional?
5. Identificați în structura acestei poezii două tablouri distincte. Motivați această împărțire, arătând:
 - a. ce cuprinde primul tablou;
 - b. ce cuprinde cel de-al doilea tablou?

FOLOSIȚI-VĂ IMAGINAȚIA!

1. Pentru copilul de altădată, pădurea reprezintă:
 - a. un tărâm fermecat, o lume a basmului;
 - b. lume dezvăluind taine care rămân ascunse altora;
 - c. lume în care el se simte liber și fericit.
2. În care strofă a poeziei este exprimată trăirea cea mai profundă a eului liric?
3. Care sunt emoțiile trăite de copilul de altădată la revederea cu pădurea dragă? Motivați-vă răspunsul.

EXERCIȚII. APLICAȚII

1. Efectuați exerciții de recitare, încercând să respectați condițiile cunoscute de voi.
2. Împărțiți clasa în trei echipe. Alegeți din fiecare echipă câte doi elevi care să recite poezia *O, rămâi...*. Apreciați calitatea fiecărei recitări.
3. Identificați toate epitetele din textul poeziei și transcrieți-le

în caiete. Alcătuiți câte un enunț cu fiecare dintre ele.

4. Realizați oral un scurt comentariu stilistic privitor la utilizarea epitetului în poezia *O, rămâi...*, având în vedere preferința poetului pentru epitetul verbului sau cel al substantivului.
5. Demonstrați că acest text literar este o operă lirică. Aduceți argumentele necesare.

REȚINEȚI !

- **Textul liric** exprimă direct stări afective personale sau sentimente intime.
- **Piciorul metric** înseamnă un grup de silabe accentuate și neaccentuate, care se repetă cu regularitate în vers și formează o unitate ritmică.
- Există picioare metrice formate din două silabe (bisilabice), din trei silabe (trisilabice) și din patru silabe (tetrasilabice).
- Piciorul metric de două silabe (bisilabic), în care prima silabă este accentuată, iar a doua - neaccentuată se numește **troheu (horeu)**.
- Prin **rimă** înțelegem potrivirea sunetelor de la sfârșitul a două sau mai multe versuri, începând cu ultima vocală accentuată. Aranjarea rimei în vers este de mai multe feluri: *împerecheată, încrucișată, îmbrățișată, monorimă*.
- **Rima împerecheată** cere ca sunetele din primul și al doilea vers să fie într-o anumită concordanță.

De exemplu:

*„Pe o stâncă neagră, într-un vechi castel
Unde curge-n vale un râu mititel,
Plânge și suspină tânăra domniță
Dulce și suavă ca o garofiță.”*

(D. Bolintineanu, *Muma lui Ștefan cel Mare*).

- Despre **rima încrucișată** vorbim atunci când silabele primului vers sunt în concordanță cu silabele celui de-al treilea vers, iar silabele versului al doilea – cu cele din versul al patrulea.

De exemplu: *„Căci nu-i mai scump nimic az
Pe lumea pământescă*

Decât un nume de viteaz

Și moartea vitejască.” (Vasile Alecsandri)

- **Metafora** este o figură de stil ce rezultă dintr-o comparație subînțeleasă prin substituirea cuvântului, obiect de comparație cu cuvântul imagine.

De exemplu: „*Un zbor de lăstun*

Iscălește peisajul...” (Lucian Blaga).

- **Personificarea** este procedeul artistic prin care se atribuie însușiri omenești unor obiecte, fenomene sau ființe necuvântătoare.

De exemplu: “*Sara pe deal buciumul sună cu jale...”*

(Mihai Eminescu)

- **Dialogul** (vorbitura între două sau mai multe persoane) este o modalitate folosită în operele lirice, pentru ca scriitorul să poată dezvălui anumite gânduri și sentimente.
- **Monologul** este un procedeu literar prin care un personaj își exprimă în voce gândurile și sentimentele.

PARABOLA CELOR DOI FII CHEMAȚI A LUCRA VIA TATĂLUI LOR

Munca – izvor de existență.

28. Dar ce vi se pare? Un om avea doi fii. Și, ducându-se la cel dintâi, i-a zis: Fiule, du-te astăzi și lucrează în via mea.
29. Iar el, răspunzând, a zis: Mă duc, Doamne, și nu s-a dus.
30. Mergând la al doilea, i-a zis tot așa; acesta, răspunzând, a zis: Nu vreau, apoi căindu-se, s-a dus.
31. Care dintr-aceștia doi a făcut voia Tatălui? Zis-au Lui: Cel de-al doilea. Zis-a lor Iisus: Adevărat grăiesc vouă că vameșii și desfrânatele merg înaintea voastră în împărăția lui Dumnezeu.
32. Căci a venit Ioan la voi în calea dreptății și n-ați crezut în el, ci vameșii și desfrânatele au crezut, iar voi ați văzut și nu v-ați căit nici după aceea, ca să credeți în el.
33. Ascultați altă pildă: Era un om oarecare stăpân al casei sale, care a sădit vie. A împrejmuț-o cu gard, a săpat în ea teasc, a clădit un turn și a dat-o lucrătorilor, iar el s-a dus departe.

34. Când a sosit timpul roadelor, a trimis pe slugile sale la lucrători, ca să-i ia roadele.

35. Dar lucrătorii, punând mâna pe slugi, pe una au bătut-o, pe alta au omorât-o, iar pe alta au ucis-o cu pietre.

36. Din nou a trimis alte slugi, mai multe decât cele dintâi, și au făcut cu ele tot așa.

37. La urmă, a trimis la ei pe fiul său zicând: Se vor rușina de fiul meu.

38. Iar lucrătorii viei, văzând pe fiul, au zis între ei: Acesta este moștenitorul; veniți să-l omorâm și să avem noi moștenirea lui.

39. Și, punând mâna pe el, l-au scos afară din vie și l-au ucis.

40. Deci, când va veni stăpânul viei, ce va face acelor lucrători?

41. I-au răspuns: Pe acești răi, cu rău îi va pierde, iar via o va da altor lucrători, care vor da roadele la timpul lor.

42. Zis-a lor Iisus: Au n-ați citit niciodată în Scripturi: „Piatra pe care au nesocotit-o ziditorii, aceasta a ajuns să fie în capul unghiului. De la Domnul a fost aceasta și este lucru minunat în ochii noștri”?

43. De aceea vă spun că împărăția lui Dumnezeu se va lua de la voi și se va da neamului care va face roadele ei.

44. Cine va cădea pe piatra aceasta se va sfărâma, iar pe cine va cădea îl va strivi.

ACTIVITĂȚI DE POST-LECTURĂ

ÎMBOGĂȚIȚI-VĂ CUNOȘTINȚELE!

1. Explicați sensul din text al cuvintelor *vameșii*, *slugile*, *moștenitorul*, *roadele*, *piatra*. Alcătuiți câte un enunț cu fiecare cuvânt.

2. Găsiți sinonime pentru cuvintele *a strivi*, *a nesocoti*, *a sfărâma*, *răi*, *nesocotiți*.

3. Parabola are un fir narativ. Identificați personajele, acțiunea, timpul și locul desfășurării acțiunii în textul de față.
4. Povestiți conținutul parabolei, folosind citate din text.
5. În ce constă analogia făcută în parabolă? Copiați fragmentul respectiv și transcrieți-l în caiete.

REFLECTAȚI !

1. Care sunt semnificațiile cu valoare morală transmise prin acest text?
2. Prin ce procedee stilistice sunt exprimate ideile în versetele date?
3. Care dintre aceste versete conține o afirmație ridicată la rangul de adevăr general? Explicați acest verset.

REȚINEȚI !

Parabola este o narațiune care evocă scene din viața cotidiană pentru a extrage semnificații cu valoare morală, adevăruri cu caracter general pe baza unei analogii.

În această formă, parabolele biblice transmit creștinilor învățăturile Mântuitorului Iisus Hristos. Ele sunt cele mai cunoscute parabole prin forța vădit modelatoare pentru viața sufletească a omenirii în ansamblul ei.

Spre deosebire de **alegorie** sau **fabulă**, de care se apropie într-o anumită latură morală, parabola transmite o învățătură spirituală, depășind simpla realitate profană.

VALORIFICAREA TEXTULUI

1. Rezumați secvența introductivă a parabolei. Ce rol joacă ea în structura generală a operei?
2. Alegeți din acest text termenii care sugerează o primă imagine a ideii principale a acestei parabole.
3. Prin ce se individualizează personajele parabolei? Ce detalii v-au impresionat în mod deosebit?
4. Stabiliți opozițiile existente între cele două spații ale lumii de apoi.

5. Selectați din text cuvintele necunoscute și explicați-le cu ajutorul dicționarului.

EXPRIMAȚI-VĂ PĂREREA!

1. Ce trăsături general umane sunt sugerate prin comoptamentul celor doi fii? Care dintre ei face voia tatălui?
2. Pe cine simbolizează în această pildă tatăl și cei doi fii? Argumentați-vă răspunsul.
3. Ce semnificație au *via* și *lucrul în vie*? Dar rugămintea tatălui?
4. Care este învățătura ce o desprindem din această parabolă? Motivați-vă răspunsul.
5. Predicând despre adevărata împlinire a legii, Iisus Hristos spunea: „De aceea cuvântul vostru să fie *da ce este da, nu ce este nu*; ce este mai mult decât aceasta, de la cel rău este”. Ce legătură puteți stabili între cuvintele Mântuitorului și Parabola celor doi fii chemați a lucra *via* tatălui?

TEXTE AUXILIARE

Citiți textele:

1. „Eșit-a semănătorul să semene sămânța sa. Și când semăna el, o parte a căzut lângă drum și a fost călcată cu picioarele și păsările cerului au mâncat-o.

Altă parte a căzut în în loc pietros și, dacă a răsărit, s-a uscat, pentru că nu avea umezeală.

Altă parte a căzut în mijlocul spinilor, și spinii, crescând cu ea odată, au înăbușit-o.

Iar altă parte a căzut în pământul cel bun și, crescând, a făcut rod însutit.”

(Noul Testament — Sfânta Evanghelie după Luca, 8, 5-8)

2. „Un gospodar își vântura grâul de pleavă. În vreme ce grăunțele îi cădeau la picioare, pleava zbură în vânt. Și pleava batjocorea grăunțele ce cădeau: „Ce inerție în voi, ce lipsă de entuziasm! Pe voi vă cheamă pământul, noi zburăm!”.

(Lucian Blaga)

3. „Un preot alb, când pumnul în soare îl ridică
Și își deschide palma larg binecuvântând

Cu rod bogat câmpia. – Dar grâul plin când pică,
O parte cade-alături și vrăbiile venind
Mănâncă lacom. Alte semințe căzură
Pe țarina pietroasă și-ndată-au răsărit,
Dar fără rădăcină, păliră de căldură;
Iar altele, picând în spini-i-au năpădit;
Iar altele căzură în roditoarea glie:
Au ascultat pământul cel bun –
Și una dă o sută, iar alta dă o mie...
Și omu-n alb cu Domnul se-ntoarce în cătun.”

(Vasile Voiculescu)

4. „În grâu spicul cât cocoșul,
Pui un bob, din el răsare
Mia de mărgăritare:
Dulce binecuvântare.”

(Tudor Arghezi)

REFLECTAȚI!

1. Ce sens comun se desprinde din aceste texte? Explicați, printr-un text de volum mic.
2. Ce simbolizează *grâul* în parabola biblică? Dar în celelalte texte? Argumentați-vă răspunsul.
3. Realizați o compunere, având ca punct de reper versurile lui Nichita Stănescu „*Noi suntem semințe și pământul e al nostru...*”. Faceți referire și la textele studiate.

EXERCIȚII. APLICAȚII

1. Citiți expresiv parabola studiată de voi și meditați încă o dată asupra conținutului ei.
2. Aduceți alte exemple de narațiuni în care să apară evenimente cu o semnificație morală sau religioasă. Comentați-le în clasă.
3. Citiți din Noul Testament următoarele parabole: *Pilda grăuntelui de muștar* (Matei, 21, 33-32), *Via Domnului* (Isaia, V.1-6), *Pilda lucrătorilor celor răi* (Matei, 21, 33-34).
4. Discutați în clasă despre semnificațiile acestor parabole.

ION CREANGĂ (1837 - 1889)

„Creangă este o expresie monumentală a naturii în ipostaza ei istorică ce se numește poporul român sau, mai simplu, este poporul român însuși, surprins într-un moment de genială expansiune...” (George Călinescu)

Ion Creangă, un mare clasic al literaturii române s-a născut la 1 martie 1837 la Humulești, județul Neamțului și a decedat la 31 decembrie 1889 la Iași, din părinții români: Ștefan al lui Petre Ciubotariul din Humulești și soția sa Smaranda. Creangă a mai avut încă șapte frați și surori: Zahei, Maria, Ecaterina, Ileana, Teodor, Vasile și Petre. Recunoscut datorită măiestriei basmelor, poveștilor și povestirilor sale, Ion Creangă este considerat a fi unul dintre clasicii literaturii

române, mai ales datorită operei sale autobiografice *Amintiri din copilărie*. Data nașterii lui Creangă este incertă. El însuși afirmă în *Fragment de biografie* că s-ar fi născut la 1 martie 1837. O altă variantă o reprezintă data de 10 iunie 1839, conform unei mitrici de nou-născuți din Humulești. Tinerețea lui Creangă este bine cunoscută prin opera sa *Amintiri din copilărie*. În 1847 începe școala de pe lângă biserică din satul natal, apoi învață la Broșteni și Târgu-Neamț, fiind înscris cu numele de Ștefănescu Ion. În 1854 urmează cursurile școlii de catiheți din Fălticeni, unde își ia definitiv numele de Ion Creangă. Cu anul 1855 începe studiile la Seminarul din

Casa unde a copilărit Ion Creangă

Socola, pe care le întrerupe în 1858. În 1859 moare tatăl său și lipsa posibilităților materiale îl determină să renunțe. În acest an școlar, 1864-1865, este elev strălucit la Școala de la Trei Ierarhi. În 1875 îl cunoaște pe Mihai Eminescu, pe atunci revizor școlar la Iași și Vaslui. Câțiva ani mai târziu a fost bolnav de epilepsie și a suferit foarte mult la aflarea bolii și apoi a decesului lui Eminescu și al Veronicăi Micle.

Ion Creangă moare pe data de 31 decembrie 1889 în casa sa din cartierul Țicău. Este înmormântat la 2 ianuarie 1890 la cimitirul *Eternitatea* din Iași.

Ion Creangă ne-a lăsat o vastă operă literară. Opera lui Creanga este realizată cu ajutorul narațiunii și dialogului care incanta sufletul omului la orice vârstă, dar mai cu seamă, pe cel al copilului. În poveștile și povestirile sale sunt satirizate cu lirism și umor moravurile și lacunele ființei umane: lenea, prostia, lăcomia, credulitatea și multe altele. Povestile lui Creanga încep cu formula obișnuită a basmului popular: „*a fost odată...*” și se încheie la fel: „*am încălicat pe o șa și v-am spus povestea așa...*”

Romanul autobiografic *Amintiri din copilărie* reprezintă partea cea mai personală a operei lui Creangă. Scrie poveștile *Capra cu trei iezi* (1875), *Dănilă Prepeleac* (1876), *Fata babei și fata moșneagului* (1877), *Făt Frumos, fiul iepei* (1877), *Povestea lui Harap-Alb* (1877), *Ivan Turbincă* (1878), *Povestea lui Ionică cel prost* (1877), *Povestea lui Stan-Pățitul* (1877) etc.; povestirile *Cinci pâini* (1883), *Inul și cămeșa* (1874), *Ion Roată și Cuza-Vodă* (1882), *Moș Ion Roată și Unirea* (1880), *Păcală* (1880) etc.; nuvelele *Moș Nichifor Coțcariul* (1877), *Popa Duhul* (1879) etc.

PUPĂZA DIN TEI

(fragment din *Amintiri din copilărie*)

Mă trezește mama într-o dimineață din somn, cu vai-nevoie, zicându-mi: Scoală, duglișule, înainte de răsăritul soarelui; iar vrei să te pupe cucul armenesc și să te spurce, ca să nu-ți meargă bine toată ziua?... Căci așa ne amăgea mama cu o pupăză care-și făcea cuib, de mulți ani, într-un tei

foarte bătrân și scorburos, pe coasta dealului, la moș Andrei, fratele tatei cel mai mic. Și numai ce-o auzeai vara: Pu-pu-pup! Pu-pu-pup! dis-dimineată, în toate zilele, de vuia satul. Și cum mă scol, îndată mă și trimite mama cu demâncare în țarină, la niște lingurari ce-i aveam tocmiți prășitori, tocmai în Valea-Seacă, aproape de Topolița. Și pornind eu cu demâncarea, numai ce și aud pupăza cântând:

– Pu-pu-pup! pu-pu-pup! pu-pu-pup! Eu, atunci, să nu-ai caut de drum tot înainte? mă abat pe la tei, cu gând să prind pupăza, căci aveam grozavă ciudă pe dânsa: nu numaidecât pentru pupat, cum zicea mama, ci pentru că mă scula în toate zilele cu noaptea-n cap din pricina ei. Și cum ajung în dreptul teiului, pun demâncarea jos în cărare pe muchea dealului, mă sui încetișor în tei care te adormea de mirosul... florii, bag mâna în scorbură, unde știam, și norocul meu!... găbuiesc pupăza pe ouă și zic plin de mulțumire: Taci, leliță, că te-am căptușit eu! îi mai pupa tu și pe dracul de-acum! Și când aproape să scot pupăza afară, nu știu cum se face, că mă spariu de creasta ei cea rotată, de pene, căci nu mai văzusem pupăză până atunci, și-i dau iar drumul în scorbură. Și cum stam eu acum și mă chiteam în capul meu că șarpe cu pene nu poate să fie, după cum auzisem, din oameni, că se află prin scorburi câteodată și șerpi, unde nu mă îmbărbătez în sine-mi și iar bag mâna să scot

pupăza... pe ce-a fi...; dar ea, sârmana, se vede că se mistuise de frica mea prin cotloanele scorburii, undeva, căci n-am mai dat de dânsa nicăieri; parcă intrase în pământ. Măi! anapodă lucru ș-aista! zic eu înciudat, scoțând căciula din cap și tuflind-o în gura

scorburii. Apoi mă dau jos, caut o lespede potrivită, mă sui cu dânsa iar în tei, îmi iau căciula și în locul ei pun lespede, cu gând c-a ieși ea pupăza de undeva până m-oi întoarce eu din țarină.

După aceea mă dau iar jos și pornesc repede cu demâncarea la lingurari... Și oricât oi fi mers eu de tare, vreme trecuse la mijloc

doar, cât am umblat horhăind cine știe pe unde și cât am bojbăit și mocoșit prin tei, să prind pupăza, și lingurarilor, nici mai rămâne cuvânt, li se lungise urechile de foame așteptând. Și-apoi, vorba ceea: Țiganului, când i-e foame, cântă; boierul se primblă cu mâinile dinapoi, iar țăranul nostru își arde luleaua și mocnește într-însul. Așa și lingurarii noștri: cântau acum îndrăcit pe ogor, șezând în coada sapei, cu ochii păinjeniți de-atâta uitat, să vadă nu le vine mâncarea dincotrova? Când, pe la prânzul cel mare, numai iacătămă-s și eu de după un dâmb, cu mâncarea sleită, veneam, nu veneam, auzindu-i lălăind așa de cu chef... Atunci au și tăbărât balaurii pe mine, și cât pe ce să mă înghită, de nu era o chirandă mai tânără între dânșii, să-mi ție de parte.

– Hauileo, mo! ogoți-vă! ce tolocăniți băiatul? Cu tatul său aveți ce-aveți, iar nu cu dânsul! Atunci lingurarii, nemaipunându-și mintea cu mine, s-au așternut pe mâncare, tăcând molcum.

Și scăpând eu cu obraz curat, îmi iau traista cu blidele, pornesc spre sat, mă abat iar pe la tei, mă sui într-însul, pun urechea la gura scorburii și aud ceva zbătându-se înăuntru. Atunci iau lespedea cu îngrijire, bag mâna și scot pupăza, vlăguită de atâta zbucium; iar ouăle, când am vrut să le iau, erau toate numai o chisăliță. După asta vin acasă, leg pupăza de picior c-o ață și-o îndosesc de mama vro două zile în pod prin cele putini hârbutite; și unadouă, la pupăză, de nu știau cei din casă ce tot caut prin pod așa des.

Însă a doua zi după asta, iaca și mătușa Măriuca lui moș Andrei vine la noi, c-o falcă-n cer și cu una în pământ, și se ia la ciondănit cu mama din pricina mea:

– Mai auzit-ai dumneata, cumnată, una ca asta, să fure Ion pupăza, care, zicea mătușa cu jale, ne trezește dis-dimineată la lucru de atâția ani? Grozav era de tulburată, și numai nu-i venea să lăcrimeze când spunea aceste. Și acum văd eu că avea mare

dreptate mătușa, căci pupăza era ceasornicul satului. Însă mama, sărmana, nu știa de asta nici cu spatele.

- Ce spui, cumnată?! Da' că l-aș ucide în bătaie, când aș afla că el a prins pupăza, s-o chinuiască. De-amu bine că mi-ai spus, las' pe mine, că ți-l iau eu la depănat!

- Nici nu te mai îndoi despre asta, cumnată Smarandă, zise mătușa, căci de zbânțuitul ista al dumnitale nimica nu scapă! Ce mai atâta? Mi-au spus mie cine l-au văzut că Ion a luat-o; gâtul îmi pun la mijloc!

Eu, fiind ascuns în cămară, cum aud unele ca aceste, iute mă sui în pod, umflu pupăza de unde era, sar cu dânsa pe sub streășina

casei și mă duc de-a dreptul în târgul vitelor, s-o vând, căci era tocmai luna, într-o zi de târg. Și cum ajung în iarmaroc, încep a mă purta țațoș printre oameni, de colo până colo, cu pupăza-n mână, că doar și eu eram oleacă de fecior

de negustor. Un moșneag nebun, c-o vițică de funie, n-are ce lucra?

- De vânzare-ți e găinușa ceea... măi băiate?

- De vânzare, moșule!

- Și cât cei pe dânsa?

- Cât crezi dumneata că face!

- Ia ad-o-ncoace la moșul, s-o drămluiască! Și cum i-o dau în mână, javra dracului se face a o căuta de ou și-i dezleagă atunci frumușel ața de la picior, apoi mi-o aruncă-n sus, zicând: Iaca poznă, c-am scăpat-o! Pupăza, zbrrr! pe-o dugheană și, după ce se mai odihnește puțin, își ia apoi drumul în zbor spre Humulești și mă lasă mare și devreme cu lacrimile pe obraz, uitându-mă după dânsa!... Eu atunci, haț! de sumanul moșneagului, să-mi plătească pasărea...

- Ce gândești dumneata, moșule? Te joci cu marfa omului? Dacă nu ți-a fost de cumpărat, la ce i-ai dat drumul? Că nu scapi nici cu junca asta de mine! Înțeles-ai? Nu-ți pară lucru de șagă! Și mă băgam în ochii moșneagului, și făceam un tărăboi, de se strânsese

lumea ca la comădie împrejurul nostru; dă, iarmaroc nu era?! Dar știi că ești amarnic la viață, măi băiate?! zise moșneagul de la o vreme, răsând. În ce te bizui de te îndârjești așa, nepoate? Dec! nu cumva ai pofti să-mi iei vițica pentr-un cuc armenesc? Pesemne te mănâncă spinarea, cum văd eu, măi țică, și ia acuș te scarpin, dacă vrei, ba ș-un topor îți fac, dacă mă crezi, de-i zice aman, puiule! când îi scăpa de mâna mea!

- Dă pace băiatului, moșule, zise un humuleștean de-ai noștri, că-i feciorul lui Ștefan a Petrei, gospodar de la noi din sat, și ți-i găsi beleaua cu dânsul pentru asta.

- He, he! să fie sănătos dumnealui, om bun; d-apoi chitești dumneata că nu ne cunoaștem noi cu Ștefan a Petrei?

zise moșneagul; chiar mai dinioarea l-am văzut umblând prin târg, cu cotul subsuoară, după cumpărat sumani, cum îi e negustoria, și trebuie să fie pe-aici undeva, ori în vro dugheană, la băut adălmașul. Apoi bine că știu a cui ești, măi țică! ian stai oleacă, să te duc eu la tată-tău și să văd, el te-a trimis cu pupăzi de vânzare, să spurci iarmarocul?

Toate ca toatele, dar când am auzit eu de tata, pe loc mi s-a muiat gura. Apoi încet-încet m-am furișat printre oameni, și unde-am croit-o la fugă spre Humulești, uitându-mă înapoi să văd, nu mă ajunge moșneagul? Căci îmi era acum a scăpare de dânsul, drept să vă spun. Vorba ceea: Lasă-l, măi! L-aș lăsa eu, dar vezi că nu mă lasă el acum! Tocmai așa pățisem și eu; ba eram încă bucuros că am scăpat numai cu-atâta. Bine-ar fi s-o pot scoate la capăt, măcar așa, cu mama și cu mătușa Măriuca, gândeam eu, bătându-mi-se inima, ca-ntr-un iepure, de frică și de osteneală. Și când ajung acasă, aflu că tata și mama erau duși în târg; și frații îmi spun, cu spaimă, că-i poznă mare cu mătușa lui moș Andrei: a sculat mai tot satul în picioare din pricina pupezei din tei; zice că i-am fi luat-o noi, și pe mama a pus-o în mare supărare cu asta. Știi că și mătușa Măriuca e una din cele care scoate mahmurul din om; nu-i o femeie de înțeleș, ca mătușa Anghilița lui moș Chiriac, s-a mântuit vorba. Și cum îmi

spuneau ei îngrijiți, numai ce și auzim cântând în tei:

- Pu-pu-pup! pu-pu-pup! pu-pu-pup! Soră-mea Catrina zise atunci cu mirare:

- I-auzi, bădiță! Doamne, cum sunt unii de năpăstuiesc omul chiar pe sfânta dreptate!

- Mai așa, surioară!... Dar în gândul meu: Când ați ști voi câte a pătit, sireaca, din pricina mea, și eu din pricina ei, i-ați plânge de milă! Zahei însă ne lăsase vorbind și se ca' mai dusese în târg, după mama, să-i spună bucurie despre pupăză... Și a doua zi, marți, taman în ziua de lăsatul secului de postul Sânt Petruului, făcând mama un cuptor zdravăn de alivenci și plăcinte cu poalele-n brâu, și pârpălind niște pui tineri la frigare, și apoi tăvălindu-i prin unt, pe la prânzul cel mic, cheamă pe mătușa Măriuca lui moș Andrei la noi și-i zice cu dragă inimă:

- Doamne, cumnățică-hăi, cum se pot învrăjbi oamenii din nimica toată, luându-se după gurile cele rele! Ia poftim, soro, mai bine să mâncăm ceva din ce-a da Dumnezeu, să cinstim câte-un pahar de vin în sănătatea gospodarilor noștri și: Cele rele să se spele, cele bune să s-adune; vrajba dintre noi să piară, și neghina din ogoare! Căci, dac-ai sta să faci voie rea de toate, zău, ar trebui de la o vreme s-apuci câmpii!

- Așa, cumnată dragă, zise mătușa Măriuca, strângând cu nedumerire din umere, când se punea la masă. Văzut-ai dumneata? Să mai pui altă dată temei pe vorbele oamenilor!

Apoi începem cu toții a mânca. Și alții ca alții, dar eu știu că mi-am pus bine gura la cale, să-mi fie pe toată ziua.

REPERE DE ÎNȚELEGERE A TEXTULUI

Fragmentul dat reprezintă o întâmplare din cel de-al doilea capitol al romanului autobiografic *Amintiri din copilărie* și are menirea de a introduce cititorul în atmosfera situațiilor comice și în universul intim al personajului principal.

1. Întâmplările din textul de mai sus sunt aduse la cunoștința cititorului de un narator.
2. În fragmentul dat se îmbină diferite moduri de expunere.
3. Fragmentul cuprinde o întâmplare din viața lui Nică.
4. Ion Creangă realizează în opera sa o imagine arhaică a satului românesc.
5. Înfățișând lumea copilăriei, naratorul acordă o atenție deosebită jocului.

Principalele caracteristici ale creației lui Ion Creangă sunt geniul povestirii, umorul și limbajul de un farmec deosebit. Ele se regăsesc și în fragmentul reprodus în manual.

ACTIVITĂȚI DE POST-LECTURĂ

REFLECTAȚI!

1. Citiți în întregime fragmentul *Pupăza din tei* și indicați întâmplările ce-l evidențiază pe Nică a lui Ștefan a Petrei ca fiind personajul principal.
2. Ce moduri de expunere folosește scriitorul în fragmentul din manual? Ce se realizează în operă prin fiecare dintre acestea?
3. La ce persoană se realizează narațiunea?
4. Explicați, pe baza textului citit, relația dintre autor, narator și personaj.

FOLOSIȚI - VĂ CUNOȘTINȚELE!

1. Identificați indicii de timp și de spațiu din acest text. Grupați-i apoi conform categoriilor menționate mai jos:
 - perioada anului;
 - momentul zilei;
 - locurile în care se petrece acțiunea.
2. Găsiți sinonime pentru următoarele cuvinte (cu referire la context): *grozav, dugliș, lingurari, lespede, puțină*. Alcătuiți câteva enunțuri cu unele dintre ele.
3. Selectați câteva expresii frazeologice din fragmentul citit și explicați-le. Ce rol au aceste expresii în text?
4. În textul de mai sus există o serie de figuri de stil ce vă sunt cunoscute.

5. Selectați-le și scrieți-le în caiete.
6. Povestiți pe scurt întâmplarea, urmărind succesiunea momentelor derulate de la situația inițială până la cea finală.

UNIVERSUL OPEREI

1. Identificați în fragmentul de mai sus elementele arhaice. Explicați-le și arătați rolul lor în desfășurarea evenimentelor.
2. Realizați planul simplu de idei al acestui fragment. Scrieți-l în caiete.
3. Selectați cuvintele necunoscute din textul dat și explicați-le cu ajutorul dicționarului.
4. Notați în caiete situațiile amuzante.
5. Arătați cum se realizează umorul în acest fragment. Ce efect are el asupra cititorului?

FOLOSIȚI-VĂ IMAGINAȚIA!

1. Care este atitudinea lui Nică față de „ceasornicul satului”? De ce? Argumentați-vă răspunsul.
2. Ce relații sunt între Nică și mama sa? Motivați-vă răspunsul.
3. Ce reiese din fapta pe care a făcut-o Nică? Cum ați putea să-l caracterizați din acest punct de vedere?
4. Recitați expresiv pasajele care ne demonstrează că această lucrare are un conținut comic.
5. Ce moduri de expunere sunt folosite în acest fragment? Delimitați secvențele corespunzătoare fiecăruia. Care dintre ele predomină?

EXPRIMAȚI-VĂ PĂREREA!

1. Explicați, în scurte expuneri orale, următoarele fragmente:
 - a) „...eu, atunci, să nu-mi caut de drum tot înainte? Mă abat pe la tei, cu gând să prind pupăza, căci aveam grozavă ciudă pe dânsa; nu numaidecât pentru pupat, cum zicea mama, ci pentru că mă scula în toate zilele cu noaptea-n cap din pricina ei...”
 - b) „...Ce spui, cumnată?! Da că l-aș ucide în bătaie, când aș afla că el a prins pupăza s-o chinuiască. De-amu bine că

- mi-ai spus, lasă pe mine, că ți-l ieu eu la depănat...”
- c) „...Zahei, însă, ne lăsase vorbind și se cam mai dusesse în târg, după mama, să-i spuie bucurie despre pupăză...”
2. Cui aparține fiecare dintre aceste replici? Argumentați-vă răspunsul.
 3. Scrieți în caiete forma literară actuală a cuvintelor: *iarmaroc*, *Sân Petrului*, *au și tăbărât*, *dincotrova*.
 4. Găsiți sinonime pentru următoarele expresii din text: *te mănâncă spinarea*, *încep a mă purta țațoș printre oameni*.

REȚINEȚI!

Narațiunea este un termen literar care caracterizează procesul scris în versuri sau proză în care sunt povestite o succesiune de întâmplări petrecute într-o ordine cronologică este arta sau tehnica prin care autorul comunică direct cu cititorul.

Orice narațiune trebuie să corespundă anumitor cerințe și anume: *când s-au petrecut faptele; unde s-au petrecut ele; ce anume s-a petrecut; cine a înfăptuit lucrurile povestite; cum, de ce și în ce mod au avut ele loc.*

Fiecare narațiune păstrează ordinea celor cinci puncte enumerate (cu excepția basmelor, în care nu întotdeauna este precizat timpul acțiunii).

Narațiunile fac parte din **genul epic**, dar se întâlnesc și în **cel liric și dramatic**.

Caracteristicile narațiunii sunt:

- Într-o narațiune există povestitor, personaje și acțiune.
- Într-un text literar narațiunea alternează cu descrierea și dialogul.
- Relatarea se poate face la persoana I (narator subiectiv) sau la persoana a III-a (narator obiectiv).
- Narațiunea poate fi întâlnită în diverse tipuri de texte nonliterare (benzi desenate, articole de ziar) sau în filme și piese de teatru.
- Accentul se pune pe cauza care stă la baza succesiunii

întâmplărilor.

Etapele acțiunii unei narațiuni sunt:

1. Etapa inițială (Expozițiunea)

- Se precizează locul, timpul și unele personaje.

2. Situația dificilă (Intriga)

- Se relatează cauza care determină modificarea situației inițiale, declanșând desfășurarea acțiunii.

3. Desfășurarea acțiunii

4. Situația dificilă (Punctul culminant)

5. Situația finală (Deznodământul)

- (indici de timp și spațiu, prezentarea personajelor)

LUCRAȚI ÎN ECHIPĂ!

1. Alegeți varianta potrivită: Situația inițială a fragmentului *Pupăza din tei*, sugerează o atmosferă:
 - a) plină de duioșie și dragoste;
 - b) liniștită, ocrotitoare;
 - c) amenințată de pericole.
2. Selectați din fragmentul dat elementele reale și cele ireale (de fabulos) și repartizați-le în două coloane.
3. Care sunt jocurile copilăriei lui Ion Creangă? Cum sunt prezentate ele de către narator? Ce știți voi despre ele?

REȚINEȚI!

Comicul are la bază contrastul dintre frumos și urât, dintre esență și aparență, dintre valoare și non-valoare, dintre scop și mijloace, dintre vechi și nou, dintre viu și mecanic, dintre intenția de realizare și rezultatul lui.

Comicul este „o categorie estetică ce desemnează un fenomen care provoacă râsul și care nu primejduiește existența celor implicați”.

Din punct de vedere al surselor, principalele tipuri de comic sunt:

- **de situație** (obținut prin relatarea unor întâmplări, a unor situații nefirești în care se află personaje);

- **de moravuri** (realizat prin înfățișarea unor aspecte familiale, sociale, politice, care constituie o abatere de la moralitate);

- **de caracter** (izvorât din comportarea personajelor, din atitudinea lor și din ipostazele în care acestea sunt prezentate) și din limbaj și din nume (realizat prin felul de a se exprima al personajelor).

Formele principale ale comicului sunt umorul, ironia, satira, sarcasmul și grotescul.

EXERCIȚII. APLICAȚII

1. Pe baza observațiilor noastre și a discuțiilor purtate în clasă, realizați o comunicare cu titlul *Nică în imaginația mea* cu referire la fragmentul citit din *Amintiri din copilărie* de Ion Creangă.
2. Citiți și alte fragmente din acest roman autobiografic al lui Ion Creangă și analizați-le în clasă.
3. Identificați în structura fragmentelor citite în clasă și independent situații, cuvinte sau expresii ce stârnesc hazul și scrieți-le în caietele voastre.
4. Realizați o compunere pe tema „*Lumea copilăriei este un imperiu al jocului*”.

ALEXANDRU DONICI

(1806 - 1865)

„Modest din fire, asemenea presurii evocate în poezie, Alecu Donici este un creator autentic prin lucrările sale. Asemenea lui La Fontaine la francezi, el a creat fabula. (Ion Ciobanu)

Alecu Donici (Alexandru Donici) (n. 19 ianuarie 1806, Bezin, azi Donici, Orhei - d. 21 ianuarie 1865, Iași) a fost un poet fabulist basarabean.

Este primul din cei patru băieți ai clucerului Dimitrie Donici și al Elenei, născută Lambrino. Și-a început în tinerețe cariera militară la liceul de profil din Sankt Petersburg, alături de fratele său Petrache.

În 1825 este trimis ca sublocotenent în regimentul Ekaterinburg, în Sudul Basarabiei. Invocând motive familiale, revine la baștină și activează la început în [Chișinău], apoi la Iași și Piatra-Neamț. Practică avocatura, dar și scrie mult.

Era inspirat de fabulele lui La Fontaine și Krâlov. În 1835 este evidențiat ca traducător în revista moscovită Teleskop, traducând fabule de Pușkin și Krâlov. În cooperare cu Constantin Negruzzi traduce și publică „Satire și alte poetice compuneri” de Antioh Cantemir, traduce poemul lui Pușkin „Țigani” (1837) și alte creații ale clasicilor literaturii universale. În anii 1840 și 1842 editează două cărți de „Fabule” cu opere proprii și traduceri. Donici a avut un deosebit spirit de observație, criticând în fabulele sale, pe exemplul unor animale, moravurile proaste în societatea umană. În creația sa sunt populare fabulele: *Antereul lui Arvinte*, *Musca la arat*, *Racul, broasca și Știuca*, *Doi Câini* ș.a.

A murit la 21 ianuarie 1865 la Iași, în România.

VULPEA ȘI BURSUCUL

- Da dincotro și unde
Alergi tu așa iute?

Bursucul întâlnind pe vulpe-au întrebat.

- Oh, dragă cumătre, am dat peste păcat,

Sunt, iată, surghiunită!
Tu știi că eu am fost în slujbă rânduită
La o găinărie.
Cu trebile ce-aveam, odihna-mi am lăsat,
Și sănătatea mi-am stricat;
Dar tot eu am căzut în groaznică urgie,
Pe niște pâri nedovedite,
Precum că luam mite.

Tu singur martor ești, în adevăr să spui:
De m-ai văzut cumva, măcar cu vreun pui?
– Nu, dragă cumătră; dar când ne întâlneam

Eu cam ades vedeam:
Că tu pe botișor
Aveai și pufușor.

Se-ntâmplă și la noi de vezi
Cum altul, având loc, așa se tânguește,
Încât îți vine mai să-l crezi
Că abia din leafă se hrănește.
Dar astăzi butcă, mâine cai,

De unde oare-i vin? Și când ar vrea să stai
Să-i faci curată socoteală
Pentru venit și cheltuială,

N-ai zice ca bursucul că are pufușor
Pe botișor?

REPERE DE ÎNȚELEGERE A TEXTULUI

Fabula *Vulpea și bursucul* este structurată în două părți inegale, ca număr de versuri.

Opera înfățișează o discuție între două personaje.

Prin intermediul personajelor din operă, autorul prezintă unele vicii ale oamenilor, dar și atitudinea proprie față de personaje și față de cele relatate.

Fabula *Vulpea și Bursucul* are o valoare etică și socială, precum și o semnificație morală.

ACTIVITĂȚI DE POST-LECTURĂ

FOLOSIȚI-VĂ CUNOȘTINȚELE!

1. Citiți expresiv fabula de mai sus și povestiți, pe scurt, întâmplările relatate în ea
2. Selectați cuvintele necunoscute din textul fabulei și explicați-le cu ajutorul dicționarului. Alcătuiți cu ele câteva enunțuri.
3. Care este modul de expunere pe care se structurează cea mai mare parte a fabulei? Argumentați-vă răspunsul.
4. Ce secvență(e) a textului corespunde noțiunii de „situație dificilă”?
5. Explicați cum s-au format cuvintele *surghiunită*, *rânduită*, *nedovedite*, *botișor*, *pufușor*. Ce semnificație au aceste cuvinte în fabula lui Alecu Donici?

EXPRIMAȚI-VĂ PĂREREA!

1. Ce fel de personaje apar în text? Cărei lumi aparțin aceste personaje?
2. Prin ce figură de stil capătă acestea trăsături și comportamente umane?
3. Ce relații există între personajele fabulei? Argumentați-vă răspunsul.
4. Cum sunt prezentate cele două personaje de către autor?
5. Ce idee cu caracter de generalitate se desprinde din această narațiune în versuri?

REFLECTAȚI!

1. Care sunt viciile despre care vorbește autorul în această fabulă? Motivați-vă răspunsul.
2. Cum sunt demonstrate aceste defecte? Exemplificați cu imagini din text.
3. Cărui tip de oameni îi corespunde Bursucul? Dar Vulpea? Argumentați-vă răspunsul.
4. Care este, după opinia voastră, atitudinea autorului față de personajele sale?
5. Care sunt valorile etice și sociale pe care le-ați descoperit în

acest text? Ce învățătură reiese din morala fabulei? Formulați-o și scrieți-o în caiete.

REȚINEȚI!

Fabula este o specie a genului epic, în versuri (mai rar în proză), în care sunt criticate trăsături negative de caracter și defecte omenești puse pe seama unor animale, urmărind îndreptarea comportamentului uman.

În fabule personajele sunt animale, plante sau lucruri, puse în situații omenești.

Fabula are un caracter didactic, ea conținând, explicit sau implicit, o morală referitoare la anumite trăsături de caracter sau forme de comportament specifice oamenilor.

Fabulele se compun, de obicei, din două părți:

- *întâmplarea propriu-zisă;*
- *morala, cuvintele din care se desprinde învățătura.*

Procedeul artistic care face ca un sens literal să se substituie altuia ascuns se numește **alegorie**.

Figura de stil complexă care constă în asocierea într-un enunț de mărime variabilă a două elemente opuse se numește **antiteză**.

În literatura universală au scris fabule: Esop, La Fontaine ș.a.

Fabula a fost cultivată în literatura română de către: Grigore Alexandrescu, Alecu Donici, George Topârceanu, Tudor Arghezi, Aurel Barang.

Grigore Alexandrescu aparține generației de scriitori de la 1848 și a scris fabule valoroase cum ar fi *Boul și vițelul*, *Câinele și cățelul*, *Lupul moralist*, *Toporul și pădurea*.

Trăsăturile fabulei

- este o creație epică deoarece are narator, acțiune și personaje

- textul fabulei este alcătuit din 2 părți:
 1. poveste alegorică
 2. morala: explicită (formulată de către autor)
implicită (desprinsă de către autor)
- acțiunea oricărei fabule este scurtă, concentrată, rezumându-se la un singur aspect din viața personajelor,
- cadrul spațio-temporal al unei fabule este vag conturat, intenția autorului fiind de a da un caracter de generalitate faptelor prezente,
- universul uman este înlocuit cu universul necuvântătoarelor de obicei animale) pe baza unei succesiune de personificări care se numește alegorie,
Alegoria este o figură de stil care constă în înlocuirea unei realități abstracte cu o imagine concretă pe baza unor asemănări existente între acestea. Ea se realizează printr-o succesiune de epitețe, personificări, metafore, comparații.
- În fabule sunt criticate: lăcomia, lenea, minciuna, îngâmfare, aroganța, prostia, credulitatea / naivitatea, demagogia, parvenitism (îmbogățirea rapidă prin mijloace necinstite, depășirea condiției materiale pe căi josnice), fățarnicia / ipocrizia,
- numărul de personaje din fabulă este întotdeauna foarte mic, acestea fiind alese în strânsă legătură cu tipurile umane pe care le reprezintă: iepurele – omul fricos, leul – omul puternic, lupul – omul fățarnic, vulpea – omul viclean, cățelul – omul naiv,
- personajele unor fabule sunt prezentate în antiteză, acest fapt fiind evident chiar din titlu,
- modurile de expunere folosite în fabule sunt: narațiune, dialog, monologul adresat și descrierile (foarte rar) ocupă un spațiu redus oferind scurte informații ce ajută la caracterizarea personajelor,
- atitudinea naratorului față de personajele înfățișate este diferită, ironică, sarcastică la adresa celor aflate pe o treaptă socială superioară și compătimitoare, îngăduitoare la adresa celor aflate în inferioritate,
- fabulei au un caracter educativ evident prin ele realizân-

du-se, pe un ton glumeț, amuzant, o critică virulentă la adresa societății omenești.

REȚINEȚI!

Antiteza este figura de stil care consta în alăturarea a doi termeni (personaje, situații, fenomene, idei etc.), de obicei, punându-se reciproc în lumina, urmărindu-se să se reliefeze mai pregnant opoziția dintre aceștia.

Antiteza este punerea față în față a două situații, idei, sentimente sau portrete care se contrazic prin caracteristicile lor, unele fiind pozitive, altele negative, ca în perechile: *bun – rău, frumos – urât, cinstit – necinstit, curajos – laș, bogat – sărac, fericire – nefericire, bucurie – întristare etc.*

Exemple:

1. „ea bogată, eu sărac, ea curtenită, eu izgonit și disprețuit, – ea slabă, mică și palidă, eu voinic, mare și rumen [...]” (B. Delavrancea, *Liniște*);
2. „Ea un înger, ce se roagă /– El un demon ce visează;/ Ea o inimă de aur / El un suflet apostat,/ El în umbra lui fatală / Îndărătnic răzimat, – / La picioarele Madonei, tristă, sfântă Ea veghează” (Mihai Eminescu, *Înger și demon*).

Scrisorile lui Mihai Eminescu sunt alcătuite prin antiteza. În prima lor parte e înfățișată o lume cu multe și mari calități, iar în a doua, aceeași lume cu năravurile ei urâte și rele.

Rostul antitezelor literare, spre deosebire de al celor filozofice, este de a arăta drama nepotrivirilor sufletești dintre firi opuse care se simt totuși atrase unele de altele sau de a pune în lumină contradicțiile adânci dintre chipul în care înțeleg lumea și își duc viața unii în contrast cu alții.

Alegoria este figura de stil alcătuită dintr-o succesiune de metafore, comparații, epitete, personificări, ce creează o imagine încheată, prin care poetul dă formă concretă unor noțiuni abstracte. Alegoria apare frecvent în fabule și în proverbe.

Despre alegorie mai putem spune, că este înlănțuirea dintre două sau mai multe metafore pentru a ne face să ne gândim nu atât la ce se spune, cât la ce vrea de fapt să spună cineva.

Cele mai simple alegorii sunt **fabula și ghicitoarea**.

De exemplu ghicitoarea:

„Am patru surori gemene
Cu numele asemenea,
Una pe-alta se gonesc
Și tot nu se întâlnesc.”

(= roțile oricărui vehicul cu patru roți).

Alegorie este și vorbirea ciobanului din Miorița:

„Să le spui curat
Că m-am însurat
C-o mândră crăiasă,
A lumii mireasă,
Că la nunta mea
A căzut oștea”.

De fapt, el ținea ca mamei sale să nu i se spună direct că a murit, ci că la nunta lui a căzut o stea, că el a pierit ca steaua aceea.

PROGRESAȚI!

1. Citiți expresiv fabula, ținând cont de normele citirii expresive pe care le cunoașteți (intonație, ton, pauză, etc.).
2. Citiți fabula pe roluri, schimbând intonația fiecărui vorbitor: a Vulpii, a Bursucului și a autorului.
3. Selectați din textul citit expresiile ce o caracterizează pe Vulpe.
4. Ce tip de rimă este folosită în versurile fabulei *Vulpea și Bursucul*?
5. Stabiliți măsura versurilor acestui text și comparați-o cu măsura versurilor populare studiate de voi.

FOLOSIȚI-VĂ IMAGINAȚIA!

1. De ce autorul preferă să pună pe seama unor personaje animaliere trăsăturile de caracter pe care dorește să le demaște și nu alege personaje umane?
2. Ce semnificație are faptul că în fabulă nu există indici de timp

- referitor la perioada în care se petrec faptele relatate?
3. Ce trăsături de caracter și forme de comportament sunt satirizate în text? Adăugați la cele numite în fabulă și altele, pe care le puteți deduce singuri.
 4. În textul fabulei există unele note umoristice. Identificați-le și comentați cum sunt realizate acestea.
 5. Sunteți de acord cu morala implicită a textului? Argumentați-vă răspunsul.

LUCRAȚI ÎN ECHIPĂ!

1. Citiți cu atenție proverbele de mai jos:
 - a) „*Vorba-i de argint și tăcerea e de aur*”.
 - b) „*Una zice, alta face*”.
 - c) „*Ce-i în gușă, nu-i căpușă*.”
2. Care dintre aceste proverbe ilustrează eroii din fabula lui Alecu Donici? Comentați proverbul care v-a plăcut cel mai mult.
3. Alcătuiți enunțuri cu sensul propriu și cel figurat al următoarelor cuvinte:
4. *vulpe, vulpișoară, vulpoi, vulpoaică, vulpește*. Găsiți câteva epitete pentru cuvântul *vulpe*.
5. Explicați sensul următoarelor expresii: *a da peste păcat; a avea pufușor pe botișor, a se simți cu musca pe căciulă*. Realizați o mică povestire în baza uneia dintre expresii.

EXERCIȚII. APLICAȚII

1. Memorați fabula și recitați-o expresiv pe roluri.
2. Alcătuiți o scurtă narațiune cu personaje umane, din care să reiasă ideea că onestitatea și cinstea sunt mai presus decât orice în viața noastră.
3. Realizați o compunere cu personaje animaliere, în care să ilustrați proverbul „Prostul nu e prost destul, dacă nu e și fudul”.

FRUNZELE ȘI RĂDĂCINA

Într-o zi de vară, lină, călduroasă,
Răspândind în vale umbră răcoroasă,
Frunzele pe arbor vesel dănțuiau
Și cu zefirașii astfel se șopteau:
— Dulce e viața frunzelor, când ele,
De rouă lucinde, mândre, tinerele,
Lumea înverzesc
Și o răcoresc.
Călătorul pacinic, obosit de cale,
Oricând se arată în a noastră vale,
Sub arbor el stă
Repaos de-și dă.
Mândre fetișoare locul vin să prindă,
Vrând la umbra noastră hora să întindă;

Și cel păstoraș
Le cântă de jale-n al său fluieraș.
Iar de primăvară, chiar privighetoarea,
Cântăreața văii, cea fermecătoare,
În desimea noastră mult s-a răsfățat

Și ne-a tot cântat.
Apoi când românul doina hăulește,
El pe frunză verde întâi o numește;
Înșiși zefirașii, voi ne legănați

Și ne dezmierdați.

– Dar spre neuitare,

Nu se cade oare

– Frunzelor le zise un glas din pământ --

Despre rădăcină vreun bun cuvânt?

– Cine-i rădăcina? Și cum de cutează

Cu noi să se certe, când nici se-nsemnează?

Frunzele pe arbor zise vâjâind,

De ciudă plesnind.

– Rădăcina face arborul să crească

Și peste tot anul frunză să renască –

Le răspunse ea.

În alt chip ființă voi nici ați avea.

Să țineți dar minte

Aceste cuvinte:

Viața vegetală,

Viața socială,

Totului atârnă

De la rădăcină.

REPERE DE ÎNȚELEGERE A TEXTULUI

Fabula *Frunzele și rădăcina* are două părți inegale, ca număr de versuri. Opera dată prezintă o discuție între două personaje, ce reprezintă flora.

Personajele operei aparțin unor lumi diferite, valorile morale și etice fiind, de asemenea, diferite. Autorul utilizează diverse mijloace artistice pentru a reflecta valorile sociale, morale, etice, estetice și vitale ale lumii pe care o reprezintă. În fabula dată se împletesc diferite modalități de expunere.

ACTIVITĂȚI DE POST-LECTURĂ

FOLOSIȚI -VĂ CUNOȘTINȚELE!

1. Citiți cu atenție fabula și delimitați cele două părți din structura ei. Ce puteți spune despre numărul de versuri ce se conține în fiecare dintre aceste părți?

2. Selectați din textul dat cuvintele formate prin derivare și explicați sensul lor.
3. Alcătuiți cu ele câteva enunțuri.
4. Dați câteva exemple din lucrarea citită în care ordinea cuvintelor este alta decât în vorbirea obișnuită. Scrieți-le în caiete în forma lor obișnuită. Cum se numește acest procedeu?
5. De ce apar în versuri astfel de modificări ale topicii?

EXPRIMAȚI-VĂ PĂREREA!

1. Cărei lumi naturale îi aparțin personajele acestei fabule?
2. Ce semnificație au aceste personaje? Argumentați-vă răspunsul?
3. Cum se desfășoară discuția dintre cele două personaje: de la egal la egal, sau poate în alt mod?
4. Cum credeți, ce relații sunt între aceste personaje? Dar cum ar trebui să fie, de fapt, aceste relații?

VALORIFICAREA TEXTULUI

1. Identificați în textul fabulei imaginile care descriu viața ciclică a frunzelor. Cum este prezentată ea de autor? Transcrieți în caiete câteva dintre aceste imagini.
3. Urmăriți semnele de punctuație utilizate în fabulă și explicați rolul lor în dezvăluirea mesajului.
4. Indicați ordinea momentelor acțiunii din acest text. Ce rol joacă verbele în redarea mesajului central?
5. Ce secvență corespunde situației de conflict? Argumentați-vă răspunsul.
6. Ce puteți spune despre forma acestei opere? Cărei specii literare aparține ea? Motivați-vă răspunsul.

ÎMBOGĂȚIȚI-VĂ CUNOȘTINȚELE!

Morala unei fabule este formulată de scriitor la începutul sau la sfârșitul textului; uneori ea lipsește și este desprinsă de cititor.

Morala constituie scopul fabulei, ținta scriitorului, pe când nararea faptelor este mijlocul prin care se realizează acestea.

Fabula nu respectă regulile stricte ale poeziei, în ceea ce privește versificația. Dacă urmărim măsura, vom observa că unele versuri sunt mai lungi, iar altele – mai scurte.

În fabulă pot apărea diverse forme de rimă, iar gruparea versurilor în strofe diferă, astfel că în unele fabule există strofe cu un număr inegal de versuri sau în altele lipsesc strofele, întreaga fabulă fiind continuă.

Vioiciunea celor narate în fabulă se realizează cu ajutorul dialogului, iar pentru a se asigura hazul și buna dispoziție, se utilizează elemente umoristice.

REFLECTAȚI !

1. Analizați fabula *Frunzele și rădăcina* din punct de vedere al versificației.
2. Identificați figurile de stil ce vă sunt cunoscute și scrieți-le în caiete.
3. Ce figură de stil folosește autorul în prezentarea eroilor principali?
4. Identificați modalitățile de expunere principale din fabulă. Exemplificați cu citate din text.
5. Demonstrați că lucrarea citită de voi este o fabulă. Aduceți argumentele necesare.

FOLOSIȚI-VĂ IMAGINAȚIA !

1. Care este modul de expunere pe care este structurată cea mai voluminoasă parte a fabulei?
2. Ce valori sociale și etice promovează personajele din acest text? Argumentați-vă răspunsul.
3. Recitiți cuvintele autorului și arătați ce idei desprindem din ele?

PROGRESAȚI !

1. Care este ideea cu caracter de generalitate deducem din conținutul acestei fabule? Comentați acest lucru într- un text de volum mic.
2. Ce vicii umane sunt biciuite de autor? Ce categorie de oameni

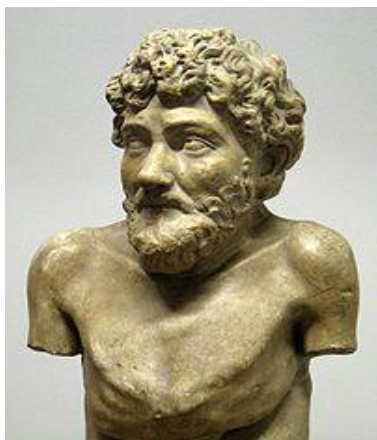
3. reprezintă frunzele? Dar rădăcina? Argumentați.
4. Imaginați-vă că sunteți avocat. Cărui personaj din această fabulă ați prefera să-i luați apărarea? De ce? Motivați-vă răspunsul.
5. Efectuați o caracteristică, în linii generale, a frunzelor și alta – a rădăcinii. Ce procedeu veți folosi în aceste caracteristici?
6. Recitiți morala fabulei și analizați-o în clasă, fiecare expunându-și părerea.

EXERCIȚII. APLICAȚII

1. Descifrați semnificația titlului fabulei *Frunzele și rădăcina*. Motivați-vă răspunsul.
2. Realizați o compunere liberă în baza textului fabulei studiate mai sus, folosind unele dintre proverbele și zicătorile cunoscute de voi care s-ar referi la mesajul operei.
3. Citiți și alte fabule din creația lui Alecu Donici și faceți o paralelă între ele.
4. Efectuați un desen în baza unei dintre ele în care să prezentați simbolic cele mai esențiale momente ale fabulei.

ESOP

(620-560 î. Hr.)

Esop, sclavul grec, era atât de deștept, încât la orice observație din partea stăpânului său răspundea cu o vorbă de duh, o pildă comică și scăpa de pedeapsă. Și l-a înveselit într-atâ-ta pe stăpânul său, încât acesta l-a făcut om liber până la urmă. Fabulele lui au fost preluate și prelucrate de mulți autori, dar Esop rămâne „părintele fabulei”. Prima mărturie despre Esop o găsim la marele istoric grec Herodot (cca. 484-425, î.e.n.). Herodot relatează că Esop a

fost sclavul lui Iadmon și a trăit pe vremea faraonului Amasis (570- 526, î.e.n.), deci în secolul al VI-lea.

VULPEA ȘI STRUGURII

O vulpe înfometată a văzut într-o zi niște ciorchini de struguri atârând pe un spalier de viță de vie. Ea a încercat toate

trucurile de care era în stare pentru a pune laba pe ei, dar eforturile i-au fost în zadar, căci nu-i putea ajunge.

În cele din urmă, plecă, ascunzându-și dezamăgirea și spunând în sinea ei: „Strugurii sunt acri, și eu care credeam că sunt copti”.

ACTIVITĂȚI DE POST-LECTURĂ

FOLOSIȚI - VĂ CUNOȘTINȚELE !

1. Folosind *Dicționarul explicativ al limbii române*, explicați sensul cuvintelor *ciorchini*, *spalier*, *eforturile*, *trucurile* din textul de mai sus.
2. Identificați antonimele cuvintelor *înfometată*, *plecă*, *nu putea*.
3. Alcătuiți trei enunțuri în care să folosiți cuvinte formate prin derivare din textul de mai sus.
4. Explicați semnificația structurilor *i-au fost în zadar*, *era în stare pentru a pune laba pe ei*, *spunând în sinea ei*.
5. Citiți textul de mai sus și încercați să stabiliți ideea principală.
6. Care este personajul principal al fabulei? Ce tășături de caracter puteți desprinde din acțiunile lui?
7. Argumentați de ce vulpea plecă, ascunzându-și dezamăgirea?

8. Care este atitudinea voastră față de vulpe?
9. Dați exemple de utilizare a alegoriei și în alte opere citite de voi.

REFLECTAȚI!

1. Citiți fabula *Vulpea și strugurii* de Esop și efectuați planul simplu de idei.
2. Alcătuiți familia lexicală a cuvântului *labă*? Ce știți despre familia lexicală?
3. Explicați ortografia cuvintelor *într-o*, *i-au fost*, *ascunzându-și*.
4. Alcătuiți enunțuri în care să folosiți aceste cuvinte.

VALORIFICAREA TEXTULUI

1. Care este morala acestei fabule? Comentați-o.
2. La care persoană se face relatarea în fabulă?
3. Prin ce se deosebește compoziția fabulei *Vulpea și bursucul* a lui Alecu Donici de fabula *Vulpea și strugurii* de Esop?
4. Care este opinia voastră despre vulpe?
5. Care sunt modurile de expunere în fabulă?

FOLOSIȚI-VĂ IMAGINAȚIA!

1. Citiți fabula, ținând cont de semnele de punctuație. Folosiți intonația și accentuarea corespunzătoare.
2. Care este atitudinea autorului față de personajul principal?
3. Identificați figurile de stil prezente în text și numiți-le. Alcătuiți câteva enunțuri cu unele dintre ele.
4. Din câte părți este alcătuită o fabulă? Numiți-le.

EXERCIȚII. APLICAȚII

1. Memorați fabula.
2. Încercați să compuneți o fabulă, folosind procedeul alegoriei.
3. Realizați o mică compunere despre vulpe, folosind stilul științific. Ce știți despre stilul științific?
4. Citiți independent și alte fabule ale lui Donici, Esop.

MIHAIL SADOVEANU

(1880 - 1961)

„Sadoveanu excelează ca povestitor. A scrie pentru el, înseamnă a povesti.” (Constantin Ciopraga)

Mihail Sadoveanu a fost un scriitor, povestitor, nuvelist, romancier, academician și om politic român. Este considerat unul dintre cei mai importanți prozatori români din prima jumătate a secolului al XX-lea.

Mihail Sadoveanu s-a născut la 5 noiembrie 1880 la Pașcani în familia avocatului Alexandru Sadoveanu și a Profirei Ursachi. De mic nutrește o dragoste deosebită pentru istorie și alte obiecte legate de tradițiile și datinile

noastre populare, care mai târziu se vor regăsi în toată opera sa. Urmând cursurile școlii primare din localitatea natală, Sadoveanu îl are ca profesor iubit pe „dascălul” Busuioc, devenit mai târziu „domnul Trandafir” într-o povestire care-i poartă titlul. Mihail Sadoveanu a lăsat o operă monumentală care înfățișează cele mai diverse aspecte ale vieții poporului nostru: viața de la țară, îndeletnicirile țaranului român, frumusețea irepetabilă a florei și faunei, istoria și tradițiile neamului. Printre cele mai remarcabile opere sadoveniene putem aminti *Dumbrava minunată*, *Hanu-Ancuței*, *Baltagul*, *Țara de dincolo de negură*, *Frații Jderi*, *Venea o moară pe Siret*, *Vremea Ducăi-Vodă* ș. a. Romanul lui Mihail Sadoveanu *Nicoară Potcoavă* a fost tradus în limba ucraineană de Stanislav Semcinsky, iar despre viața și opera scriitorului a scris o micromonografie în limba ucraineană Serghii Lucikanin.

Mihail Sadoveanu se stinge din viață pe data de 19 octombrie 1961, la ora 9 dimineața, fiind înmormântat pe 21 octombrie la Cimitirul Bellu din București.

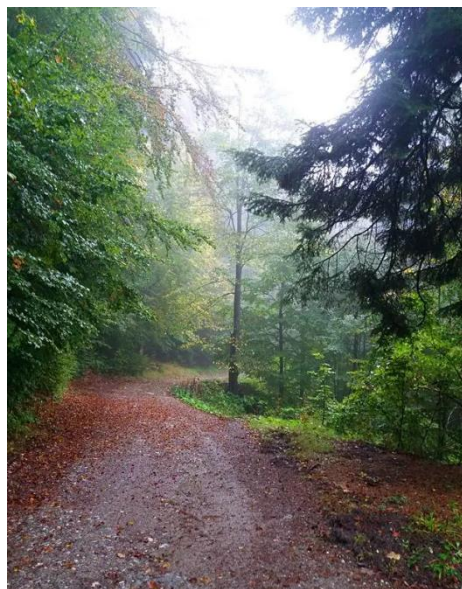
Întreaga operă a lui Mihail Sadoveanu este edificiul unui povestitor care rememorează. El dă o viață nouă mitului, reîntemeiază spațiul geografic, spiritual, moral, filozofic al existenței noastre naționale.

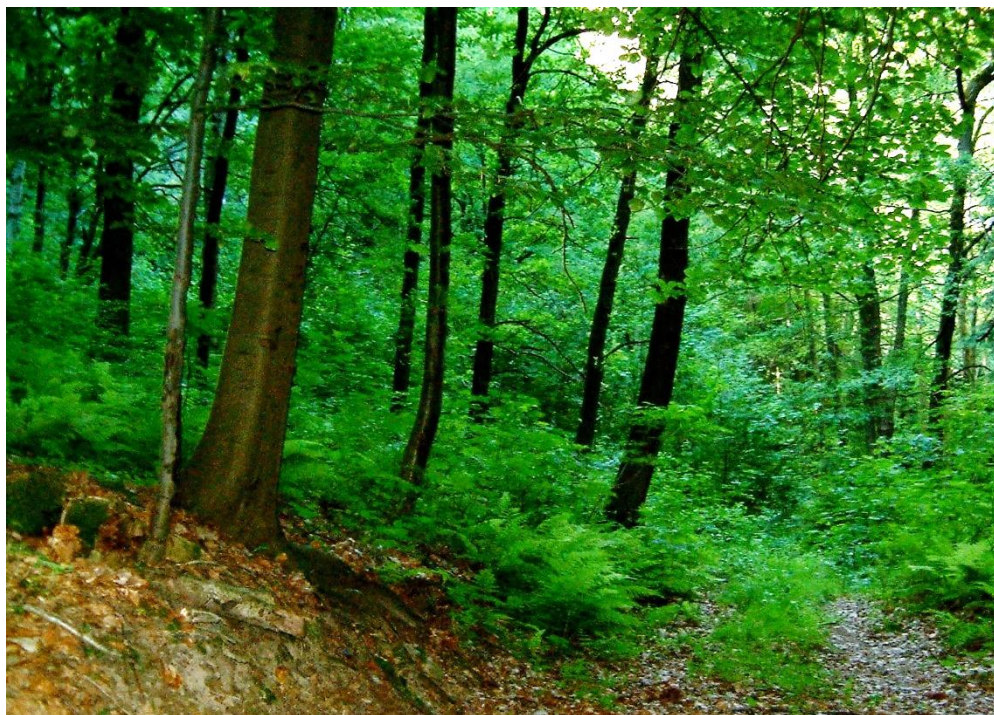
ÎN PĂDUREA PETRIȘORULUI

Era pe la sfârșitul lui august, și pădurea Petrișorului, bătrână și nesticată de mână de om, își desfășura tăcută bolțile de frunzișuri. Urca domol coline trăgănate, se ridica departe într-un pisc prăpăstios, în vârful căruia săgeta spre cer un brad vechi, care vestea cel întâi, printr-un șuiet adânc, sosirea vânturilor. Așa urca lin spre asfințit, și de pe cerul răsăritului soarele începea să-i pătrundă ascunzișurile.

În țihla mărunță de la margine, lumina se cernea în ploaie deasă și caldă de raze; roiuri de musculițe se roteau ici-colo, țeșându-se într-un joc grăbit; sticleau în lumină, pe urmă dispăreau. Un grangur sta nemișcat pe o ramură de fag întinsă spre soare; îi sticleau penele ca gălbenușul oului; întindea din vreme în vreme gâtul și da drumul unei fluierături gălgâite, care trezea un răsunet lung în urmă, în ramurile pădurii. Paseri mărunte, stropite cu felurite culori, se chemau de pe vârfuri de nuielușe mlădioase; erau stigleți cu pete de sânge, pițigoii rotunzi cu pene cenușii și negre, cintezi cu piepturile cărămizii. Se priveau cu ochișori sticliți ca vârfuri de ace, deschideau pliscuri și fărâmau melodios chemările, fâlfâiau apoi ușurel, și-n urmă-le nuielușele se clătinau, tremurându-și frunzele lucii.

Înfiorarea vieții mărunte se strecura prin marginea aceasta de pădure, ca-n orice dimineață de vară. Zboruri de găze cu aripi străvezii, cu aripioare albastre se încrucișau, fluturi jucau pe deasupra ierbii dese, în care începeau să se îngrămădească miresme calde. Și într-un covru scurmat în pământ, între frunze și păiuș, sta un iepure roșcat, pitit pe labe, cu urechile lăsate pe spatele gheboșat. În mângâierea căldurii dormita; își lumina ochii deodată, apoi îi întuneca încet și-și mișca botul crăpat, ca-ntr-un vis.

Pe cărări, înlăuntru, era încă umezeală. Numai ici-colo, mișcarea vieții: răzbătea o chemare nedeslușită moale, stânsă; o gârneață subțire se clătina încet; foșneau un timp foile galbene ale anilor trecuți.

Pe la amiază începu un glas de corn să adie din poiană în poiană. Bătaia copoilor răspunse răsunător: chiaf! chiaf! Se auziră și voci omenști. Și pe poteci, din lumină, intrară, cercetând cu ochii desi șurile, doi oameni. Unul era „boierul”; se cunoștea după îmbrăcămintea de postav verde, după pălărioara cu pană de gaiță, după pușca curată și lucitoare, fără cucoase. Era un bărbat tânăr încă, cu fața plină, roșcovană, cu puțină mustață bălaie, cu puțin pânțece. Un om bine hrănit, cu obrazul mulțămit și cu ochii veseli. Celălalt, pădurarul, era un zdrahon nalt și spătos, cu mustața groasă, întunecoasă, dar cu privirea limpede și senină. A avea tașcă cu nasturi de alamă la șold, în stânga, și ducea în cumpănă o pușcă sub cocoșele căreia, ca să nu ruginască oțelele, pusese câte-un petec de blăniță de iepure.

— Ia mai strigă, Vasile, câi nii... zise boierul, întorcând capul spre pădurar.

Vasile trase de la șold, din dreapta, cornul, îl duse la gură și slobozi trei sunete prelungi, îndreptându-l spre marginea pădurii, în urmă. Răsunetele dulci încă vibrau, când un câine răspunse, bătând ascuțit de trei ori.

– Asta-i capauca mea, zise Vasile, întinzând urechea. Un alt lătrat mai plin, mai puternic se auzi. Pădurarul începu să cheme:

– Na, na, Frișca, naa!

Lătrăturile se apropiară. Un câine frumos, negru, cu botul roșcat, ieși la douăzeci de pași în urmă, pe cărare, privi la dreapta, la stânga, după aceea se apropie în fugă de cei doi vânători.

– Aici, Osman! strigă boierul. Unde mi-ai fost, ticălosule?

Strecurându-se ca o șopârlă printre tufe, ieși în cărare și căteaua pădurarului, slabă de i se vedeau coastele prin piele. Vasile ridică mâna și se aplecă asupra ei. Frișca se lipi la pământ schelălăind, apoi prinse a bate din coadă.

– De-acu'să mergem, cucoane Grigoriță, zise pădurarul îndreptându-se. O apucăm tot înaintea... Ș-apoi la poteca aceea a lor nu se poate să nu dăm peste capre... Le-am văzut și ieri...

Porniră, călcând înăbușit, cu cizmele cu tureci, lungi, pe poteca umedă. Câinii umblau liniștiți îndărăt, în lanțuguri.

– Iacă, aici, la marginea asta, am pușcat cei doi lupi anul trecut, zise Vasile.

– Chiar aici? Întrebă cuconu Grigoriță.

– Chiar aici. Aici, doi. Da'peste alții am dat eu în alte părți... De cum dă omătul, parcă ce fac? Pe-atâta m-am pus și eu... Am o ciudă pe dihăanii, lucru mare. Când am dat peste urma lor, nu mai am liniște... Asta-i ca o patimă, cucoane Grigoriță, la mine... lucru mare... Nici nu mănânc, nici nu beau, s-a sfârșit! Vin eu, cucoane Grigoriță, și găsesc urmă pe cărarea asta... Erau multe labe pe omăt... Trecuse Sfântu-Andrei, umblau jivinele potăi... Găsesc eu

urma, o cercetez, o găsesc afară din pădure până-ntr-un loc, o mai găsesc spre sat, pe urmă spre bahnă, întoarsă... Mă gândesc eu că-s în bahnă... Și m-am dat așa la marginea pădurii, cucoane Grigoriță, m-am dosit între tufișuri, ș-am început să-i urlu... Urlu eu o dată, urlu eu de două ori, numa'ce-i aud că-mi răspund din bahnă... Acolo erau, în trestii... Iar îi chem, și mai aștept... Atunci i-am zărit că ies... Erau șase... Da'unu mare, înainte, ia așa, cucoane Grigoriță... (Și Vasile înjură și arată cu mâna, de la pământ, mărimea lupului). Încep eu a scheuna; se opresc ei, miroasă vântul, pe urmă pornesc spre mine cu cozile târâș pe omăt... Eu tac... Ei s-au apropiat. Atuncea am ridicat pușca și l-am însemnat pe cel dinainte, pe cel mare... (Aici Vasile înjură iar, de mamă, pe lupul cel mare din frunte.) L-am

însemnat, cucoane, și când am aprins, belciug s-a făcut pe omăt!... Și când a sărit al doilea peste istalalt, l-am luat și pe-acela la ochi, și când am slobozit l-am răsturnat curmeziș peste cel dintâi.

Cu altă înjurătură, pădurarul se opri, privi în urmă la câni, după aceea își cercetă oțelele puștii.

- Da'ceilalți? zise cuconul Grigoriță.

- Ceilalți s-au dus la mama dracului. Ce erau să mai aștepte!... Boierul zâmbea, mulțămît. Scoase, mergând, tutunul; dădu o țigară pădurarului, își răsuci și el una; Vasile scapără; aprinseră; și acuma mergeau tăcuți prin răcoarea pădurii, pe subt arcurile ramurilor, prin scăpătări de raze pe ici pe colo.

O veveriță se cațără pe trunchiul unui copac în calea lor. Îi privi o

clipă cu ochișori negri, se dosi după o cracă, sări ca o minge castanie de păr în alt copac și se pierdu în frunziș. Boierul tresărise, cu mâna pe pușcă; apoi se liniști, pe când Vasile zicea încet:

– Ia, o biată dihanie mititică...

Așa merșeră o vreme, într-o liniște deplină, prin mirosul umed al pădurii. Ciocănitori tocau în scoarța arborilor, strigăte melancolice veneau de departe și se strângeau între frunzișurile neclintite.

Într-un târziu, pădurarul se opri.

– Iaca, pe ici, cucoane Grigoriță, zise el. S-o luăm, așa, la dreapta, pe vâlcica asta. Să te ferești de crengi, că-i des al dracului!

În vale-i jilăveală mare; nu-i departe pârăul; acolo sunt urmele...

Se lăsară la dreapta pe costișa lină, prin bungeturi care păreau ziduri nestrăbătute.

– Încet, vorbi Vasile. Și glasul lui dintr-o dată dobândi un răsunet deosebit, care tremura ca o suflare de vânt pe vale.

Iar merșeră o vreme, și iar se opriră. Câinii trăgeau de lanțuri, neliniștiți. Vasile se plecă asupra Meiului jilav.

– Iaca, se cunoaște urmă proaspătă...

Cuconu Grigoriță se plecă și el, privind cu luare-aminte. Își așeză după aceea torba în stânga, cuțitul de vânătoare în dreapta, își îndesă pălăria în cap și-și pregăti pușca...

– Hai, Osman! vorbi pădurarul cătră câni. Puneți botul...

Hai și tu, Frișca!... Ce? Nu simți putoarea caprei?...

Copoi, eliberați, dintr-o dată porniră în lungul costișei și dispărură în tufe. Vasile zise:

– De-acuma să ieșim la luminiș și să așteptăm... Trebuie să le gonească... Capauca asta a mea, așa cum o vezi, le știe sama... Îți aduce, cucoane Grigoriță, capra la buza puștii...

Boierul tânăr era cam neliniștit. Răsuflă adânc de două ori și se

luă după Vasile, cu pușca pregătită. În curgerea lină a văii, o poieniță se deschidea, dormind parcă într-o pulbere de lumină, într-o neclintită singurătate.

Pădurarul îndreptă capul. Boierul tresări. Un chefnit de câine sunase de două ori în adâncimi, ca sub niște bolți nemărginite.

Cei doi oameni așteptară. Nu se auzea nicio chemare de pasere; nici zbor de găze măcar nu străbătea lumina. Bătaia copoilor începu iar, acu'mai deasă, mai depărtată, la răstimpuri regulate. Pădurarul puse cornul la gură și chemă de două ori, iar pădurea tresări până în depărtări, hăuind.

Dintr-o dată, când nici nu se așteptau, când stăteau numai cu urechile ațintite la bătaia răsunătoare a cânilor, scurt, din tufe dese, cu foșnet iute, răsări o căprioară cenușie, pe picioarele-i subțiri și sprintene. Ca o săgeată trecu pe lângă boier, la cinci pași.

Pădurarul tresări. Cuconul Grigoriță se smuci în sus ca trezit cu spaimă dintr-o visare; puse pușca la ochi cu repeziciune și slobozi două focuri unul după altul. Prin fumul risipit văzu căprioara în fuga-i de vânt în lungul poienii. Înghiți de două ori, frânse pușca cu mâinile tremurătoare, și o încarcă iar. Dar prin fumul care se trăgea lin la o parte, pădurarul sta cu arma la ochi.

- Trage! strigă cuconul Grigoriță. Pușca lui Vasile bubui. Clocotul ei ajunsese bubuiturile celor dintâi două împușcături. Sălbăticiunea, printre copaci, făcu o săritură, o zăriră amândoi după aceea ca o nălucă printre trunchiurile cafenii și o pierdură din vedere.

Pădurarul începu să-și încarce pușca. Zise cu liniște:

- A fost prea departe... Boierul era ațâțat și mânios:

- Cum dracu'de-a venit așa? vorbi el pripit. Nici nu m-așteptam...

Eu ascultam câinii... Am tras prea repede... M-am grăbit...

- A fost fără știre... zice încet Visile. Da'nu-i nimica... Trebuie să mâie câinii într-acoacea alta... Aici e hățașul lor...

Deodată tăcură, cu urechea ațintită. Câinii veneau chefnind.

Pădurarul puse iar cornul la gură.

– Cum dracu? șopti cu ciudă boierul și-și privi de aproape pușca.

Tăcerea se întinsese. Bătaia câinilor un răstimp lung nu se mai auzi. Iar printre tufe dese, prin luminișuri scurte, căprioara fugea alungată de spaimă, se depărta spre pârâu. O clipă se opri tremurând, ca și cum ar fi fost înaintea unei prăpăstii.

Apoi, încetinindu-și fuga, își făcu loc printre frunzișuri în albia apei. Cu cele două picioare pe dinainte în unde, cu celelalte în iarba malului, stătu pe loc. Blănița cenușie îi lucea lin în

umbră; numai capul fin, cu urechile înălțate, cu ochii mari, sta într-un sul de raze. Ascultă puțin. Apoi își plecă botul și atinse de două ori apa de lângă picioarele subțiri. Își ridică iar ochii. În undele limpezi, apoi, deodată căzu o picătură de sânge. Picioarul de dinainte, din stânga, se zgârci ușurel și prinse a tremura, de la umăr se prelingea sânge. Acuma picătură după picătură cădea mai des, tulburând apa pârâului. Căprioara își plecă domol capul, ca și cum voia să-și privească în oglinda aburită jumătatea de dinainte a trupului, în mișcare de oprire. Apoi avu parcă un geamăt ușurel și-și întoarse botișorul negru spre pata de sânge. Sta așa. Din când în când se pleca spre apă. Din când în când își tremura pielea cenușie. Iar departe, în urmă, vuia cornul, și stâns, slăbit, răzbătea chefnitul copoilor.

Se trase încet pe iarba malului, își trase și ochii în umbră. Lumina căzu numai asupra apei. Se lăsă pe covorul moale. Din vreme în vreme își întorcea capul spre rana care sângera. Dar pe drumul pe care venise ea, deodată răzbătu un țap spăriat, cu cornițele înălțate. Lângă ea se opri, întinse capul, o mirosi. Căprioara mugi încet, abia auzit; parcă spunea ceva, și ridică botul uscat spre căprior. Cornul tresări în urmă prin bolți răsunătoare; țapul se scutură, sări

sprinten peste pârâu și dispăru în desișuri. Ca și cum i-ar fi venit o înfiorare de spaimă și de putere, căprioara se ridică și intră iar în apă. Șchiopătând ușor, numai în trei picioare, porni în copce scurte, domoale în susul pârăului. Mergea la deal, și picături de sânge se tot prelingeau în lungul piciorului stâng și se închegau în șuvițe roșii. În juru-i copacii stăteau neclintiți; tufe de ferigi, pe maluri, se plecau în trecerea ei și iar se îndreptau cumpănindu-se; o pitulice țărâi ușurel un timp deasupra ei, apoi dispăru undeva.

Vremea trecea. O aburire de răcoare începu a luneca în răstimpuri, în poienițe, lumina se trăgea spre vârfurile copacilor; câte-un plop cu coajă cenușie abia își clătea rămurelele subțiri și-și tremura bănuții frunzelor, care luceau în două ape.

Căprioara suia pe pârâu, la deal. La dreapta și la stânga malurile creșteau. Undele veneau mai repezi, murmurau printre pietre ascuțite, săreau fărâmându-se în bulgărași de argint. Ea schimba copitele negre ca abanosul de pe piatră și urca încet, pe când pe picior i se scurgea sânge cald.

Sus, pe pisc, se înălța în cer albastru bradul, vestitor al vânturilor. Mai jos, în jghiab pietros, într-o roată de mesteceni, se strângea apa pârăului într-o baltă limpede. Cădea tremurând, lunecând pe mușchi de stâncă, se alina, se împrăștia, se liniștea într-o lumină care răsfârgea cerul și pletele luminoase ale mestecenilor, apoi iar strângea șuvițe și ieșea lunecând domol pe vale, cu murmur nesfârșit.

Căprioara se opri între mesteceni, în iarba naltă, într-o adiere de răcoare ce începea să alunge miresmele calde încă ale florilor sălbatice. Capu-i cu ochi negri dintr-o dată tresări în oglinda apei, la mal. Se lăsă jos, trudită, cu puteri puține. Sta mută cu privirile ațintite spre apă, în tăcerea măreață a codrului. Parcă asculta, parcă

se gândea, și din când în când era străbătută de un tremur care-i alerga pe sub piele.

Umbră creștea în juru-i. Lucirile de pe vârfuri ale soarelui se șterseseră. Pădurea avea în răstimpuri înfiorări rare, după care urmau alinări, liniști ca din alte lumi. Și căprioara sta singură; și sângele i se scurgea în iarba moale a țărmlui. Își plecă o dată botul uscat spre luci, apoi iar rămase neclintită. Din nesfârșite depărtări răzbăteau vibrațiile melancolice ale cornului, tot mai stânse; bătaia copoilor amuțise; sara venea, și prin bradul de pe pisc trecu o oftare. În liniște, pe cerul întunecos din fundul apei, începu să tremure lacrima de aur a celei dintâi stelute. Căprioara avea un muget abia auzit, și ochii îi luceau în cea din urmă lumină a malului. Așa sta singură și murea, sub pletele mestecenilor cu, trunchiuri albe.

REPERE DE ÎNȚELEGERE A TEXTULUI

În *pădurea Petrișorului* este o povestire scrisă de Mihail Sadoveanu, în care se relatează o întâmplare petrecută la vânătoare. Unul dintre cei mai de seamă prozatori români din prima jumătate a secolului al XX-lea, Sadoveanu, este cunoscut pentru talentul său de povestitor, fiind câteodată asemănat cu Ion Creangă, pe care îl admira și chiar îl menționa uneori în opera sa. În această povestire autorul zugrăvește una dintre pasiunile sale îndrăgite – vânătoreea.

Textul începe cu o impresionantă parte descriptivă, înfățișând pădurea, cu peisajele sale pitorești și animalele care locuiau acolo: grangurul cu cântecul lui și penele care îi „sticleau ca gălbenușul oului”, sticleți, pițigoi, musculițe, insecte cu aripi străvezii și albastre, fluturi, precum și iepurele roșcat care dormea „și mișca botul crăpat, ca-ntr-un vis”.

Apoi, apar personajele: un boier tânăr „cu ochii veseli”, însoțit de un pădurar înalt și „spătos, cu mustața groasă, întunecoasă, dar cu

privirea limpede și senină”. Cei doi plecaseră împreună la vânătoare, însoțiți de câinii lor.

În textul dat scriitorul utilizează diferite moduri de expunere, împletindu-le într-un tot întreg. În acest fel, tablourile și imaginile artistice inspiră în sufletul cititorului dragostea de natură și grija pentru păstrarea ei.

În povestire, Mihail Sadoveanu ne prezintă o gamă variată de personaje, fiecare dintre ele având un anumit rol. Vânătorul și căprioara, însă, se prezintă ca personaje principale care pun în evidență problematica operei: vânătorul – suflet necruțător față de cei slabi și pașnici; căprioara – întruchipare a fragilului, purității, bogăției naturii.

În povestirea *În Pădurea Petrișorului* autorul ne prezintă starea drama-tică a căprioarei rănite de moarte. Stare care trezește în fiecare dintre noi anu-mite emoții și sentimente.

Povestirea este foarte impresionantă prin coloritul și măiestria autorului de a reda toate evenimentele, în special episodul „sfârșitului” căprioarei, care „murea sub pletele mestecenilor cu trunchiuri albe”, pe malul unui râu.

ACTIVITĂȚI DE POST-LECTURĂ

FOLOSIȚI-VĂ CUNOȘTINȚELE!

1. Citiți integral povestirea *În Pădurea Petrișorului* de Mihail Sadoveanu și efectuați planul simplu de idei.
2. Identificați în text modurile de expunere cunoscute. Care dintre ele preva-lează? Argumentați-vă răspunsul.
3. Indicați forma literară a cuvintelor *întăi*, *paseri*, *stigleți*, *stânsă*, *colori*, *înă-untru*.
4. Selectați cuvintele necunoscute din textul dat și explicați-le cu ajutorul dicționarului. Alcătuiți câteva enunțuri cu unele dintre ele.
5. Identificați elementele naturii și viețuitoarele pădurii descrise în acest text.
6. Ce v-a impresionat cel mai mult în acest text? De ce?

EXPRIMAȚI - VĂ PĂREREA!

1. Care este atmosfera generală desprinsă din acest text: de calm, de armonie, de liniște? Argumentați-vă răspunsul.
2. Ce sentimente ale autorului se desprind din textul povestirii? Identificați cuvintele și pasajele care exprimă aceste sentimente.
3. Ce impresii vă transmit aceste pasaje: vă fascinează, vă provoacă teama, vă lasă indiferenți? Motivați-vă răspunsul.
4. Prin ce mijloace este efectuată descrierea în această povestire? Selectați câteva figuri de stil ce vă sunt cunoscute și copiați-le în caiete.
5. Alcătuiți câteva enunțuri în care veți utiliza unele dintre aceste figuri de stil.

VALORIFICAREA TEXTULUI

1. De ce povestirea se numește *În Pădurea Petrișorului*? Argumentați-vă răspunsul.
2. Ilustrați, prin citate din text, frumusețile acestei păduri.
3. Ce rol au în această povestire culorile? Ce emoții vă trezește descrierea plastică pe care o face autorul?
4. Care este opinia voastră despre vânătoarea de căprioare din Pădurea Pe-trișorului?
5. Demonstrați, prin citate din text, în ce mod participă natura la faptele per-sonajelor.

REFLECTAȚI!

1. Ce sentimente v-au încercat recitind unele pasaje din povestire? Ilustrați prin câteva citate adecvate sentimentele autorului și demonstrați măiestria acestuia de a zugrăvi tabloul integru al acțiunilor.
2. Ce imagini artistice utilizează scriitorul pentru a prezenta relația Om – Natură? Exemplificați cu citate din text.
3. Reflectați asupra particularităților artistice ale povestirii. Demonstrați că aceasta este o evocare.
4. Încercați să trăiți și voi starea dramatică a căprioarei. Cum ați prezenta-o?

5. În ce opere din literatura română mai întâlnim chipul căprioarelor jertfite?
6. Ce au comun și prin ce se deosebesc aceste lucrări?

PROGRESAȚI !

1. Identificați personajele acestei povestiri și caracterizați-le.
2. Selectați în caietele voastre câteva dintre verbele utilizate în această po-vestire și indicați timpul lor. Explicați de ce autorul le folosește anume la acest timp. Argumentați-vă răspunsul.
3. Identificați epitetele din textul povestirii și explicați rolul lor în descrierea pe care o face autorul. Alcătuiți câteva enunțuri cu unele dintre ele.
4. Ilustrați chipurile celor două personaje principale cu trăsături contrastante, folosindu-vă de imaginile din text.
5. Notați în caiete enumerațiile, comparațiile și personificările care pun în evi-dență elementele impresionante din punctul de vedere al privitorului.

FOLOSIȚI -VĂ IMAGINAȚIA !

1. Explicați sensul următoarelor expresii: *paseri stropite cu diferite colori, sti-gleți cu pete de sânge, foile galbene ale anilor trecuți, bradul – vestitor al vântu-rilor*. Alcătuiți câteva enunțuri cu aceste expresii.
2. Selectați din textul povestirii cuvintele care se referă la:
 - a) cadrul natural;
 - b) anotimpul prezentat de autor;
 - c) momentul zilei în care este înfățișată pădurea.
3. Efectuați o descriere a unei dimineți (din anotimpul preferat) în pădure, folosind unele imagini din textul lui Mihail Sadoveanu.

EXERCIȚII. APLICAȚII

1. Memorați ultimul alineat al povestirii și recitați-l expresiv.
2. Realizați o compunere cu titlul „Natura are un suflet care vibrează ascuns”.

3. Efectuați un desen în care să prezentați o imagine din acest text care v-a impresionat cel mai mult.

DOMNU TRANDAFIR

I

Azi, după ce am văzut iar „vechea Mănăstire Albă, cu trecut așa de neguros și de bogat”, după ce am văzut Cetatea, „cuibul aprigilor războinici de odinioară”, m-am suit de la un han, care răsuflea aburi de mâncări felurite, într-o birjă mare cât o corabie, la care erau înhămați patru cai cu coastele destul de arătoase. Mă gândeam la vremea când am cutreierat cu tine aceste locuri, când am mâncat

ouă răSCOapte, sus, între ruini, când am băut, firitisindu-ne unul pe altul în singurătatea aceea, sticla cea cu vin armaș pe care ne-o dăruise părintele Visarion, și când am cântat într-un amurg liniștit, într-o pulbere de aur: „Pe o stâncă neagră, într-un vechi castel, Unde curge-n vale un râu mititel...” Uite, că de ieri mi-aduc aminte de înserarea aceea, de melodia noastră trăgănată pe care o cântam cu glasuri așa de mișcate, și de versurile pe care le-am zgâriat acolo, pe o piatră, de versurile înflăcărâte pe care nu le-am mai găsit și din

care-mi aduc aminte numai frânturile de la începutul acestei epistole...

Și m-am suit, în haradaica aceea cu patru cai, între bucele mari, între madame grase care se uitau zâmbind la mine, ș-am pornit spre tângușorul meu natal într-un sunet domol de clopote dogite. La spate aveam, departe, munții în ceață; înaintea se desfășurau dealuri păduroase; și mă simțeam, cu toată tovărășia gălăgioasă, ușor și vesel ca în cea dintâi tinereță. Prin nouașii de praf luminos care ne urmăreau în vârtejuri, priveam ogoarele verzi, satele liniștite cu biserici albe. sclipirile depărtate ale apelor... Din când în când ne întâlneam cu băiețandri care-și pășteau în șanțuri boulenii albi cu coarnele lucii. Ne urmăreau cu priviri liniștite până departe, și rămâneau în urmă, tot mai în urmă. Și parcă îmi venea să mă opresc, să-i întreb, să le spun o vorbă bună. Erau chipuri pe care le mai văzusem, pe care le uitasem de când m-am înstrăinat, și pe care le regăseam aceleași în liniștea și seninătatea lor. Și cu cât mă apropiam de locul unde m-am născut, cu atât se deșteptau amintirile copilăriei, vii și luminoase, parcă răsăreau din împărăția uitării, prietini pierduți, care mă salutau cu zâmbete de bunătate. Când intrarăm la Moțca în codru, zvoana de glasuri din trăsură se potoli ca printr-un farmec. Caii mergeau la pas și, în liniște, ascultam freamătul ușor al desișurilor. Parcă era un cântec, și parcă-mi venea să dorm. Și dintr-o dată, dintre chipurile trecutului, care mă cercau unul după altul, unul rămase mai deslușit, și-i zâmbii cu dragoste în piroteala care mă copleșea. Era Domnu, domnu Trandafir, învățătorul meu. Nu-l văzusem de mult pe Domnu Trandafir. Îmi închipuiam că e

*Portretul Domnului Trandafir.
Un dascăl adevărat.*

pensionar, că trebuie să fi îmbătrânit. Eu îl vedeam însă tot ca odinioară, nalt, bine legat, cu mustăcioară neagră pe care și-o tunde totdeauna scurt, zâmbind cu bunătate, încruntându-se câteodată, insuflându-ne un respect nemărginit. Toate patru clasele erau grămădite într-o odaie lungă. Unora din băieți le da teme, pe alții îi asculta. Când explica, ascultam toți; și istoriile minunate cu Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul le-am știut chiar din clasa întâia. Mai cu seamă explicațiile la istorie erau minunate. Pe sub tavanul scund al clasei treceau eroii altor vremuri în cununile lor de neguri. Îi urmăream înfiorat, auzeam parcă freamătul luptelor și, acasă, îi visam o noapte întreagă. Uite, și acum mi se pare că Domnu nostru a fost un om deosebit, îi scânteiau privirile și era și el mișcat când ne spunea despre mărirea strămoșilor. Când făcea un semn cu mâna, (așa, într-o parte, parcă ridica o perdea de pe trecut, și eu vedeam tot ce spunea glasul lui... Și când mă gândesc bine, când judec cu mintea de-acum, când caut să adun unele fapte pe care atunci, copil, le treceam cu vederea, găsesc cu mirare că Domnu era un om foarte necăjit, hărțuit de administrație, că cu greu își ducea gospodăria lui, că venea de multe ori amărât, ca să ne dea cu dragoste învățătura de toate zilele... Dar atunci nu, n-avea altă grijă decât să ne spuie istorii mișcătoare. Ca dânsul poate au mai fost mulți. Și toți, dragă prietine, când te gândești bine, au fost niște apostoli, care-au îndurat sărăcie și batjocură, care au trecut printr-un vifor de nemulțămiri și vorbe rele, și care totuși au izbutit să-și îndeplinească cu bine menirea... Domnu nostru ne-a învățat rugăciuni, ne-a învățat cântece care erau așa de frumoase pentru copilăria și sufletele noastre, deși nu le înțelegeam bine; ne-a învățat să credem și în alte lucruri, în trecut și vrednicia noastră, lucruri pe care mulți le batjocoreau în acea vreme; ne-a învățat multe, de care aminte nu ne mai aducem, dar care au rămas în fundul sufletului ca semințe bune ce au înflorit bogat mai târziu...

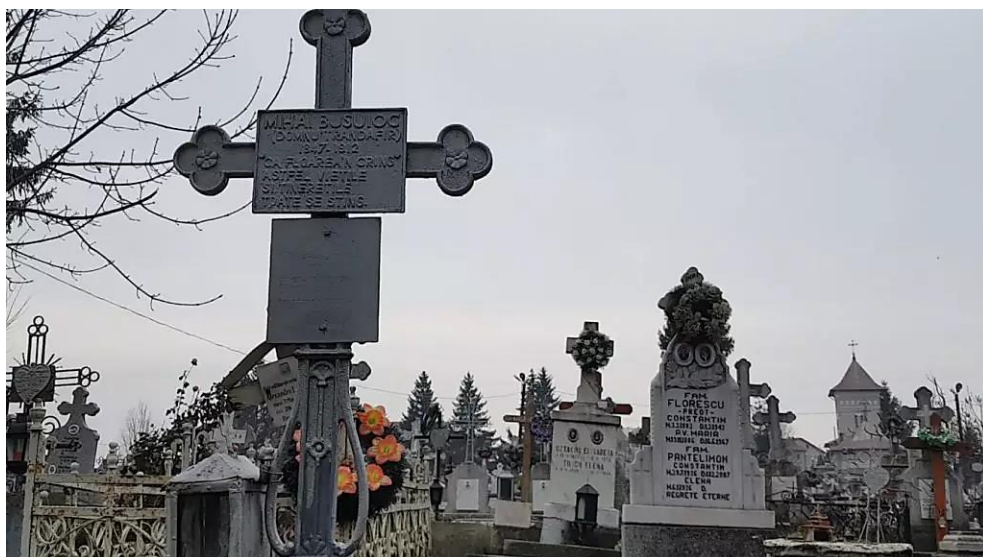
Îmi aduc aminte... într-o sară ne strânseserăm la școală, la împletit panere. Ședeam în cerdac, în cerdac la Domnu și unul spunea o poveste. Era o liniște mare în împrejurimi în primăvara aceea, și departe, spre Siret, se auzea, abia se auzea un cântec de fluier. Umbrele înserării ne învăluiră, povestitorul tăcu, și noi rămăserăm fără vorbe, cu Domnu în mijlocul nostru, ascultând adi-

erea depărtată a cavalului.

– Măi băieți, stați, c-am să vă cetesc și eu o poveste... Și a așezat în geam, pe dinlăuntru, o lampă, și în lumina ei, acolo între noi, ne-a cetit Harap-Alb al lui moș-Creangă. Glasul lui curgea domol, și basmul ne fermeca pe toți ca un cântec frumos. Povestea mi-a rămas adânc săpată în suflet, și, mai târziu, când am cetit-o într-o odăiță scundă în Iași, pe când făceam liceul, am stat mult și m-am gândit la sara când o cetea învățătorul, m-am gândit ca la o altă poveste senină a copilăriei mele...

Dintre toate amintirile frumoase, această sară, când ne-a cetit povestea, rămase stăruitoare în piroteala mea, în legănarea trăsurii mari, pe când clopotele sunau încet prin liniștea pădurii. Treceam printre două ziduri de verdeață care-mi trimiteau aburiri răcoroase și mă apropiam repede de locul unde a fost odată școala, unde m-am jucat, unde Domnu și-a petrecut atâția ani – treizeci – dăscălind șiruri de copilandri cu ochii neliniștiți. Acolo nu mai e nimic, e gol, și Domnu, îmbătrânit, cu părul alb, se plimbă încet, cu mâinile la spate, singur și trist. Îl întreb:

— Ce mai faci?

Mormântul Domnului Trandafir, din Pașcani (România)

– Greu, greu! îmi răspunde încet, dând din cap. De acuma mă duc să mă întâlnesc cu HarapAlb și cu Creangă... Și parcă mă cuprinde o înduioșare, mă uit la dânsul și nu-mi vine a crede că el e

omul tânăr care altădată ne-a strecurat în suflet atâta credință și atâta foc!

M-a deșteptat larma glasurilor și lumina albă a câmpiei. Târgușorul meu se vedea departe, într-o grămadire de acoperișuri negre și roșii. Eram neliniștit, voiam să văd cât mai curând pe dascălul copilăriei. Și vezi tu, dragă, poate scrisoarea aceasta de aceea e așa de sentimentală și așa de plină de puncte de exclamație, pentru că vestea pe care am aflat-o a fost tristă. Totuși trebuia să mă aștept la ea. Domnu nu mai era nici vesel, nici trist, nici bătrân... După ce și-a isprăvit cei treizeci de ani de dascălie, s-a dus unde-i locul tuturor. Câte ceva din sufletul lui a rămas în sufletul multora, dar el nu mai este, și-a îndeplinit cu anevoie o muncă grea de care nu sa plâns și prin care n-a strălucit, – a murit împăcat, ca mulți alții, și acum se odihnește!

II

Din ziua când m-am întors aici, în târgușorul nostru cel vechi, n-am stat o clipă. Am cutreierat în lung și în lat locurile cunoscute, în care au rămas vii pentru sufletul meu întâmplările copilăriei, întâmplările luminoase ale copilăriei așa de îndepărtate. Am văzut, la Siret, locul unde mă scăldam cu dracii de sama mea. Ne bălăceam în valuri, ieșeam la mal și ne ungeam cu nămol din cap până-n picioare; lăsam să ne pârlească soarele prietin, ne sculam, ne alungam în lungul malului cu chiote și cu răcnete, apoi dintr-o dată săream cu toții în apă, în bufneli asurzitoare și în curcubeie de stropi. Am văzut iarăși întinsele zăvoaie de sălcii cenușii în care intram cu grozava frică de bursuci. Frica ținea până ce dădeam de desișurile cu mure, când ne puneam la ospăț și la taifas. Pe urmă, prin poieni, chiote și goană, parcă venise pe acele meleaguri o oștire de sălbatici... Ș-am mai văzut, la marginea târgului, șurile dărăpănate, pline de poloboace, unde ne jucam de-a ascunsul noaptea. Cu cât fior căutam prin colțuri negre și cotrobăiam prin poloboacele răsunătoare și cercetam, prin podurile în care se furișau dungi albe de lumină, pe tovarășii ascunși! Și-mi aduc aminte că totdeauna trebuia să mormăiesc singur, să spun câte o ghidușie, ca să izbucnească în răs cineva... Numai așa puteam să dau de o urmă în pustiul acela! Și câte și câte lucruri care m-au înfiorat și mau bucurat! Pe toate le-am văzut. Totuși nici unul nu m-a mișcat

așa de mult, frate dragă, ca locul – numai locul a rămas – unde odată era școala. Acolo am intrat în freamătul de copii cu teamă și cu bucurie în întâia dimineață, când m-a adus tata de mână; acolo era un păr care făcea pere așa de bune, din care Domnu ne dăruia de gustare câte două la începutul fiecărei vacanțe; acolo era curtea unde înălțăm iarna uriași de zăpadă, la capul cărora ne suiam cu scara, să le punem pipe în gură și cărbuni, în locul ochilor; acolo multe lucruri s-au petrecut, prietine, și, de-acolo pornind, simt că iar mă cuprinde înduioșarea și iar am să-ți vorbesc și în această scrisoare de Domnu Trandafir. Era un om bine făcut, puțin chel în vârful capului, cu ochii foarte blajini. Când zâmbea, se arătau sub mustața tunsă scurt niște dinți lungi, cu strungă mare la mijloc. Când ne învăța cum să spunem poeziile eroice, vorbea tare și înălța în sus brațul drept; când cântam în cor, lovea diapazonul de colțul catedrei, îl ducea repede la urechea dreaptă, și, încruntând puțin din sprâncene, dădea ușor tonul: laaa! iar băieții răspundeau într-un murmur subțire, și așteptau cu ochii ațintiți la mâna lui, care dintr-o dată se înălța. Atunci izbucneau glasurile tinere, într-o revărsare caldă. Când trebuia câteodată, sâmbăta după-amiază, să ne cetească din poveștile lui Creangă, ne privea întâi blând, cu un zâmbet liniștit, ținând cartea la piept în dreptul inimii – și în bănci se făcea o tăcere adâncă, ca într-o biserică. Tu bagi de samă că nu-ți vorbesc de gramatică și de aritmetică. Și nici nu-ți voi vorbi. Acestea se făceau bine: băieții învățau după puterile lor; dar sunt niște lucruri așa de neînsemnate când le pui față în față cu învățătura cealaltă, sufletească, ce ne-o da Domnu! Și ne-o da această învățătură nu pentru că trebuia, și pentru că i se plătea, dar pentru că avea un prisos de bunătate în el și pentru că în acest suflet era ceva din credința și curățenia unui apostol. Acolo, în colțul acela de țară, putea să fie cum voia învățătorul. Nimeni dintre cei mari nu-l tulbura; nimeni nu se interesa cum mergea școala lui. Bine, rău, el făcea ceea ce socotea că trebuie să facă, și atât. De aceea Domnu Trandafir al nostru a rămas foarte mirat când, într-un rând, în cei din urmă ani de dascălie, a primit vizita unuia din cei de sus. Să vezi cum a fost. Într-o bună zi, iată că intră pe poarta ogrăzii doi străini. Băieții în clasă erau cu monitorii. Domnu, în grădină, priveghea la descărcatul unui car de fân. Era foarte gospodăros și-i

plăcea să se facă fiecare lucru cu rânduială. Străinii se apropie.

- Bună-ziuă!

- Mulțumim dumnilorvoastră! Domnu Trandafir se uită la străini; străinii se uită la Domnu Trandafir.

- Mă rog, ce doriți dumneavoastră?

- Apoi, uite ce e... dacă ești bun... Am vrea să vedem școala...

- Cum nu, numai să isprăvesc cu fânul ista. Mărie! ia vezi de ceva răcoreală! dulceți, cafea! ia ședeți, vă rog, colea, la umbră, în cerdac, oleacă, de mai răsuflați...

- Nu, că suntem cam grăbiți...

- Uite, îndată, cât ai bate-n palme...

Și iată-l că se scutură de fân, trece înaintea și poștește pe străini în clasă. Acolo întrebări: Câți copii vin la școală, câți sunt înscriși? Și Domnu răspunde că vin câți sunt înscriși, și se cam miră de ce i-or fi întrebând orășenii de lucruri de-acestea. Revizori nu sunt; pe revizor îl cunoaște el bine și știe că vine de două ori pe an. Vine rar că știe cu cine are de-a face. În sfârșit, or fi fiind alți slujbași mai mari, mai știi? Iar unul dintre ei:

- Mă rog, fii bun și fă o lecție... așa, de curiozitate... Și Domnu face o lecție, uite așa, cum o făcea el totdeauna. Întreabă pe băieți, vorbește și el; spune lucruri care și pe el îl mișcă și-l ajung la inimă. Și iată că orășenii îl privesc cu ochii dintr-o dată încălziți, întreabă și ei pe copii, ascultă o poezie; Domnu își lovește ușor diapazonul de colțul catedrei: laaa! Și clasa răspunde într-o adiere ușoară de glasuri tinere, și toți cântă, cântă așa, de-i place și lui Domnu Trandafir și zice și el la urmă: „Brava, băieți!” Iar străinii îl întreabă iar, dar cu glasurile cu totul schimbate și cu altă lumină în ochi, de unde-i, și la ce școală a învățat, cum își petrece viața; și Domnu răspunde și nu prea, și începe a se întreba de ce l-or fi iscodit oare orășenii aceia. Îi poștește la masă, ei îl roagă să-i ierte că nu pot. trebuie să plece; îi roagă să beie măcar un pahar de apă, ei îi mulțumesc iar. Unul scoate ceasul; altul, cu un ton de respect, spune ceva. Și cel care pare a fi mai mare pornește înainte. Iar Domnu Trandafir întreabă tainic pe cestălalt, rămas mai în urmă:

- Mă rog, domnule, dacă ești bun și nu te superi... cu cine am onoarea?

- Eu?... Eu sunt inspectorul cutare...

- Hm! și Domnu Trandafir se uită cu coada ochiului, neîncrezător, la domnul inspector. Nu, fără șagă!... Dar celălalt domn?

- Celălalt e domnul ministru! Asta e prea-prea; și Domnu începe a râde cu hohot.

- Ei, știi că ai haz! Nu, că asta-i chiar frumos!

- Cum, dumneata crezi că glumesc?

- Ei, asta-i! dar cum ai socotit dumneata că am să cred asemenea lucru? Ce are să caute ministrul aici, în sărăcia asta a noastră? Și celălalt străin se întoarce, zâmbește, scutură mâna lui Domnu Trandafir și-l felicitează. Și pleacă amândoi, iar pe urmă mult s-a minunat dascălul nostru când a aflat de la primărie că în adevăr ministrul școalelor a fost străinul cel drept, slab, cu mustața neagră. Nu, Domnu nostru nu ne-a învățat niciodată din pricină că se temea de cei mari. Îi era drag să ne învețe, și parcă eram copiii lui, asta am simțit-o totdeauna, cât am fost sub privegherea lui. Se supăra rar și nu spunea decât două vorbe. Asta-i era mânia cea mai mare „Măi domnule!” Nouă ne venea să intrăm în pământ, când zicea: „Măi domnule!” și se uita urât la noi. Îmi aduc aminte ce zarvă a fost când, într-un rând, s-a zvonit că pe Domnu nostru are să-l mute într-o altă comună, peste Șiret. Ne-am strâns sara toți băieții, am vorbit, unii plângeau, și am luat o hotărâre mare: să ne ducem și noi cu Domnu peste Siret. Dar Domnu nu s-a dus nicăieri; a rămas acolo pe pământul nostru; și în pământul nostru l-au și îngropat. I-am văzut mormântul. O cruce de stejar, înnegrită de ploii; deasupra un brad, care fâșâie la cea mai ușoară suflare de vânt. Flori sălbatice, pe pământul negru. Pe cruce, o tăbliță: „Aici odihnește robul lui D-zeu Neculai Trandafir...” și celelalte cuvinte nu se mai cunosc; le-au șters ninsorile și ploile. Nici școala unde m-a învățat el nu mai este. Acuma băieții învață într-alt loc, într-o clădire nouă, naltă și frumoasă. Eu nu m-am dus însă s-o văd pe aceea; eu m-am dus să văd locul gol unde a fost o odaie scundă, în care ne era cald vara și frig iarna.

În locul acela odată a trăit un om. Pentru amintirea lui îți trimet această scrisoare. Poate că și tu vei gândi o clipă la dascălul acesta necunoscut și vei dori odihnă lină „robului lui D-zeu”, al cărui nume ploile și ninsorile în curând îl vor șterge și de pe crucea

mormântului. Cât despre oamenii care l-au rănit și l-au mâhnit, ei de mult l-au uitat! Și mă vei ierta că te-am făcut să pierzi jumătate de ceas cu aceste lucruri așa de vechi!

REPERE DE ÎNȚELEGERE A TEXTULUI

Domnu Trandafir este o povestire autobiografică în care Mihail Sadoveanu evocă cu multă duiosie chipul dascălului său iubit. Autorul rememorează cu multă nostalgie crâmpoșele din viața sa de copil, din perspectiva omului matur. Povestirea conține o gamă variată de mijloace artistice prin care autorul redă chipul iubit al dascălului său. Domnul Trandafir este un personaj literar, înzestrat cu cele mai nobile calități umane, pe care Mihail Sadoveanu ni le demonstrează cu multă măiestrie. În lucrarea

Domnu Trandafir autorul folosește diverse mijloace de expunere, pentru a scoate în evidență atât trăsăturile personajului principal, cât și ale locurilor pe care le-a iubit atât de mult.

ACTIVITĂȚI DE POST-LECTURĂ

FOLOSIȚI-VĂ CUNOȘTINȚELE!

1. Citiți cu atenție povestirea *Domnu Trandafir* și selectați cuvintele necunoscute. Explicați-le cu ajutorul dicționarului.
2. Selectați câteva verbe din textul citit și scrieți-le în caiete. Observați la ce timp sunt ele. Cum credeți, de ce autorul le utilizează anume în această formă? Motivați-vă răspunsul.
3. Identificați în textul povestirii câteva descrieri. Citiți-le expresiv și explicați rolul lor în mesajul principal al operei.
4. Selectați substantivele proprii din această operă și încercați să le explicați cu ajutorul profesorului.
5. Identificați modurile de expunere utilizate de autor în povestirea *Domnu Trandafir*. Care dintre ele prevalează? De ce?

REFLECTAȚI!

1. Cine este naratorul povestirii citite? Cum își exprimă el sentimentele și emoțiile trăite?
2. Cum se realizează narațiunea? La ce persoană? De ce?

3. Cum se îmbină în această povestire modurile de expunere? Argumen-țați-vă răspunsul, folosind citate din text.

EXPRIMAȚI-VĂ PĂREREA!

1. Ce emoții v-a trezit lectura acestei lucrări? Motivați-vă răspunsul.
2. Identificați câteva figuri de stil pe care autorul le folosește în această povestire.
3. Explicați următorul pasaj din text: „*Ca dânsul poate au fost mai mulți. Și toți, dragă prietene, când te gândești bine, au fost niște apostoli, care au îndurat sărăcie și batjocură, care au trecut printr-un vișor de nemulțămiri și vorbe rele, și care, totuși, au izbutit să-și îndeplinească cu bine menirea...*”

VALORIFICAREA TEXTULUI

1. Citiți integral povestirea și determinați tema și ideea principală.
2. Identificați personajele acestui text. Ce puteți spune despre prezența numerică a lor?
3. Selectați și scrieți în caiete câteva expresii prin care autorul îl caracterizează pe Domnul Trandafir.
4. Efectuați, pe baza detaliilor artistice din text și a experienței proprii, o ca-racteristică a personajului principal.
5. Explicați următoarele expresii din textul de mai sus: „*nourași de praf lumi-nos*”, „*cuibul aprigilor războinici de altădată*”, „*freamățul de copii*”, „*învățătură sufletească*”, „*o cruce înnegrită de ploii*”. Alcătuiți câteva enunțuri cu aceste expresii.

FOLOSIȚI-VĂ IMAGINAȚIA!

1. Care este gama de culori pe care o folosește autorul în realizarea portretului Domnului Trandafir? Cum credeți, de ce predomină anume aceste culori?
2. Ce atitudine a naratorului față de personajul său se desprinde din evocarea pe care o face? Motivați-vă răspunsul.
3. Identificați în textul povestirii fragmentul, în care este

descrie Domnul Trandafir. Citiți-l expresiv și comentați acest portret literar. Care este cea mai frumoasă și pătrunzătoare dintre amintirile naratorului? Identificați acest fragment și recitiți-l.

4. Realizați oral o scurtă motivare asupra faptului ce l-a făcut pe autor să evoce cu atâta duioșie chipul dascălului său.

EXERCIȚII. APLICAȚII

1. Citiți și alte lucrări din literatura română (în proză sau în versuri), în care autorii evocă chipuri dragi de altădată. Faceți o paralelă între aceste opere.
2. Realizați în scris un portret al ființei dragi și motivați-vă alegerea făcută.
3. Efectuați un desen în care să prezentați un fragment din povestirea lui Mihail Sadoveanu *Domnu Trandafir*.

AFLAȚI MAI MULT!

Sadoveanu își amintește de D-l Trandafir cu prilejul reîntoarcerii în „târgul natal”. Cu această ocazie el revede la Siret locul, unde se scălda cu „dracii” de seama lui și „întinsele zavoae de salcii cenușii”, în care intra cu o frică grozavă de bursuci. Astfel, în continuare, evocarea se îmbină cu descrierea și scriitorul îi realizează dascălului un portret fizic și moral, narațiunea evidențiază unele însușiri ale D-l Trandafir. Sadoveanu îl apreciază pe dascal nu numai pentru „gramatica și aritmetica”, deoarece „acestea se fac bine”, băieții învață după puterile lor, ci mai ales pentru „învățătura cealaltă, sufletească”, pentru că are o adevărată vocație de apostol, chiar dacă în „colțul acela de țară”, „nimeni nu se interesează cum merge școala lui”. Astfel, Sadoveanu povestește o întâmplare deosebită care marchează existența sa de școlar: vizita pe care o fac „doi străini” la școală. În timp ce învățătorul „privegheste la descărcatul unui car de fân”, pe poarta curții intră doi străini care, după ce refuză politicos invitația de a servi ceva, îi cer acestuia să îi conducă în școală. Ei se interesează de frecvența copiilor și îl roagă să țină o lecție. D-l Trandafir face o lecție obișnuită, orășenii discută cu copii,

ascultă o poezie, apoi un cântec. Fiind vrăjiți de priceperea învățătorului, străinii i se adresează pe alt ton, strângându-i cu căldură mâna.

Când pleacă musafirii, dascălul află cu mirare că cei doi musafiri sunt ministrul învățământului și un inspector, ceea ce i se confirmă de la primărie.

În finalul narațiunii, nostalgia scriitorului atinge cote maxime, cu puternice accente elegiace, evocarea transformându-se în meditație, căci tot ce îi este drag și îi mângâie copilăria nu mai există. Nu mai rămâne decât „locul unde a fost o odaie scundă” și unde „odată a trait un om...”

REFLECTAȚI !

1. Cum sunt prezentate de autor locurile pe care și le amintește cu nostalgie?
2. Ce expresii din textul povestirii ne demonstrează dragostea și duiosia față de profesorul iubit? Selectați câteva dintre ele în caiete și explicați-le.

REȚINEȚI !

Descrierea este un mod de expunere prin care se prezintă trăsăturile caracteristice ale unui colț din natură, ale unui peisaj, fenomen al naturii, portretul unui personaj etc.

De asemenea, descrierea este și o operă literară organizată pe baza descrierii literare. Ea poate fi:

- a) de tip tablou (descrierea unei furtuni, unui lac, unui anotimp etc.);
- b) de tip portret (enumerarea trăsăturilor fizice și morale ale unei persoane).

Descrierea se deosebește de alte moduri de expunere prin următoarele caracteristici:

- frecvența substantivelor, a adjectivelor, cu accent pe verbele statice la modul indicativ, timpul prezent sau imperfect;
- prezența imaginilor artistice și a figurilor de stil;
- sunt prezentate trăsăturile caracteristice ale unui obiect, ale

- unui colț din natură, etc;
- prezentarea imaginilor poate fi sistematică și nesistematică:
 - sistematică: adică din planul depărtat spre cel apropiat sau invers; de la dreapta la stânga sau invers; de sus în jos sau invers;
 - nesistematică: adică cel care descrie prezintă ceea ce vede și aude pe măsură ce percepe realitatea descrisă;
 - prezenta cadrului temporal și spațial: ex. un decor interior, un peisaj, un anotimp, etc;
 - atmosfera generală poate fi de liniște, freamăt, veselie, etc;
 - prezența unui câmp lexical dominant.

Descrierea este un mod de expunere care constă în prezentarea sugestivă a particularităților unor obiecte, fenomene ale naturii, sau ale unor personaje literare.

În opera literară **descrierea** poate fi realizată în proză și în versuri. **Descrierea literară** reflectă sentimentele și impresiile celui care privește și descrie.

Evocarea este un procedeu literar prin care se aduce în lumină un obiect, o persoană, un eveniment din trecut, punând în evidență și sentimentele autorului față de realitatea evocată.

Opera **În Pădurea Petrișorului** este o evocare a unei întâmplări cunoscute din trecut.

Prin **evocare**, se aduc în fața cititorului figuri de oameni, fapte și evenimente, în strălucirea lor de altădată.

Cuvântul *evocare* vine de la verbul *a evoca* care înseamnă *a redeștepta, a reînvia*.

Narațiunea este modul de expunere prin care se aduce la cunoștința cuiva (ascultător/cititor) o întâmplare sau o succesiune de întâmplări, reale sau imaginare, care sunt atribuite unor personaje și prezentate în desfășurarea lor. Narațiunea poate fi realizată la persoana III sau la persoana I. Acestea sunt, doar procedee literare, la care apelează autorul, adică persoana care scrie opera. Nu confundați niciodată persoana autorului cu persoana naratorului.

ARCADIE SUCEVEANU

(1952)

„...Arcadie Suceveanu reprezintă nu numai poezia bucovineană și cea basarabeană, ci poezia în general.” (Grigore Bostan)

Poetul Arcadie Suceveanu s-a născut la 16 noiembrie 1952 în satul Suceveni, raionul Hlibo-ca, regiunea Cernăuți, Ucraina într-o familie de țărani. Studiile și le-a făcut la școala din satul natal, urmând mai apoi Facultatea de Filologie a Universității de Stat din Cernăuți. A început să scrie versuri fiind elev. A publicat mai multe volume de poezii pentru maturi și copii, eseuri, publicistică literară, din-tre care putem aminti: *Mă cheamă cuvintele* (1979), *Mesaje la sfârșit de mileniu* (1987), *Arhivele Golgotei* (1990), *Eterna Danemarcă* (1995), *Corabia lui Sebastian* (2003), *Emisferele de Magdeburg* (2005), *Cheițe pentru vise (versuri pentru copii, 2005)* ș.a. Arcadie Suceveanu este președinte al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova.

COLIND PENTRU EMINESCU

Miez-de-ghenar
Fulguie rar,
Aeru-i dalb de colinde.
Sus, în țării,
În veșnicii
Stea de-nviere s-aprinde.
Din focu-i sfânt
Către pământ
Doi ochi de vis se ivescu,
Fruntea de domn
Peste nesomn
A lui Mihai Eminescu.
Raza-i de dor

Tremurător
Arde-n văpăi peste lume,
Suflet și grai,
Gura de rai
Au un părinte și-un nume.
Zodia-i grea
De om și stea
Cheamă prin vremi și ne-adună:
Codrii cu brazi,
Ieri și cu azi,
Neamul cu doina-mpreună.

Oi, lerui-ler,
Până la cer
Aeru-i dalb de colinde.
Iarăși și iar
Miez-de-ghenar
Stea de-nviere aprinde.

REPERE DE ÎNȚELEGERE A TEXTULUI

1. Poezia *Colind pentru Eminescu* are un conținut liric profund și un mesaj de idei centrat pe un motiv esențial – cel al lui Mihai Eminescu.
2. Poetul, cuprins de emoții, redă frumusețea fizică și spirituală a celui pe care-l numim Luceafărul poeziei noastre.
3. Chipul marelui poet se asociază, în concepția autorului, cu plaiul strămoșesc și, bineînțeles, cu graiul matern.
4. Arcadie Suceveanu utilizează diverse figuri de stil și procedee artistice care au un rol considerabil în evocarea sentimentelor și emoțiilor eroului liric.

ACTIVITĂȚI DE POST-LECTURĂ

FOLOSIȚI-VĂ CUNOȘTINȚELE!

1. Citiți expresiv poezia, păstrând tonul fundamental și scoțând în evidență cuvintele marcate afectiv. Scrieți în caiete aceste cuvinte.

2. Explicați sensul cuvântului „*ghenar*”. Cum credeți, de ce autorul folosește anume această variantă a lunii *ianuarie*? Ce alte denumiri ale acestei luni mai cunoașteți?
3. Precizați sensul expresiilor „*Zodia-i grea/ De om și de stea...*”. Argumentați-vă răspunsul.
4. Găsiți câte un sinonim pentru sensul din text al următoarelor cuvinte: *ful-guie, dalb, se ivesc, zodie, neamul*. Alcătuiți câteva enunțuri cu aceste cuvinte.
5. Stabiliți din câte strofe este alcătuită această poezie și câte versuri conține fiecare strofă.

VALORIFICAREA TEXTULUI

1. Ce sugerează următoarele versuri: „*Sus, în țării,/ În veșnicii/ Stea de-nviere se-aprinde...*” Argumentați-vă răspunsul.
2. Ce sentimente ale eroului liric desprindem din textul acestei poezii? Motivați-vă răspunsul.
3. Găsiți în poezie pasajele în care autorul ne vorbește nemijlocit de Mihai Eminescu. Scrieți-le în caiete.
4. Selectați verbele din textul poeziei și observați la ce timp sunt ele. De ce autorul le folosește anume la acest timp? Argumentați-vă răspunsul.
5. Ce atmosferă predomină în această poezie?

REFLECTAȚI !

1. Care sunt sentimentele poetului față de personalitatea lui Mihai Eminescu? Motivați-vă răspunsul.
2. Cum își exprimă el aceste sentimente?
3. Determinați mesajul principal al poeziei *Colind pentru Eminescu*. Recitați ultima strofă din poezie și comentați versurile „*Iarși și iar
Miez de ghenar
Stea de-nviere aprinde.*”

UNIVERSUL OPEREI

1. Identificați figurile de stil din această poezie și scrieți-le în caiete.
2. Determinați rima, ritmul și măsura versurilor.

3. Ce mijloace artistice folosește autorul pentru a reda mesajul principal al poeziei?
4. Ce semnificație are cuvântul *colindă* în această operă? Argumentați-vă răspunsul.
5. Explicați semnificația versului „*Neamul cu doina-mpreună*”.

FOLOSIȚI - VĂ IMAGINAȚIA!

1. Care sunt emoțiile pe care le aveți în urma lecturii acestei poezii?
2. Explicați semnificația titlului acestei poezii.
3. Cum credeți, de ce în viziunea autorului numele lui Eminescu se asociază cu „steaua de-nviere”? Argumentați-vă răspunsul prin câteva enunțuri afirmative.
4. Ce titlu ați mai putea propune pentru această poezie?

EXERCIȚII. APLICAȚII

1. Citiți și alte poezii din literatura română dedicate lui Mihai Eminescu. Comparați-le cu cele ale lui Arcadie Suceveanu. Ce au comun și prin ce diferă ele?
2. Realizați o comunicare despre poetul nostru național – Mihai Eminescu.
3. Citiți și alte poezii din creația lui Arcadie Suceveanu și discutați-le în clasă.
4. Memorați poezia *Colind pentru Eminescu* și recitați-o expresiv.
5. Realizați o compunere despre iarnă, folosind și unele fragmente din opera lui Eminescu și Suceveanu, care ne descriu iarnă.

ANTONIE DE SAINT-EXUPERY

(1900 - 1944)

„Un individ trebuie să se sacrifice pentru salvarea unei colectivități. Nu este vorba aici de o aritmetică stupidă. E vorba de respectarea omului ca individ..” (Antoine de Saint-Exupery)

Antoine de Saint-Exupery a fost un poet, jurnalist, romancier și eseist francez.

S-a făcut cunoscut unui cerc larg de cititori în special datorită povestirii *Le Petit Prince* („Micul Prinț”, 1943), una din cele mai răspândite cărți din lume, tradusă în trei sute șazeci și una de limbi.

Antoine de Saint-Exupery s-a născut la 29 iunie 1900 în Lyon. În 1910 intră în colegiul din Mans și își continuă studiile la Fribourg (Elveția). În 1921 intră în aviația franceză și, în 1926, devine pilot

de linie al unei companii particulare.

Primele sale romane, *Courier Sud* („Curierul de Sud”, 1929) și *Vol de nuit* („Zbor de noapte”, distins în 1931 cu Premiul Femina), tematizează experiența sa de aviator și se remarcă prin descrierea unor situații periculoase (risc de prăbușire, singurătatea la mare înălțime etc.). Operele ulterioare, *Terre des Hommes* („Pământul oamenilor”, premiat în 1939 de Academia Franceză cu Marele Premiu al Romanului) și *Pilote de guerre* („Pilot de război”, 1942) redau filosofia de viață împregnată de umanism a lui Antoine de Saint-Exupéry.

Povestirea modernă *Le Petit Prince*, *Micul prinț*, 1943, s-a bucurat în epoca de după război de o mare popularitate. Notițele sale făcute cu ocazia misiunilor de luptă în timpul războiului au fost reunite și publicate postum cu titlul *La Citadelle* („Citadela”, 1948). Alte opere ale lui Antoine de Saint-Exupéry sunt: *Lettre à un otage* („Scrisori către un ostatec”, 1943), *Un sens à la vie* („Să dai un sens

vieții”, postum 1956). Toți biografiile săi arată că aviatorul și scriitorul era pasionat și de știință. Aprofunda teoria cuantică, principiile entropiei. Citea filosofie, cu sentimentul că este învecinată cu știința.

În 2008 editura Gallimard a editat *Lettre a l'inconnue*, publicată în România la editura RAO în anul 2009, în traducerea Ilenei Cantuniari.

Aviația și literatura pentru Antoine de Saint-Exupéry erau pe primul plan. După foarte multe accidente, hotărăște să părăsească aviația, dar se reîntoarce în rândurile aviatorilor în timpul celui de-al doilea Război Mondial. La 31 iulie anul 1944, în urma unui zbor de explorare nu s-a mai întors. A murit deasupra mării în apropierea insulei Corsica.

MICUL PRINȚ

I

Când aveam șase ani, am văzut odată o minunată poză într-o carte despre Pădurea Virgină care se numea *Povești Trăite*. Înfățișa un șarpe boa care înghițea un animal sălbatic. Iată copia desenului:

Se spunea în carte: „Șerpii boa își înghit prada întreagă, fără s-o mestece. Apoi nu se mai pot mișca și dorm vreme de șase luni cât își fac digestia”.

M-am gândit mult atunci la aventurile din junglă și, la rândul-mi, am izbutit, cu un creion colorat, să fac primul meu desen. Desenul meu numărul 1. El arăta așa:

Mi-am arătat capodopera oamenilor mari și i-am întrebat dacă desenul meu îi speria. Ei mi-au răspuns:

– De ce ne-ar speria o pălărie?

Desenul meu nu înfățișa o pălărie. El înfățișa un șarpe boa care înghițise un elefant. Am desenat atunci interiorul șarpelui boa, pentru ca oamenii mari să poată înțelege. Ei au mereu nevoie de explicații. Desenul meu numărul 2 arăta astfel:

Oamenii mari m-au sfătuit să las deoparte desenele cu șerpi boa deschiși sau închiși și să mă ocup mai curând de geografie, de istorie, de aritmetică și de gramatică. Astfel am abandonat, la vârsta de șase ani, o minunată carieră de pictor. Fusesem descurajat de insuccesul desenului meu numărul unu și al desenului meu numărul doi. Oamenii mari nu înțeleg niciodată nimic singuri și e obositor pentru copii să le tot dea explicații.

Am fost așadar nevoit să aleg o altă meserie și am învățat să pilotez avioane. Am zburat cam peste tot în lume. Iar geografia, e adevărat, mi-a ajutat mult. Știam să

deosebesc, de la prima ochire, China de Arizona. E un lucru tare folositor, dacă te-ai rătăci cumva pe timp de noapte.

Am avut astfel, în cursul vieții mele, o sumedenie de contacte cu o sumedenie de oameni serioși. Am trăit mult în preajma oamenilor mari. I-am văzut de aproape. Asta nu m-a făcut să am o părere mai bună despre ei.

Când dădeam peste câte unul care mi se părea mai isteț, făceam cu el experiența cu desenul meu numărul 1, pe care l-am păstrat întotdeauna. Voiam să știu dacă pricepea cu adevărat. Dar îmi răspundea mereu: „Asta e o pălărie”. Atunci nu-i mai vorbeam nici despre șerpi boa, nici despre păduri virgine, nici despre stele. Încercam să-i vorbesc pe limba lui. Îi vorbeam despre bridge, despre golf, despre politică și cravate. Iar omul mare era foarte mulțumit că face cunoștință cu cineva atât de chibzuit.

II

Am trăit astfel singur, fără a avea pe cineva cu care să stau de vorbă cu adevărat, până ce am avut o pană în deșertul Sahara, acum șase ani. Se stricase ceva la motor. Și cum n-aveam cu mine nici mecanic, nici pasageri, mă pregăteam să încerc să fac, de unul singur, o reparație dificilă. Era pentru mine o problemă de viață și de moarte. Abia mai aveam apă de băut pentru opt zile.

În prima seară am adormit pe nisip, la o mie de mile de orice ținut locuit. Eram mult mai izolat decât un naufragiat pe o plută în

mijlocul oceanului. Vă închipuiți atunci surpriza mea, în zori, când m-a trezit un glas firav și ciudat. Zicea:

- Te rog... desenează-mi o oaie!
- Poftim?

Am sărit în picioare de parcă aș fi fost lovit de trăsnet. M-am frecat la ochi. M-am uitat cu atenție. Și am văzut un prichindel cu totul extraordinar care mă privea cu gravitate. Iată cel mai bun portret pe care, mai târziu, am izbutit să i-l fac. Însă desenul meu, desigur, este mult mai puțin fermecător decât modelul. Nu-i din vina mea. Fusesem descurajat în cariera mea de pictor de către oamenii mari, la vârsta de șase ani, și n-am învățat să desenez nimic, în afară de șerpi boa deschiși și închiși.

M-am uitat așadar la acea apariție făcând ochii mari de uimire. Nu uitați că mă găseam la o mie de mile de orice ținut locuit. Or, omulețul meu nu mi se părea a fi nici rătăcit, nici mort de oboseală, nici mort de foame, nici mort de sete, nici mort de frică. Nu avea deloc înfățișarea unui copil pierdut în mijlocul deșertului, la o mie de mile de orice ținut locuit. Când am izbutit în cele din urmă să vorbesc, i-am spus:

- Dar... ce faci aici?

Iar atunci el îmi repetă, foarte blând, ca pe un lucru foarte serios:

- Te rog... desenează-mi o oaie... Când misterul este prea impresionant, nu te încumeți să nu-i dai ascultare.

Oricât de absurd mi s-ar fi părut acest fapt, la o mie de mile depărtare de orice ținut locuit și în primejdie de moarte, am scos din buzunar o foaie de hârtie și un stilou. Mi-am amintit însă atunci că studiasem îndeosebi geografia, istoria, aritmetica și gramatica și i-am spus (cam prost dispus) omulețului că nu prea știu să desenez. El îmi răspunse:

- Nu-i nimic. Desenează-mi o oaie. Cum nu mai desenasem niciodată vreo oaie, am refăcut pentru el unul din cele două desene pe care eram în stare să le fac. Cel cu șarpele boa închis. Și am fost uluit să-l aud pe omuleț spunându-mi:

- Nu! Nu! Nu vreau un elefant într-un boa. Un boa e foarte peri-

culos, iar un elefant ocupă prea mult loc. La mine acasă e totul foarte mic. Am nevoie de o oaie. Desenează-mi o oaie!

Atunci am desenat.

S-a uitat cu atenție, apoi a zis:

- Nu! Asta e deja foarte bolnavă. Fă alta!

Am desenat. Prietenul meu a zâmbit amabil, cu ir

- Vezi și tu... asta nu e oaie, e berbec.

Are coame... Mi-am refăcut, așadar, desenul.

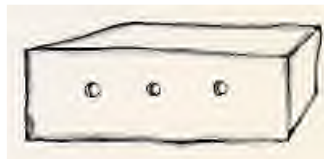
Dar a fost refuzat ca și celelalte.

- Asta-i prea bătrână. Vreau o oaie care să trăiască mult.

Atunci, nemaivând răbdare, cum mă grăbeam să încep demontarea motorului, am zmângălit desenul ăsta.

Și i-am spus, într-o doară:

- Asta e o ladă. Oaia pe care o vrei tu e înăuntru. Am fost însă foarte surprins văzând cum se luminează chipul tânărului meu critic.

- Exact așa o voiam! Crezi că oaia asta are nevoie de multă iarbă?

- De ce?

- Pentru că la mine acasă e totul foarte mic...

- O să ajungă cu siguranță. Ți-am dat o oaie foarte mică, își înclină capul spre desen.

- Nu chiar așa de mică... Poftim! A adormit...

Și așa am făcut cunoștință cu micul prinț.

III

Mi-a trebuit mult timp ca să pricep de unde venea. Micul prinț, care-mi punea multe întrebări, nu dădea impresia că le aude vreodată pe ale mele. Mi s-a dezvăluit totul treptat, din cuvinte rostite la întâmplare. Astfel, când mi-a văzut pentru prima oară avionul (nu-mi voi desena avionul, e un desen mult prea complicat pentru mine), m-a întrebat:

- Ce e lucrul ăsta?

- Nu e un lucru. Asta zboară. E un avion. Este avionul meu. Și eram mândru să-i spun că zburam. Atunci a exclamat:

- Cum, ai căzut din cer?

- Da, am zis modest.

– Ah! e tare caraghios...

Și micul prinț izbucni într-un frumos hohot de râs care m-a iritat mult. Vreau ca nenorocirile mele să fie luate în serios. Apoi adăugă:

– Păi, înseamnă că și tu vii din cer! De pe ce planetă ești?

Am întrezărit pe dată o lumină în misterul prezenței sale și l-am întrebat brusc:

– Tu vii așadar de pe o altă planetă?

Numai că nu-mi răspunse. Dădea încetișor din cap uitându-se la avion.

– E adevărat, în așa ceva nu poți veni de prea departe...

Și se pierdu într-o visare care ținu mult. Apoi, scoțându-și din buzunar oaia pe care i-o desenasem, se cufundă în contemplarea comorii sale.

Vă închipuiți cât de intrigat am fost de acea confidență pe jumătate despre „celelalte planete”. M-am străduit așadar să aflu mai multe.

– De unde vii, omulețule? Unde ești tu „acasă”? Unde vrei să duci oaia de la mine?

Îmi răspunse după o tăcere meditativă:

– Ce e bine cu lada pe care mi-ai dat-o e că, noaptea, îi poate servi drept casă.

– Bineînțeles. Și dacă ești cuminte, o să-ți dau și o funie ca s-o ții legată ziua. Și un țărș.

Propunerea mea păru să-l șocheze pe micul prinț.

– S-o țin legată? Ce idee ciudată!

– Păi dacă n-o ții legată, o să plece și o să se rătăcească...

La auzul acestora, prietenul meu izbucni din nou în râs.

– Dar unde vrei să se ducă?

– Oriunde. Drept înainte...

Atunci micul prinț remarcă cu gravitate:

– N-are importanță, e așa de puțin loc la mine acasă! Și adăugă,

poate cu un pic de melancolie: Drept înainte nu poți ajunge prea departe...

IV

Aflasem astfel un al doilea lucru foarte important: și anume, că planeta sa de origine era abia un pic mai mare decât o casă!

Lucrul ăsta nu mă putea uimi prea tare. Știam bine că în afară de planetele mari ca Terra, Jupiter, Marte, Venus, cărora li s-au dat nume, mai există alte sute de planete care sunt uneori atât de mici, încât cu mare greutate le poți zări cu teles- .J copul. Atunci când un astronom o descoperă pe vreuna dintre ele, o numește dându-i un număr, îi spune, de pildă: „asteroidul 3251”.

Am motive serioase să cred că planeta de unde venea micul prinț este asteroidul B 612. Acest asteroid nu a fost decât o singură dată văzut la telescop, în 1909, de către un astronom turc. Făcuse atunci o mare demonstrație asupra descoperirii sale la un Congres Internațional de Astronomie. Însă nimeni nu-l crezuse din pricina costumului său. Așa sunt oamenii mari. Din fericire pentru reputația asteroidului B

612, un dictator turc impuse poporului său, sub amenințarea pedepsei cu moartea, să se îmbrace europenește. Astronomul își refăcu demonstrația în 1920, îmbrăcat într-o haină foarte elegantă. Și de data asta toată lumea i-a dat crezare.

Dacă v-am povestit aceste amănunte asupra asteroidului B 612 și dacă v-am destăinuit numărul său, e din cauza oamenilor mari...

Dar, firește, noi cei care înțelegem viața, noi nu ne prea sinchisim de numere! Mi-ar fi plăcut să încep istorisirea asta ca pe un basm. Mi-ar fi plăcut să spun: „A fost odată un mic prinț care locuia pe o planetă abia un pic mai mare ca el și care avea nevoie de un prieten...” Pentru cei ce înțeleg viața, ar fi părut mult mai adevărat.

Căci nu-mi place ca această carte a mea să fie citită superficial. Mă încercă o asemenea mâhnire când povestesc amintirile astea. Sunt șase ani deja de când prietenul meu a plecat împreună cu oaia sa. Dacă încerc aici să-l descriu, o fac pentru a nu-l uita. E un lucru trist să uiți un prieten. Nu toată lumea a avut un prieten. Și pot și eu să ajung ca unul dintre acei oameni mari pe care nu-i mai interesează decât cifrele. Așadar și pentru asta am cumpărat o cutie de culori și creioane. E greu să te reapuci de desen, la vârsta mea, când n-ai mai făcut alte încercări, în afară de cea cu un șarpe boa închis și cea cu un șarpe boa deschis, de la vârsta de șase ani! O să încerc, firește, să fac portrete cât mai asemănătoare. Dar nu sunt întru totul încredințat c-o să izbutesc. Un desen se potrivește, dar celălalt nu mai seamănă. Poate că mă înșel un pic și în ce privește talia. Aici micul prinț e prea mare. Acolo e prea mic. Am șovăieli și în ce privește culoarea costumului său. Atunci tatonez pe ici, pe colo, mai bine, mai rău. În fine, voi greși în anumite detalii mai importante. Dar acest lucru va trebui să mi-l treceți cu vederea. Prietenul meu nu dădea niciodată explicații. Mă credea poate asemănător lui. Numai că eu, din păcate, nu mă pricep să văd oile prin pereții lăzilor. Sunt poate și eu aidoma oamenilor mari. Cu siguranță am îmbătrânit.

V

În fiecare zi mai aflam câte ceva despre planetă, despre plecare, despre călătorie. Toate astea veneau treptat, după cum ne purtau gândurile. Astfel, în a treia zi, am aflat de drama baobabilor.

Și de data asta s-a întâmplat tot datorită oii, căci micul prinț mă întrebă brusc, cuprins parcă de o îndoială gravă:

- E adevărat, nu-i așa, că oile mănâncă arbuștii?
- Da. E adevărat.
- A! Sunt mulțumit.

N-am înțeles de ce era atât de important ca oile să mănânce arbuștii. Dar micul prinț adăugă:

- Așadar mănâncă și baobabi?

I-am atras atenția micului prinț că baobabii nu sunt arbuști, ci copaci înalți cât niște biserici și că, chiar de ar fi să ia

cu el o întregă turmă de elefanți, tot nu i-ar veni de hac nici măcar unui singur baobab.

Ideea cu turma de elefanți îl făcu pe micul prinț să râdă.

– Ar trebui așezați unul peste altul... Dar observă, înțelept:

– Baobabii, înainte de a crește, încep prin a fi mici.

– Tocmai! Dar de ce vrei tu ca oile tale să mănânce micii baobabi?

Îmi răspunse: „Păi, să vezi!” ca și cum era un lucru evident. Și a trebuit să fac un mare efort de inteligență pentru a pricepe de unul singur tărășenia asta.

Căci, într-adevăr, pe planeta micului prinț existau, ca pe toate planetele, ierburi bune și buruieni. Așadar existau semințe bune de la ierburile bune și semințe rele de la buruieni.

Numai că semințele sunt nevăzute. Ele dorm în tainița pământului până ce-i vine uneia dintre ele chef să se trezească... Atunci ea se întinde și împinge mai întâi cu timiditate spre soare o încântătoare rămurică inofensivă.

Dacă e vorba de o rămurică de ridiche sau de măceș, poți s-o lași să crească după cum îi e voia. Dar, dacă e vorba de o bălărie, trebuie să smulgi planta imediat, de îndată ce ai început s-o recunoști. Or, existau niște semințe cumplite pe planeta micului prinț erau semințele de baobab. Solul planetei era infestat. Iar de un baobab, dacă te dumirești prea târziu ce este, nu mai poți scăpa niciodată. Ajunge să încurce toată planeta. O străpunge cu rădăcinile sale. Iar dacă planeta e prea mică, iar baobabii sunt prea numeroși, o fac să explodeze... ..

VI

Ah, micuțule prinț, ți-am înțeles astfel, încetul cu încetul, mica viață melancolică. Multă vreme n-ai avut altă distracție decât plăcerea apusurilor de soare. Am aflat acest amănunt nou în a patra zi, dimineața, atunci când mi-ai spus:

– Îmi plac mult apusurile de soare. Hai să mergem să vedem un

apus de soare...

- Dar trebuie să așteptăm...
- Ce să așteptăm?
- Să așteptăm ca soarele să apună.

Ai părut la început foarte mirat, iar apoi ai râs de tine însuși. Și mi-ai spus:

- Mă cred tot la mine acasă! Într-adevăr. Când e amiaza în Statele Unite, soarele, toată lumea știe asta, apune în Franța. Ar fi de ajuns să poți ajunge într-un minut în Franța pentru a asista la apusul soarelui. Din păcate, Franța e mult prea departe. Însă, pe mica ta planetă, îți era de ajuns să-ți muți scaunul câțiva pași. Și priveai amurgul de fiecare dată când îți făcea plăcere...

- Într-o zi, am văzut soarele apunând de patruzeci și trei de ori! Iar un pic mai târziu ai adăugat: Știi... când ești așa de trist, îți plac apusurile de soare...

- În ziua celor patruzeci și trei de apusuri erai așadar atât de trist? Însă micul prinț nu-mi răspunse.

VII

În a cincea zi, tot datorită oii, mi-a fost dezvăluit următorul secret din viața micului prinț. Mi-a spus brusc, fără ocolișuri, o întrebare care părea a fi rodul unei probleme îndelung rumegate în liniște:

- O oaie, dacă mănâncă arbuști, mănâncă și florile?
- O oaie mănâncă tot ce-i iese în cale.
- Chiar și florile care au ghimpi?
- Da. Chiar și florile care au ghimpi.
- Atunci ghimpii la ce sunt buni?

Habar n-aveam. Eram atunci foarte ocupat, tot încercând să deșurubez un bulon prea strâns de la motor. Eram tare îngrijorat, căci pana începea să mi se pară gravă, iar apa de băut care era pe sfârșite mă făcea să mă tem de ce era mai rău.

- Ghimpii la ce sunt buni?

Micul prinț nu renunța niciodată la o întrebare, odată ce o pusese.

Eram enervat de bulon, așa că i-am răspuns la întâmplare:

- Ghimpii nu-s buni la nimic, sunt doar așa o răutate din partea florilor!

- Ooo!

Insă după o pauză îmi aruncă, aproape cu ranchiună:

- Nu te cred! Florile sunt slabe. Sunt naive. Se apără și ele cum pot. Se cred grozave cu ghimpii lor...

N-am răspuns nimic. În clipa aceea îmi spuneam: „Dacă bulonul ăsta tot mai rezistă, o să-l fac să sară cu o lovitură de ciocan”. Micul prinț m-a deranjat din nou din gândurile mele:

- Și tu crezi că florile...

- Nu! Nu! Nu cred nimic! Am răspuns la întâmplare. Eu mă ocup de lucruri serioase! Se uită la mine uluit.

-De lucruri serioase!

Mă vedea cu ciocanul în mână și cu degetele negre de unsoare, aplecat peste un obiect care i se părea foarte urât.

-Vorbești la fel ca oamenii mari!

Asta mă făcu să mă simt un pic rușinat. Dar adăugă, fără milă:

-Le încurci pe toate... le amesteci pe toate!

Era într-adevăr foarte iritat. Își scutura pletele aurii în vânt.

- Știu o planetă unde se află un domn stacojiu la față. N-a mirosit niciodată o floare. Nu s-a uitat niciodată la o stea. N-a iubit niciodată pe nimeni. N-a făcut niciodată altceva decât socoteli. Și toată ziua repetă la fel ca tine: „Eu sunt un om serios! Eu sunt un om serios!” și asta îl face să se umfle în pene de trufie. Numai că nu e un om, e o ciupercă!

- O ce?

- O ciupercă!

Micul prinț era acum palid de mânie.

- De milioane de ani florile fac ghimpi. De milioane de ani oile mănâncă totuși florile. Și nu e un lucru serios să încerci să înțelegi pentru ce își dau ele atâta atâta osteneală ca să-și facă spini dacă nu-s buni la nimic? Nu e un lucru important războiul oilor cu florile? Nu e asta ceva mai serios și mai important decât socotelile unui domn gras și roșu la față? Și dacă aș cunoaște eu o floare unică

pe lume, care nu mai există nicăieri decât pe planeta mea și pe care o oaie mică o poate nimici dintr-odată, uite-așa, într-o dimineață, fără să-și dea seama ce face, ăsta nu e un lucru important!

Roși, apoi reluă:

- Dacă iubește cineva o floare care nu există decât într-un singur exemplar în milioanele și milioanele de stele, asta ajunge să-l facă fericit atunci când o privește, își spune: „Floarea mea e undeva acolo...” Dar dacă oaia mănâncă floarea, pentru el e ca și cum dintr-odată toate stelele s-ar stinge! Și ăsta nu e un lucru important!...

VIII

Am învățat foarte repede să cunosc floarea aceea. Existaseră întotdeauna, pe planeta micului prinț, flori foarte simple, împodobite cu un singur rând de petale, care nu ocupau mult loc și nu deranjau pe nimeni. Se iveau într-o bună dimineață în iarbă, iar apoi, seara, se stingeau. Aceea, însă, încolțise într-o zi dintr-o sămânță adusă nu se știe de unde, iar micul prinț veghease de aproape acea tulpiniță ce nu semăna deloc cu celelalte tulpinițe. Putea fi un soi nou de baobab. Însă arbustul încetă brusc să mai crească și începu să se pregătească pentru apariția unei flori. Micul prinț, care asista la creșterea unui mugur uriaș, simțea că de acolo va ieși o apariție minunată, dar floarea nu mai contenea cu pregătirile pentru a se face frumoasă, la adăpostul încăperii ei verzi. Își alegea cu mare grijă culorile. Se înveșmânta încet, își potrivea una câte una petalele. Nu voia să se ivească boțită ca macii. Nu voia să-și facă apariția decât în deplina strălucire a frumuseții ei. Ei, da! Era foarte cochetă. Misterioasa ei toaletă ținuse zile și zile întregi. Și apoi iată că într-o bună dimineață, chiar la ceasul răsăritului de soare, se ivise.

Și ea, care muncise cu atâta precizie, zise căscând:

- Ah! Abia m-am trezit... Îți cer iertare... Sunt tare ciufulită încă...

Micul prinț nu-și putu reține atunci admirația:

- Cât ești de frumoasă!

- Nu-i așa? răspunse încetișor floarea. Și m-am născut odată cu soarele...

Micul prinț ghici că ea nu era prea modestă, dar era atât de înduioșătoare!

- Cred că este ora micului dejun, adăugase ea curând, ai putea fi atât de amabil să te gândești la mine...

Și micul prinț, foarte rușinat, a plecat să caute o stropitoare cu apă proaspătă și s-a întors să ude floarea.

Astfel a început ea foarte curând să-l chinuiască cu vanitatea ei cam neîncrezătoare. Într-o zi, de pildă, vorbind de cei patru ghimpi pe care îi avea, i-a spus micului prinț:

- N-au decît să vină tigrii, cu ghearele lor!

- Nu există tigri pe planeta mea, se opuse micul prinț, și apoi tigrii nu mănâncă iarbă.

- Eu nu sunt iarbă, răspunse floarea cu blîndețe.

- Iartă-mă...

- Nu mă tem de nimic din partea tigrilor, dar am oroare de curent. N-ai cumva un paravan?

„Are oroare de curent... nu e prea bine pentru o plantă, remarcase micul prinț. Floarea asta e cam complicată...”

- Seara ai să mă pui sub un glob. E foarte frig la tine. Instalația e proastă. Acolo de unde vin...

Dar n-a mai continuat. Venise sub formă de sămânță. Nu putuse cunoaște nimic despre alte lumi...

- Ar fi trebuit să n-o ascult, îmi destăinui el într-o zi, nu trebuie niciodată să stai să ascuți florile. Trebuie să le privești și să le miroși. A mea înmiresma întreaga planetă, dar eu nu știam să mă bucur...

Ar fi trebuit s-o judec după fapte și nu după vorbe. Ea răspânda pentru mine parfum și lumină. N-ar fi trebuit să fug niciodată! S-ar fi convenit să-i ghicesc tandrețea ascunsă îndărătul bietelor ei șiretlicuri. Florile sunt atât de contradictorii! Eram însă prea tânăr ca să știu s-o iubesc.

IX

Cred că s-a folosit, ca să evadeze, de un stol de găște sălbatice migratoare. În dimineața plecării, și-a pus planeta în ordine. A curățat cu grijă coșurile vulcanilor în activitate. Avea doi vulcani în activitate. Și asta era ceva foarte comod pentru a încălzi micul dejun. Mai avea și un vulcan stins. Dar, după cum spunea chiar el: „Nu se știe niciodată!” Așadar a curățat și coșul vulcanului stins. Dacă vulcanii au coșurile bine curățate, ei ard încetișor și regulat,

fără erupții. Erupțiile vulcanice sunt precum focurile din cămin. Evident, pe pământ noi suntem mult prea mici pentru a curăța coșurile vulcanilor. De aceea ne pricinuiesc atâtea neazuri.

Micul prinț mai smulse, cu un pic de melancolie, și ultimii lăstari de baobabi. Credea că nu se va mai întoarce niciodată, însă toate aceste munci familiare i s-au părut, în dimineața aceea, extrem de plăcute. Iar când a stropit pentru ultima oară floarea și s-a pregătit s-o pună la adăpost sub globul de sticlă, a descoperit că-i venea să plângă.

- Adio, îi spuse el florii.

Dar ea nu răspunse.

- Adio, repetă el.

Floarea tuși. Dar nu era din pricina guturaiului.

- Am fost o proastă, îi spuse ea în sfârșit. Îți cer iertare, încearcă să fii fericit.

Fu surprins de absența reproșurilor.

Stătea acolo descumpănit, cu globul în mână. Nu înțelegea blândețea asta plină de seninătate. ...

Și își arată cu naivitate cei patru ghimpi. Apoi adăugă:

- Nu mai pierde vremea, e enervant. Ai hotărât să pleci, du-te!

Căci nu voia ca el s-o vadă plângând. Era o floare atât de orgolioasă...

X

Se afla în regiunea asteroizilor 325,326,327,328,329 și 330. S-a apucat să-i viziteze pentru a-și găsi o ocupație și pentru a se instrui.

Cel dintâi era locuit de un rege. Regele, înveșmântat în purpură și hermină, era așezat pe un tron foarte simplu și, cu toate astea, maiestuos.

- A! Iată un supus, exclamă regele când îl zări pe micul prinț.

Iar micul prinț se întrebă:

„Oare cum mă poate recunoaște, din moment ce nu m-a văzut niciodată până acum?”

Nu știa că, pentru regi, lumea este foarte simplificată. Toți oame-

nii sunt niște supuși.

- Apropie-te să te văd mai bine, îi spuse regele care era foarte mândru că este în sfârșit rege pentru cineva.

Micul prinț se uită în jur căutând un loc să se așeze, dar planeta era toată acoperită de minunata mantie de hermină. Rămase în picioare și, cum era obosit, căscă.

- Este contrar etichetei să căști în prezența regelui, îi spuse monarhul. Îți interzic s-o faci.

- Nu mă pot abține, răspuse micul prinț foarte rușinat. Am făcut o călătorie lungă și n-am dormit...

- Atunci, îi spuse regele, îți poruncesc să căști. N-am mai văzut pe nimeni căscând de ani întregi. Căscatul e pentru mine un lucru curios. Hai! Mai cască. E o poruncă.

- Mă intimidează... Nu mai pot... zise micul prinț roșind.

- Hm! Hm! răspuse regele. Atunci îți... îți poruncesc când să căști și când să...

Se bâlbâia un pic și părea jignit. ...

Însă micul prinț era mirat. Planeta era minusculă. Peste ce anume putea regele cu adevărat să domnească?

- Sire... îi spuse el, vă cer iertare că vă întreb...

- Îți poruncesc să mă întrebi, se grăbi regele să spună.

- Sire... peste ce domniți?

- Peste tot, răspuse regele, cu o mare simplitate.

- Peste tot?

Și regele a arătat cu un gest discret planeta, celelalte planete și stelele.

- Peste toate astea? spuse micul prinț.

- Peste toate astea... răspuse regele.

Căci nu era doar un monarh absolut, d și un monarh universal.

- Și stelele vă dau ascultare?

- Bineînțeles, îi spuse regele. Ele îmi dau imediat ascultare. Eu nu tolerez indisciplina...

XI

Cea de-a a doua planetă era locuită de un înfumurat.

- O! Iată că a sosit în vizită un admirator! exclamă de departe înfumuratul de îndată ce-l zări pe micul prinț.

Căci, pentru înfumurați, ceilalți oameni sunt niște admiratori.

- Bună ziua, zise micul prinț. Ai o pălărie cam ciudată.
- E pentru a saluta, răspuse înfumuratul. E pentru a saluta atunci când sunt aclamat. Din păcate, nu trece nimeni niciodată pe aici.

- Hm, da? spuse micul prinț care nu pricepea.

- Lovește-ți palmele una de cealaltă, îl sfătui înfumuratul.

Micul prinț își lovi palmele una de cealaltă. Înfumuratul salută modest, ridicându-și pălăria.

„Asta e mai nostim decât vizita la rege”, își spuse în sinea lui micul prinț. Și a reînceput să-și lovească palmele una de cealaltă. Înfumuratul a reînceput să salute ridicându-și pălăria.

După cinci minute de exercițiu, micul prinț s-a plictisit de monotonia jocului.

- Și ca să cadă pălăria, întrebă el, ce trebuie făcut?

Dar înfumuratul nu-l auzi. Înfumurații nu aud niciodată decât laudele. ...

Și micul prinț o luă din loc.

„Oamenii mari sunt categoric foarte ciudați”, își spuse el pur și simplu, în cursul călătoriei.

XII

Planeta următoare era locuită de un bețiv. Vizita asta a fost foarte scurtă, dar l-a cufundat pe micul prinț într-o adâncă melancolie.

- Ce faci aici? îi spuse el bețivului, pe care-l găsi stând în liniște dinaintea unei colecții de sticle goale și a altelea de sticle pline.

- Beau, răspuse bețivul, cu un aer lugubru.

- De ce bei? Îl întrebă micul prinț.

- Ca să uit, răspuse bețivul.

- Ca să uiți ce? se interesă micul prinț care deja îl compătinea.

- Ca să uit că mi-e rușine, mărturisi bețivul lăsând capul în jos.

- Rușine de ce? se informă micul prinț care dorea să-l ajute.

- Rușine că beau! termină bețivul care se zăvorî definitiv în tăcere. Iar micul prinț o luă din loc, perplex.

„Oamenii mari sunt categoric foarte, foarte ciudați”, își spunea el în cursul călătoriei.

XIII

Cea de-a patra planetă era cea a omului de afaceri. Omul ăsta era așa de ocupat, că nici nu a ridicat măcar capul la sosirea micului prinț.

- Bună ziua, îi spuse acesta. Vi s-a stins țigara.

- Trei și cu doi fac cinci. Cinci și cu șapte doisprezece. Bună ziua. Cincisprezece și cu șapte douăzeci și doi. Douăzeci și doi și cu șase fac douăzeci și opt. N-am timp s-o aprind iar. Douăzeci și șase și cu cinci, treizeci și unu. Uf! Asta face deci cinci sute unu milioane șase sute douăzeci și două de mii șapte sute treizeci și unu.

- Cinci sute de milioane de ce?

- Poftim? Ești tot aici? Cinci sute unu milioane de... Nu mai știu... Am atâta treabă! Eu sunt om serios, nu mă distrez cu baliverne! Doi și cu cinci fac șapte...

- Cinci sute unu milioane de ce? repetă micul prinț care nu renunțase niciodată la vreo întrebare, odată ce o pusese.

Omul de afaceri înălță capul.

- De cincizeci și patru de ani de când locuiesc pe planeta asta, n-am fost deranjat decât de trei ori. Prima dată, acum douăzeci și doi de ani, de un cărăbuș care căzuse Dumnezeu știe de unde. Făcea un zgomot înfiorător și am greșit de patru ori la o adunare. A doua oară, acum unsprezece ani, din cauza unei crize de reumatism. Nu fac deloc mișcare. N-am timp să hoinăresc. Eu sunt om serios. A treia oară, iată! Spuneam așadar cinci sute unu milioane...

- Milioane de ce? Omul de afaceri pricepu că nu era rost de tihnă.

- Milioane din chestiile alea mici care se văd uneori pe cer.

- Muște?

- Nu, chestiile alea mici care strălucesc.

- Albine?

- Nici vorbă. Chestiile alea mici aurii care îi fac pe trândavi să viseze. Eu sunt om serios! N-am timp să visez cu ochii deschiși.

- Aha! Stele!

- Asta e. Stele.

- Și ce faci cu cinci sute de milioane de stele?
 - Cinci sute unu milioane șase sute douăzeci și două de mii șapte sute treizeci și unu. Eu sunt om serios, sunt precis.
 - Și ce faci tu cu stelele astea?
 - Ce fac cu ele?
 - Da.
 - Da.
 - Nimic. Le posed.
 - Posezi stele?
 - Da.
 - Dar am văzut deja un rege care...
 - Regii nu posedă. Ei „domnesc”. E cu totul altceva.
 - Și la ce-ți folosește să posezi stelele?
 - Îmi folosește să fiu bogat.
 - Și la ce-ți folosește să fii bogat?
 - La cumpărat de alte stele, dacă mai găsește cineva.
- „Asta, își spuse în sine micul prinț, gândește cam la fel ca bețivul meu.”...

XIV

A cincea planetă era foarte ciudată. Era cea mai mică din toate. Era acolo exact atâta loc cât să fie ocupat de un felinar și de un lampagiu. Micul prinț nu izbutea să-și explice la ce puteau folosi, undeva pe cer, pe o planetă fără nici o casă, fără populație, un felinar și un lampagiu. Cu toate astea își spuse în sinea lui: „Poate că omul ăsta e absurd. Totuși e mai puțin absurd decât regele, decât înfumuratul, decât omul de afaceri și decât bețivul. Măcar munca lui are un rost. Când își aprinde felinarul, e ca și cum ar face să se nască încă o stea sau o floare. Când își stinge felinarul, asta adoarme floarea sau steaua. Este o ocupație foarte frumoasă. E cu adevărat de folos, pentru că e ceva frumos.”

Când ajunse pe planetă, îl salută respectuos pe lampagiu:

- Bună ziua. De ce tocmai ți-ai stins felinarul?
- Așa sună consemnul, răspunse lampagiul. Bună ziua.
- Și care e consemnul?

- Să-mi sting felinarul. Bună seara. Și-l aprinse din nou.
- Dar de ce tocmai l-ai aprins din nou?
- Așa sună consemnul, răspunse lampagiul.
- Nu pricep, zise micul prinț.
- Nu e nimic de priceput, spuse lampagiul. Consemnul e consemn. Bună ziua. Și își stinse felinarul. ...
- Asta înseamnă că acum, când face o rotație pe minut, nu mai am nici o secundă de răgaz. Aprind și sting o dată pe minut!
- Păi e caraghios! Zilele pe planeta ta durează un minut!
- Nu e deloc caraghios, zise lampagiul. A trecut deja o lună de când vorbim împreună.
- O lună?
- Da. Treizeci de minute. Treizeci de zile! Bună seara. Și își reaprinse felinarul. ... Micul prinț continuă:
- Planeta ta e atât de mică, încât îi poți da ocol din trei pași mari. N-ai decât să mergi foarte încet pentru a rămâne mereu la soare. Când vei vrea să te odihnești, vei merge... iar ziua va dura atât cât vei dori tu.
- Asta nu mă ajută prea tare, zise lampagiul. Ce-mi place mie în viață, e să dorm.
- Păcat, zise micul prinț.
- Păcat, zise lampagiul. Bună ziua. Și își stinse iarăși felinarul.
- „Asta, își spuse micul prinț, în vreme ce își continua călătoria, asta ar fi disprețuit de toți ceilalți, de rege, de înfumurat, de bețiv, de omul de afaceri. Cu toate astea, e singurul care nu mi se pare ridicol. Și asta poate pentru că se ocupă de altceva decât de sine însuși.”
- Oftă cu regret și-și mai spuse:
- „Asta e singurul pe care mi l-aș fi putut face prieten. Numai că planeta lui e într-adevăr prea mică. Nu e loc pentru doi...”
- Ceea ce micul prinț nu îndrăznea să-și mărturisească e că regreta acea planetă binecuvântată din pricina, mai ales, a celor o mie patru sute patruzeci de apusuri de soare pe durata a douăzeci și patru de ore.

XV

A șasea planetă era o planetă de zece ori mai mare. Era locuită de un domn bătrân care scria cărți uriașe.

- Ia te uită! Iată un explorator! exclamă el când îl zări pe micul prinț.

Micul prinț se așează pe masă gâfâind un pic. Călătorise deja atât de mult!

- De unde vii? îi spuse domnul cel bătrân.

- Ce e cartea asta groasă? spuse micul prinț. Ce faceți aici?

- Sunt geograf, spuse domnul cel bătrân.

- Ce înseamnă geograf?

- Este un savant care știe unde se află mările, fluviile, orașele, munții și deșerturile.

- Asta e foarte interesant, zise micul prinț. Iată în sfârșit o adevărată meserie! Și aruncă o privire în jur peste planeta geografului. Nu mai văzuse încă o planetă atât de maiestuoasă. E foarte frumoasă planeta dumneavoastră. Are și oceane?

- N-am de unde să știu, zise geograful.

- Ah! (Micul prinț era dezamăgit.) Dar munți?

- N-am de unde să știu, zise geograful.

- Dar orașe și fluvii și deșerturi?

- Nici asta n-am de unde să știu, zise geograful.

- Păi sunteți geograf!

- Exact, zise geograful, dar nu sunt explorator. Duc lipsă totală de exploratori. Nu geograful se duce să numere orașele, fluviile, munții, mările, oceanele și deșerturile. Geograful e mult prea important ca să hoinărească. El nu-și părăsește biroul. Dar îi primește aici pe exploratori. Îi întreabă și le notează amintirile. Și dacă amintirile unuia dintre ei i se par interesante, geograful inițiază o anchetă asupra moralității exploratorului.

- De ce?

- Pentru că un explorator care ar minți ar atrage după sine catastrofe în cărțile de geografie. Și tot astfel un explorator care ar bea prea mult.

- De ce? zise micul prinț.

- Pentru că bețivii văd dublu. Atunci geograful ar însemna doi munți acolo unde nu e decât unul singur. ...

- Dar tu vii de departe! Ești explorator! Descrie-mi planeta ta!

Și, deschizându-și catastiful, geograful își ascuți un creion. Se notează mai întâi cu creionul istorisirile exploratorilor. Se așteaptă,

pentru a le nota cu cerneală, ca exploratorul să aducă dovezi.

- Ei? întrebă geograful.

- O, la mine acasă, zise micul prinț, nu e prea interesant, e foarte puțin loc. Am trei vulcani. Doi vulcani în activitate și un vulcan stins. Numai că nu se știe niciodată.

- Nu se știe niciodată, zise geograful.

- Am și o floare.

- Noi nu notăm florile, spuse geograful.

- De ce? E tot ce poate fi mai frumos!

- Pentru că florile sunt efemere.

- Ce înseamnă „efemere”?

- Cărțile de geografie, spuse geograful, sunt cele mai prețioase cărți. Ele nu se demodează niciodată. E ceva foarte rar ca un munte să-și schimbe locul. E ceva foarte rar ca un ocean să se golească de apă. Noi scriem lucruri eterne. ...

- Unde mă sfătuiți să mă duc? întrebă el.

- Pe planeta Terra, îi răspunse geograful. Are o reputație bună...

Și micul prinț o luă din loc, gândindu-se la floarea lui.

XVI

A șaptea planetă a fost așadar Terra.

Terra nu e o planetă oarecare! Pot fi numărați aici o sută unsprezece regi (nefiind, bineînțeles, uitați regii negri), șapte mii de geografi, nouă sute de mii de oameni de afaceri, șapte milioane și jumătate de bețivi, trei sute unsprezece milioane de înfumurați, adică aproximativ două miliarde de oameni mari.

Pentru a vă face o idee despre dimensiunile Terrei, vă voi spune că înainte de inventarea electricității trebuia să fie întreținută, pe toate cele șase continente la un loc, o adevărată armată de patru sute șazeci și două de mii cinci sute unsprezece lampagii.

Văzut de departe, lucrul ăsta crea un efect splendid. Mișcările acestei armate erau reglate precum cele ale unui balet. Mai întâi era rândul lampagiilor din Noua Zeelandă și din Australia. După ce-și aprindeau lampioanele, se duceau apoi la culcare. Atunci intrau în joc, la rândul lor, lampagii din China și din Siberia. Și aceștia dispăreau în culise. Urmau lampagii din Rusia și din Indii. Apoi cei din Africa și din Europa. Apoi cei din America de Sud. După aceea era rândul celor din America de Nord. Și niciodată nu se încurcau la

ordinea intrării lor în scenă. Era măreț.

Doar lampagiul unicului felinar de la Polul Nord și confratele său de la unicul felinar aflat la Polul Sud duceau niște vieți de trândăvie și de indolență; lucrau doar de două ori pe an.

XVII

Când vrei să faci glume, se întâmplă să mai și minți un pic. N-am fost prea cinstit atunci când v-am vorbit de lampagii. Risc să dau o imagine greșită a planetei noastre celor care nu o cunosc. Oamenii ocupă foarte puțin loc pe pământ. Dacă cele două miliarde de locuitori care populează pământul ar sta în picioare și s-ar strânge unii într-alții, ca la un miting, ar ocupa cu ușurință o piață publică de douăzeci de mile lungime pe douăzeci de mile lățime. Omenirea ar putea fi înghesuită pe cea mai mărunță dintre insulițele Pacificului.

Oamenii mari, bineînțeleș, nu vă vor crede. Ei își închipuie că ocupă mult loc. Se cred importanți precum baobabii. Îi veți sfătui așadar să facă socoteala. Doar se dau în vânt după cifre; treaba asta le va plăcea. Dar nu vă pierdeți vremea cu această pedeapsă școlărească. E inutil. Aveți doar încredere în mine.

Micul prinț, odată ajuns pe pământ, a fost foarte surprins să nu vadă pe nimeni. Îi era deja teamă să nu fi greșit cumva planeta, când un inel de culoarea lunii se mișcă în nisip.

- Noapte bună, zise micul prinț la întâmplare.

- Noapte bună, zise șarpele.

- Pe ce planetă am nimerit? Întrebă micul prinț.

- Pe Terra, în Africa, răspunse șarpele.

- Aha!... Nu e așadar nimeni pe Terra?

- Aici e deșertul. Nu e nimeni în deșert. Terra e mare, zise șarpele.

Micul prinț se așează pe o piatră și înălță ochii spre cer.

- Mă întreb, spuse el, dacă stelele nu sunt oare luminate pentru ca într-o bună zi fiecare să și-o poată regăsi pe a sa. Uită-te la planeta mea. E chiar deasupra noastră... Dar ce departe este!

- E frumoasă, zise șarpele. De ce ai venit aici?

- Am probleme cu o floare, spuse micul prinț.

- Aha! făcu șarpele. Și tăcură amândoi.

- Unde sunt oamenii? reluă, în sfârșit, micul prinț. Ești cam sin-

gur în deșert...

- Ești singur și printre oameni, zise șarpele. Micul prinț îl privi îndelung.

- Ești un animal ciudat, îi spuse el în cele din urmă, subțire ca un deget...

- Dar sunt mai puternic decât degetul unui rege, zise șarpele. Micul prinț zâmbi.

- Tu nu ești foarte puternic... n-ai nici măcar labe... nu poți călători.

- Te pot duce mai departe decât un vapor, zise șarpele.

Se încolăci în jurul gleznei micului prinț, ca o brățară din aur.

- Pe cel pe care-l ating, îl redau țărânei din care a ieșit, mai spuse el. Dar tu ești pur și vii de pe o stea...

Micul prinț nu răspunse nimic.

- Mi-e milă de tine, atât de plâpând, pe această planetă de granit. Te pot ajuta într-o zi dacă ai să duci prea tare dorul planetei tale. Pot...

- Ești un animal ciudat, îi spuse el în cele din urmă, subțire ca un deget...

- O! am înțeles foarte bine, zise micul prinț, dar de ce vorbești mereu în enigme?

- Eu le rezolv pe toate, spuse șarpele.

Și au tăcut.

XVIII

Micul prinț străbătu deșertul și nu întâlnește decât o floare. O floare cu trei petale, o floare neînsemnată...

- Bună ziua, spuse micul prinț.

- Bună ziua, spuse floarea.

- Unde sunt oamenii? Întrebă politicos micul prinț. Floarea văzuse într-o zi trecând o caravană.

- Oamenii? Există, cred, vreo șase-șapte. I-am zărit cu ani în urmă. Numai că nu știi niciodată unde să-i cauți, îi plimbă vântul. N-au rădăcini, asta îi deranjează mult.

- Adio, zise micul prinț.
- Adio, zise floarea.

XIX

Micul prinț a urcat pe un munte înalt. Singurii munți pe care-i cunoscuse vreodată erau cei trei vulcani care îi ajungeau până la genunchi. Și se folosea de vulcanul stins ca de un scăunel. „De pe un munte înalt cum e acesta, își spuse el, am să zăresc dintr-odată toată planeta și pe toți oamenii...” Dar nu zări nimic, în afară de niște colțuri de stâncă foarte ascuțite.

- Bună ziua, spuse el la întâmplare.
- Bună ziua... bună ziua... bună ziua... răspuse ecoul.
- Cine sunteți? spuse micul prinț.
- Cine sunteți... cine sunteți... cine sunteți... răspuse ecoul.
- Fiți prietenii mei, eu sunt singur, spuse el.
- Eu sunt singur... eu sunt singur... eu sunt singur... răspuse ecoul. „Ce planetă ciudată! se gândi el atunci. E foarte uscată și foarte ascuțită, și foarte sărată. Iar oamenii sunt lipsiți de imaginație. Repetă ce li se spune... La mine acasă aveam o floare: ea vorbea mereu prima...”

Apoi își mai spuse: „Mă credeam bogat având o floare fără seamăn, iar eu nu posed decât un trandafir obișnuit. Și împreună cu cei trei vulcani ai mei care mi-ajung până la genunchi și din care unul e stins, poate pentru totdeauna, toate astea nu fac din mine un mare prinț...” Și, culcat în iarbă, plânse.

XXI

Atunci apăru vulpea.

- Bună ziua, zise vulpea.
 - Bună ziua, răspuse politicos micul prinț, care se întoarse, dar nu văzu nimic.
 - Sunt aici, sub măr...
 - Cine ești? spuse micul prinț. Ești foarte frumoasă...
 - Eu sunt o vulpe, spuse vulpea.
 - Vino să te joci cu mine, îi propuse micul prinț. Sunt atât de trist...
 - Nu mă pot juca cu tine, zise vulpea. Nu sunt îmblânzită.
 - Ah! iartă-mă, zise micul prinț.
- Dar, după ce se gândi un pic, adăugă:

- Ce înseamnă „a îmblânzi”?
- Nu ești de pe aici, zise vulpea. Ce cauți?
- Li caut pe oameni, spuse micul prinț. Ce înseamnă „a îmblânzi”?
- Oamenii, zise vulpea, au puști și vânează. E foarte supărător!
Mai cresc și găini. E singura lor parte interesantă. Cauți găini?

- Nu, zise micul prinț. Caut prieteni. Ce înseamnă „a îmblânzi”?
- E ceva uitat de multă vreme, zise vulpea. Asta înseamnă „a crea legături...”

- A crea legături?
- Bineînțeles, zise vulpea. Tu nu ești deocamdată pentru mine

decât un băiețel foarte asemănător cu o sută de mii de alți băieței. Și nu am nevoie de tine. Și nici tu nu ai nevoie de mine. Eu nu sunt pentru tine decât o vulpe asemănătoare cu o sută de mii de alte vulpi. Dar, dacă mă îmblânzești, vom avea nevoie unul de celălalt. Tu vei fi pentru mine fără seamăn pe lume. Eu voi fi pentru tine fără seamăn pe lume...

- Încep să înțeleg, zise micul prinț. Există o floare... cred că ea m-a îmblânzit...

- E posibil, zise vulpea. Poți vedea pe Terra tot soiul de lucruri...

- O! nu e pe Terra, zise micul prinț. Vulpea păru intrigată.

- Pe o altă planetă?

- Da.

- Există vânători pe planeta aia?

- Nu.

- Iată ceva interesant! Dar găini?

- Nu.

- Nimic nu e perfect, oftă vulpea. Dar vulpea se întoarse la ideea ei:

- Viața mea e monotonă. Eu vânez găinile, vânătorii mă vânează pe mine. Toate găinile seamănă între ele și toți oamenii seamănă între ei. Așa că mă cam plictisesc. Dar, dacă mă îmblânzești, viața mea va fi înșorită. Voi cunoaște un zgomot de pași care va fi diferit

de toate celelalte zgomote. Ceilalți pași mă fac să mă vâr sub pământ. Al tău mă va chema afară din vizuină, ca o muzică. Și apoi, uite! Vezi acolo lanurile de grâu? Eu nu mănânc pâine. Grâul pentru mine e nefolositor. Lanurile de grâu nu-mi amintesc de nimic. Și asta e foarte trist! Dar părul tău are culoarea aurului. Va fi minunat pentru mine atunci, când mă vei îmblânzi! Grâul, care e auriu, îmi va aminti de tine. Și-mi va plăcea foșnetul lanurilor de grâu în vânt...

Vulpea tăcu și îl privi multă vreme pe micul prinț.

- Te rog... îmblânzește-mă! spuse ea.

- Aș vrea, răspuse micul prinț, dar nu prea am timp. Am prieteni de descoperit și multe lucruri de cunoscut.

- Nu cunoști decât lucrurile pe care le îmblânzești, spuse vulpea. Oamenii nu mai au timp să cunoască nimic. Cumpără lucruri de-a gata de la negustori. Dar, cum nu există negustori de prieteni, oamenii nu mai au prieteni. Dacă vrei un prieten, îmblânzește-mă! ..

Astfel micul prinț îmblânzi vulpea. Iar când ora plecării era aproape:

- Ah! zise vulpea... Am să plâng.

- E din vina ta, spuse micul prinț, eu nu-ți doream răul, dar tu ai vrut să te îmblânzesc...

- Desigur, spuse vulpea.

- Dar ai să plângi! zise micul prinț.

- Desigur, spuse vulpea.

- Atunci nu câștigi nimic!

- Ba câștig, zise vulpea, datorită culorii grâului. Apoi adăugă: Du-te să mai vezi o dată trandafirii. Ai să înțelegi că al tău e fără seamăn pe lume. Ai să te întorci să-ți iei rămas-bun și am să-ți dăruiesc un secret. Micul prinț se duse să vadă trandafirii.

- Nu semănați deloc cu trandafirul meu, nu sunteți încă nimic, le spuse el. Nimeni nu v-a îmblânzit și nici voi n-ați îmblânzit pe nimeni. Sunteți la fel cum era vulpea mea. Nu era decât o vulpe asemănătoare cu o sută de mii de alte vulpi. Dar mi-am făcut-o prietenă, iar acum e fără seamăn pe lume. Iar florile de trandafir erau foarte stingherite.

- Sunteți frumoase, dar sunteți reci, le mai spuse el. Nu poate muri cineva pentru voi. Firește, despre floarea mea de trandafir un trecător obișnuit ar crede că vă seamănă. Dar ea singură e mai

importantă decât voi toți, deoarece pe ea am stropit-o. Deoarece pe ea am pus-o sub un glob de sticlă. Deoarece pe ea am adăpostit-o după un paravan. Deoarece ei i-am omorât omizile (în afară de două-trei pentru fluturi). Deoarece pe ea am ascultat-o plângându-se sau laudându-se sau uneori chiar tăcând. Deoarece este floarea mea de trandafir. Și se întoarse spre vulpe.

- Adio, zise el...

- Adio, zise vulpea. Iată secretul meu. E foarte simplu: nu poți vedea bine decât cu inima. Esențialul e invizibil pentru ochi.

- Esențialul e invizibil pentru ochi, repetă micul prinț spre a ține minte.

- Timpul pe care l-ai petrecut cu trandafirul tău este ceea ce face ca trandafirul tău să fie atât de important. ...

XXIII

- Bună ziua, spuse micul prinț.

- Bună ziua, spuse negustorul.

Era un negustor de pilule-minune care potolesc setea. Se înghite una pe săptămână și nu mai simți nevoia să bei.

- De ce vinzi asta? spuse micul prinț.

- E o mare economie de timp, spuse negustorul. Expertii au calculat. Se economisesc cincizeci și trei de minute pe săptămână.

- Și ce faci cu aceste cincizeci și trei de minute?

- Faci cu ele ce vrei... „Eu, își zise micul prinț, dacă aș avea cincizeci și trei de minute de pierdut, m-aș duce agale către o fântână..”

XXIV

Eram în a opta zi de pană în deșert și ascultasem povestea negustorului bând ultima picătură din provizia de apă.

- Ah! i-am spus micului prinț, sunt foarte frumoase amintirile tale, dar eu tot nu mi-am reparat avionul, nu mai am nimic de băut și aș fi tare fericit dacă aș putea să mă îndrept agale spre o fântână!

- Prietena mea vulpea, îmi zise el...
- Omulețule, nu mai e vorba de vulpe!
- De ce?
- Pentru că o să murim de sete... N-a înțeles ce voiam și mi-a răspuns astfel:

- E bine dacă ai avut un prieten, chiar dacă o să mori. Eu sunt foarte bucuros că am avut prietenă o vulpe... „Nu-și dă seama de primejdie, mi-am spus. Lui nu îi e niciodată nici foame, nici sete. Îi ajunge un pic de soare...”

Dar el se uită la mine și-i răspunse gândului meu:

- Și mie mi-e sete... Hai să căutăm o fântână... Am avut un gest de lehamite: e absurd să cauți o fântână, la întâmplare, în imensitatea deșertului. Cu toate astea am pornit.

După ce am mers ore întregi, în tăcere, se lăsă noaptea, iar stelele începură să lumineze. Le zăream ca-n vis, având puțină febră din pricina setei. Cuvintele micului prinț dănțuiau în mintea mea.

- Așadar ți-e și ție sete? l-am întrebat.

Dar nu răspunse la întrebarea mea. Îmi spuse simplu:

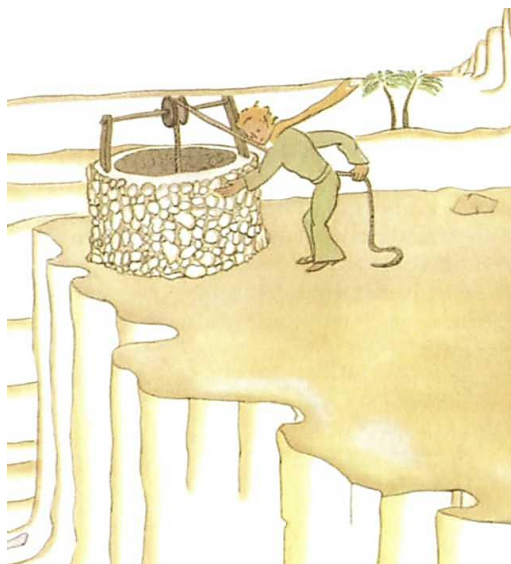
- Apa poate fi bună și pentru inimă...

Nu i-am înțeles răspunsul, dar am tăcut... Știam bine că nu trebuia să-i pun întrebări. Era ostenit. Se așază. M-am așezat lângă el. Și, după o pauză, zise iarăși:

- Stelele sunt frumoase din cauza unei flori pe care n-o poți vedea... Am răspuns: „Desigur” și m-am uitat fără să vorbesc la cutele nisipului sub lumina lunii.

- Deșertul e frumos, adăugă el. Și era adevărat. Întotdeauna mi-a plăcut deșertul. Te așezi pe o dună de nisip. Nu vezi nimic. Nu auzi nimic. Și cu toate astea ceva strălucește în tăcere...

- Ceea ce înfrumusețează deșertul, spuse micul prinț, e că ascunde o fântână undeva... Am fost surprins să înțeleg deodată

acea misterioasă strălucire a nisipului. Când eram doar un băiețel, locuiam într-o casă veche, iar legenda povestea că acolo era îngropată o comoară. Desigur, nimeni n-a reușit niciodată s-o descopere și poate că nici n-a căutat-o. Dar ea făcea tot farmecul acelei case. Casa mea ascundea o taină în adâncul inimii ei...

- Da, i-am spus micului prinț, fie că e vorba de casă, de stele sau de deșert, ceea ce constituie frumusețea lor e ceva invizibil! ...

Și tot mergând așa, am descoperit fântâna în revărsatul zorilor.

XXV

- Oamenii, spuse micul prinț, se urcă în trenuri rapide, dar nu mai știu ce caută. Atunci se agită și se învârt fără rost... Și adăugă: Nu merită osteneala...

Fântâna la care ajuseserăm nu semăna cu fântânele din Sahara. Fântânele din Sahara sunt niște simple găuri scobite în nisip. Țsta semăna cu o fântână dintr-un sat. Numai că acolo nu era nici un sat, iar mie mi se părea că visez.

- E ciudat, i-am spus micului prinț, totul e pregătit: roata scripetelui, găleata și frânghia...

Râse, atinse frânghia și manevră roata scripetelui. Iar scripetele gemu așa cum geme o giruetă veche atunci când vântul a dormit prea mult.

- Auzi, spuse micul prinț, noi trezim puțul ăsta, iar el cântă... Nu voiam ca el să facă vreun efort.

- Lasă-mă pe mine, i-am spus, e prea greu pentru tine. Încet, am ridicat găleata până la ghizdul fântânii. Am reușit s-o echilibrez. În urechi îmi persista cântecul scripetelui, iar în apa care încă tremura, vedeam cum tremură soarele. ...

XXVI

Exista alături de fântână un zid vechi de piatră în ruină. Când m-am întors de la lucrul meu, a doua zi spre seară, l-am zărit de departe pe micul meu prinț cocoțat sus, cu picioarele atârând. Și l-am auzit vorbind:

- Nu-ți mai amintești? spunea el. Nu e chiar aici, îi răspunse o altă voce, deoarece el replică:

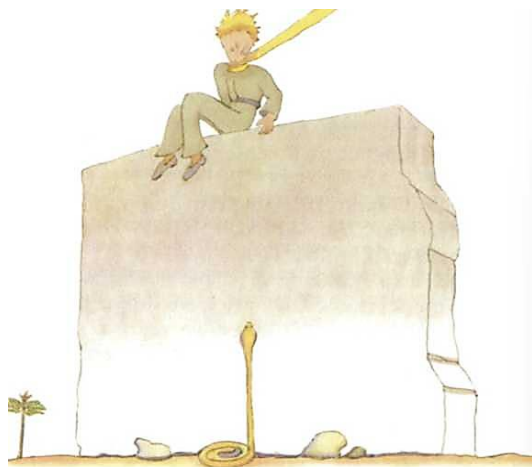
- Ba da! Ba da! Asta e ziua, dar nu aici e locul... Mi-am continuat drumul spre zid. Tot nu vedeam și nici nu auzeam pe nimeni. Totuși micul prinț replică iarăși:

- ... Bineînțeles. Ai să vezi unde începe urma mea pe nisip. N-ai decât să mă aștepți acolo. Am să fiu acolo noaptea asta. Eram la douăzeci de metri de zid și tot nu vedeam nimic. Micul prinț mai spuse, după o pauză:

- Ai venin bun? Ești sigur că n-ai să mă fad să sufăr mult timp?

M-am oprit, cu inima strânsă, dar tot nu pricepeam.

- Acum, pleacă, spuse el... vreau să cobor! Atunci mi-am coborât eu însumi privirea spre baza zidului și am țâșnit cât colo! Era acolo, înălțat spre micul prinț, unul din acei șerpi galbeni care te termină în treizeci de secunde.

Scotocind în buzunar după revolver, am luat-o la goană, dar, la zgomotul pe care l-am făcut, șarpele s-a lăsat să alunece lin în nisip, ca un fir de apă care seacă, și, fără să se grăbească deloc, s-a strecurat printre pietre cu un ușor zgomot metalic. Am ajuns la zid la țanc pentru a-l primi în brațe pe omulețul meu, alb la față ca zăpada. ...

- Omulețule, vreau să te mai aud râzând... Dar el îmi spuse:

- În noaptea asta se împlinește un an. Steaua mea se va găsi chiar deasupra locului unde am căzut anul trecut...

- Omulețule, nu-i așa că e un vis urât treaba asta cu șarpele și cu întâlnirea, și cu steaua... Dar el nu răspunse la întrebarea mea, îmi spuse:

- Ceea ce e important nu se vede...

- Desigur...

- E ca în povestea cu floarea. Dacă iubești o floare care se află pe o stea, e plăcut, noaptea, să privești cerul. Toate stelele sunt înflorite.

- Desigur...

- E ca și apa. Cea din care mi-ai dat să beau era ca o muzică, datorită scripetelui și frânghiei... Ți-aduci aminte... Era bună.

- Desigur.

- Noaptea, ai să privești stelele. E prea mic spațiul la mine acasă ca să-ți arăt unde se află steaua mea. E mai bine așa.

Steaua mea va fi pentru tine una dintre stele. Atunci, la toate stelele o să-ți placă să te uiți... Vor fi toate prietenele tale. Și apoi, am să-ți fac un dar... Râse iarăși.

- Ah! omulețule, omulețule, îmi place să aud râsul ăsta!

- Tocmai, ăsta va fi darul meu... va fi la fel ca atunci cu apa...

- Ce vrei să spui?

- Oamenii au stele care nu sunt aceleași. Pentru unii, care călătoresc, stelele sunt niște călăuze. Pentru alții, ele nu sunt decât niște luminițe. Pentru unii care sunt savanți, ele sunt niște probleme. Pentru omul meu de afaceri, ele însemnau aur. Dar toate stelele astea tac. Tu însă vei avea niște stele cum nu mai are nimeni... .. Și din nou râse. Apoi se făcu serios.

- Noaptea asta... știi... să nu vii.

- N-am să te părăsesc.

- O să pară că mă doare... O să am un pic aerul că mor. Așa stau lucrurile. Nu veni să vezi asta, nu merită osteneala.

- N-am să te părăsesc. Era însă preocupat.

- Îți spun asta... și din cauza șarpelui. Nu trebuie să te muște... Șerpii sunt răi. Pot mușca doar așa, din plăcere...

- N-am să te părăsesc. Ceva însă îl liniști.

- E adevărat că nu mai au venin pentru a doua mușcătură...

În noaptea aceea nu l-am văzut pomind-o la drum. Evadase fără zgomot. Când am izbutit să-l ajung din urmă, mergea hotărât, cu pas iute. Îmi spuse doar:

- Ah! ești aici... Și mă luă de mână. Dar începu iar să se chinuie.

- N-ai avut dreptate. Ai să fii mâhnit. O să par mort și lucrul ăsta nu va fi adevărat... Eu tăceam.

- Înțelegi. E prea departe. Nu pot lua cu mine trupul ăsta. E prea greu. Eu tăceam.

- O să fie ca un înveliș vechi, părăsit. Învelișurile vechi nu sunt ceva trist... Eu tăceam. Se descurajă un pic. Dar mai făcu încă o dată efortul.

- Știi, are să fie plăcut. Și eu am să privesc stelele. Toate stelele vor fi niște fântâni cu o roată ruginită de scripete. Toate stelele îmi vor da să beau... Eu tăceam.

- O să fie așa de nostim! Tu o să ai cinci sute de milioane de clopoței, eu o să am cinci sute de milioane de fântâni... Și tăcu și el, pentru că plângea...

- Am ajuns. Lasă-mă să fac un pas singur. Și se așază pentru că îi era frică. Mai spuse:

- Știi... floarea mea... sunt răspunzător pentru soarta ei! Și e atât de plăpândă! Și atât de naivă. Are patru ghimpi amărâți ca s-o apere împotriva lumii... Eu m-am așezat pentru că nu mai rezistam să stau în picioare. Spuse:

- Iată... Asta e tot...

Șovăi încă un pic, apoi se ridică. Făcu un pas. Eu nu mă puteam mișca din loc.

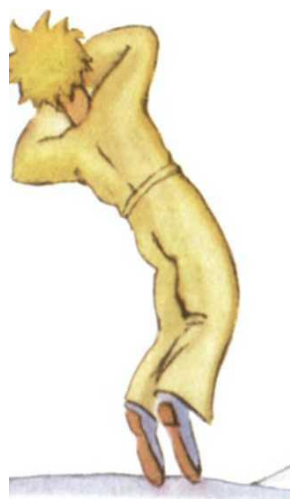
Nu se văzu nimic altceva decât un fulger galben lângă glezna lui. Rămase o clipă nemișcat. Nu strigă. Căzu încetșor, așa cum cade un copac. Nici măcar nu făcu zgomot, din pricina nisipului.

XXVII

Iar acum, firește, au trecut deja șase ani de atunci... N-am mai povestit niciodată întâmplarea asta. Camarazii mei au fost foarte bucuroși să mă găsească în viață. Eram trist, dar le spuneam: „De vină e oboseala. Acum sunt mai împăcat. Adică... nu tocmai. Dar știu bine că s-a întors pe planeta lui, căci, în revărsatul zorilor, nu i-am regăsit trupul. Nu era un trup prea greu... Iar mie îmi place să ascult stelele. Parcă ar fi cinci sute de milioane de clopoței...

Dar iată că s-a întâmplat ceva extraordinar. Botnița pe care am desenat-o pentru micul prinț, am uitat să-i adaug cureaua de piele! Nu cred că a putut să i-o pună vreodată oii. Atunci mă întreb: „Ce s-a petrecut oare pe planeta sa? Poate că oaia a mâncat într-adevăr floarea...”

Uneori îmi zic: „Cu siguranță, nu! Micul prinț își închide floarea în fiecare noapte sub un glob de sticlă și supraveghează atent oaia...” Atunci sunt fericit. Și toate stelele râd încetșor. Alteori îmi zic: „E de ajuns să fii câteodată distrat, și gata! A uitat, poate, într-o seară, de globul de sticlă sau poate că oaia a ieșit fără zgomot în timpul nopții...” Atunci clopoțeii se preschimbă toți în lacrimi!...

E aici o taină foarte mare. Pentru voi, cei care-l iubiți la rândul vostru pe micul prinț, ca și pentru mine, nimic din univers nu mai e la fel dacă undeva, nu se știe unde, o oaie pe care n-o cunoaștem a mâncat sau nu un trandafir...

Uitați-vă la cer! Întrebați-vă: Oaia a mâncat sau nu floarea? Și veți vedea cum totul se schimbă...

Și nici un om mare nu va pricepe vreodată că lucrul ăsta are atâta importanță!

Aceasta este, pentru mine, cea mai frumoasă și cea mai tristă priveliște din lume. E aceeași priveliște pe care o vedeți și cu o pagină mai înainte, dar eu am desenat-o încă o dată, ca să v-o arăt mai bine. În locul acesta micul prinț s-a ivit pe Pământ, apoi a dispărut.

Uitați-vă atent la priveliștea aceasta, astfel încât să fiți siguri că o veți recunoaște dacă într-o bună zi veți călători prin Africa, în pustiu. Și dacă veți ajunge să treceți și pe-acolo, vă rog din suflet, nu vă grăbiți, zăboviți puțin în dreptul stelei. Și-atunci, dacă vine la voi un copil, dacă râde, dacă are păr de aur, dacă nu răspunde când e întrebat, veți ghici desigur cine e. Așa că fiți buni! Nu mă lăsați să fiu atât de trist: scrieți-nii de îndată că s-a-ntors...

(Cu ilustrațiile autorului.)

(Traducere din limba franceză Ileana Cantuniari)

REPERE DE ÎNȚELEGERE A TEXTULUI

Micul prinț de Antoine de Saint-Exupery a cucerit sufletele, devenind un mit care a captivat întreaga planetă.

Un gen aparte, fiind în același timp și poveste poetico-filosofică și mit inițiativ, opera ne aduce în prim-plan valorile umane, responsabilitate și legatura între oameni, toleranță și spirit de aventură.

Micul prinț este un titlu accesibil tuturor categoriilor de vârstă, o poveste simplă și fermecătoare, spusă într-un limbaj simplu, dar plin de poezie. O poveste încântătoare despre copilărie, singurătate și prietenie.

Micul prinț de Antoine de Saint-Exupery este o capodoperă a literaturii universale, destinată atât copiilor cât și adulților, având ca teme principale prietenia, dragostea și frumosul.

Opera *Micul prinț* a văzut lumina tiparului în anul 1943 la New

York. Din 1943, de când a apărut, au fost vândute peste 145 milioane de exemplare în întreaga lume. Lucrarea a fost tradusă în 270 de limbi și dialecte.

Micul prinț este un basm filozofic în care sunt puse în discuție întrebări esențiale pentru fiecare dintre noi: prietenia, dragostea, moartea, timpul, realitatea.

Este o carte care trebuie citită în repetate rânduri pentru a-i pătrunde și înțelege adevărurile ascunse.

ACTIVITĂȚI DE POST-LECTURĂ

FOLOSIȚI-VĂ CUNOȘTINȚELE!

1. Citiți fragmentul și vorbiți despre impresiile ce vi le-a creat lectura. Explicați rolul dialogului din cap. XXI.
2. Care este scopul călătoriei Micului prinț?
3. Explicați sensul următoarelor cuvinte din text: „*vanitoși*”, „*se înfundă*”. Cum credeți, de ce autorul folosește anume aceste variante?
4. Citiți dialogul dintre Micul prinț și vulpe. Ce lucruri importante află tânărul de la vulpe?
5. Alegeți din text câteva citate și explicați sensul lor.
6. Cum a influențat asupra eroului planeta Pământ? Argumentați-vă răspunsul cu citate din text.

EXPRIMAȚI-VĂ PĂREREA!

1. Ce sugerează următoarele expresii: „*să scape de rușine*”, „*să moară cu adevărat*”, „*floare fără seamăn*”, „*floare de rând*”. Argumentați-vă răspunsul. Alcătuiți câteva enunțuri, folosind aceste expresii.
2. De ce Micul prinț se simte „nefericit” alături de trandafirul său? Motivați-vă răspunsul.
3. Dacă pe planeta Micului prinț ar exista legi, care ar fi conținutul lor? Formulați câteva dintre ele.
4. Ce relații se stabilesc între floare și Micul prinț? Ce povețe se desprind din această istorie?
5. De ce Micul prinț i-a permis șarpelui boa să-l muște. Care

este cauza? Argumentați-vă răspunsul.

6. Citiți cu atenție finalul basmului. Ce s-a întâmplat cu micul prinț?
7. Cum vedeți voi finalul basmului? Argumentați-vă răspunsul printr-un text de volum mic.

REFLECTAȚI!

1. Cine este Micul prinț?
2. Pe ce planete călătorește el?
3. Ce tipuri de oameni întâlnește?
4. Ce învață de la fiecare?
5. Despre ce valori morale ne vorbește autorul? Dați exemple din text.
6. Antoine de Saint-Exupery a prevenit cititorii: „Eu nu vreau ca povestea mea s-o citească pentru a se distra...” Cum credeți, cu ce scop este scrisă această operă?
7. Ce elemente comune puteți identifica între trăsăturile de caracter ale Mi-cului Prinț și ale autorului?
8. Ce mijloace artistice folosește autorul?

VALORIFICAREA TEXTULUI

1. Alcătuiți planul din citate a basmului *Micul prinț*.
2. Numiți modurile de expunere folosite în basm.
3. Care sunt personajele cu care se întâlnește el pe a șaptea planetă, Pământ?
4. Selectați din fragment trei cuvinte din câmpul lexical al cuvântului *călătorie*.
5. Transcrieți din text un fragment de dialog. Transformați-l în vorbire directă.
6. Menționați mijlocul de îmbogățire a vocabularului prin care sunt formate cuvintele *răutăcioase, deîndată, răspunzător*.

FOLOSIȚI-VĂ IMAGINAȚIA!

1. De ce Micul prinț a revenit pe planeta sa? Argumentați-vă răspunsul.

2. Care este rolul „copilului” și „sincerității copilărești” în această operă?
3. În ce constă diferența de percepție a lumii înconjurătoare a copiilor și a adulților?
4. Care sunt planetele pe care le-a vizitat Micul prinț? Care este sensul vieții locuitorilor planetelor vizitate de Micul Prinț? Ce aprecieri le face călătorul?
5. La ce concluzii ajunge Micul prinț în urma întâlnirii lui cu trandafirul, cu vulpea și cu șarpele?
6. Ce-l face pe Micul prinț să sufere mai mult și ce-i dă mai multă putere pentru viață?
7. Explicați semnificația titlului. Motivați-vă răspunsul.
8. Cum credeți, de ce opera *Micul prinț* este numită „înțeleaptă”?
9. Ce înțelepciune a deschis ea pentru voi? Argumentați-vă răspunsul.
10. Identificați în basm elementele fantastice.

REȚINEȚI!

Alegoria este o figură de stil alcătuită dintr-o însușire de metafore, personificări, comparații care, într-o imagine unitară, concretă sugerează o idee generală, o noțiune abstractă.

Parabola este o povestire alegorică scurtă, cu conținut religios sau moral.

ÎMBOGĂȚIȚI-VĂ CUNOȘTINȚELE!

Cuvântul *alegorie* provine din limba franceză *allégorie* – „desfășurare a închipuirii”, greacă *allegoria* – „vorbire figurată”.

Alegoria este un procedeu artistic care constă în exprimarea unei idei abstracte prin mijloace concrete.

Alegoria concretizează de obicei idei generale (ura, prietenia, iubirea, războiul etc.), dându-le o formă sensibilă.

Exemplu: În balada *Miorița* sfârșitul baciului moldovean este prezentat prin alegoria moarte – nuntă.

„Și la nunta mea
A căzut o stea.
Soarele și Luna
Mi-au ținut cununa.
Și-am avut nuntași
Brazi și păltinași;
Preoți – munții mari,
Paseri – lăutari;
Păsărele miiȘi stele făclii...”

- **Alegoria** se întâlnește în fabule, parabole etc.
- **Alegoria** este un procedeu stilistic ce facilitează sensul literal al unui text să se releve într-altul ascuns; altfel spus, este ca o amplă metaforă ce permite un transfer din planul abstract / profund al înțelesurilor, într-un plan de suprafață, figurativ, oferind și o „dezlegare implicită”, destul de transparentă.”

AFLAȚI MAI MULT!

- **Parabola** este o alegorie ce conține un adevăr important.
Exemplu: „Parabola fiului risipitor”.
- **Parabola** este o povestire scurtă menită să pună în lumină, nu prin detaliile sale, precum alegoria, ci prin întregul ei, o învățătură morală; este una din modalitățile fundamentale de exprimare a învățăturilor și literaturii religioase de pretutindeni, întâlnită în „Vechiul Testament”, „Noul Testament”, „Coran”, etc.
- **Parabola** este o scriere cu caracter alegoric, asemănătoare prin structură fabulei.

EXERCIȚII. APLICAȚII

1. Scrieți în caiete citatele care vorbesc despre descoperirile făcute de Micul prinț.
2. Realizați oral o compunere cu tema „Descoperirile făcute în urma lecturii operei *Micul Prinț* de Antoine de Saint-Exupery.
3. Citiți și alte opere din creația lui Antoine de Saint-Exupery și

- discutați-le în clasă.
4. Alcătuiți singuri un capitol la această operă. Ilustrați-l printr-un desen.
 5. Realizați o compunere-raționament pe una dintre următoarele teme: „Planeta mea” sau „Micul meu prinț”.

ION DRUȚĂ (n. 1928)

„Proza lui Ion Druță este țesută din fapte simple. Este o proză dulce-amăruie, dar extrem de duioasă, omenească.”

(I. Ciobanu)

Prozator și dramaturg cu renume european, Ion Druță este autor al mai multor opere care oglindesc viața țăranului simplu din Basara-bia, dar și a intelectualului rafinat, care se află mereu în căutarea adevărului.

Ion Druță s-a născut la 3 septembrie 1928, în satul Horodiște, județul Soroca în familia unui zugrav de biserici. În anul 1951 debutează cu povestirea *Problema vieții* în revista *Octombrie*. Peste un an, în 1952, debutează editorial cu volumul *La noi în sat*. În anul următor îi apare volumul de nuvele *Poveste de dragoste*, iar în 1955 termină de scris romanul *Frunze de dor*, care vede lumina tiparului în volum aparte în 1957.

Volumele sale de proză *Povara bunătății noastre*, *Ultima lună de toamnă*, *Toiagul păstoriei*, *Clopotnița*, *Biserica albă*, precum și cele de dramaturgie *Casa mare*, *Doina*, *Frumos și sfânt*, *Horia* sunt o mărturie a unui talent veritabil care e legat cu trup și suflet de tot ce are fundamental neamul nostru: de oamenii și de natura ținutului, de istoria și tradițiile de secole, de creația folclorică și de graiul strămoșesc.

FRUNZE DE DOR

(Fragment)

Trofimaș a urlat trei zile la rând să-i cumpere șleapcă, spunând printre lacrimi că fără șleapcă el nici nu mai poate și nici că vrea să trăiască. Și oricât îl întrebau, mai mult n-a vrut să scoată o vorbă, cu toate că știa el prea bine la ce-i trebuie șleapcă.

Mai întâi de toate băieții mai mari, înainte de a-l primi în joacă, îl pocneau cu șleapca în cap să vadă dacă nu plânge. Nu-i vorbă, Trofimaș chiar a doua zi a organizat un fel de mijloc, a găsit și tovarăși mai mici decât dânsul, dar de încercat n-avea cu ce să-i încerce. Apoi a aflat el că la școală fără șleapcă nu te primește, și mare jale ar fi fost dacă din pricina șlepcii ar fi trebuit să mai șadă o iarnă pe cuptor. Afară de asta, Domnica, dacă i-i ciudă că o ocărăște mama, îl prinde și îl trage de chică. Da dacă are omul șleapcă, o trage peste urechi și ia să vedem ce-ai să faci?

Pe semne, avea de gând să urle și a patra zi, dacă nu l-ar fi sculat într-o dimineață mamă-sa ca să-i spuie:

Uite, îți dau treizeci de ruble. Du-te la mămuică-ta la odaie și ea ți-a cumpăra de acolo de la dâșșii o șlepcușoară. Acolo sânt, la cooperativă. Numai să-i spui să aleagă una mai mare, că n-am de unde-ți cumpăra câte-o șleapcă în fiecare săptămână. Ai să ții minte ce-ți spun?

- Cum să nu.
- Ia să te vedem... Ce-ai să spui?
- Să fie șleapca mare.
- Brava. Dar să nu-mi prăpădești banii, că te spânzur. Auzi?
- Aud.
- Unde ai să-i ții?

Prinzându-și stângaci pacheștile, Trofimaș se gândea unde ar putea el pune bănăritul ista ca să nu-l piardă.

- Îi duc în mână.
- Lasă, nu mai spune! Ia să ți-i pun în buzunăraș. Numai să nu te împingă păcatul să-i scoți!

Trofimaș s-a spălat și aștepta să i se dea ceva de mâncare, dar

văzând că mamă-sa ridică lăicerul în dreptul ferestrei, caută pieptenele – a tuit-o afară. În dimineața ceea badea Zânel descoperise un colț de cămară să-l lege cu jichi noi. Trofimaș s-a oprit pentru câteva clipe, îl interesa să vadă ce-i acolo, în pod. Se suise de câteva ori, dar nu se vedea nimic prin întuneric.

– Încotro, Trofimaș? l-a întrebat tată-său, uitându-se dojenitor la picioarele lui negre și stâlcite.

„Are să-mi ia banii pentru țigări”, a socotit în capul lui Trofimaș și s-a dat în dosul ocoloților, ca să nu i se vadă picioarele.

– Am ieșit și eu... să mă primblu.

– Să se primble! Uite la dânsul! Da picioarele cine are să ți le spele? Ai argați?

– Le spăl eu singur. Numai că oleacă mai târziu.

– Amu de ce nu le speli?

– Îi rece apa. Să nu capăt romatism.

– Hm! Atunci alungă găștele celea, să nu-mi ciupească ocoloții.

Trofimaș a găsit o vargă, le-a mânat până după poartă și dus a fost. Pe drum trecea un om cu o coasă în spate și un băiețel ducea două greble – s-a temut tată-său să-i dea să ducă coasa. Lângă iezătură se prăvălise o căruță cu fân, și de nu se afla stăpânul aici, bine ar fi fost să te joci într-însul.

De la sat până la odaie era un drum cam lung și Trofimaș avea destulă vreme să scoată banii și să-i caute de nu-s falși.

La marginea satului aude că-l strigă cineva:

– Trofimaș, măi Trofimaș!

În urma lui venea Rusanda. Ducea o greblă, și pe coada ei atârna un coșuleț.

- Un' te duci așa dimineață?
- Mă duc la mămuca, să-mi cumpăr șleapcă.
- Nu mai spune! Da ai bani?
- A-am!! Vârâse o mână în buzunar să se laude, dar n-a mai scos-o înapoi – cine știe ce poate să se întâmples?! Amu lumea s-a făcut hicleană, zicea mamă-sa.
- Vino desară la mine să văd și eu cum îți șede.Vii?
- Vin.
- Da Domnica ce face?
- Toarce.
- Și-a adus aminte că nici n-a văzut-o în ziua ceea.
- Toarce?! Avea să mântuie de prășit!...
- Se duce mai târziu.
- Zâmbind, Rusanda a vârât mâna în coș.
- Să-ți dau ceva dulce?
- Nu vreau. Am mâncat azi cât am putut.
- Dulce?
- Dulce.

A zâmbit și el – ca să vezi ce minciună a dres. Noroc că nu fiecare te crede: altfel rămânea fără prăjituri. Și-a luat-o și se chitea cum ar șterge-o înainte să vadă ce-i cu prăjitura ceea – e coaptă ori nu prea. Rusanda i-a pus o mână pe cap. Trofimaș a lat să se ferească, nu i-i de ajuns cât îl trag ai lui de chică?! Dar mâna fetei, caldă și moale, i-a depănat mai întâi percica, pe irmfl s-a lăsat pe umăr și Trofimaș se gândi ce bine ar mai duc-o el de-ar fi ea sora lui.

După ce li s-au despărțit drumurile, în câteva clipe prăjitura a dispărut, și amu Trofimaș stătea pe gânduri – o fi fost ea cu nuci, o fi fost presărată cu mac? Nu i-a venit i cap să se uite mai întâi la dânsa.

Pe urmă a scos hârtiuța de treizeci de ruble; s-a uitat la soare printr-însa, a strâns-o în patru și a desfacut-o din nou. Nu era falsă. Avea toate colțurile întregi și nu era deloc mânjită cu cerneală. Această hârtiuță cărămizie schimba totul. Acum el nu mai era un băiețel oarecare, ci era băiatul care are bani. Uite, îi vine în întâmpinare o femeie cu un ulcior de oloi și nu știe nici cu spatele câți bani are băiatul ista la dânsul. De-ar ști, îndată ar începe să-l ia cu vorba.

Trofîmaş a înconjurat-o pe departe, ținând mâna dreaptă în buzunar. Și când a scăpat iar la cărare, se gândea că de-ar avea el o șleapcă măcar cât de veche, și-ar cumpăra pe banii iștia livorvert. Iarna ar ședeă toată noaptea lângă fereastră, și cum s-a arăta în grădină un iepure la ros pomi, iese încetșor și pe loc ți-l popește.

Dar nu se amărăște el, bădița Toadere i-a scris de pe front că îi aduce un livorvert. Arudie nu poate să-i aducă, nici n-or avea unde-o ține acasă. Da livorvert îi aduce. A mai răbda el oleacă, până îi bate bădița pe nemți. Azi trebuie să se întoarcă mai repede cu șleapca, să adune copiii și să-i încerce de face să-i primești în joacă.

Și avea să ajungă în zece minute la bunică-sa, dacă n-ar fi zărit nu departe pe miriște un cioroi c-o nucă în clanț. Cioroiul s-a uitat mai întâi de nu-l pândește cineva, apoi a pus nuca jos și a început a o ciocăni.

„Îi iau nuca!”, a hotărât Trofîmaş.

A ales un bulgăre mai potrivit, s-a lăsat într-un genunchi și a ochit multă vreme, dacă să-l pocnească, apoi să-l pocnească. Bulgărele a zburat pe la capul cioroiului, dar acela nici gând să lepede nuca. A luat-o în cioc, din câteva sărituri s-a mutat cu vreo zece pași mai la vale și iar a prins a o ciocăni. „Ce să fie de nu zboară?”, se întrebă Trofîmaş. Oare nu cumva... „ei pui!”

Îl prinde și-l duce acasă. Dacă nu dovedește să-i facă până desară cușcă, îl încuie cu găinile. Cioroiul nu mănâncă găini. Da mâine îi face cușcă. A luat-o la picior în urma cioroiului, de i s-a umflat cămășuica în spate. Dintr-o miriște în păpușoi, apoi într-o hrișcă, din hrișcă într-o țarină, da cioroiul, când vede raua, zboară vreo douăzeci de pași pe jos și iar se oprește să-și ciupească nuca. Obosise bietul băiat, și-a zgâriat picioarele prin miriște, dar nu vroia să se lase. Și când era cât pe ce să puie mâna pe dânsul, cioroiul s-a ridicat sus, cu tot cu nucă, și peste câteva clipe s-a topit în zare. „Nu mai era pui...”

O singură mângâiere i-a rămas – banii cu care avea să-și cumpe-

re șleapcă. Caută într-un buzunar, caută în altul... Câteva clipe a rămas împietrit, cu ochii plini de groază – nu-s! Apoi s-a așezat repede pe un hat, a întors buzunarele pe dos, le-a învârtit, le-a sucit. S-a pipăit de la creștet și până în tălpi – a pierdut banii.

Unde-i sora lui Domnica, săraca surioară, să-l apuce de chică și să-l învețe minte, să-l învețe... Și unde i-a pierdut el? Când zărise cioroiul, banii erau – ține bine minte. Vrasăzică, i-a pierdut fugărindu-l. Trebuie să se întoarcă pe același drum și poate să-i găsească.

„Dacă-i găseșc, nu-mi mai cumpăr șleapcă. I-i duc mamei înapoi.”

Dar fugărise el cioroiul vreo trei rânduri de pământ în lung. A trecut o dată încolo, cătând sub fiecare buruiană, pe urmă s-a întors înapoi.

Spre chindii intra în sat cu ochii roșii de plâns și se oprea la fiecare răscruce să se hodinească. Nu mai putea de foame. Se furișa tăcut pe lângă garduri, de parcă-l știa tot satul că a pierdut banii.

Las' să-l bată. Are să șadă locului cuminte până s-or sătura cu toții de bătut. Iar dacă a mai rămâne viu după asta, are să-și coase buzunarele cu sârmă de aceea moale și, câte zile a avea, nu s-a mai alunga după cioroi.

De atâta plâns începuse să-l doară capul și-i părea că n-a mai rămas nici o picătură de lacrimi acolo unde se grămădesc ele. Dar când a ajuns la poartă, iar l-a năpădit jalea. A intrat în casă, a zărit printre lacrimi genunchii

cârpiți ai lui tată-său pe care se hodinea o mână bătătorită și s-a oprit lângă genunchi:

- Tătuță... Eu... am prăpădit rublele...

Mâna s-a ridicat de pe genunchi, Trofimaș s-a aplecat, ferindu-și capul. O bătaie de inimă, două, trei, dar stelele nu i se aprind înaintea ochilor. În sfârșit, a simțit mâna pe cap, netezindu-i percica.

„N-a înțeles...”, s-a gândit Trofimaș, ștergându-și obrajii cu mâneca. A mai lămurit o dată:

- Am pierdut banii care mi i-a dat mama pentru șleapcă.

- Nu-i nimic, dragul tatei. Trofimaș s-a uitat nedumerit la dânsul.

Părintele s-a ridicat încetșor, l-a luat de mână și l-a dus în casa cea mare. Domnica plângea cu fața ascunsă în perne.

- Tată, ce plânge?

În loc de răspuns, badea Zânel a luat din cui pălăria cea verde cu pană de păun a lui bădița Toader și i-a pus-o în cap.

- Iaca, amu poți s-o porți...

În tindă badea Zânel s-a oprit și a spus tare, ca să se audă și în căsuță, și în casa cea mare:

- De azi înainte, cine pune mâna pe Trofimaș are să aibă de-a face cu mine.

Și lui:

- Hai, du-te și te joacă...

Trofimaș mai întâi și-a scos cu grijă pălăria din cap s-o lase pe măsuță, dar tată-său i-a pus-o înapoi.

- Da ce-a zice badea Toadere când a veni?

În loc de răspuns, badea Zânel a închis ochii, de parcă îl supăra lumina acelei zile. A plecat capul și a intrat tăcut înapoi în casă.

Trofimaș s-a așezat pe prispă - ce să fie oare?

Două femei au trecut pe lângă dânsii și s-au uitat lung în ograda lor. Una a întrebat:

- Ș-o rămas Zânel numai cu un băiet?

- O rămas, sireacul de el...

Trofimaș a sărit fript. Unde-i bădița Toadere? Ce-i dă tată-său

pălăria? Nu-i trebuie pălărie!

S-a repezit în casa cea mare, a încercat să puie pălăria în cui, dar n-ajungea.

– Leliță Domnică, mata de ce plângi?! Unde-i bădița Toadere?

S-a apropiat. Domnica, fără a-și lua capul din perne, i-a cuprins umerășii. Trofimaș și-a lipit fruntea de fața ei umedă, a prins și el a plânge.

Cum l-au mai așteptat ei cu toții pe bădița Toadere!

În ziua ceea, până sară târziu, a umblat prin ograda lui Zânel Cojocarul un băiețel cu o pălărie verde cu pană de păun într-înșea – o pălărie pe care au visat-o multe fete în satul acela.

Era război...

REPERE DE ÎNȚELEGERE A TEXTULUI

Textul pe care l-ați citit este un fragment din povestirea lui Ion Druță *Frunze de dor*.

Autorul redă în acest fragment un tablou în care descrie în amănunte universul intim al personajului principal.

Personajul principal în acest fragment este Trofimaș – un copil care trăiește într-o lume a sa, cu necazuri și bucurii, cu speranțe și așteptări.

Ion Druță începe descrierea evenimentelor din fragment cu o dispoziție șagalnică, prezentându-l pe Trofimaș ca pe un copil năstrușnic, care avea o dorință nestrămutată de „a-și cumpăra o șleapcă”.

Romanul *Frunze de dor* ne face să călătorim în timp și spațiu. Este primul și unul dintre cele mai reușite romane ale lui Ion Druță, este o capodoperă a literaturii basarabene, autorul zugrăvind, în chip veridic, ceea ce este specific și autentic satelor moldovenești. Ceea ce captează în această operă este măiestria narativă a autorului, textul și limbajul ei fiind accesibil pentru orice categorie de cititori. Ne încântă prin lirismul duios, prin vorbele cu tâlc și potrivit alese, prin capacitatea de a antrena în acțiune tipuri umane rupte din „matricea stilistică a satului” basarabean.

Acțiunea din roman cuprinde o perioadă scurtă de timp: din primăvara până în toamna anului 1945, adică sfârșitul celui de-al doilea război mondial și primele zile de liniște și pace instaurate în

Valea Răzeșilor. Deși zugrăvește o durată relativ scurtă, Druță pune în lumină evenimente definitorii pentru întreaga comunitate: sfârșitul războiului, revenirea și încadrarea în muncă, tămăduirea rănilor sufletești, zilele grele de după război, dar și viața tinerilor din sat, care ziua muncesc în câmp, iar seara își dau întâlniri și petreceri la clubul din sat, precum și primele iubiri care se țin între ei. Astfel, Ion Druță „a reușit să dezvăluie lumii întregi adevărata față a sufletului neamului dintre Nistru și Prut, frumusețea lui poetică și înțelepciunea-i nepieritoare, credința neclintită în adevăr, în datini și în cele sfinte, verticalitatea și demnitatea, dar și dramele nesfârșite și puterea lui de rezistență.”

În fragmentul dat întâlnim multe elemente comice, unele fiind redată prin acțiuni, altele prin limbaj.

Fragmentul pe care l-ați citit este un text epic prin structura și compoziția sa.

ACTIVITĂȚI DE POST-LECTURĂ

FOLOSIȚI - VĂ CUNOȘTINȚELE!

1. Citiți în întregime fragmentul dat și selectați cuvintele necunoscute. Explicați-le cu ajutorul dicționarului.
2. Redați conținutul operei, efectuați un plan simplu de idei și scrieți-l în ca-iete.
3. Identificați în textul citit imaginile care-l prezintă pe Trofimaș și scrieți-le în caiete.
4. Ce moduri de expunere folosește autorul în acest fragment? Identificați-le și citiți expresiv câteva dintre ele.
5. Ce rol are dialogul în textul dat? Argumentați-vă răspunsul.

REFLECTAȚI!

1. Care este starea emotivă a eroului principal din acest fragment și cum este redată ea de către autor. Motivați-vă răspunsul cu citate din text.
2. Ce procedee artistice folosește autorul pentru a reda universul intim al personajului principal?
3. De ce dorința lui Trofimaș de „a-și cumpăra șleapcă” este atât

de puterni-că? Argumentați-vă răspunsul.

4. Cum se interferează pe parcursul textului modurile de expunere folosite de autor? Care dintre ele prevalează?

VALORIFICAREA TEXTULUI

1. Ce sentimente ascunde expresia „o pălărie pe care au visat-o multe fete în satul acela”?
2. Cum este redată de către autor starea lăuntrică a eroului principal în diferite împrejurări? Cum ați trăi voi aceste emoții?
3. Despre ce perioadă istorică este vorba în acest fragment? Motivați-vă răspunsul cu citate corespunzătoare.
4. Cum evoluează starea și dispoziția autorului de la începutul și până la finalul narațiunii?
5. Cum diferă năzuințele copilului Trofimaș de cele ale copiilor de astăzi? Se schimbă, oare, *timpul* sau *oamenii*?

FOLOSIȚI -VĂ IMAGINAȚIA!

1. Realizați fișa de caracterizare a personajului principal. Scrieți-o în caie-te, conform următoarelor cerințe:
 - a) întâmplări semnificative;
 - b) trăsături sufletești.
2. Folosind fișa de mai sus, scrieți o compunere-portret a eroului principal. Selectați din text imaginile corespunzătoare și folosiți-le în lucrarea voastră.
3. Selectați din text cuvintele necunoscute sau puțin cunoscute și, folosind Dicționarul explicativ repartizați-le în următoarele categorii:
 - a) cuvinte literare;
 - b) regionalisme;
 - c) împrumuturi;
 - d) arhaisme.
4. Amintiți-vă o întâmplare similară din viața personală și redați-o în scris, folosind moduri de expunere întâlnite în textul de mai sus.

Opera literară care exprimă, în formă de narațiune, idei, sentimente, acțiuni ale eroilor unei întâmplări reale sau imaginare, se numește **operă epică**.

Cuvântul **epic** a fost împrumutat din limba franceză *epique* și provine de la cuvântul de origine latină *epicus*.

Operele epice fac parte din **genul epic**. Genul epic cuprinde opere atât în *versuri*, cât și în *proză*.

Relatarea unor întâmplări într-o succesiune de momente se numește **narațiune**.

Narațiunea este semnul distinctiv al epicului. Narațiunea este un termen referitor la procesul, arta sau tehnica prin care autorul comunică direct cu cititorul, prezentând o succesiune de acțiuni. Este un mod de expunere în textele literare.

După formă, narațiunea poate fi în *proză* (*schița, nuvela, povestirea, roma-nul, basmul* etc) și în *versuri* (*fabula, balada, epopaea*).

Narațiunea poate fi realizată la persoana a III-a ori la persoana I. Acestea sunt, însă, doar procedee literare la care apelează autorul, adică persoana care scrie opera. Nu confundați niciodată persoana autorului cu cea a naratorului.

În literatura română narațiunea a fost ilustrată de Ion Luca Caragiale, Ion Creangă, Barbu Ștefănescu Delavrancea, Mihail Sadoveanu etc., în literatura universală: *Guy de Mopassant, Mark Twaine* etc., iar în literatura ucraineană maiestri ai genului epic sunt *Volodymir Vinicenko, Spiridon Cerkasenko, Stepan Vasilcenko, Evghen Guțalo, Vsevolod NESTAİKO* etc.

Narațiunea este modalitatea prin care sînt transmise cititorilor impresii, trăiri și idei ale autorului despre întâmplările la care participă anumite personaje. Este modul de expunere prin care se aduce la cunoștința cuiva (ascultător/cititor) o întâmplare sau o succesiune de întâmplări, reale sau imaginare, care sunt atribuite unor personaje și prezentate în desfășurarea lor.

AFLAȚI MAI MULT!

Într-o narațiune există: povestitor (narator), personaje (participanți la acțiune) și acțiune (desfășurarea întâmplărilor într-o anumită ordine).

Narațiunea poate fi în versuri sau în proză. În unele narațiuni poate fi întâlnit și așa-zisul **detaliu artistic**, care își are rolul lui la dezvăluirea ideilor și sentimentelor scriitorului.

Detaliul artistic este partea unei opere artistice care poate fi considerată (analizată) și izolat.

Cuvântul detaliu provine din limba franceză: *detalle*, ceea ce înseamnă *detaliu*, amănunt.

Exemplu: Detaliul artistic din fragmentul „Trofimaș”, de Ion Druță este pălăria verde cu pană de păun într-însa. Cu ajutorul acestui detaliu artistic scriitorul își exprimă direct dragostea și respectul față de tânărul care a căzut pe câmpul de luptă.

EXERCIȚII. APLICAȚII

1. Identificați elementele esențiale de caracterizare a personajului principal. Scrieți-le în caiete.
2. Identificați elementele comice. Citiți-le în clasă cu intonație corespunzătoare.
3. Comentați limbajul personajelor din acest fragment. Ce părere aveți? Motivați-vă răspunsul.
4. Efectuați un mic comentariu al textului dat în care să redați și sentimentele proprii trezite în urma lecturii acestui fragment.
5. Citiți individual și alte opere din creația lui Ion Druță.

VASILE ALECSANDRI

(1821 - 1890)

„Alecsandri este nu numai „deschizător de drumuri”,
ci primul nostru scriitor complet...” (Ion Negoitescu)

Vasile Alecsandri este unul dintre cei mai importanți scriitori români ai secolului XIX.

Vasile Alecsandri a fost un poet, dramaturg, folclorist, om politic, ministru, diplomat, academician român, membru fondator al Academiei Române, creator al teatrului românesc și a literaturii dramatice în România, personalitate marcantă a Moldovei și apoi a României de-a lungul întregului secol al XIX-lea.

Vasile Alecsandri s-a născut la 21 iulie 1821 la Bacău. A fost fiul medelnicerului Vasile Alecsandri și al Elenei Cozoni. Părinții sunt oameni cu stare, și-i vor asigura o creștere aleasă, poetul învățând mai întâi cu dascălul maramureșan Gherman Vida, apoi în pensionul francezului Cuenim.

Și-a petrecut copilăria la Iași și la Mircești, unde tatăl său avea o moșie și unde a revenit pe întreaga durată a vieții sale să-și găsească liniștea. Mircești, localitate de pe malul Siretului, pe care mai târziu o va evoca cu multă dragoste în creația sa. A avut o copilărie fericită, în special prin bunul său prieten Vasile Porojan, țigan rob, căruia i-a dedicat mai apoi opera autobiografică *Vasile Porojan*.

Între anii 1834 și 1839 învață la Paris, unde se consacră mai ales literaturii, după câteva încercări nereușite în domeniul medicinei, în cel juridic și cel ingineresc. După întoarcerea în Moldova, participă la toate inițiativele tovarășilor săi de generație: director al Teatrului din Iași împreună cu C. Negruzzi și M. Kogălniceanu. A luat parte la mișcarea revoluționară de la 1848 din Moldova, redactând unul din documentele ei programatice și a petrecut un an de exil în Franța. Întors în țară, ia parte la luptele pentru Unirea

Principatelor Moldova și Muntenia, se numără printre devotații lui Al. I. Cuza și e trimis de acesta în Franța, Italia și Anglia, pentru a determina marile puteri să recunoască faptul dublei sale alegeri.

Debutul literar se realizează cu nuvela *Buchetiera* de la Florența, care apare în revista *Dacia literară* din mai-iunie 1840.

După întoarcerea în țară ocupă funcții însemnate în sfera culturii și a politicii (conduce un timp Teatrul National din Iași, organizează și conduce reviste, după Unire este ministru de externe și diplomat itinerant), de numele lui fiind legate toate evenimentele importante ale mijlocului de secol XIX: Revoluția română de la 1848, Unirea Principatelor s.a.

La 22 august 1890 Vasile Alecsandri se stinge din viață la Mircești. Este înmormântat la 26 august în grădina casei, dăruită în 1914 Academiei, de către soția poetului. Deasupra mormantului a fost ridicat un mausoleu din inițiativa Academiei, în 1928. Întreg ansamblul a devenit muzeu memorial.

Personalitate proeminentă a veacului al XIX-lea, timp de aproape cincizeci de ani a participat la toate marile evenimente culturale și politice: întemeierea Teatrului național, dezvoltarea presei literare, Revoluția de la 1848, Unirea Principatelor și Războiul de Independență.

Creația lui Vasile Alecsandri este amplă și bogată prin frumoasele idei umaniste, promovate de scriitor, prin diversitatea genurilor și speciilor literare cultivate. Vasile Alecsandri a colectat și a prelucrat opere de valoare ale folclorului românesc, printre care este și balada *Miorița*. A scris piese de teatru, proză literară, poeme, balade și publicistică. Dar culmea măiestriei sale artistice poetul a atins-o în ciclul de poezii despre natură – pastelurile. Mesajul tuturor pastelurilor lui Vasile Alecsandri este strâns legat de lumea spirituală a poetului, de viziunea sa despre frumos și perfecțiune.

Bogdan Petriceicu-Hasdeu spunea despre Vasile Alecsandri că „...este reprezentantul cel mai puternic, cel mai complet al gândirii și simțirii noastre... Este gloria indiscutabilă a literaturii noastre...”

CONCERTUL ÎN LUNCĂ

În poiana tăinuită, unde zbor luciri de lună,
Floarea oaspeților luncii cu grăbire se adună,
Ca s-asculte-o cântăreață revenită-n primăvară
Din străinătatea neagră, unde-i viața mult amară.

Roi de flăcări ușurele, lucioli scânteitoare
Trec în aer, stau lipite, de luminărele-n floare
Răspândind prin crengi, prin tufe o văpaie albăstrie
Ce mărește-n mezul nopții dalba luncii feerie.

Iată, vin pe rând, păreche, și pătrund cole-n poiană
Bujorelul vioi, rumen, cu nălțuța odoleană,
Frățiori și romănițe care se ațin la drumuri,
Clopoței și mazărele, îmbătate de parfumuri.

Iată frageda sulcină, stelișoare, blânde nalbe,
Urmărind pe busuiocul iubitor de sânuri albe.
Dediței și garofițe, pârguite-n foc de soare,
Toporași ce se închină gingașelor lăcrimioare.

Vine cimbrul de la câmpuri cu fetica de la vie,
Nufărul din baltă vine întristat, fără soție,
Și cât el apare galben, oacheșele viorele
Se retrag de el departe, râzând vesel între ele.

În poiană mai vin încă elegante floricele,
Unele-n condurii doamnei și-n rochiți de rândunele,
Altele purtând în frunte, înșirate pe o rază,
Picături de rouă dulce care-n umbră scânteiază.

Ele merg, s-adună-n grupe, se feresc de buruiene
Și privesc sosind prin aer zburători cu mândre pene,
Dumbrăvenci, ganguri de aur ce au cuiburi de matasă,
Ciocârlii, oaspeți de soare, rândunele,-oaspeți de casă.

Mierle vii șuierătoare, cucul plin de îngâmfare,
Gaița ce imitează orice sunete bizare,
Stigleți, presuri, macalendri ce prin tufe se alungă
Și duioase turturele cu dor lung, cu jale lungă.

Iată, vin și gândăceii în hlamide smălțuite;
Iată grieri, iată fluturi cu-aripioare pudruite,
Și culbeci care fac coarne purtându-și casa-n-spinare...
La ivirea lor poiana clocotește-n hohot mare.

Iată-n urmă și albine aducând în gură miere...
Zburătorii gustă-n grabă dulcele rod cu plăcere,
Apoi sorb limpidea rouă din a florilor potire,
Șoptind florilor în taină blânde șoapte de iubire.

Dar, tăcere!... Sus pe-un frasin un lin freamăt se aude!...
Toți rămân în așteptare. Cântăreața-ncet prelude.
Vântul tace, frunza deasă stă în aer neclintită...
Sub o pânză de lumină lunca pare adormită.

În a nopții liniștire o divină melodie
Ca suflarea unui geniu pintre frunze-alin adie,
Și tot crește mai sonoră, mai plăcută, mai frumoasă,
Pân' ce umple-ntreaga luncă de-o vibra-re-armonioasă.

Gânditoare și tăcută luna-n cale-i se oprește,
Sufletul cu voluptate în estaz adânc plutește,
Și se pare că s-aude prin a raiului cântare
Pe-ale îngerilor harpe lunecând mărgăritare.

E privighetoarea dulce care spune cu uimire
Tainele inimii sale, visul ei de fericire...
Lumea-ntreagă stă pătrunsă de-al ei cântic fără nume...
Macul singur, roș la față, doarme, dus pe ceea lume!

REPERE DE ÎNȚELEGERE A TEXTULUI

Poezia *Concertul în luncă* are la bază unul dintre motivele esențiale oglindite în literatura artistică – raportul dintre Om și Natură.

Textul este structurat în două tablouri artistice ale unui colț de natură.

Frumusețea naturii primăvara îl încântă pe poet, îl entuziasmează foarte puternic și imaginația sa țese un tablou, în care florile și insectele sunt umaniza-te, adică primesc trăsături umane, redată în poezie printr-un complex de imagini vizuale, auditive și dinamice.

Imaginile vizuale ne fac, parcă, să vedem aieva anumite lucruri, ființe, peisaje, tablouri desenate prin cuvinte, dar și niște ființe dinamice – cele care descriu acțiunea și o umplu cu diverse sunete, creând, în acest mod, un tablou simfonic al alaiului florilor, insectelor și păsărilor.

În poezia dată, autorul folosește o gamă variată de procedee artistice.

Concertul în luncă este o operă lirică în care se îmbină descrierea naturii și stările emoționale ale omului.

ÎMBOGĂȚIȚI-VĂ CUNOȘTINȚELE!

În poezia *Concertul în luncă* este vorba, desigur, despre lunca din Mircești, acolo unde a copilărit și, apoi, și-a trăit Alecsandri ultimii ani. Un poem scris cu un har extraordinar. Un vârf al măiestriei poetice!

Alecsandri privește natura din perspectivă populară. El creează un tablou muzical în care introduce un adevărat catalog popular de plante și vietăți, fiecare cu specificul ei.

Totul este într-o mișcare perpetuă, animată de vervă. De altfel, și

limbajul poetic este profund popular. Sunt folosiți termeni precum „dor” și „jale” tocmai pentru a înfrumuseța tabloul: „Și duiioase turturele cu dor lung, cu jale lungă”.

Avem contraste de culori și efecte de lumină („luciri de lună”, „roi de flăcări”, „văpaie albăstruie”). În final, parcă obosit de intensitatea lirică, poetul curmă brusc tonul și îl aduce la nivel de umor familiar, umanizând întregul peisaj: „Macul singur, roș la față, doarme, dus pe ceea lume!”

ACTIVITĂȚI DE POST-LECTURĂ

FOLOSIȚI - VĂ CUNOȘTINȚELE!

1. Citiți expresiv pastelul. Selectați cuvintele necunoscute și explicați-le cu ajutorul dicționarului.
2. Explicați cum s-au format cuvintele *revenită*, *scânteiază*, *tăinuită*, *albăstrie*, *neclintită*. Alcătuiți cu ele câteva propoziții.
3. Selectați din textul poeziei figurile de stil ce vă sunt cunoscute și scrieți-le în caiete.
4. Identificați verbele din această poezie și indicați timpul lor. Cum credeți, de ce autorul le folosește anume în această formă? Ce rol joacă verbele în poezia dată?
5. Citiți expresiv prima strofă din pastel și comentați-o. Argumentați-vă răspunsul.

REFLECTAȚI!

1. Ce specii ale florei și faunei sunt enumerate de autor în acest text? Selectați-le și scrieți-le în caiete.
2. Cum este prezentată *luna* în pastelul lui Vasile Alecsandri? Recitați această imagine. Cum credeți, de ce autorul o prezintă anume astfel?
3. Cum este structurat pastelul lui Vasile Alecsandri? Identificați tablourile principale și citiți-le expresiv.
4. Care este rolul omului în descrierea naturii pe care o realizează poetul? Argumentați-vă răspunsul.
5. Ce opere din creația lui Vasile Alecsandri mai cunoașteți? Faceți o paralelă între ele.

VALORIFICAREA TEXTULUI

1. Selectați epitele din această poezie, scrieți-le în caiete, clasificându-le conform categoriilor indicate mai sus.
2. Ce semnificație are epitetul *dulce* în expresia *soare dulce*? Argumentați-vă răspunsul.
3. Identificați epitele ce caracterizează aspecte ale naturii și cele ce caracterizează ființe umane și scrieți-le în două coloane.
4. Stabiliți rima, ritmul și măsura versurilor în acest pastel.
5. Identificați enumerațiile. Scrieți-le în caiete și explicați-le.

FOLOSIȚI-VĂ IMAGINAȚIA!

1. Ce dispoziție ne creează lectura acestui pastel? Motivați-vă răspunsul.
2. Ce semnificație are cuvântul *soarele* în versul al doilea al primei strofe? Argumentați-vă răspunsul.
3. Identificați imaginile vizuale și cele auditive din text și explicați rolul lor în redarea atmosferei generale.
4. Explicați sensul primelor două versuri din strofa a doua și meditați asupra importanței pe care o are soarele în viața noastră.
5. Ce titlu ați propune voi pentru pastelul dat?
6. Cum credeți, ce anotimp este descris în acest pastel? Motivați-vă răspunsul cu citate din text.

REȚINEȚI!

Epitetul este figura de stil care constă în determinarea unui substantiv sau a unui verb printr-un adjectiv sau adverb, menit să exprime acele însușiri ale obiectului care înfățișează imaginea lui așa cum se reflectă în simțirea și fantezia scriitorului.

Exemplu: „Din **dalb** iatac de foișor
Ieși Zamfira-n mers **istet**,

Frumoasă ca un gând **răzleț**
Cu trupu-**nalt**, cu părul **creț**,
Cu pas **ușor**.” (George Coșbuc)

ÎMBOGĂȚIȚI-VĂ CUNOȘTINȚELE!

Epitetele se pot clasifica în câteva categorii și anume: *epitetele după obiectul lor și epitetele după sfera și frecvența lor*.

După obiectele lor, epitetele pot fi *evocative și apreciative*.

Epitetul evocativ este epitetul care scoate în evidență și impune atenției trăsături senzoriale care impresionează mai puternic. El se bazează pe un fapt de observație.

Exemplu: „Părea un tânăr voievod
Cu păr de aur moale,
Un vânăt giulgi se-ncheie nod
Pe umerele goale.” (Mihai Eminescu)

Epitetul apreciativ evidențiază și subliniază reacția sentimentală a scriitorului față de obiectele sau acțiunile pe care le observă și le comunică.

Exemplu: „Astfel eu, pierdut în noaptea unei vieți de poezie,
Te-am văzut femeie stearpă, fără suflet, fără foc...”
(Mihai Eminescu)

După sfera și frecvența lor, epitetele sunt de trei feluri: *epitete ornan-te, individuale și epitete antitetice*.

Epitetul ornant (generalizator) reliefează și impune atenției caractere expresive și definitorii ale unei întregi clase de obiecte:

Exemplu: „Metalica, vibrândă a clopotelor jale Vuiește în cadență
și sună întristat...” (Mihai Eminescu)

Epitetul individual (particularizator) se referă la o trăsătură individuală, proprie cuiva.

Exemplu: „Vezi colo pe urâciunea fără suflet, fără cuget...”
(Mihai Eminescu)

Epitetul antitetic exprimă caracteristici ce se opun, noțiuni contradictorii după conținutul lor. El se mai numește **oximoron**.

Exemplu: „Las' să mă uit în ochii-ți ucizător de dulci...”
(Mihai Eminescu)

PROGRESAȚI!

Orice poezie impresionează cititorul prin mijloacele artistice, dar și prin muzicalitatea sa obținută printr-o grupare, într-un anumit fel, a silabelor accentuate și neaccentuate, a repetițiilor sonore și a pauzelor.

Enumerația este figura de stil care constă în prezentarea succesivă a unor fapte sau aspecte. Relația ce se stabilește între termenii enumerării este una de coordonare.

Enumerația reprezintă o înșiruire a unor termeni, aspecte, fapte despre aceeași temă, care ajută la amplificarea ideii exprimate.

Din punct de vedere gramatical, în funcție de temă și context, enumerația este o înșiruire de categorii gramaticale. (spre exemplu: substantive, verbe, adjective, numerale, interjecții etc)

Exemplu: Era casa pe care și-o dorise din copilărie, casa pe care o visase de atâtea ori, casa pe care de atâtea ori o desenase, casa perfectă; casa pe care nu și-o putea însă permite.

REAMINȚIȚI-VĂ!

Pastelul este o operă lirică în care autorul descrie un tablou din natură prin intermediul căruia își exprimă direct emoțiile și sentimentele.

Ritmul este repetarea regulată a silabelor accentuate și neaccentuate dintr-un vers.

Grupul de silabe accenuate și neaccentuate care se repetă în vers formează o unitate ritmică numită **picioar de vers** sau **picioar metric**.

Numărul de silabe accentuate și neaccentuate dintr-un vers se numește **măsură**. Măsura versurilor este variabilă. Ea este mai mare în poezia cultă decât în cea populară, unde versurile au 5-6 sau 7-8 silabe.

EXPRIMAȚI-VĂ PĂREREA!

1. Selectați epitele din această poezie, scrieți-le în caiete, clasificându-le conform categoriilor indicate mai sus.
2. Ce semnificație are epitetul *dulce* în expresia *soare dulce*? Argumentați-vă răspunsul.
3. Identificați epitele ce caracterizează aspecte ale naturii și cele ce caracterizează ființe umane și scrieți-le în două coloane.
4. Stabiliți rima, ritmul și măsura versurilor în acest pastel.
5. Identificați enumerațiile. Scrieți-le în caiete și explicați-le.

FOLOSIȚI-VĂ IMAGINAȚIA!

1. Ce dispoziție ne creează lectura acestui pastel? Motivați-vă răspunsul.
2. Ce semnificație are cuvântul *soarele* în versul al doilea al primei strofe? Argumentați-vă răspunsul.
3. Identificați imaginile vizuale și cele auditive din text și explicați rolul lor în redarea atmosferei generale.
4. Explicați sensul primelor două versuri din strofa a doua și meditați asupra importanței pe care o are soarele în viața noastră.
5. Ce titlu ați propune voi pentru pastelul dat?
6. Cum credeți, ce anotimp este descris în acest pastel? Motivați-vă răspunsul cu citate din text.

EXERCIIII. APLICAȚII

1. Realizați o descriere artistică a unei dimineți de vară în luncă și dați-i un titlu potrivit.
2. Reprezentați printr-un desen o imagine din acest pastel.
3. Citiți individual și discutați în clasă pastelurile lui Vasile Alecsandri *Malul Siretului* și *Lunca din Mircești*.
4. Caracterizați atitudinea poetului față de tabloul din natură descris prin explicarea diminutivelor din poezie. Urmăriți și explicați evoluția mesajului poetic de la o imagine la alta.
5. Pastelul conține o gamă bogată de vietăți din lumea naturală.

Cum vă par ele: gingașe, năstrușnice, posomorâte, indiferente? Efectuați o scurtă caracteristică a acestor vietăți, descriind detaliul artistic ce le însoțește.

6. Efectuați desenul verbal al unui tablou din poezie, folosind citate din text.
7. Memorați un fragment din pastelul dat, în care este prezentat unul dintre cele două tablouri. În timpul memorării, străduiți-vă să redați prin caracteristicile vocii atmosfera de basm, atitudinea autorului față de cele descrise, dar și propria dispoziție în legătură cu mesajul operei.

GRIGORE VIERU

(1935 – 2009)

„Poezia lui Grigore Vieru s-a aflat într-o consonanță sincronică cu modelele poetice ale generației sale din partea stângă a Prutului, care este cea a lui Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Adrian Păunescu, Ana Blandiana, Ioan Alexandru.”

(Arcadie Suceveanu)

Unul dintre cei mai reprezentativi și mai valoroși poeți români din Basarabia, Grigore Vieru începe a face literatură „fiind copil, rămânând singur în casă, de frică și singurătate”, după cum afirmă însuși poetul.

Grigore Vieru s-a născut la 14 februarie 1935, în satul Pererâta din nordul Basarabiei, fostul județ Hotin, într-o familie de țărani simpli. Copilăria i-a fost marcată de tragedia războiului și a foametei, iar mai apoi de pierderea tatălui care nu s-a mai întors de pe front.

În amintirile sale despre anii copilăriei poetul menționa faptul, că primul oraș pe care l-a văzut în viața sa a fost Cernăuțiul, unde

venise la piață împreună cu mama sa. Dragostea pentru Bucovina nu i s-a stins niciodată din suflet, iar vizitele sale la Cernăuți constituiau momente de bucurie și plăcere atât pentru poet, cât și pentru cei care l-au cunoscut și iubit în acest oraș.

Debutul literar al poetului are loc în anul 1957 cu volumul *Alarma*, după care urmează un număr impunător de cărți, care-l situează pe Grigore Vieru în galeria marilor scriitori români: *Numele tău*, *Aproape*, *Un verde ne vede*, *Fiindcă iubesc*, *Taina care mă apără*, *Albinuța*, *Izvorul și clipa*, *Acum și în veac* etc.

Grigore Vieru ne lasă o poezie suavă și profundă, care reflectă cele mai sincere și sensibile emoții, dar și o dură poziție de cetățean, de fiu al Țării și Limbii sale. El este simbolul reîntregirii neamului românesc, este o valoare literară, culturală, socială și umană, care ne-a lăsat o operă incontestabilă ce mereu ne va atinge cele mai sensibile strune ale sufletului de câte ori vom reveni la „scrisul mirific” al Domniei Sale.

MĂ ROG DE TINE

Mă rog de tine, ploaie,
Când zbori către planete,
Stropește gura mamei
Și-o apără de sete.

Mă rog de tine, codru,
Căci anii tăi tot fi-vor!
Cuprinde-i cald ființa
Și-o apără de vifor.

Mă rog de tine, iarbă,
Mângâie-i talpa goală
Și sarea grea din oase
Și-o apără de boală.

Mă rog de tine, munte,
Cât zboru-o să mă poarte
Sărută ochii mamei
Și-i apără de moarte.

REPERE DE ÎNȚELEGERE A TEXTULUI

Cu ce emoții poetul se adresează naturii, rugând-o să-i împlinească câteva dorințe. Prin „rugile” pe care le aduce naturii, Grigore Vieru își exprimă în mod direct sentimentele și emoțiile generate de contactul cu lumea, dându-i în acest fel poeziei un conținut general-valoric.

Poetul umanizează natura, invocând un sprijin de alinare sufletească. Căci, consideră el, numai ea, natura, ar putea să-i fie mângâiere în momentele dificile ale vieții.

Rugămintea poetului este exprimată printr-o gradație crescândă, care intensifică trăirea emoțională.

Autorul folosește diverse figuri de stil, care au un rol considerabil în evoca-rea trăirilor sufletești ale eroului liric.

ACTIVITĂȚI DE POST-LECTURĂ

FOLOSIȚI -VĂ CUNOȘTINȚELE!

1. Citiți expresiv poezia, respectând tonul fundamental.
2. Selectați cuvintele marcate afectiv în această poezie și scrieți-le în caiete.
3. Alcătuiți câteva enunțuri cu unele dintre ele.
4. Comentați expresia „sarea grea din oase”. Ce semnificație au aceste cuvinte? Argumentați-vă răspunsul.
5. Folosiți-vă cunoștințele despre textul liric. Poate fi inclusă, oare, poezia *Mă rog de tine* în această categorie de texte? Motivați-vă răspunsul.

EXPRIMAȚI -VĂ PĂREREA!

1. Ce sentimente v-a trezit lectura acestei poezii? De ce?
2. Ce ne demonstrează poetul prin adresarea lui către natură? Argumentați-vă răspunsul cu citate din textul poeziei.
3. Cum se asociază elementele naturii cu rugămintea eroului liric? Selectați aceste elemente, scrieți-le în caiete și meditați asupra semnificației lor.

4. Cum credeți, de ce poetul se adresează anume naturii cu rugămintea de a-i ocroti mama, ci nu oamenilor?
Argumentați-vă răspunsul.
5. Cum se intensifică trăirea emoțională în această poezie?
Motivați-vă răspunsul.

REFLECTAȚI!

1. Ce figuri de stil folosește poetul pentru a reda starea sufletească? Selec-tați-le și scrieți-le în caiete.
2. Cum sunt aranjate versurile în poezia dată? Determinați rima, ritmul și măsura versurilor în această operă.
3. Cu ce însușiri umane înzestreaază poetul elementele naturii?
4. Ce motiv general-uman se desprinde din primul vers al fiecare strofă.

REȚINEȚI!

Procedeul artistic care constă în folosirea succesivă în aceeași construcție sintactică a unui sunet, cuvânt sau grup de cuvinte cu scopul de a exprima mai intens o idee, un sentiment sau a reliefa un obiect sau o acțiune, pentru a lăsa o impresie mai puternică asupra cititorului, se numește **repetiție**.

ÎMBOGĂȚIȚI-VĂ CUNOȘTINȚELE!

Repetiția este folosită atât în operele literare în versuri și în proză, cât și în vorbirea de toate zilele a oamenilor. Ea este folosită la toate cele trei nivele ale limbii: *fonologic, gramatical și lexical*.

La nivel fonologic, prin repetarea unui sunet sau a unui grup de sunete la începutul mai multor cuvinte succesive, cu scopul de a sugera o mișcare sau de a crea efectul unei armonii imitative, se obține **aliterația**.

Exemplu: „Argint e pe ape și aur în aer.”

(Mihai Eminescu)

La nivel gramatical și lexical se pot repeta toate părțile de vorbire. Există situații când un cuvânt sau un grup de cuvinte se repetă la începutul mai multor unități sintactice sau metrice pentru a accentua o idee sau pentru a obține o anumită simetrie. Acest procedeu se numește **anaforă**.

Exemplu: „De ce m-ați dus de lângă voi,
De ce m-ați dus de-acasă?
Să fi rămas fecior la plug,
Să fi rămas la coasă.” (*Octavian Goga*)

Procedeu prin care un cuvânt sau un grup de cuvinte se repetă la sfârșitul unor unități sintactice sau metrice se numește **epiforă**.

Exemplu: „Nici puțin că nu mergea,
Până-n codri verzi intra.
Dacă-n codri verzi intra,
Florile că-i îmbăta...” (*Poezie populară*)

Când se reia un cuvânt (sau un grup de cuvinte) de la sfârșitul unei unități sintactice sau metrice la începutul unității următoare, procedeu se numește **anadiploză**.

Exemplu: „Auzit-ați de-un oltean,
De-un oltean, de-un craiovean
Ce nu-i pasă de sultan?” (*Poezie populară*)

Reluarea unui cuvânt de la începutul unității sintactice sau metrice la sfârșitul ei este un procedeu numit **apanadiploză**.

Exemplu: „Mereu se vor tot bate, tu vei dormi mereu.”
(*Mihai Eminescu*)

REAMINTIȚI-VĂ!

Rima constă în identitatea sunetelor la sfârșitul a două sau mai multe versuri, începând cu ultima vocală accentuată. Aranjarea rimei în vers este de mai multe feluri: *împerecheată, încrucișată, îmbrățișată, monorimă*.

Rima încrucișată – apare atunci când primul vers al unui catren rimează cu al treilea, iar al doilea rimează cu al patrulea.

(1-3, 2-4, 5-7)

Rima încrucișată – a b a b

Exemplu: „A fost odată ca-n povești
A fost ca niciodată,
Din rude mari împărătești,
O prea-frumoasă fată.” (Mihai Eminescu)

Iambul este un picior de vers compus din două silabe, dintre care, în prozodia antică, prima este scurtă și a doua lungă, iar în prozodia modernă, prima este neaccentuată, iar cea de-a doua accentuată.

Exemplu: „A fost o da-tă ca-n po-vești”.

UNIVERSUL OPEREI

1. Analizați poezia din punct de vedere al versificației.
2. Comentați în 6-8 rânduri, relația dintre conținutul și titlul poeziei.
3. Explicați semnificația a două figuri de stil diferite prezente în poezie.
4. Dați exemple de alte opere cu zâne. Care este asemănarea și deosebirea dintre Loreley și zânele din aceste opere?
5. Precizați, ce moduri de expunere apar în poezia dată.
6. Identificați în text cele două elemente: *terestru și cosmic*.
7. Formulați câte un enunț în care să numiți următoarele elemente referitoare la poezia dată:
 - tema poeziei;
 - locul unde se petrece acțiunea;
 - elementul mitic.

FOLOSIȚI-VĂ IMAGINAȚIA!

1. Analizați o strofă din poezie.
2. Împărțiți cuvintele fiecărui vers în silabe, marcându-le pe cele accentuate și pe cele neaccentuate.
3. Numerotați silabele fiecărui vers, pornind de fiecare dată de la cifra 1.
4. Extrageți într-o coloniță cifrele ce indică silabele accentuate.
5. Identificați structura ritmică a fiecărui vers (piciorul metric).

6. Recitați poezia și explicați ce procedeu artistic folosește autorul pentru a-și intensifica trăirile.
7. Comentați semnele de punctuație folosite de autor în poezie.
8. Explicați sensul din text al cuvintelor *ploaie, codru, iarbă, munte*. Alcătuiți câte un enunț cu fiecare dintre ele.

EXERCIȚII. APLICAȚII

1. Citiți și alte poezii din literatura română în care este prezent chipul mamei – ființa dătătoare de viață. Discutați-le în clasă.
2. Memorați poezia și recitați-o expresiv în clasă.
3. Realizați o compunere meditativă cu titlul „*Rugăciune pentru mama*”.

CĂTRE FIU MAMA

Cade frunza-n vânt –
Stele ard cerești!
Singur tu nu ești,
Dulcele meu sfânt.

Tot ce-i sus pe ram,
Tot ce-i depărtat,
O, fiu, rourat,
Ne e nouă neam.

Între doi păgâni
Să n-ai ochii triști,
Liber să te miști
Între două pâini.

REPERE DE ÎNȚELEGERE A TEXTULUI

Poetul Grigore Vieru zugrăvește, printr-un paralelism plastic, relația *Om – Natură*, voind, în acest fel, să-și exprime sentimentele și emoțiile care-l frământ-tă, dar și pentru a arăta sfânta legătură dintre mamă și fiu.

Poezia *Către fiu mama* are multe afinități cu poezia studiată mai sus. Dar ea este și un îndemn pe care mama încearcă să i-l dea fiului său.

Ultima strofă a poeziei conține un îndemn afirmativ-negativ. Sentimentele și trăirile mamei sunt zugrăvite prin umanizarea naturii.

ACTIVITĂȚI DE POST-LECTURĂ

FOLOSIȚI-VĂ CUNOȘTINȚELE!

1. Identificați în textul de mai sus elementele care participă nemijlocit la trăirea emoțiilor eroul liric. Scrieți-le în caiete.
2. Ce are comun și prin ce se deosebește mesajul liric al acestei poezii cu cel al poeziei studiate anterior? Argumentați-vă răspunsul.
3. Cum se manifestă și în ce constă povața mamei dată fiului? Motivați-vă răspunsul.
4. Ce figuri de stil folosește poetul pentru a umaniza natura? Selectați-le și scrieți-le în caiete.

VALORIFICAREA TEXTULUI

1. Determinați ritmul aceste poezii și reprezentați-l în schemă.
2. Identificați tipul rimei și măsura versurilor în poezia *Către fiu mama* și comparați-le cu cea din poezia precedentă.
3. Memorați textul. Recitați-l expresiv în clasă și efectuați un mic comentariu al acestei poezii.

EXERCIȚII. APLICAȚII

1. Determinați ritmul aceste poezii și reprezentați-l în schemă.
2. Identificați tipul rimei și măsura versurilor în poezia *Către fiu mama* și comparați-le cu cea din poezia precedentă.
3. Memorați textul. Recitați-l expresiv în clasă și efectuați un mic comentariu al acestei poezii.
4. „Fiul și mama se contopesc într-o singură figură – cea a Poetului, care năzuiește să poată cunoaște întreaga sensibilitate maternă”, afirmă academicianul și criticul literar Mihai Cimpoi, referindu-se la creația lui Grigore Vieru. Realizați o compunere, având ca suport afirmația de mai sus.

JACK LONDON

(1876 – 1916)

„Scriitor cât se poate de neșlefuit care, totuși, în ciuda șabloanelor jurnalistice și a povestirilor despre forță și despre virilitate, constituie o lectură deosebit de plăcută.”

(Marcus Cunliffe)

Jack London este pseudonimul literar al lui John Griffith Chaney, scriitor și jurnalist american. Jack Griffith Chaney s-a născut la 12 ianuarie 1876, în San Francisco, fiind copil din flori, mama lui era Ann Wellman și tatăl natural astrologul William Mike Chaney, refuză recunoașterea paternității. Tatăl lui vitreg tâmplarul John London, îl adoptă pe Jack, acesta însă va păstra mai departe numele de Chaney.

Familia scriitorului trăiește în „San Francisco Bay Area” în condiții sărace, toate încercările familiei de a se îmbogăți în Oakland California se soldează cu un eșec. Tatăl său vitreg devine invalid, astfel Jack trebuie deja, copil fiind, să lucreze ca vânzător de ziare, mână de ajutor în birturi, sau într-o fabrică de conserve. Condițiile grele trăite în copilărie vor determina mai târziu vederile socialiste a scriitorului devenit între timp renumit.

A fost și marinăr pe un vas de vânătoare de focuri pe Oceanul Pacific, înfruntând furtuni cumplite și pericolul uriașilor ghețari plutitori în mările nordului, care se îndrepta spre coastele Japoniei. În urma acestor călătorii apare prima sa povestire – *Taifun în largul coastei Japoniei*. Studiază singur și reușește în trei luni să însușească programul prevăzut pentru trei ani.

La vârsta de 19 ani urmează cursurile Universității din San Francisco, muncind din greu la o spălătorie pentru a face față cheltuielilor. Această perioadă din viața sa va fi descrisă în romanul autobiografic *Martin Eden* (1909).

Anul 1900 este marcat de apariția primului său volum de povestiri,

Fiul lupului, inspirat de călătoria în Alaska. Apar periodic volumele Dumnezeuul strămoșilor săi (1901), Fiica zăpezilor (1902), Copiii frigului (1902) etc.

Într-un timp scurt, Jack London ajunge să străbată calea până la faima unuia dintre cei mai citați și mai bogați scriitori ai vremii. În 1913 cărțile îi erau traduse în 11 limbi, având un ecou extraordinar, mai ales în rândurile tinerilor.

Se stinge din viață în urma unei agonii atroce, la vârsta de numai 40 de ani. Moartea subită a lui Jack London, survenită la 22 noiembrie 1916 la Glen Ellen, California, în circumstanțe obscure, continuă să fie o enigmă.

COLȚ ALB

Partea I

Într-o pădure din Alaska, Bill și Henry duceau cu sania lada în care se afla corpul neînsuflețit al lordului Alfred. Mergeau către fortul McGurry și nu mai aveau decât trei gloanțe. Era atât de frig încât aburii răsuflării lor le înghețaseră pe față de nu li se mai vedea chipul. Erau obosiți și înghețați, iar în urma lor se auzeau urletele unei haite de lupi flămânzi.

În haita de lupi se afla o lupoaică și se pare că era învățată cu obiceiurile oamenilor. La un popas se strecurase printre cei șase câini pe care îi înhămau la sanie și mâncase și ea din peștele cu care erau hrăniți câinii. Apoi atrăsese după ea unul după altul trei dintre câini, pe care haita îi înghițise.

La un moment dat, Bill încercase să țintească lupoaica, aflată mereu pe urmele lor, dar aceasta dovedise că știe prea bine la ce folosește o pușcă. Într-o zi, sania se răsturnă și, în învălmășeală, fugi și al patrulea câine. Se apropie de lupoaică, iar aceasta îl atrase până se îndepărtă bine de sanie și de oameni. Atunci țâșni și haita de lupi către prada imprudentă. Câinele își dădu seama de pericol și încercă să fugă spre locul unde erau oamenii, dar între el și ei erau lupii. Făcu un ocol, dar nu îi era de folos. Bill luă pușca și plecă să îl ajute.

Henry auzi trei împușcături, schelălaituri și urlete, apoi se așternu tăcerea. Omul înhămă cei doi câini care îi rămăseseră, se

înhămă și el alături de el și porni cu greu mai departe. Cum începu să se lase întunericul își așează tabăra, adunând multe lemne de foc. Se culcă alături de cei doi câini, care mârâiau înfricoșați la cercul de lupi ce se apropia tot mai mult. Când se apropiau periculos de mult, Henry lua din foc cioturi aprinse și arunca în ei până se mai depărtau. Apoi reveneau.

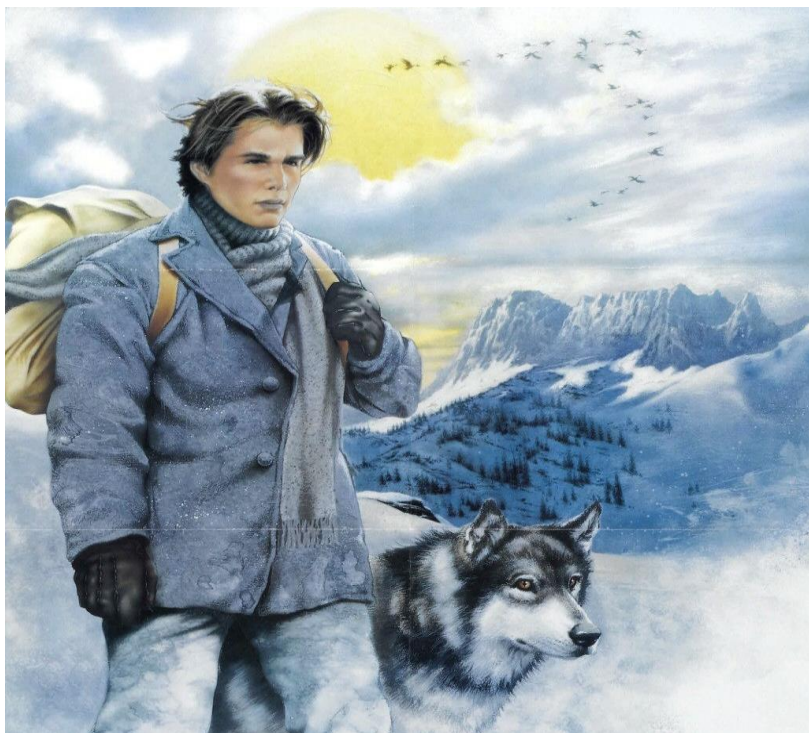

În ziua următoare, Henry construiește o schelă din trunchiuri de brazi tineri și urcă sicriul pe schelă. Porni mai departe, cu sania mult mai ușoară, trasă de cei doi câini, urmați de haita lupilor costelivi. Urmă o noapte de groază, în care lupta pentru îndepărtarea lupilor se împletește cu lupta împotriva somnului. Urmă încă o noapte și mai grea. În a treia adormi și, când se trezi, cei doi câini fuseseră mâncați de lupi. Amorțit de frig și de nesomn se resemnă cu gândul că îl vor mânca și pe el. Adormi, dar se trezi imediat, uimit de liniștea care se lăsase. Lupii pleaseră, căci se apropiau patru sănii. Oamenii încercară să-i vorbească, dar el adormi pe loc. Scăpase.

Partea a II-a

Haita de lupi pleacă mai departe prin sălbăticia înghețată, lipsită de viață, în căutarea hranei. În fruntea haitei se aflau lupoaca, șeful cel tânăr al haitei și șeful cel bătrân și chior. Amândoi îi făceau curte și între ei era o rivalitate a cărei furie se revărsa asupra unui al

treilea mascul. Un lup tânăr, de numai trei ani, cu o forță și un curaj neobișnuite, se amesteca mereu printre ei, încercând să atragă atenția lupoaicei. Aceasta mârâia și îi mușca, respingându-i pe toți trei. Deocamdată, foamea era mult mai puternică decât chemarea dragostei.

După câteva zile de goană, în care nu întâlniseră nici o vietate, întâlniră o turmă de elani. Vânăra unul, apoi și alții, până ce foamea dispăru. Curtea celor trei pretendenți ai lupoaicei deveni tot mai asiduă, până când lupul de trei ani îl atacă pe șeful cel bătrân. Șeful cel tânăr intră în luptă de partea celui bătrân și îl uciseră pe cel mai tânăr, sub privirile mulțumite ale lupoaicei. Îi venise vremea și știa că se luptau pentru a o cuceri pe ea. La sfârșitul luptei, pe când își lingeau rănille, cel cu mai multă experiență profită de neatenția celui mai tânăr pentru a scăpa și de celălalt rival. Își înfipse colții în gâtul lui, deschizându-i vâna cea mare.

Chiorul se apropie de lupoaica cea roșcată și aceasta nu îl mai respinse. Goniră împreună zile și zile în șir. După o vreme, lupoaica începu să caute ceva, neliniștită. Umblară mult timp, până găsiră

ceva pe placul ei, o văgăună pitită într-un mal de pământ lutos.

Într-o zi, lupoaica nu mai ieși cu chiorul la vânat. Când acesta se întoarse acasă, la vizuină, ea îl goni și el dormi în prag, ascultând scâncetele ce se auzeau dinăuntru.

A doua zi, lupul văzu cele cinci ghemotoace mici pe care lupoaica le apăra cu strășnicie, căci știa ea că mai există printre lupi tați care își mâncau puii. Lupul plecă să vâneze și îi aduse și ei, până când aceasta înțelese că nu e un pericol pentru pui și îl lăsa să se apropie.

Dintre cei cinci pui numai unul era cenușiu, lup curat ca tatăl lor, ceilalți patru erau roșcați, ca mama. El fusese primul care explorase vizuina. Se apropiase de peretele luminos prin care îl vedea pe tatăl său că dispăre, dar botul mamei îl trimisese dureros la locul său din fundul vizuinii. Puiul cenușiu fusese cel mai sălbatic și cel mai bătauș din culcuș, dar și cel mai rezistent la perioada de foamete care urmă. Când se încheie, rămăsese numai el dintre cei cinci pui.

Lupoaica începu și ea să părăsească vizuina, în căutarea de hrană. Rămas singur, puiul cenușiu se rostogoli din văgăună. Ajunse în cuibul unei păsări-ptarmigan și înghiți pe loc cei șapte puișori, apoi încercă să o doboare pe mama lor, care venise să îl pedepsească. Nu reuși, era încă prea mic. Căpătă totuși curaj și merse mai departe. Nimeri în apa râului și ieși cu greu la mal,

învățând că și lucrurile fără viață sunt periculoase și nu trebuie să aibă încredere în ele.

Puiul cenușiu își aminti de mama și de vizuină. În căutarea lor fu atacat de o nevăstuică, ce îl înhăță de gât, căutând să-i bea sângele. Noroc că apăru mama lui și o mâncară ei pe nevăstuică. În altă zi, cei doi uciseră un pui de răs, apoi pe mama lui, care venise la vizuina lor să se răzbune. Puiul cenușiu învață astfel cea mai importantă lege a vieții sălbăticiunilor: mănâncă ori vei fi mâncat.

Partea a III-a

Într-o zi, puiul cenușiu merse fără grijă prin pădure spre râu, să bea apă. Se trezi în fața a cinci indieni. Se ghemui la pământ, unul dintre oameni se aplecă și întinse mâna spre el, iar puiul își arătă colții. Indianul râse și spuse că avea colții albi și Colt Alb avea să-i rămână numele. Puiul mușcă mâna și omul îl lovi tare. Atunci el începu să chelălăie, chemând-o pe mama lui să-l apere.

Lupoanca sosi și sări drept în mijlocul oamenilor, dar unul o strigă pe nume, Kiche, și ea se supuse. Mama ei fusese cățea și aparținuse fratelui celui care se numea Castor Cenușiu. Tatăl ei fusese un lup, iar ea însăși trăise în tabăra oamenilor până când venise foametea și fugise în pădure la lupi, unde îl făcuse pe Colt Alb.

Castor Cenușiu îi luă pe amândoi și îi duse în tabără. O legă pe Kiche, ca să nu fugă iar. Colt Alb era prea mic ca să fugă înapoi în sălbăcie fără mama lui. Colt Alb făcu cunoștință cu haita de caini, care venira să-i sfâșie, dar oamenii îi goniră. Îl cunoscă pe Lip-Lip, un câțel mai mare decât el, care avea să-l persecute mult timp de aici încolo. Făcu cunoștință cu focul, care îi fripse nasul și limba, dar mai usturător, cunoscă râsul oamenilor, amuzați de jelania lui, răs care îi răni sufletul.

Puterea oamenilor, forța lor de a se sluji de obiectele fără viață, știința lor de a da naștere focului cel mușcător, îl făcură pe Colt Alb să-i socotească zei. Învață să asculte de ei și învață rânduielile taberei și totul ar fi fost bine dacă nu l-ar fi persecutat Lip-Lip. De câte ori era departe de mama lui sau de oameni, îl bătea. De câte ori era singur, îl bătea. Și era mereu singur, fiindcă Lip-Lip nu îl lăsa să se apropie de ceilalți caini. Colt Alb deveni răutăcios și sălbatic, deveni viclean, ca să se poată feri, deveni răzbunător. Îl atrase pe

Lip-Lip după el, făcând pe fricosul și îl lăsă să se înfierbânte în urmărirea lui până îl aduse drept peste Kiche, care își înfipse nu o dată colții în trupul lui.

Veni și vremea să se despartă de mama lui. Kiche fu dată de Castor Cenușiu altui om în contul unei datorii. Omul o urcă în canoe și plecă pe râu. Colt Alb sări în apă și înotă după ea. Castor Cenușiu se urcă într-o canoe, îl ajunse și îl luă în canoe și îi dădu o bătaie strașnică. La sfârșit, puiul își înfipse colții într-unul dintre mocasinii cu care era încălțat omul. Abia atunci mâncă el o bătaie strașnică, la sfârșitul căreia învățase că niciodată nu este permis să îl muști pe zeul tău. Ascultându-l necondiționat pe stăpânul său, Colt Alb îi câștigă bunăvoința, fiind adesea răsplătit cu carne sau apărat împotriva oamenilor-zei ori a câinilor. Învăță să îi apere pe membrii familiei lui Castor Cenușiu și să îi apere lucrurile de hoți.

Colt Alb creștea mult mai mult decât era normal pentru vârsta lui. În timpul foametei, când oamenii ajunseseră să își mănânce mocasinii și chiar câinii, el fugi în sălbăcie, unde se născuse și unde învățase să vâneze. Se hrăni cu iepuri, cu veverițe și chiar cu șoareci, așa că arăta falnic și puternic când se întoarse în tabăra oamenilor. În pădure îl întâlni pe Lip-Lip, jigărit de foame, și lichidă pentru totdeauna socotelile cu el. Intră în tabără și merse direct la tipia (cortul) lui Castor Cenușiu, unde fu primit cu bunăvoință și cu pește proaspăt, căci foametea încetase și era din nou hrană.

Partea a IV-a

După moartea lui Lip-Lip, Colt Alb deveni căpetenia atelajului. El era cel care alerga înaintea tuturor câinilor înhămați la sanie, dar această poziție nu-i aducea nici un avantaj, dimpotrivă. Alergând toată ziua în urma lui, ceilalți câini aveau impresia că el fuge de ei. Seara, în tabără, nu-i mai arătau respectul de până atunci, așa că el trebuia să li-l reamintească în fiecare noapte, căci uitau lecția până în seara următoare.

Câinii din atelaj se obișnuiră să îl atace pe Colt Alb în grup, căci nu aveau nici o șansă altfel. El deveni din ce în ce mai priceput la luptă și îi urî din ce în ce mai tare. Deveni dușmanul neîmpăcat al tuturor câinilor și îi ucidea pe toți cei pe care îi prindea singuri, devenind faimos printre indieni.

La vremea când Colț Alb împlini cinci ani, Castor Cenușiu porni spre Fort-Yukon. Aici debarcau căutătorii de aur sosiți din toată lumea, se echipau și plecau mai departe în căutarea metalului prețios. Castor Cenușiu se duse acolo ca să vândă blănuri, mănuși și mocasini. În timp ce omul își vedea de negoțul său, Colț Alb, fără ocupație, hoinărea prin port. Când sosea un vapor, oamenii albi coborau pe țărm cu câinii lor. Colț Alb ataca pe neașteptate, le înfigea colții în gât apoi se retrăgea, lăsându-i pe ceilalți câini ai indienilor să sfârșească isprava, dar și să încaseze pedeapsa, în timp ce el se îndepărta ca o umbră.

Unul dintre puținii albi care trăiau la Fort-Yukon era Smith Frumosu. Oamenii îl numeau așa pentru că era deosebit de urât la chip și la trup, dar, mai ales, la suflet. Smith Frumosu era pasionat de isprăvile lui Colt Alb și, când auzea sirena unui vapor, lăsa totul baltă și venea să privească. Încercă să îl ademenească, dar animalul simțea că omul acesta este rău și se ferea din calea lui.

Smith Frumosu îi ceru lui Castor Cenușiu să i-l vândă pe Colț Alb. Acesta nu voi, căci era cel mai bun câine de ham pe care îl avusese vreodată și, pe deasupra, știa să lupte ca nimeni altul. Atunci Smith începu să vină la Castor Cenușiu cu sticle de whisky, iar indianul, încet-încet, se dăruie băuturii. Se duseră banii luați pe marfă și veni ziua în care Smith Frumosu îl căpătă pe Colț Alb, plătit nu cu bani, ci cu sticle pline.

La Smith Frumosu, Colț Alb primi cele mai teribile bătăi pe care le primise vreodată, până învăță că acesta îi este noul stăpân, chiar dacă îl ura de moarte. Smith organiza lupte de câini pentru pariuri și îl puse să lupte cu tot mai mulți câini. Colt Alb îi ucise pe toți, iar Smith câștigă toate rămășagurile puse.

Într-o zi sosi un om cu un câine cum nu mai fusese vreunul pe acolo, un bulldog. Bulldogul lupta altfel decât ceilalți câini, se lăsa mușcat de ceafă și de urechi, având gâtul apărat de fălcile lui mari. Nu urmărea decât să își înfigă colții în gâtul adversarului și nu mai deschidea fălcile până când acesta nu era mort. Așa s-ar fi întâmplat și cu Colț Alb, care, neobișnuit cu acest fel de a lupta al câinelui mai scund decât el, ajunsese cu el atârnat de piept. Acesta înfipse colții cu putere și își muta puțin câte puțin strânsoarea tot mai sus. Colt Alb aproape că era sufocat, nici nu mai lupta, când Smith sări în

țarc și începu să îl lovească cu sălbăticie.

Tocmai atunci sosi o sanie care îl aduse pe Weedon Scott, vestit inginer prospector. Acesta, împreună cu vizitiul său, îl scoase pe Colț Alb mai mult mort decât viu din fălcile buldogului. Îi plăti lui Smith pentru câine, deși acesta nu voia să îl vândă, și îl luă la el.

Cu mare greutate, cu dragoste și cu răbdare izbuti noul zeu să câștige încrederea lui Colt Alb. Veni și ziua în care Weedon Scott îl mângâie pentru prima oară. Colt Alb învață de la el că viața înseamnă și iubire. După o absență de mai multe zile, timp în care Colț Alb nu mâncă nimic și se îmbolnăvi de dorul lui, stăpânul lui avu bucuria de a-l vedea cum se gudură și îi caută alintările. Nu știa că asta i se întâmpla lui Colț Alb pentru prima oară în viața lui.

Partea a V-a

...Într-o noapte, criminalul sosi. Colț Alb îl simți, dar nu făcu gălăgie. Îl pândi ca un lup ce era și îi sări în ceafă. Se luptară aprig și făcură zgomot mare. Se treziră toți când se auziră și focuri de armă. Coborâră la parter și aprinseră lumina. Pe jos zăcea criminalul, mort, cu gâtul despicat, iar ceva mai departe Colț Alb, grav rănit.

Medicul constată că fusese nimerit de trei gloanțe, avea câteva coaste rupte și una îi perforase plămâni, avea un picior rupt. Nu îi dădu șanse de supraviețuire, dar Colț Alb avea un organism robust, învățat să lupte pentru viață. Fu operat, i se dădură medicamente și, după multe săptămâni de zacere, i se scoase, în sfârșit ghipsul și ultimul pansament.

Foarte slăbit, Colț Alb fu condus afară pe pajiște. În iarbă se afla Collie, cu cei șase pui ai lor. Colț Alb se întinse și el, iar puii începură să se urce pe el și să se rostogolească.

REPERE DE ÎNȚELEGERE A TEXTULUI

Opera *Colț Alb* de Jack London a fost publicată în anul 1906.

Romanul de față exprimă agresivitatea și compasiunea față de animale.

Ceea ce atrage și fascinează în aceasta operă, este percepția vieții prin mintea unui animal.

Jack London scrie despre destinele celor care se luptă cu vitregiile naturii și cu răul dintre oameni.

În romanul *Colț Alb*, Jack London surprinde marea carte a vieții, luându-și ca subiecte existența crudă, sălbatică, spiritul de revoltă și aventură, în care eroii, de o forță fizică și morală supraumană, sunt antrenați într-o luptă brutală pentru supraviețuire.

Eroii povestirilor lui Jack London sunt niște aventurieri temerari, care oferă adevărate lecții de moralitate, clamând apărarea demnității umane și instaurând un veritabil cult al prieteniei luminoase.

Colț Alb este un pui de lup, un sfert câine, restul lup, care crește în sălbăticie iar apoi este oarecum domesticit de un trib de indieni.

Lupul îi privește pe oameni ca pe niște zei și așa îi și numește: „Zei lui Colț Alb” care se fac de obicei respectați cu forța, cu ciomagul, iar tânărul lup le știe de frică și li se supune.

Romanul este narat la persoana a treia, de un narator omniscient, dar neimplicat.

ACTIVITĂȚI DE POST-LECTURĂ

FOLOSIȚI - VĂ CUNOȘTINȚELE !

1. Citiți fragmentul dat. Selectați cuvintele necunoscute și explicați-le cu ajutorul Dicționarului explicativ.
2. Redați pe scurt conținutul romanului și efectuați un plan dezvoltat de idei a unei părți, folosind citate din text. Scrieți-l în caiete.
3. Ce moduri de expunere folosește autorul în aceste fragmente? Ce știți despre aceste moduri de expunere? Argumentați-vă răspunsul.

VALORIFICAREA TEXTULUI

1. **Colț alb** este istoria unui animal, al cărui drum prin viață parcurge mai multe etape. Care sunt ele? Motivați-vă răspunsul cu citate din text.
2. Când Colț Alb devine câine de sanie al unui indian, câine de luptă al unui om dement și în final ajunge în mâinile unui om iubitor?
3. Argumentați-vă răspunsul. Cine era acel om iubitor?
4. Cum anume acel om iubitor îi arată acestei creaturi sălbatice,

înnebunită de răutatea oamenilor, ca există dragoste și bunătațe și că nu toți oamenii sunt răi? Motivați-vă răspunsul.

REȚINEȚI !

Povestirea este o specie a genului epic, în proză, care se limitează la nararea unui singur fapt epic, interesul concentrându-se nu în jurul personajului, ci al faptelor.

ÎMBOGĂȚIȚI-VĂ CUNOȘTINȚELE !

În povestire se relatează fapte din punctul de vedere al unui narator, care este martor sau participant la evenimentul povestit.

Clasificarea:

- după formă – povestire în versuri și în proză,
- după conținut – satirică, fantastică, filozofică, romantică, pentru copii.

Trăsăturile povestirii:

După dimensiuni, povestirea se situează între nuvelă și schiță;

- narațiunea povestește un singur fapt epic;
- accentul este pus pe întâmplări, pe evenimente și nu pe personaje;
- construcția subiectului este mai puțin riguroasă decât în nuvelă sau în schiță;
- timpul faptelor relatate este în trecut;
- relatarea se face, de regulă, la persoana I.

Termenul *povestire* este derivat din verbul *a povesti*.

Istoria povestirii este străveche („*O mie și una de nopți*”, în literatura orientală, multă vreme fiind confundată cu nuvela).

Din secolele XVIII-XIX, prin apelul la folclor, ea se delimitează de nuvelă.

Marii scriitori din literatura universală au cultivat povestirea: Balzac, Dickens, Gogol, Flaubert, Zola etc.

În literatura română, cei mai importanți autori de povestiri sunt: Ion Creangă „*Moș Nichifor Coțcarul*”, Gala Galaction „*Moara lui Califar*”, Mihail Sadoveanu „*Hanu-Ancuței*”, Mircea Eliade „*La țig-*

gănci”, Vasile Voiculescu „*Lostrita*”, Ion Agârbiceanu „*Popa Vasile*”, „*Doi bătrâni*”, Marin Preda „*Întâlnirea din pământuri*”, etc.

EXPRIMAȚI-VĂ PĂREREA!

1. Precizați cel mai important mesaj pe care îl transmite acest roman.
2. Cum ați putea demonstra că acest text aparține genului epic? Argumentați-vă răspunsul.
3. Menționați cel puțin trei trăsături ale personajului principal, așa cum sunt reflectate în operă.
4. Alcătuiți potretul eroului principal, bazându-vă pe citate din text. Scrieți-l în caiete.
5. Cum vorbește autorul despre încredere, dreptate, instincte, care de multe ori sunt mai bine stăpânite de către un animal decât de către om? Scrieți o compunere în care să relațați despre aceste sentimente.
6. Ce ați învățat din acest roman?

EXERCIȚII. APLICAȚII

1. Notați sub formă de schemă câte două epizoade, secvențe narative care vă par importante pentru partea a II-a și a III-a.
2. Scrieți un rezumat al părții a IV-a a romanului.
3. Intitulați două dintre părțile fragmentului dat. Explicați în scris alegerea făcută.
4. Scrieți o compunere, în care, pe baza unei secvențe narative a unei părți a romanului, să argumentați ideea principală a acestei părți.
5. Citiți individual și alte opere din creația lui Jack London.

GEORGE COȘBUC

(1866 – 1918)

„...E unul din cei mai talentați poeți pe care îi avem...și ceea ce e rar la noi. Coșbuc are în poeziile lui un stil al lui, particular, adesea versurile lui, prin claritatea și structura lor neobișnuită, te surprind ca o scăpărare de lumină neașteptată.” (Alexandru Vlahuță)

Este unul dintre cei mai citați și iubiți poeți ai noștri. În centrul operei sale se află țărănul român. De aceea, George Coșbuc a fost numit „*Poet al țărănimii*”. Poeziile sale oglindesc viața satului, zugrăvesc aspecte diferite din natură, cântă idealurile de libertate și dreptate ale poporului, eroismul și sacrificiul în Războiul de Independență.

George Coșbuc s-a născut în satul Hordou de lângă Năsăud, în familia preotului Sebastian Coșbuc. Dragostea pentru creația populară a moștenit-o de la mama sa Maria. De mic copil a îndrăgit frumoasele povești și tristele doine, veselele strigături și gravele povestiri eroice despre trecutul glorios al neamului nostru. Școala primară a făcut-o în satul natal, apoi a urmat studiile la gimnaziul din Năsăud. A absolvit Facultatea de Filozofie din Cluj.

La începutul carierei sale literare a colaborat la ziarul *Tribuna* din Sibiu, unde i-a avut de prieteni pe Ioan Slavici și Ioan Luca Caragiale. Din anul 1889 se mută cu traiul la București și aici, până la sfârșitul vieții sale va munci în ale scrisului, lăsându-ne moștenire o impresionantă creație literară. Poeziile lui George Coșbuc au fost adunate în volumele *Balade și idile*, *Fire de tort*, *Cântece de vitejie* etc. A publicat și numeroase traduceri ale unor opere din literatura universală.

Operele lui George Coșbuc au cucerit dragostea întregului popor, fiind îndrăgite atât de păturile culte ale societății, cât și de oamenii simpli, pentru că emană căldură și lumină, sunt dulci și melodioase precum ne este graiul matern.

IARNA PE ULIȚĂ

A-nceput de ieri să cadă
Câte-un fulg, acum a stat,
Norii s-au mai răzbunat
Spre apus, dar stau grămadă
Peste sat.

Nu e soare, dar e bine,
Și pe râu e numai fum.
Vântu-i liniștit acum,
Dar năvalnic vuiet vine
De pe drum.

Sunt copii. Cu multe sănii,
De pe coastă vin țipând
Și se-mping și sar râzând;
Prin zăpadă fac mătăanii;
Vrând-nevrând.

Gură fac ca roata morii;
Și de-a valma se pornesc,
Cum prin gard se gâlcevesc
Vrăbii gureșe, când norii
Ploi vestesc.

Cei mai mari acum, din sfadă,
Stau pe-ncăierate puși;
Cei mai mici, de foame-aduși,
Se scâncesc și plâng grămadă
Pe la uși.

Colo-n colț acum răs are
Un copil, al nu știu cui,
Largi de-un cot sunt pașii lui,
Iar el mic, căci pe cărare
Parcă nu-i.

Haina-i măturând pământul
Și-o târăște-abia, abia:
Cinci ca el încap în ea,
Să mai bată, soro, vântul
Dac-o vrea!

El e sol precum se vede,
Mă-sa l-a trimis în sat,
Vezi de aceea-i încrunțat,
Și s-avântă, și se crede
Că-i bărbat;

Cade-n brânci și se ridică
Dând pe ceafă pușintel
Toată lâna unui miel:
O căciulă mai voinică
Decât el.

Și tot vine, tot înoată,
Dar deodată cu ochi vii,
Stă pe loc să mi te ții!
Colo, zgomotoasa gloată,
De copii!

El degrabă-n jur chitește
Vrun ocol, căci e pierdut,
Dar copiii l-au văzut!
Toată ceata năvălește
Pe-ntrecut.

Uite-i, mă, căciula, frate,
Mare cât o zi de post
Aoleu, ce urs mi-a fost!
Au sub dânsa șapte sate
Adăpost!

Unii-l iau grăbit la vale,
Alții-n glumă parte-i țin
Uite-i, fără pic de vin
S-au jurat să îmbete-n cale
Pe creștin!

Vine-o babă-ncet pe stradă
În cojocul rupt al ei
Și încins cu sfori de tei.
Stă pe loc acum să vadă
Și ea ce-i.

S-oțărăște rău bătrâna
Pentru micul Barba-cot.
Ați înnebunit de tot
Puiul mamei, dă-mi tu mâna
Să te scot!

Cică vrei să stingi cu paie
Focul când e-n clăi cu fân,
Și-apoi zici că ești român!
Biata babă a-ntrat în laie
La stăpân.

Ca pe-o bufniță o-nconjoară
Și-o petrec cu chiu cu vai,
Și se țin de dânsa scai,
Plină-i strâmta ulicioară
De alai.

Nu e chip să-i faci cu buna
Să-și păzească drumul lor!
Râd și sar într-un picior,
Se-nvârtesc și țipă-ntruna
Mai cu zor.

Baba și-a uitat învâțul:
Bate, înjură, dă din mâini:
Dracilor, sunteți păgâni?
Maica mea! Să stai cu bățul
Ca la câini!

Și cu bățul se-nvârtește
Ca să-și facă-n jur ocol;
Dar abia e locul gol,
Și mulțimea năvălește
Iarăși stol.

Astfel tabăra se duce
Lălăind în chip avan:
Baba-n mijloc, căpitan,
Scuipă-n sân și face cruce
De Satan.

Ba se răscolesc și câinii
De prin curți, și sar la ei.
Pe la garduri ies femeii,
Se urnesc mirați bătrânii
Din bordei.

Ce-i pe drum atâta gură?
Nu-i nimic. Copii ștregari.
Ei, auzi! Vedea i-aș mari,
Parcă trece-adunătură
De tătari!

REPERE DE ÎNȚELEGERE A TEXTULUI

„Într-una din povestirile sale autobiografice, George Coșbuc definește mediul din care s-a ridicat astfel: „Doisprezece spre patrusprezece, câți urmam clasa a opta a liceului din Năsăud, eram băieți de țărani oieri, purtam căciuli și ițari. Vacanțele ni le petreceam prin păduri și prin munți, căci numai la școala eram „domnișori”, iar acasă eram ciobani”. Aceasta mărturisire făcută în anul 1887 în revista „Epoca” este întregită de alte povestiri sau poezii; poetul s-a considerat toată viața un fecior de țăran și i-a plăcut să i se spună „bade”, „bade George” cum se obișnuiește prin părțile nasaudene.”

Poezia *Iarna pe uliță* a fost scrisă în anul 1888 și publicată pentru prima oară în revista „Vatra” la București în anul 1896 și apoi inclusă în volumul „Fire de tort”, București, 1896. Este o poezie în care într-un cadru obișnuit de iarna, într-un sat de munte, Coșbuc a reușit să creeze un spectacol de o însuflețire și o puritate copilărească emoționante; este un spectacol într-un decor familiar, care produce o rememorare a propriei copilării, o retrăire a unor întâmplări așezate în tainele sufletului juvenil.

Iarna pe uliță este un pastel care nu poate fi reținut fragmentar, ci doar în totalitatea strofelor . Iarna apare în puține locuri în lirica lui Coșbuc, uneori în aspectele ei aspre, nemiloase; aici, iarna apare într-o viziune optimistă, veselă, încărcată de atributele pe care copilăria i le-a transmis în hârjoana nevinovată a copiilor.”

Prima strofă a poeziei ne introduce în atmosfera de iarnă. Imaginea vizuală creată, ne arată, ne îmbie parcă să vizităm satul acoperit de zăpadă.

Natura e liniștită acum, însă calmul ei e perturbat de gălăgia care se aude de pe drum, iar imaginea vizuala se împletește armonios cu cea auditivă și ne prezintă cum liniștea satului e întreruptă de zgomot: „Dar năvalnic vuiet vine / De pe drum”. Aliterația, repetarea sunetului „v” accentuează senzația auditivă.

Iarna pe uliță are o compoziție dinamică și excelează prin imagini de mișcare, prin ritmul clar alert ce comunică o molipsitoare voie bună și bucurie spontană, nevinovată.

Astfel s-ar putea spune ca pe lângă un pastel, *Iarna pe uliță* este și o mică baladă închinată copiilor. Primele două strofe descriu iar-

na, dar apoi cititorul simte pe parcursul întregii poezii că iarna însăși e un personaj care îi încântă sau îi încurcă pe protagoniști.

Autor al unei bogate și variate opere G. Coșbuc rămâne înaintea de toate un mare poet, una dintre cele mai originale și mai surprinzătoare experiențe ale lirismului românesc.

ACTIVITĂȚI DE POST-LECTURĂ

FOLOSIȚI-VĂ CUNOȘTINȚELE!

1. Citiți expresiv versurile și identificați modurile de expunere prezente în această poezie.
2. Identificați câteva figuri de stil ce vă sunt cunoscute.
3. Motivați de ce poetul a intitulat poezia?
4. Selectați din poezie cuvintele necunoscute și explicați-le cu ajutorul Dicționarului explicativ al limbii române.
5. Ce tipuri de dicționare mai cunoașteți?

VALORIFICAREA TEXTULUI

1. Ce puteți spune despre structura compozițională a poeziei?
2. Ce sentimente exprimă poetul în această poezie? Argumentați.
3. Pentru a reda frumusețea naturii în limitele anotimpului, poetul unește mai multe tablouri. Găsiți aceste tablouri.
4. Care tablou v-a produs emoțiile cele mai puternice?
5. Indicați strofele care exprimă dragostea poetului față de anotimpul redat.

EXPRIMAȚI-VĂ PĂREREA!

1. Ce sentimente vă trezește această poezie?
2. Identificați în text comparațiile. Explicați rolul lor.
3. Prin ce v-a impresionat această poezie?
4. Identificați în text cuvintele formate prin derivare cu sufixe. Alcătuiți cu ele enunțuri.
5. Găsiți sinonime pentru cuvintele *drum, codru, vatră*.
6. Identificați în poezie cuvintele care fac parte din câmpul lexical al cuvântului *iarnă*. Ce știți despre câmpul lexical?

7. Indicați versurile care redau ideea principală a poeziei.
8. Ce poezie studiată de voi se aseamănă opera dată? Care este autorul ei? Argumentați.
9. Găsiți în dicționar explicația unor cuvânte, apoi deduceți sensul lor în poezie.

REFLECTAȚI!

1. Identificați câteva figuri de stil cunoscute de voi și arătați ce efecte artistice se obțin cu ajutorul lor în operă.
2. Argumentați cum contribuie ele la caracterizarea naturii.
3. Găsiți verbele folosite de poet în poezie. Numiți timpul și persoana lor.
4. Identificați în poezie, dacă există, adresările. Explicați semnele de punctuație.
5. Alcătuiți trei enunțuri cu cuvântul *iarna* astfel, încât el să îndeplinească funcția sintactică de subiect, nume predicativ.

PROGRESAȚI!

1. Selectați din text două imagini artistice. Numiți-le.
2. Cărui gen și specii literare aparține opera dată.
3. Indicați sentimentele care-l stăpânesc pe poet. Extrageți din text cuvintele care redau aceste sentimente.
4. Determinați tipul strofei, rima, ritmul și măsura versurilor.
5. Indicați două imagini vizuale.
6. Formați epitete cu ajutorul cuvintelor *zăpadă* și *uliță*.

EXERCIȚII. APLICAȚII

1. Extrageți din poezie două versuri pe care le puteți folosi ca epigraf al acestei poezii. Motivați, de ce ați ales anume aceste versuri.
2. Învățați să citiți expresiv poezia, folosind intonația și pauzele respective.
3. Relevați în poezie modurile principale de expunere. Explicați, în ce situații au fost întrebuintate.
4. Alcătuiți o mică compunere despre frumusețea naturii și a raportului omului față de ea.

VARA

Priveam fără de țintă-n sus –
Într-o sălbatică splendoare
Vedeam la apus,
Depart-e-n zări albastre dus,
Un uriaș cu fruntea-n soare,
De pază țării noastre pus.
Și ca o taină călătoare,
Un nor cu muntele vecin
Plutea-ntr-acest imens senin
Și n-avea aripi să mai zboare!
Și tot văzduhul era plin
De cântece ciripitoare.

Privirile de farmec bete
Mi le-am întors către pământ –
Iar spicele jucau în vânt,
Ca-n horă dup-un vesel cânt
Copilele cu blonde plete,
Când saltă largul lor vestmânt.
În lan erau feciori și fete,
Și ei cântau o doină-n cor.
Juca viața-n ochii lor
Și vântul le juca prin plete.
Miei albi fugeau către izvor
Și grauri suri zburau în cete.

Cât de frumoasă te-ai gătit,
Naturo, tu! Ca o virgină
Cu umblet drag, cu chip iubit!
Aș vrea să plâng de fericit,
Că simt suflarea ta divină,
Că pot să văd ce-ai plăsmuit!
Mi-e inima de lacrimi plină,
Că-n ea s-au îngropat mereu
Ai mei, și-o să mă-ngrop și eu!
O mare e, dar mare lină –
Natură, în mormântul meu,
E totul cald, că e lumină!

REPERE DE ÎNȚELEGERE A TEXTULUI

Poezia *Vara* de George Coșbuc cuprinde două tablouri, inegale ca întindere.

În primul tablou sunt fixate dimensiunile spațiale ale poeziei.

În tabloul al doilea poetul face o adresare plină de duioșie naturii, divini-zând-o. Registrul de imagini este predominat de emoții și sentimente.

Imaginile din poezie se realizează cu ajutorul diverselor figuri de stil. Sub emoția puternică pe care o lasă vara în sufletul poetului, cu splendoarea și frumusețea ei, Coșbuc creează un adevărat imn măreției naturii.

Vara este o poezie profund lirică. Din întreg textul poeziei se desprinde sentimentul tonic al dragostei de viață, al bucuriei, al fericirii.

ACTIVITĂȚI DE POST-LECTURĂ

FOLOSIȚI-VĂ CUNOȘTINȚELE!

1. Citiți cu atenție poezia. Selectați cuvintele necunoscute și explicați-le cu ajutorul dicționarului.
2. Efectuați lectura expresivă a acestei poezii, respectând tonul fundamental și evidențiind cuvintele marcate afectiv.
3. Indicați cuvintele sau grupurile de cuvinte care exprimă coloritul celor două tablouri. Scrieți-le în caiete.
4. Selectați figurile de stil ce vă sunt cunoscute și scrieți-le în caiete. Explicați semnificația lor.

VALORIFICAREA TEXTULUI

1. Care sunt cele două tablouri prezentate în această poezie?
2. Prezentați într-un scurt comentariu oral conținutul lor.
3. Care sunt elementele lexicale prin care se localizează imaginile poetice?
4. Cum este prezentată natura în fiecare dintre cele două tablouri?
5. Care sunt trăirile sufletești ale eroului liric? Argumentați-vă răspunsul.

REFLECTAȚI!

1. Ce procedee artistice folosește poetul pentru a reda mesajul principal al poeziei? Selectați câteva dintre ele și explicați-le.
2. Cum se succed imaginile și planurile descrierii în această poezie?
3. Ce puteți spune despre structura poeziei? Cum sunt aranjate versurile în poezia dată?

REAMINTIȚI-VĂ!

Un rând dintr-o poezie se numește **vers**.

Strofa este un ansamblu unitar dintr-o poezie format din mai multe versuri, unite între ele prin elemente prozodice (*rimă, ritm și măsură*).

Numărul versurilor dintr-o strofă variază de la poezie la poezie. Din aceste considerente, strofele pot fi de mai multe tipuri (*în funcție de numărul de versuri pe care îl conțin*) și anume:

- **monovers** (strofa alcătuită dintr-un singur vers);
- **distih** (strofa care conține două versuri);
- **terțină** sau **terțetul** (strofa care conține trei versuri);
- **catren** (strofa alcătuită din patru versuri);
- **cvinarie** sau **cvintet** (strofa care conține cinci versuri);
- **sextină** (strofa care conține șase versuri);
- **strofă polimorfă** (strofa alcătuită din șapte, opt sau mai multe versuri).

EXPRIMAȚI-VĂ PĂREREA!

1. Recitiți textul și încercați să „vizualizați” imaginile. Redați atmosfera predo-minantă din poezie?
2. Citiți pe rând strofele și desprindeți ideea generală a fiecăreia.
3. Găsiți cuvintele marcate afectiv în ansamblul fiecărei strofe.
4. Grupați aceste cuvinte în funcție de semnificație. Faceți legături între idei.
5. Ce tip de strofă are poezia lui George Coșbuc? Din câte versuri sunt alcătuite ele?
6. Explicați atmosfera de trecere de la un tablou la altul și arătați cum se interferează ele?

PROGRESAȚI !

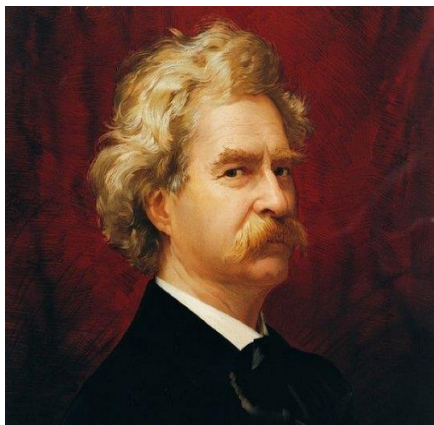
1. Recitiți versurile ce constituie primul tablou și observați:
 - elementele descriptive;
 - evocarea muntelui Ceahlău;
 - imaginea zilei de vară, sentimentul de poezie, de extaz pe care îl provoacă poetului prezența omului;
 - comuniunea omului cu natura;
 - coloritul tabloului, sonoritățile lui;
 - cuvintele ce sugerează impresia de imensitate, distanță.
2. Cum se integrează poetul în acest peisaj liric? Argumentați-vă răspunsul.
3. Care sunt cuvintele ce ne demonstrează *cadrul larg și nemărginit al zărilor, al seninului*?
4. Recitiți ultima strofă. Ce idee îi sugerează poetul cititorului prin adresarea folosită? Ce emoții și sentimente vă cuprind în urma lecturii acestei poezii? Motivați-vă răspunsul.

EXERCIȚII. APLICAȚII

1. Comparați descrierea muntelui Ceahlău făcută de George Coșbuc în poezia *Vara* cu descrierea geografică a acestui munte.
2. Efectuați o imagine-sinteză a elementelor vizuale, a celor auditive și a timpului din această poezie.
3. Realizați o compunere despre vară, în care să descrieți atât natura cât și sentimentele umane legate de acest anotimp.
4. Citiți individual poezia *Vara* de Lucian Blaga și comparați-o cu cea a lui George Coșbuc.
5. Explicați ce au comun și prin ce se deosebesc aceste două poezii.

MARK TWAIN (1835 -1910)

„Oferă fiecărei zile șansa să fie cea mai frumoasă din viața ta. (Mark Twain)

Cunoscut sub pseudonimul literar Mark Twain (numele adevărat, Samuel Langhorne Clemens), a fost un scriitor, satirist și umorist american, autorul popularelor romane „Aventurile lui Tom Sawyer”, „Print și cerșetor”, „Aventurile lui Huckleberry Finn” și „Un yankeu la curtea regelui Arthur”. Twain a fost renumit pentru umorul și buna sa dispoziție, datorită cărora a avut o

popularitate imensă în întreaga lume. El a fost cel mai popular american din acea vreme.

Mark Twain s-a născut în anul 1835 la Missouri. În anul 1862, Mark Twain și-a început activitatea de reporter în Virginia City. Sub pseudonimul Mark Twain, Samuel Clemens a început să publice articole în ziarul „Territorial Enterprise” din Virginia City. În tinerețe, a fost ucenic de tipograf și a lucrat la St. Louis, New York și Philadelphia.

În anul 1864, a călătorit în vestul Americii, spre statul California. Clemens a petrecut doar cinci ani în Vestul Americii, astfel că lucrările sale ulterioare s-au concentrat pe teritoriul din jurul fluviului Mississippi și din nord-estul Statelor Unite.

Deci, Mark Twain nu poate fi calificat drept un scriitor de romane western. Capodoperele sale au fost romanele „Tom Sawyer” și „Huckleberry Finn” .

AVENTURILE LUI TOM SAWYER

Capitolul I

Tom era un băiat năzdrăvan care, împreună cu fratele său mai mic, Sid, trăia în casa mătușii Polly, sora mamei lor răposate. În casă mai erau și verișoara Mary și negrul Jim, care o ajuta pe mătușă în

gospodărie. Nici nu-l prinsese bine mătușa că trăsesese chiulul de la școală și fusese la scăldat, că o zbughi pe ușă și porni pe stradă fluierând.

Deodată se opri, zărind un nou -venit în târgușorul în care el îi cunoștea pe toți băieții. Ținuta de orășean gătit a străinului îl enervă rău de tot, așa că porni o discuție și nu se lăsă până nu se luară la bătaie. În final, Tom învinse și se despărțiră, amândoi cu hainele rupte și prăfuite. Când îl văzu, mătușa Polly se hotărî să îl pună să lucreze duminică, drept pedeapsă.

Capitolul II

Duminica se arată a fi o zi însorită de primăvară. Natura arăta proaspătă, strălucitoare, peste tot erau numai chipuri voioase, numai Tom arăta posomorât. Cu găleata de var și bidineaua în mână, măsura din priviri ditamai gardul, de douăzeci și șapte de metri lungime și doi metri și jumătate înălțime. Dădu de două ori cu bidineaua, apoi se așeză pe o buturugă, descurajat.

Apăru Jim, care se ducea la fântână cu găleata. Il momi cu promisiunea de a-i dăruia o bilă albă și, mai ales, de a-i arăta buba de la picior. Când să se producă schimbul, interveni mătușa Polly, cu un papuc în mână. Jim o luă la fugă spre fântână, iar Tom reveni la vărut.

În scurtă vreme însă, Tom se opri, își făcu inventarul bogățiilor de prin buzunare, apoi își făuri un plan. Se apucă liniștit de lucru. Apăru la orizont Ben Rogers, care făcea pe vaporul. Acesta se apropie și începu să îl compătimizească, dar Tom îi înfățișă ocupația lui în altă lumină, spunând că nu îi pică în fiecare zi norocul să vopsească un asemenea gard. Urmărindu-l cât de tacticos își desăvârșea opera, Ben ajunse nu numai să îl roage pe Tom să-l lase și pe el să văruiască, ci îi și dăruia mărul din care de abia mușcase puțin mai înainte. Veniră și alți băieți, care râvniră și ei la cariera de artist a

lui Tom. Mulțumit, pe la mijlocul după-amiezii Tom abia își mai putea număra avuțiile: douăsprezece bile, un mosor fără ață, o clanță, un pisoi chior și altele asemenea, iar gardul era văruit de țiera mai mare dragul să te uiți la el.

Capitolul III

Foarte mulțumită, mătușa Polly îl lăsă să plece, la joacă credea ea, dar de fapt Tom avea o treabă foarte importantă. În piața publică urma să se înfrunte două "armate" de băieți, iar Tom era generalul-comandant al uneia dintre ele, iar Joe Harper, prietenul lui cel mai bun, o comanda pe cealaltă. Oastea lui Tom ieși învingătoare, după lupte aprige, iar el se îndrepta singur spre casă când văzu în grădina lui Jeff Thatcher o fetiță necunoscută, drăgălașă, cu ochi albaștri și păr bălai. Priveliștea îi șterse din inimă pe loc chipul lui AmyLawrence și începu să se maimuțărească spre a-i atrage atenția fetiței. Aceasta se îndreptă, însă, aparent nepăsătoare, spre casă. În ultima clipă, aruncă peste gard o pansea care îl aruncă pe Tom pe culmea fericirii.

Atât de fericit era încât nici nu băgă în seamă săpuneala pe care i-o trase mătușa Polly acasă. Se învioră puțin când Sid sparse zaharnița, dar când mătușa îl plezni tot pe el, apoi nu-i spuse nici un cuvânt bun, după ce aflase că greșise, Tom plecă la marginea râului să-și plângă amarul. După ce se înnoptă, se duse la casa necunoscutei, se lungi pe pământ sub o fereastră slab luminată, cu floarea în mână. Când tocmai se gândea cum ar fi fost să-l găsească ea așa, a doua zi dimineață, mort, cu floarea ei la piept, apa aruncată de o slujnică de la fereastră drept pe el îl făcu să sară în sus și să o ia la sănătoasa spre casa lui.

Capitolul VI

A doua zi, duminică, Tom trebui să îndure chinul spălatului și gătitului pentru a merge la școala duminicală, împreună cu Sid și Mary. La școala de duminică se studia Biblia și, mai ales, se învățau pe de rost pasaje întregi din Cartea sfântă. Elevii care reușeau să învețe un număr de versete, erau răsplătiți cu bilete de culori felurite. Cine aduna bilete în valoare de două mii de versete, era răsplătit de directorul școlii cu o Biblie legată în pânză. Tom, dornic de a străluci în ochii frumoasei necunoscute, făcu schimb cu o mulțime de băieți, folosind comorile strânse pe seama gardului

văruit și adună în curând numărul dorit de bilete. Mare fu uimirea directorului când îl văzu pe leneșul Tom cu teancul de bilete, dar nu avu ce face și îi dădu cartea. Surpriza cea mare veni însă când, la întrebarea „care fuseseră primii doi apostoli”, Tom răspunse, după îndelungi cugetări, „David și Goliat”!

Capitolul V

După școala duminicală urma slujba. Tom, dar și cei mai mulți dintre enoriași, se plictiseau de moarte în timpul slujbei. La un moment dat, Tom scoase dintr-o cutiuță un ditamai gândacul, pe care îl poreclise „Ciupici”. Nici nu îl scoase bine, că acesta îl și înhăță de deget. Tom scutură mâna și gândacul se trezi pe cărarea dintre bănci, cu picioarele în aer. Deodată se ivi un cățeluș, intrat în căutarea stăpânului. Se apucă la luptă cu gândacul, dar, când obosi, se așeză din nebăgare de seamă pe el, acesta îl ciupi, cățelul fugi și sări în brațele stăpânului, care îl aruncă pe fereastră. Întâmplarea stârni râsul până și la cei mai serioși enoriași, iar slujba se sfârși mult mai vesel decât începuse.

Capitolul VI

Luni dimineață Tom încercă să scape de mersul la școală, invocând întâi cangrena pe care ar fi făcut-o la buba de la picior, ceea ce o făcu pe mătușa Polly să râdă cu lacrimi. Apoi aminti de dintele care i se clătina și îl durea, dar mătușa Polly i-l scoase repejor și îl trimise la școală. Pe drum, dintele se dovedi a fi de mare folos, căci căpătă pentru el o chichiriță, de la Huckleberry Finn. Acesta era derbedeul târgului, adorat de toți băieții tocmai pentru că mamele lor nu le dădeau voie să-i vorbească. Stabiliră să meargă la cimitir în noaptea aceea, pentru niște descântece de alungat negii de pe mâini, apoi Tom ajunse, cu întârziere, la școală. Aici făcu tot posibilul să stea cu frumoasa necunoscută în bancă, află că se numește Becky Thatcher și îi și mărturisi că o iubește. Era în al nouălea cer și nu-i mai păsa de tot ce păți mai departe, căci făcu lecția de citire harcea-parcea, la geografie fu un cataclism, iar la dictare se împotmoli de-a binelea.

Capitolul VII

Înainte pauzei de amiază, pe când se chinuiau să biruie somnul ce-i doboră în timp ce se căzneau să-și facă temele, Tom și Joe Harper își găsiră de joacă cu chichirița lui Tom. Pe când joaca se

încinsese, bastonul învățătorului îi potoli pe amândoi, scoțând praful din hainele lor.

În pauză, Tom se întâlnește în secret cu Becky, își mărturisire iubirea și socotiră că asta e o "logodnă", pecetluită cu un sărut copilăresc. Tom, însă, începu să laude binefacerile logodnei și îl luă gura pe dinainte, scăpând o vorbă din care Becky înțelese că el nu era la prima "iubire". Începu să plângă, iar băiatul, neizbutind să o împace, plecă să colinde peste dealuri și nu s-a mai întors la școală în ziua aceea.

Capitolul VIII

Supărat rău, Tom ajunse tocmai pe măgura Cardiff, o luă prin spatele casei văduvei Douglas și se afundă în pădure. Începu să viseze cum ar fi să moară...dar numai pentru câțeva vreme !

Începu apoi să uite necazul și începu să-și închipuie cum ar fi dacă ar dispărea din târg și s-ar întoarce acoperit de glorie. Întâi se gândi să se facă soldat, apoi căpetenie de indieni, iar în final hotărî că se va face pirat, „Răzbunătorul Negru al Mărilor Vijelioase”.

După o vreme apărură și Joe Harper și porniră un duel cu săbii de lemn, în care făcură pe rând pe Robin Hood, ca să aibă și unul și celălalt bucuria izbânzii.

Capitolul IX

Noaptea, pe la unsprezece, pe Tom îl trezi din somn miorlăitul unei pisici. Era Huck Finn, care îl aștepta să meargă în cimitir, cum se înțeleseseră de dimineață. Acolo se așezară la pândă, în apropierea mormântului unui bărbat mort de curând, să vadă dracii cum vin să-i ia sufletul.

Mare le fu mirarea când, în loc de draci, văzură la mormânt trei bărbați din târg: doctorul Robinson, moș Muff Potter, beat criță, și Joe Indianul, un bandit și un ticălos. Intre cei trei izbucni o ceartă, apoi se luară la bătaie, Muff Potter căzu leșinat la pământ, iar Joe Indianul luă iute cuțitul acestuia și îl înjunghie mortal pe doctor. Îl jefui, apoi puse cuțitul în mâna lui Potter și, când acesta se trezi, îi spuse calm că el era ucigașul doctorului. Potter, care nu își amintea nimic, crezu și îl rugă în genunchi să nu spună nimănui.

Capitolul X

În vremea asta, băieții, care văzuseră fapta lui Joe Indianul, fugiseră într-un suflet spre târg. Ajunseră la tăbăcăria veche și ho-

tărâra să nu spună nimănui nimic, de frica răzbunării ucigașului. Întărîră hotărârea cu un jurământ strașnic, scris cu sângele lor pe o scândurică, pe care apoi o îngropară în pământ.

Tom ajunse în patul lui aproape în pragul dimineții, fără să știe că Sid descoperise lipsa lui din timpul nopții. Când se trezi, mirat că nu l-a strigat nimeni să se scoale, ca de obicei, îi găsi pe toți în jurul mesei, într-o tăcere de gheață. După ce mîncă, mătușa Polly îl luă deoparte și îl certă, plânse, îi vorbi din suflet, ceea ce îl făcu pe Tom să sufere mult mai mult decât dacă i-ar fi tras o sută de băți.

Plecă spre școală, îngândurat și trist. Acolo primi o chelfăneală, alături de Joe Harper, pentru că trăsese răchizița cu o zi înainte, după-amiază. Apoi inimioara lui necăjită primi ultima lovitură: Becky îi înapoie bumbul de alamă pe care i-l dăruise cu ocazia logodnei!

Capitolul XI

Pe la amiază, vestea crimei se răspândi în tot orașelul. Învățătorul îi lăsă pe copii liberi după-amiază. Toată lumea se îmbulzea spre cimitir. Tom se duse și el, iar când ajunse la locul crimei, dădu cu ochii de Huck. Era acolo și Joe Indianul, care nu dădea nici un semn de tulburare. Șeriful îl aduse pe Muff Potter, iar Joe Indianul mărturisi împotriva lui, povestind așa-zisa crimă, spre marea mirare a băieților, care fugiseră de la locul crimei înainte să vadă cum întorsese Joe lucrurile, profitând de beția și inconștiența lui Muff.

Băieții tăcură, de frica Indianului, dar Tom visă urât mai bine de o săptămână și vorbi în somn, dându-i prilej lui frate-său să îl pârască mătușii, cum îi stătea în obicei. Noroc că și mătușa și Mary spuseră că e normal, că a fost impresionat de crima aia nenorocită, pe care o visează și ele.

Capitolul XII

Tom mai uită de spaima lui căci avea acum o nouă grijă. Becky lipsea de la școală, era bolnavă. Disperat, își făcea fel și fel de gânduri, lăsă joaca, nu-l mai interesau nici luptele nici pirateria.

Starea jalnică în care era Tom îi dădu mătușii Polly prilejul să încerce o grămadă de leacuri pe el, căci era o pasionată a revistelor cu sfaturi medicale și le aplica pe cine prindea. Orice tratament i-a

aplicat lui Tom nu a avut efectul dorit, până i-a dat medicamentul numit „Moartea durerilor”. Atât de groaznic era, încât Tom începu să-l verse cu lingurița într-o crăpătură din dușumea, spunând mătușii că își luase doza zilnică. Ba, într-o zi, când motanul cerșise să-i dea și lui, îi turnă o linguriță pe gât. Motanul începu să urle și se izbi de toate mobilele de prin cameră, apoi sări pe fereastră tocmai când intra mătușa. Îl întrebă pe Tom ce a pățit motanul, iar acesta răspunse, printre hohote de râs că așa fac pisicile când sunt vesele. Mirată și bănuitoare, mătușa se uită prin cameră și descoperi lingurița cu care îl tratase Tom pe motan. Supărată, mătușa îl ciocăni cu degetarul în cap pe Tom, întrebându-l ce i-a venit să se poarte așa cu un biet animal. Tom răspunse că s-a gândit că nu are și el o mătușă să îi dea medicamente care ard mațele. Mătușa își dădu seama că poate și ea greșise față de Tom și îi spuse că nu i-a vrut decât binele, la care Tom ripostă zâmbind că și el i-a vrut binele motanului. În fine, mătușa cedă și îi spuse că nu mai trebuie să ia medicamentul.

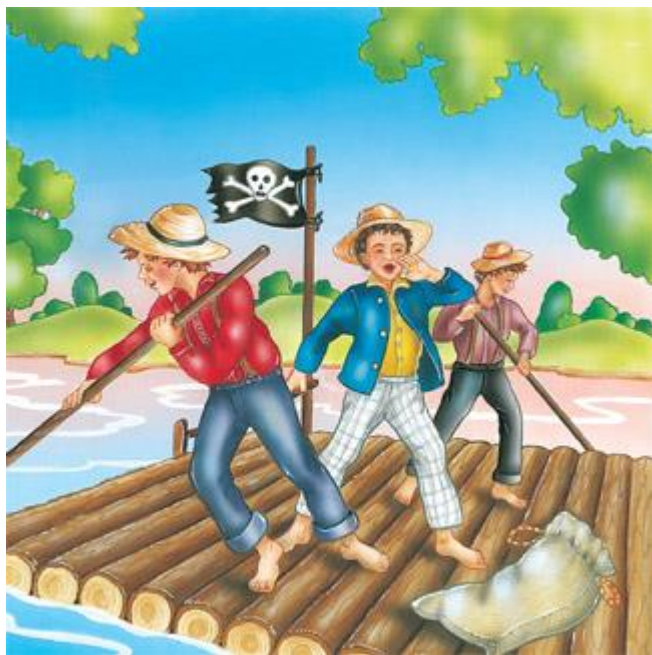
Tom ajunse devreme la școală, așa cum făcea de când lipsea Becky. Stătea pe lângă poartă, pândind atent fiecare rochiță care apărea. Inima începea să-i bată cu putere, dar...nu era Becky. În cele din urmă, când sosiseră aproape toți și nu se mai zărea nici o rochiță venind, Tom își pierdu orice nădejde, dar chiar în clipa aceea apăru în poartă Becky. Tom sări ca ars în curte, începu să facă tumbe, apoi smulse șapca unui băiat și împrăstie o ceată de băieți, căzând până la urmă lat chiar la picioarele fetei. Dar inima îi fu zdrobită auzind-o cum spune cu dispreț că unii băieți fac pe grozavii doar-doar le-o da cineva atenție.

Capitolul XIII

Amărât, Tom nici nu se mai duse în clasă. Plecă supărat și hotărât să-i părăsească pe toți. Pe drum se întâlni cu Joe Harper, care avea și el aceleași gânduri. Acesta era supărat că fusese învinuit pe nedrept că ar fi mâncat niște smântână din care el nici nu gustase, nici nu avusese habar de ea. El se gândise să se facă sihastru, să trăiască într-o peșteră, dar Tom îl convinse să se facă pirat!

Cam la vreo cinci kilometri mai la vale de târgușorul lor, Saint Petersburg, pe unde fluviul Mississippi era mai îngust, către celălalt mal, se afla insula Jackson. Mică, împădurită, cu un banc de nisip la

un capăt, insula era nelocuită și ea fu aleasă de cei doi băieți ca sălaş de pirai. S-au dus apoi să-l caute pe Huckleberry Finn și acesta s-a alăturat și el cetei de pirai. S-au înțeles să se întâlnească la miezul nopții, cu provizii furate de pe acasă și să captureze o plută mică pe care o știau ei într-un loc pe malul apei.

Pe la miezul nopții, Tom – Răzbunătorul Negru al Mărilor Vijelioase, Huck – Mână Însângerată și Joe – Spaima Mărilor se întâlniră și spuseră cu șoapte aspre parola: „Sânge”. Puseră pe plută proviziile, furară un tăciune aprins de pe pluta unor plutași plecați în târg, ca să își asigure focul, căci chibriturile erau aproape necunoscute

pe acolo, în vremurile acelea. Porniră apoi cu pluta pe apă și, pe la ora două, ajunseră pe insulă. adăpostiră proviziile, făcură focul și mâncară. Apoi, cu burțile pline, se porniră să converseze despre avantajele vieții de pirat față de cea de pustnic. În timpul asta Huck își meșteri o lulea dintr-un cocean de porumb scobit, o umplu cu tutun și se puse să fumeze, spre admirația și invidia celor doi pirai care hotărâră în sinea lor să se apuce și ei de fumat cât de curând. După ce mai vorbiră ei despre petrecirile și prăzile piraților se culcară. Huck adormi imediat, dar în sufletele lui Tom și Joe începu să se strecoare teama că greșiseră fugind de acasă și furând și provizii din cămară. Astfel că băieții porniră pe jefuit corăbii și capturat femei frumoase pline de aur și briliante, adormiră promițându-și în gând că nu vor mai fura nimic atâta timp cât vor fi pirai!

Capitolul XIV

A doua zi de dimineață băieții se treziră, se scăldară în apa mică a bancului de nisip, prinseră pește și îl fripseră pe foc, apoi mâncară. După aceea porniră să exploreze insula și descoperiră că era foarte aproape de malul celălalt, o despărțea de el doar un canal. Nu mai avea importanță faptul că pluta le fusese luată de apă și dusă undeva, în josul apei. Reveniră la tabără, se mai scăldară, mai mâncară, apoi se liniștiră.

În inimi li se furișă pe nesimțite dorul de casă. Deodată auziră niște bubuituri venind din depărtare. Se duseră la mal să vadă ce e, văzură vaporeșul de cursă, care ducea oamenii de pe un mal pe altul, și o mulțime de bărci și își dădură seama că s-a înecat careva și era căutat trupul în apă. Într-un târziu înțeleseseră că ei erau înecații căutați. Întâi au fost satisfăcuți, gândindu-se că au pus pe jeratic tot târgul. Mai târziu însă, Tom și Joe își dădură seama că ai lor suferă de grija lor. Joe își luă inima în dinți și îi iscodi cam ce ar zice ei de o reîntoarcere. Ceilalți doi se opuseră și Joe tăcu, să nu fie luat drept papă-lapte. Căderea întunericului aduse somnul, întâi asupra lui Huck, apoi adormi și Joe. Atunci Tom luă în tăcere două fâșii de coajă albă de sicomor, scrise cu cretă roșie ceva pe fiecare, pe una o puse în buzunarul hainei sale, iar pe cealaltă o puse în pălăria lui Joe. După aceea o luă la fugă în direcția vadului.

Capitolul XV

Tom trecu pe malul opus târgușorului lor, o luă de-a lungul malului și merse până vaporeș, care trebuia să pornească în ultima cursă din seara aceea către orașelul lui. Se ascunse cu dibăcie, iar când vaporeșul ajunse la mal, se strecură iute și în curând ajunse la casa mătușii. Privi pe o fereastră luminată și văzu înăuntru stând de vorbă pe mătușa Polly, Sid, Mary și mama lui Joe Harper. Se strecură pe ușă de-a bușilea și se asunse sub pat. Mătușa vorbea despre el atât de frumos cum nu vorbise ea niciodată. Mary îi ținea izonul, iar mama lui Joe plângea cu sughițuri, de focul că îl acuzase pe nedrept pentru smântâna pe care uitase că o aruncase chiar ea, căci se acrise. Apoi Tom înțelese din discuție că lumea credea că s-au înecat, fiindcă spusese prin oraș înainte de a fugi de acasă că „în curând va auzi târgul ceva”, apoi se găsisse pluta cea mică cu care plecaseră la vreo opt kilometri mai la vale de târg și ei nu mai

apăruseră pe nicăieri. Acum erau căutați, iar dacă nu aveau să fie găsiți în zilele următoare, duminică urma să li se facă slujba de îngropăciune. Când se retraseră la culcare, femeile plâneau în hohote, chiar și Sid vărsă câteva lacrimi. Tom așteptă ca mătușa să adoarmă, apoi vru să așeze coaja de sicomor lângă lumânare. Deodată îi veni o idee, se răzgândi, băgă coaja în buzunar, o sărută ușor pe mătușa și ieși încetișor pe ușă. Făcu drumul înapoi și ajunse în pragul taberei tocmai când băieții se întrebau dacă se mai întoarce sau nu. Le povesti ce făcuse și ce aflase și după ce termină toți trei se simțeau ca niște eroi viteji.

Capitolul XVI

A doua zi, deși au petrecut de minune, scaldându-se și jucând toate jocurile pe care le știau, îi cuprinse pe toți trei dorul de casă. Joe se hotărî primul să se întoarcă, după el se luă și Huck, așa că Tom se văzu nevoit să le dezvăluie un secret pe care nu îl spusese când revenise pe insulă. Atunci cei doi se întoarseră bucuroși, laudând planul lui Tom. Mâncară voioși, apoi Tom și Joe hotărâră să cunoască plăcerea fumatului. Huck făcu repede pipe și le umplu cu tutun. Cei doi începători, deși fumul era neplăcut și îi îneca, se grozăveau că le place să fumeze și că ar fuma toată ziua, spre deosebire de unii colegi de-ai lor care nu ar fi în stare de așa ceva. Și, în timp ce plănuiau cum să îi uimească pe toți după ce se vor reîntoarce și să fumeze când or fi toți băieții strânși, începură să se schimbe la față, deveniră palizi, iar lulelele le căzură din mâini. Fugiră în pădure, fiecare în altă direcție, și se reîntoarseră într-un târziu, după ce scăpaseră de ceea ce îi supăraseră. După cină, când Huck vru să le mai pregătească câte o lulea, îl refuzară, fiindcă... le făcuse ceva rău la masa de prânz.

Capitolul XVII

Pe la miezul nopții izbucni o furtună îngrozitoare cu tunete și fulgere. Fugiră din culcușurile de sub sicomori în cort, dar vijelia smulse cortul și îl duse. Când se opri furtuna, se bucurară că au plecat de sub sicomori, căci sicomorul cel mare fusese lovit de trăsnet. Cum peste tot era noroi, trecură de la joaca de-a pirații la joaca de-a indienii vopsindu-și tot trupul cu noroi. Încheiară lupta

fumând pipa păcii, iar după cină mai fumară una, triumfători și bucuroși că reușiseră să treacă cu bine de această grea încercare.

Capitolul XVIII

Duminică dimineată slujba se desfășură într-o tăcere plină de tristețe. În față stăteau familia lui Tom și familia lui Joe, toți în haine negre, de doliu. În timpul predicii preotul zugrăvi atât de frumos calitățile băieților pierduți, încât adunarea începu să plângă din ce în ce mai tare. Deodată ușa bisericii scârțâi. Preotul rămase încremenit, cu ochii țintă. Unul câte unul enoriașii întoarseră privirile și ei, apoi toți se ridicară uluiți în picioare. Pe cărarea dintre bănci se apropiau cei trei băiețași pierduți și regăsiți. Toată lumea îi sărută și îi îmbrățișă, preotul dădu semnalul ca toată lumea să cânte un imn de slavă, iar Tom simți că trăiește clipa cea mai măreață din viața lui.

Capitolul XIX

Acesta fusese secretul lui Tom, planul de a se înapoia acasă chiar în timpul slujbei lor de înmormântare.

A doua zi, la masa de dimineată, Tom începu să-i povestească mătușii Polly cum că ar fi visat-o în noaptea când el fusese pe furie acasă. Dădu atâtea amănunte despre ce spusese ea și ce spusese ceilalți, încât mătușa rămase uimită și socoti că fusese o minune.

Copiii plecară la școală, unde Tom și Joe fură priviți cu respectul cuvenit eroilor, iar când terminară de povestit și își aprinseră câte o lulea, gloria lor ajunse la apogeu. Becky încercă să îi atragă atenția lui Tom, se juca și se alerga cu copiii tot prin preajma lui. Vanitatea lui Tom fu satisfăcută, dar nu-i ajunse. Incepu să vorbească cu Amy Lawrence și degeaba Becky înfiripă cu o fetiță o conversație despre serbarea pe care avea să o dea de ziua ei chiar lângă cei doi, Tom nu avea ochi decât pentru Amy. Atunci, pentru a se răzbuna, Becky îl atrase lângă ea pe Alfred Temple, care de mult aștepta o asemenea fericire. Și iată că Tom suferea lângă Amy, dar nici lui Becky nu îi era mai bine lângă Alfred. În pauza de prânz Tom plecă spre casă, nemaiputând să suporte supărarea, iar Becky îl izgoni de lângă ea pe Alfred. Dornic de răzbunare, acesta intră în clasa goală și vărsă cerneală pe cartea de citire a lui Tom, crezând că nu îl vede nimeni. Totuși, Becky era chiar atunci la fereastră și îl văzu, fără ca el să o

vadă. Încă supărată pe Tom, fetița hotărî să nu spună ce văzuse, astfel ca Tom să încaseze pedeapsa pentru cartea pătată.

Capitolul XX

Când ajunse acasă, posomorât și supărat, Tom dădu de alt necaz. Mătușa îl aștepta să-l judece pentru minciuna cu visul. Aflase de la mama lui Joe Harper, care, la rândul ei aflase de la fiul ei, că nu avusese nici un vis și că de fapt fusese chiar acolo, în casă.

Supărată că o făcuse de răs, mătușa îi reproșă că nu i-a dat prin cap să le lase și lor un semn că e în viață, ca să nu mai sufere atâta. Tom

îi spuse că vrusese să-i lase biletul scris pe coajă de copac, dar îi dăduse prin cap planul cu apariția la slujbă și atunci băgase scoarța la loc în buzunar.

Mătușa, îmbunată, dar încă neîncrezătoare, îl sărută și îl trimise înapoi la școală. Cu teama de a nu mai suferi o dezamăgire, mătușa Polly se duse la haina lui Tom, întinse mâna de două ori și o retrase, dar a treia oară își făcu curaj și căută în buzunar. Cu lacrimi de bucurie în ochi scoase coaja și citi ceea ce îi scrisese Tom în acea noapte.

Capitolul XXI

Tom porni vesel și cu sufletul ușor spre școală. Dădu cu ochii de Becky, și se duse drept la ea, cerându-și iertare, dar fata îl respinse cu dispreț, așteptând cu nerăbdare să-l vadă cum e pedepsit pentru cartea de citire. Soarta făcu însă ca ea să ajungă exact în aceeași situație.

Domnul învățător Dobbins avea în sertarul catedrei o carte misterioasă în care trăgea cu ochiul în timp ce școlarii rezolvau vreo temă. Clasa era goală, iar Becky, intrând, nu rezistă și se duse, luă cartea și o deschise. Tocmai atunci intră Tom și umbra lui căzu

drept peste carte. Becky se smuci, speriată și sfâșie fără să vrea, de sus până jos, pagina la care deschisese. Disperată, începu să plângă, spunând că ea nu luase niciodată bătaie la școală și că era sigură că el o s-o pârască.

Începu lecția. „Domnul” descoperi cartea de citire pătată. Tom își luă aproape nepăsător pedeapsa, în timp ce Becky se tot gândea dacă să spună adevărul sau nu, dar tăcu până la urmă. După aceea învățătorul le dădu ceva de făcut elevilor, ei se apucară de treabă, iar el își luă cartea să se uite în ea. Când descoperi pagina ruptă, îi luă la întrebări pe rând pe fiecare, știind că făptașul se va da singur de gol. Înainte de a-i veni rândul lui Becky, Tom, văzându-i fața albă ca varul, sări în sus și spuse că el a rupt-o. Bătaia cruntă pe care o primi și cele două ore de arest trecură nebagate în seamă, căci știa el cine o să-l aștepte după aceea...

Seara, Tom adormi după ce în mintea lui se perindaseră gânduri de răzbunare împotriva lui Alfred Temple, căci Becky îi spusese cine îi pătase cartea, dar în final gândurile lui se opriră la ultimele cuvinte ale fetei: „Ah, Tom, ce suflet nobil ai !”

Capitolul XXII

În preajma vacanței învățătorul deveni nemilos. Dorea să facă o impresie extraordinară în ziua examenului final, așa că împărți bătăi cu nemiluita, fără a obosi, căci, deși peruca îi ascundea o chelie totală și lucioasă, el era în plină putere. Băieții cei mici încercau mereu să se răzbune, dar după ce reușeau, de fiecare dată învățătorul era și mai crunt. Atunci puseră la cale un plan măreț, în care un rol de seamă îl avea băiatul zugravului de firme, căci învățătorul locuia și mânca în casa părinților acestuia. Se știa că „domnul” își făcea curaj cu băutura înainte de marile evenimente, iar băiatul urma să-și facă datoria pe când va moțai amețit. Apoi trebuia să-l trezească în ultima clipă, ca să plece în mare grabă spre școală.

Sosi și ziua mult așteptată. La ora opt seara școala era luminată și împodobită cu flori. “Domnul”, binedispus, era pe o estradă, așezat în scaunul său mare, în fața tablei școlare. Sala era plină de părinți, de autorități, de elevi.

Începu demonstrația pregătirii excelente a elevilor. Întâi recită niște versuri un băiat mititel de tot, apoi o elevă mică. Tom atacă și

el voinicește recitarea unei poezii, dar pe la mijloc se poticni, se bâlbâi, apoi se opri de tot și se retrase pe fondul unor aplauze slabe care se stinseră îndată. Urmară alte recitări, demonstrații de lectură, apoi de ortografie, iar recitări, dar în limba latină, și în finalul demonstrației elevilor, câteva eleve mari citiră plecticoase compoziții proprii.

Primarul înmână premiul serii unei eleve, apoi urmă demonstrația supremă: învățătorul se întoarse la tablă să deseneze harta Americii, pentru ca elevii să arate ce știu la geografie. Numai că, în timp ce el se căznea și tot ștergea și iar desena și iar ștergea, prin gura podului, aflată chiar deasupra sa, cobora o pisică, legată cu o sfoară de picioarele dinapoi și cu o cârpă în jurul capului, să nu miorlăie. Pisica se zbătea și își încleșta ghearele din față în aer, dornică să se prindă de ceva, în timp ce cobora încet-încet spre capul învățătorului. Lumea râdea din ce în ce mai tare, iar ea era din ce în ce mai aproape. Ajungând, în sfârșit, destul de aproape, își înfipse ghearele în perucă și fu trasă iute înapoi cu ea cu tot în pod. Sub ea rămase chelia „domnului” care strălucea ca soarele, căci băiatul zugravului de firme o poleise cu aur pe când dormea în scaun, amețit de băutură. Răzbunarea băieților fusese măreață și sosise și vacanța mare!

Capitolul XXIII

La începutul vacanței, Tom s-a înscris într-o organizație „Voluntarii cumpătării”, secția de tineret. A promis să nu mai fumeze, să nu mestece tutun și să nu vorbească urât, dar abia atunci s-a simțit chinuit de dorința de a fuma și a înjura. S-a chinuit un pic, apoi a părăsit organizația. Acum putea să fumeze și să înjure, dar nu mai avea poftă.

În scurtă vreme Tom își dădu seama că nu prea are ce face în vacanță. Veni și plecă o trupă de cântăreți, apoi trecu și sărbătoarea de 4 iulie, fără prea mare distracție, căci a plouat cu găleata. A venit apoi un circ și timp de trei zile băieții s-au jucat de-a circul, apoi s-au plectisit. Au mai fost câteva petreceri pe la băieți și fete și gata. Becky era plecată din târg, petrecea vacanța cu părinții ei în altă parte.

Și Tom se îmbolnăvi de pojar... Zăcu două săptămâni și, când reveni în târg, avu surpriza să descopere că, în urma unei

ccampanii de propagandă religioasă, toată lumea, inclusiv copiii, dobândise "harul credinței ". Pe Joe Harper îl găsi citind Vechiul Testament, până și Huckleberry Finn îl întâmpină cu un citat din Evanghelie, așa că se târî spre casă și se vâri în pat. Noaptea se dezlănțui o furtună cumplită, iar băiatul își trase plapuma peste cap, speriat.

În ziua următoare lui Tom îi reveni boala, care de data aceasta ținu trei săptămâni. Când, în sfârșit, ieși iar afară, lumea lui își revenise. Pe un drumeag se întâlni cu Joe Harper și cu Huck Finn care mâncau cu mare poftă un pepene de furat !

Capitolul XXIV

Apăru și un eveniment care zgâlțâi târgușorul: începu judecarea procesului omorului. Tom și Huck nu se simțeau deloc la largul lor știind că văzuseră crima și nu puteau spune nimic, de frica Indianului. Băieții jurară din nou să nu spună nimănui, ca să nu-i lichideze criminalul adevărat, dar le era și tare milă de moș Potter. Își aminteau ce detreabă fusese cu ei, cum le reparase el zmeele și cârligele de undiță și se duceau la închisoare să îi ducă tutun și chibrituri.

Tom și Huck dădeau mereu târcoale judecătoriei, fiecare pe seama lui, se ocoleau unul pe altul. De câte ori ieșeau oameni din judecătorie, de la dezbatere, trăgeau cu urechea, dar auzeau numai lucruri triste pentru soarta lui Muff Potter. Sosi ziua în care jurații aveau să ia o hotărâre. Toată lumea era în judecătorie, cu mic , cu mare. În văzul tuturor se aflau Muff Potter, acuzatul, și Joe Indianul, martorul principal.

Martorii fură audiați din nou, dar, spre mirarea publicului, avocatul care îl apăra pe Muff Potter nu le puse nici o întrebare, părea că nu îl interesează soarta clientului său. Când procurorul spuse că, fără îndoială, cel de pe banca acuzaților este criminalul, abia atunci apărătorul acuzatului spuse că nu mai pledează faptul că Potter a comis crima sub influența alcoolului și ceru să fie chemat ca martor Tom Sawyer. Tom povesti tuturor întâmplarea din cimitir, iar când ajunse la momentul în care Joe Indianul sărise cu cuțitul la doctor, Joe sări ca fulgerul pe fereastră și dispăru.

Capitolul XXV

Tom deveni eroul zilei, numele lui ajunsese chiar și în gazeta târgului. Oamenii, care uitaseră că vruseseră să-l linșeze pe Muff Potter, se înghesuiau acum să-l ia în brațe și să-l răsfețe.

Tom se bucura de gloria dobândită prin fapta lui bună, dar noaptea tremura de groază, cu gândul la Joe Indianul. Huck era și el înspăimântat, căci Tom, în noaptea dinaintea deznodământului neașteptat, se dusese la avocat și îi povestise totul. E adevărat că fuga Indianului făcuse să nu mai fie chemat și Huck ca martor și nimeni nu știa de amestecul lui, dar el se temea să nu îl ia gura pe dinainte pe avocat, mai ales că Tom, deși jurase nu se ținuse de cuvânt și vorbise.

Joe Indianul fusese căutat de oameni prin tot ținutul, ba venise chiar și un detectiv de la St.Louis, dar nu au reușit să-l găsească, așa că băieții se simțeau tot timpul în nesiguranță. Cu trecerea zilelor, începură să se mai liniștească totuși.

Capitolul XXVI

Pe Tom îl apucă deodată dorința de a căuta comori ascunse. Îl luă tovarăș pe Huck, care nu prea pricepea nici cine ar ascunde comorile, nici de ce, el ar fi cheltuit banii și ar fi petrecut pe cinste. Apoi, nu înțelegea nici cum vor găsi comoara, degeaba îi explica Tom că sunt anumite semne și că nu se îngroapă în orice locuri.

Porniră, în sfârșit, cu un târnăcop și o lopată, cale de cinci-șase kilometri. Ajunși la locul stabilit, săpară sub un copac, apoi sub altul, dar nici urmă de comoară. După ce osteniră, Tom își dădu seama că făcuseră o greșală: trebuia să vină la miezul nopții și să vadă unde cădea umbra ramurii uscate a unui copac și exact acolo să sape!

Zis și făcut. Noaptea băieții reveniră, stabiliră locul pentru săpat, dar tot nimic. Atunci se gândiră ei că ar fi bine să încerce să caute comoara la casa cu stafii și, cu toată frica lor de strigoi, hotărâră să vină a doua zi să sape acolo, ziua, ca să nu se întâlnească cu strigoi.

Capitolul XXVII

Băieții sosiră a doua zi, pe la amiază, la copacul unde își lăsaseră uneltele. Se pregăteau să plece spre Casa cu stafii și deodată Huck își dădu seama că era vineri și că nu se pornește așa o treabă într-o

zi nenorocoasă ca asta. Plus că mai și visase niște șobolani, ceea ce însemna că îi pânđește un necaz.

Hotărâra să amâne cu o zi căutarea comorii, iar Tom propuse să se joace de-a Robin Hood. Cum Huck habar n-avea cine e acesta, Tom îi spuse că a fost un haiduc care jefuia bogătași și împărțea banii cu săracii. Se jucară toată după-amiaza și pe seară plecară spre casă.

Sâmbătă după-amiază erau iar la copacul uscat. Au luat târnăcopul și lopata și au pornit spre Casa cu stafii. Au intrat cu teamă în casa părăsită și dărăpănată, plină de pânze de păianjen. Cercetară locul, aruncară uneltele într-un colț, apoi urcară la etaj. Acolo nu era nimic în afară de un dulap gol. Când să coboare, auziră pe cineva venind. Se aruncară pe podea și priviră prin găurile din podea. Intrară doi bărbați, unul necunoscut, iar celălalt fu recunoscut de fiecare din băieți ca fiind spaniolul cel bătrân, surd și mut, care trecuse prin târgul lor de vreo două ori.

Spaniolul era înfășurat într-o pelerină, pe părul lung și alb avea o pălărie, iar ochii erau acoperiți de niște ochelari verzi. Mare le fu mirarea și groaza băieților când „spaniolul surdo-mut” începu să vorbească și recunoscură glasul lui Joe Indianul. Cei doi puneau la cale un jaf și o răzbunare, după care aveau să fugă în Sud. Până atunci, hotărâra să își îngroape acolo, în casă, cei peste șase sute de dolari în monede de argint pe care îi aveau, ca să nu le îngreuneze mișcările în treburile pe care le aveau de făcut. Se apucară să sape o groapă cu pumnalul, iar băieții, sus, își dădeau coate de bucurie că le venise comoara de-a gata.

În timp ce săpau, însă, cei doi răufăcători dădură de lemnul unei lăzi îngopate acolo. Luară târnăcopul de unde îl aruncaseră băieții, Joe se uită cu bănuială la el, apoi dezgropară o lădiță plină cu bani de aur, despre care bănuiră că aparțin unei bande de tâlhari care bântuise pe acolo într-o vară. Întâi se gândiră să îngroape toți banii acolo, dar Joe își aminti că văzuse pământ proaspăt pe târnăcop și se temu să nu vină cineva și să vadă că acolo era pământul proaspăt săpat. Hotărî să ducă banii în bârlogul lui, „la numărul doi, sub cruce”. Luară lada și plecară spre râu.

În urma lor, băieții erau tare supărați că rămăseseră fără comoara pe care o și zăriseră. Hotărâră ca, dacă așa-zisul spaniol va

apare prin târg, să se țină după el până îi va duce la „numărul doi”. Apoi se îndreptară spre târg munciți de întrebarea dacă nu cumva chiar ei erau ținta răzbunării de care vorbise Joe Indianul.

Capitolul XXVIII

Tom visă toată noaptea întâmplările zilei. Când se trezi, i se păru chiar că nici nu au fost adevărate, nu îi venea să creadă că văzuse atâția bani, el care nu văzuse niciodată măcar cincizeci de dolari adunați la un loc.

Se duse să îl caute pe Huck și îl lăsă pe acesta să vorbească primul, ca să verifice dacă visase sau nu. Dar de cum deschise gura, Huck pomeni de bani și de uneltele care îi treziseră bănuiala lui Joe Indianul și îl făcuseră să ia comoara cu el. Bucuros că nu a fost vis, Tom își aminti de “număru’doi” și presupuse că ar putea fi numărul unei camere de han.

Cum nu erau decât două hanuri în tot târgul , într-o jumătate de ceas se întoarse cu vești. În hanul mai bun, camera numărul doi era ocupată de mult de un tânăr avocat. În hanul mai modest, camera numărul doi era ocupată de persoane care nu apăreau niciodată ziua, iar noaptea umblau ca strigoii. Cei doi băieți fură siguri că asta era ceea ce căutau ei. Hotărâră să ia toate cheile pe care puteau pune mâna și să încerce să descuie ușa din dos a camerei în prima noapte întunecoasă, iar dacă Huck avea să-l vadă pe Joe Indianul, să îl urmărească peste tot pe unde se va duce.

Capitolul XXIX

Trei nopți au trebuit băieții să piardă, căci au fost luminoase și ei aveau nevoie de întuneric. Joi noapte se vestea o furtună, cerul era înnorat și băieții trecură la treabă. Băieții se așezară la pândă și, la o oră după miezul nopții, luminile de la han se stinseră, nimeni nu intrase, nimeni nu ieșise.

Huck rămase de pază, iar Tom se duse către han, să încerce să pătrundă în camera misterioasă. Așteptând, lui Huck i se părea că trecuseră ceasuri întregi de când plecase Tom, își închipuia fel de fel de grozăvii, inima îi bătea cu putere și abia mai răsufla.

Deodată apărură Tom, trecu în goană pe lângă el și îi spuse să fugă cât poate de repede. Se opriră abia în celălalt capăt al târgului și intrară într-o magazie exact când începu furtuna și porni să plouă

cu găleata. Tom îi povesti lui Huck cum a încercat să descuie ușa camerei cu vreo două chei, apoi a descoperit că era descuiată. Când a intrat era să calce chiar pe mâna lui Joe Indianu, dormea pe jos, cu o sticlă lângă el. În cameră erau butoiașe și sticle de whisky, dovadă că acolo se făcea trafic cu băutură, câtă vreme în hanul acela nu se vindeau băuturi alcoolice. Cei doi stabiliră să nu mai încerce să intre până când nu vor fi siguri că Joe Indianul nu e acolo. Pentru asta își împărțiră treaba așa: Huck va pândi în fiecare noapte și va dormi ziua. Când îl va vedea ieșind pe Joe, va veni și va miorlai la fereastra lui Tom, iar Tom va fi acela care va pătrunde în cameră, să caute banii.

Capitolul XXX

A doua zi Tom află că Becky se întorsese, s-a întâlnit cu ea și cu mai mulți copii și s-au jucat pe săturate, de-a „hoții și detectivii” și de-a „uliul și porumbeii”. Pentru a doua zi, fata o convinsese pe mama ei să îi organizeze serbarea de mult promisă. Începură pregătirile, trimiseră invitațiile și toți copiii din târg fură cuprinși de emoția așteptării. În noaptea aceea Tom dori mai mult ca oricând să poată găsi comoara, să îi uluiască a doua zi pe Becky și pe oaspeții ei, dar...nu se auzi nici un miorlăit.

Serbarea consta de fapt într-o excursie cu vaporețul, pe care judecătorul Thatcher, tatăl lui Becky, îl închiriasse pentru cea împrejurare. Copiii, împreună cu câteva fete și tineri ce aveau ceva mai puțin sau mai mult de douăzeci de ani și aveau misiunea să aibă grijă de cei mici, urcară pe vas. Cei mari nu mergeau cu ei, ca să-i lase să se distreze în voie. Doamna Thatcher îi spusese lui Becky să înnopteze la Suzy Harper, care stătea mai aproape de debarcader, dar Tom o și convinsese pe fată să meargă mai bine în ospeție la văduva Douglas, care „în fiecare zi avea înghețată cu toptanul”!

După ce parcurse vreo cinci kilometri la vale, vaporețul acostă la

gura unei văi împădurite, păzită de culmi stâncoase. Se jucară pe săturate, apoi mâncară așișderea, se odihniră, apoi porniră să exploreze peștera. Pregătiră lumânările, dar când pătrunseră în peșteră se porni o adevărată luptă pentru stingerea lor. Peștera era un adevărat labirint fără sfârșit, din care oamenii nu cunoșteau decât o parte, și nu se încumetau dincolo de limitele acesteia. Galerile se despărțeau unele din altele și, la fiecare răscruce se despărțeau grupuri sau perechi, care porneau pe noile galerii întunecoase. Curând, grupulețele se reîntoarseră rând pe rând. Afară era deja noapte, se îmbarcară veseli pe vaporeș și porniră înapoi.

În timp ce vaporeșul se apropia de târgușor, Huck era deja la datorie. Stătea deja de pândă lângă han de o bună bucată de timp, când văzu că ușa cu pricina se deschide și ies doi bărbați, unul având ceva sub braț. Se luă după ei, urcă dealul până în vârf după ei și se opri la câțiva pași de ei, lângă gardul casei văduvei Douglas. Cei doi, Joe Indianul și necunoscutul, puneau la cale o răzbunare sângeroasă împotriva văduvei, deoarece răposatul ei bărbat, judecătorul Douglas, îl condamnase la închisoare pentru vagabondaj pe Joe Indianul și pusese să fie biciuit în fața tuturor celor din târg, așa cum erau pedepsele pe atunci.

Auzind cum plănuia Indianul să o desfigureze pe văduvă, iar celălalt promitea, cam în silă, să îl ajute, Huck se strecură mai întîi încetișor, să nu-l audă, apoi, când se îndepărtă destul, o luă la fugă spre casa Galului, un bătrân voinic, cu doi feciori vânjoși, ce stăteau pe la jumătatea dealului. Le spuse dintr-o răsuflare ce urma să se întâmple, adăugând că îi roagă să nu spună nimănui că au aflat de la el, dar și că trebuie să spună, pentru că văduva se purtase adesea frumos cu el. Bătrânul și fiii lui își luară armele și porniră îndată. Când auzi detunăturile armelor, Huck sări și o luă la goană spre vale.

Capitolul XXXI

În dimineața zilei următoare, Huck reveni la casa Galului, curios să afle ce se întâmplase cu cei doi bandiți. Mare îi fu părerea de rău când află că scăpaseră. După îndelungi șovăieli, îi spuse bătrânului că unul din cei doi era Joe Indianul și, cum acesta era pus sub urmărire pentru omorârea doctorului, bătrânul dădu de veste să se

organizeze o poteră care să-i caute pe răufăcători. Nu trecu mult timp și apărură văduva Douglas, venită să-i mulțumească bătrânului că o scăpase de bandiți. Era însoțită de mai mulți domni și doamne care aflaseră ce se întâmplase și veniseră să o vadă. Între aceștia, erau mama lui Becky și mătușa lui Tom. Cu groază, ele aflară că ei nu se aflaseră printre copiii care reveniseră în târg cu vaporeșul și că, probabil erau și acum, rățăciți, prin peșteră.

Deîndată, toți bărbații din târg porniră spre peșteră, să caute copiii. Huck, bolnav rău, fu luat de doamna Douglas acasă, să îl îngrijească, fără ca ea să știe că, de fapt, el îi salvase viața. Trei zile și trei nopți au fost căutați cei doi copii, dar nu a dat nimeni de urma lor. Toată lumea îi plângea, socotindu-i pierduți pentru totdeauna, iar Huck se tot mira văzând-o pe văduvă cum plânge așa, tam-nisam.

La începutul explorării peșterii, Tom și Becy merseseră împreună cu ceilalți. S-au jucat cu ei de-a „v-ați ascunselea”, apoi au pornit să se plimbe numai ei doi prin galerii, până când au ajuns, fără să-și dea seama, în partea necunoscută a peșterii. Când au înțeles unde se află, au pornit să o exploreze, lăsând aici și colo semne făcute cu fumul lumânării cu care își luminau drumul.

Cu timpul, se afundară tot mai mult, iar când voriră să se reîntorcă, nu mai găsiră drumul înapoi. Se termină și ultimul muc de lumânare, și turta dulce pe care o avusese Tom în buzunar... Stătură multă vreme, Becky plânse de nu mai putu, apoi încercară să exploreze galeriile laterale, doar, doar vor găsi o ieșire. La mare depărtare, Tom zări o luminiță și scoase un chiot puternic, dar mare îi fu uimirea când văzu că acela care purta luminița și a luat-o la fugă atunci când a auzit chiotul era Joe Indianul!

Capitolul XXXIII

Tot târgul îi jelea pe copiii dispăruți. Doamna Thatcher căzuse la pat, grav bolnavă și delira tot timpul. Mătușii Polly îi albise aproape complet părul și era tot timpul posomorâtă.

În noaptea de marți spre miercuri, începură însă deodată să bată clopotele. Vestea regăsirii copiilor se răpândi ca un foc, apoi toți locuitorii se repeziră spre râu, să îi întâmpine. Îi întâlniră pe drum, într-o trăsură la care se înhămaseră chiar oamenii, care chiuiau de fericire.

Îi duseră pe copii la casa judecătorului Thatcher. Acolo Tom povesti că, în căutarea unei ieșiri, văzuse un sâmbure de lumină. Se strecurase până acolo, trăgând-o și pe Becky după el, și văzuseră că au ieșit la apa marelui Mississippi. Niște oameni care erau cu o barcă pe apă îi luaseră, îi hrăniseră, apoi îi aduseseră cu barca.

Le-au trebuit câteva zile să se refacă, dar Tom se înzdrăveni ceva mai repede decât Becky și se duse în vizită la ea acasă. Acolo află cu mirare de la tatăl ei că intrarea în peșteră fusese blocată, ca să nu mai pățească nimeni ca ei. Cel care rămase uimit fu însă jucătorul, când află că în peșteră se afla Joe Indianul!

Capitolul XXXIV

Toată lumea din târg porni spre peșteră. Când desfăcură cele trei lacăte cu care fusese încuiată poarta de fier montată la intrarea peșterii, oamenii găsiră cadavrul lui Joe Indianul. Murise de foame.

A doua zi după ce banditul fu înmormântat, lângă intrare în peșteră, Tom era în vizită la Huck. Îi spuse că și-a dat seama că banii nu fuseseră niciodată în camera de la han, ci în peșteră. Hotărâră să se ducă să-i caute acolo, bine pregătiți, cu o barcă, mâncare, sfoară și „cribituri”.

Zis și făcut. “Împrumutară” o barcă mică de pe malul râului și porniră la vale, până la locul pe unde ieșiseră Tom și Becky din peșteră. Tom îi spuse lui Huck că e un loc foarte bun pentru

ascunzătoarea unor haiduci, că de acuma pot să facă o bandă, să jefuiască pe toată lumea și să țină prizoniere femeile, care până la urmă au să se îndrăgostească de bandiți, că așa citise el în toate cărțile ...Ba chiar urma să facă și orgii, dar când Huck întrebă ce sunt alea, Tom nu știa să răspundă, dar spuse că toți haiducii fac de-astea, așa că vor trebui să facă și ei !

Într-un târziu găsiră lădița cu bani. Cum era tare grea, trecură banii în niște săculeți, pe care, prevăzători, îi luaseră cu ei, apoi îi duseră pe rând la barcă. Ajunși la mal, șterpeliră o roabă, să ducă banii în șopronul de lemne al văduvei Douglas, la care stătea deocamdată Huck, urmând să-i împartă a doua zi.

Trecând pe lângă casa Galului, acesta îi văzu și le spuse să se grăbească. La văduva Douglas găsiră toți oamenii de vază ai târgului, îmbrăcați de sărbătoare. Văduva îi conduse într-o cameră și le spuse să se spele și să îmbrace hainele care îi așteptau pregătite acolo, apoi să coboare în salon, unde îi aștepta lumea.

Capitolul XXXV

Huck era atât de stânjenit de hainele cele noi și de mulțimea oamenilor de seamă veniți acolo pentru ei, încât îi propuse lui Tom să o șteargă pe fereastră. Tom se împotrivi și coborâră. Se așezară la masă și, în sfârșit se dădu în vileag faptul că Huck fusese cel care salvase viața văduvei Douglas, anunțând familia Galului de pericolul care o pândește.

Văduva anunță, la rândul ei, că îl va lua pe Huck în casa ei, îi va da o educație bună, iar când va dispune de banii necesari îl va ajuta să-și facă o situație midestă, dar sigură. Atunci Tom nu rezistă, strigă în gura mare că Huck n-are nevoie, pentru că e bogat, fugi afară și reveni cu câțiva săculeți cu galbeni pe care îi răsturnă pe masă.

Toată adunarea rămase cu răsuflarea tăiată timp de un minut, apoi începură toți să strige și apoi iar tăcură, ca să audă istorisirea lui Tom. La sfârșit banii fură numărați, erau peste douăsprezece mii de dolari, o avere mare pe vremea aceea, acum aproape o sută cincizeci de ani.

Capitolul XXXVI

Întâmplarea îi determină pe mulți locuitori ai târgului să devină căutători de comori. Toate casele vechi, toate șandramalele fură

demontate scândură cu scândură și săpate din temelie, dar nimeni nu avu norocul lor.

Banii băieților fură plasați cu dobândă, iar venitul lor era acum fabulos: le revenea câte un dolar pe zi, dar în vremea aceea, un dolar era suficient pentru ca un băiat să aibe timp de o săptămână casă, masă, învățătură, plus îmbrăcăminte și spălatul rufelor. Aceasta era valoarea dolarului pe atunci!

Judecătorul Thatcher era nespus de încântat de Tom și îi prevestea un viitor măreț, mai ales de când Becky îi povestise cum se sacrificase el atunci când cu cartea ruptă a învățătorului. Pe de altă parte, văduva Douglas îl înnebunise pe Huck cu avantajele civilizației: trebuia să fie permanent spălat și pieptănat, seara era culcat într-un

așternut fără pată, în care se simțea străin, trebuia să mănânce folosind vesela și tacâmurile, să învețe carte și să meargă la biserică, să vorbească frumos... Așa că le îndură pe toate timp de trei săptămâni, apoi dispăru !

Îl căutară timp de două zile fără rezultat, apoi lui Tom îi veni ideea să-l caute printre butoaiele din dosul abatorului vechi și acolo îl și găsi. Toate insistențele lui de a se întoarce la văduvă păreau a fi fără succes, Huck nu mai putea îndura viața în haine curate, în care nu putea să se joace, în casa văduvei, care se ruga toată ziua, mai ales că urma să înceapă școala mâine-poimâine și precis avea să-l trimită și la școală... Numai amenințarea lui Tom că nu îl va primi în banda de haiduci și nu va putea să depună jurământul la inițierea în haiducie, îl făcură pe Huck să promită că o să stea la văduvă până o putrezi, iar când o ajunge el haiduc de frunte, va avea și ea cu ce să mândrească!!!

ACTIVITĂȚI DE POST-LECTURĂ

FOLOSIȚI - VĂ CUNOȘTINȚELE !

1. Citiți cu atenție capitolul II. Identificați adjectivele din primele două enunțuri.
2. Indicați trei termeni din familia lexicală a cuvântului *primăvară*.
3. Indicați forma literară a cuvintelor *galeată*, *bidinea*.
4. Selectați din text doi termeni aflați în relație de antonimie. Alcătuiți cu ei enunțuri.
5. Numiți stilul funcțional în care se încadrează opera.
6. Transcrieți o structură care conține o imagine vizuală și, respectiv, o imagine auditivă.

VALORIFICAREA TEXTULUI

1. Tom o iubește pe mătușa Polly ca pe propria sa mama. Cum credeți, de ce? Argumentați-vă răspunsul.
2. De ce Tom nu iubea slujba de duminică?
3. De ce apariția gândacului și al cățelului a provocat râsul chiar și la cei mai mari? Argumentați-vă răspunsul.
4. Din ce cauză Tom o făcu pe mătușa Polly să încerce pe el o mulțime de medicamente?
5. Cum se jerfește Tom pentru prietena sa? Cum se numea ea?

REFLECTAȚI !

1. Citiți cu atenție povestirea. Formulați câte un enunț în care să numiți următoarele elemente referitoare la textul citat:
 - locul unde se petrece acțiunea;
 - personajele principale.
2. Selectați două construcții în care apar indici temporali.
3. Precizați modurile de expunere din capitolele III și IV.
4. Identificați cărui gen aparține opera dată. Argumentați prin 3-4 enunțuri că această operă aparține acestui gen.
5. Explicați semnificația structurilor din capitolul VI: *era în al nouălea cer, făcu lecția de citire harcea-parcea, la geografie fu un cataclism, iar la dictare se împotmoli de-a binelea*.

6. Explicați printr-o compunere trăsăturile de caracter ale personajului principal.
7. Citiți cu atenție povestirea și precizați care este timpul verbal de bază a narațiunii. Exemplificați prin patru forme verbale.
8. Numiți momentele subiectului din capitolul XXX.

FOLOSIȚI-VĂ IMAGINAȚIA!

1. Cum credeți, de ce opera *Aventurile lui Tom Sawyer* are caracter autobiografic?
2. Ce opere cu caracter autobiografic mai cunoașteți?
3. Prin 7-8 enunțuri, faceți o paralelă între personajele principale ale acestor opere.
4. Ce opere mai cunoașteți în care se zugrăvește viața copiilor?
5. Tom Sawyer este un copil inteligent, în vârstă de 12 ani, un ștrengar care se tine numai de șotii. Din ce cauză? Cu ce nu se putea împăca el?
6. Imaginația lui Tom este hrănită cu tot felul de cărți, pe care le citește pe ascuns. Ce cărți iubea băiatul să citească?
7. Când dorința lui Tom de aventură devine realitate? Argumentați-vă răspunsul.

EXERCIȚII. APLICAȚII

1. Valorificând unele fragmente ale povestirii, scrieți o compunere de 15-20 de rânduri, exprimându-vă opinia despre importanța prieteniei.
2. Redactați o scrisoare, adresată lui Tom Sawyer.
3. Faceți o paralelă între viața lui Nică din *Amintiri din copilărie* de Ion Creangă și a lui Tom Sawyer din *Aventurile lui Tom Sawyer* de Mark Twain.

ION VATAMANU (1937 - 1993)

„Ion Vatamanu s-a impus și s-a realizat pe deplin în peisajul literar printr-o formulă poetică originală, bogată în sensuri, euritmii și simboluri baladești, în note elegiace și profunzimi senine.”

(Arcadie Suceveanu)

Ion Vatamanu este unul dintre poeții români din Basarabia care a lăsat drept moștenire o creație literară bogată în sensuri și simboluri artistice.

Ion Vatamanu s-a Născut la 1 mai 1937 în satul Costiceni, județul Hotin, astăzi regiunea Cernăuți. Este unul dintre cei mai remarcabili poeți, esești și traducători ai literaturii române din sec. XX.

După absolvirea școlii medii din satul natal, și-a făcut studiile la Universitatea de Stat din Chișinău. Doctor în științe chimice, șef de laborator la Institutul de chimie al Academiei de Științe din Moldova. În anul 1990 a fost ales deputat în Parlamentul Moldovei, președinte al Comisiei parlamentare pentru cultură.

Debutază editorial în 1962 cu placheta de versuri *Primii fulgi*, care păstrează multiple fibre de legătură ale poetului cu locurile de baștină. Ion Vatamanu este poetul care a marcat o cotitură radicală în poezia basarabeană din anii 60-70. Volumele sale de poezii se înscriu printre realizările de prestigiu ale poeziei românești contemporane. Poetul îmbină lirismul pronunțat cu tendința de intelectualizare a versului. Ion Vatamanu s-a impus și ca un iscusit traducător din lirica poezilor americani, lituanieni și ucraineni. În ultimii ani acest poet basarabean-bucovinean revine tot mai insistent la tematica bucovineană, elaborând un volum de versuri intitulat *Matern, la Bucovina*.

Întreaga creație a lui Ion Vatamanu a fost adunată în mai multe volume de poezie și eseuri, dintre care amintim: *Monologuri*,

Liniștea cuvintelor, Ora păsării, De ziua frunzei, Iubirea de tine, Măslinul oglindit, Viața cuvântului etc.

În primul rând, Ion Vatamanu a fost poet și a demonstrat prin mai multe poezii că este un poet al sensurilor profunde, un poet care nu se mulțumește cu adevărurile de suprafață, cunoscute de toți.

CUVINTELE LIMBII ROMÂNE

Și-s toate demne și stăpâne,
Și-s poruncite-așa de mama,
Și sună când le bați arama,
Și-s toate demne și stăpâne.
Și au atât cât are-o limbă
A-și spune dorul și destinul,
Și-mbărbătează ca și vinul,
Și au atât cât are-o limbă.
Și-s toate vii, iar viața lor
Se luptă să infrunte moartea,
Și-și compun din viață cartea,
Și-s toate vii, și-i viața lor.
Iar tu le curăță și drepte
Le spui-n fața orișicui,
Să te-nțeleg și eu ce spui,
Iar tu le curăță și drepte
Le spune azi, le spune mâine
Cu inima ce bate-n tine,
Cu zări mai noi și mai senine,
Le spune azi, le spune mâine.
Căci eu de-acolo, din vecie
Cu neodihna-am să te-ntreb:
Ce face el, frumosul verb?
Ce face el, străbun cuvântul,
Și cum e viața și pământul?
Căci eu de-acolo, din vecie,
Mai am a spune și a scrie.

REPERE DE ÎNȚELEGERE A TEXTULUI

Poezia lui Ion Vatamanu *Cuvintele limbii române* este un omagiu adus limbii materne, dar și o confesiune a poetului.

Cuprins de emoții și trăiri adânci, poetul meditează asupra înțelesului și menirii cuvântului și ne cheamă să păstrăm cu sfințenie ceea ce se numește limba maternă.

Autorul umanizează cuvântul, invocând un sprijin de alinare sufletească.

Cuvântul, în concepția poetului, este chiar inima din noi.

Meditația poetului este exprimată printr-o gradație crescândă care intensifică trăirea emoțională.

Limbajul artistic al acestei poezii este simplu, poetul folosind figuri de stil și procedee artistice care redau din plin mesajul principal al operei.

ACTIVITĂȚI DE POST-LECTURĂ

FOLOSIȚI - VĂ CUNOȘTINȚELE!

1. Citiți expresiv poezia, respectând tonul fundamental și evidențiind cuvintele marcate afectiv.
2. Recitați prima strofă din poezie și observați ce cuvânt se repetă în ea. Cum credeți, de ce poetul recurge la acest procedeu?
3. Scrieți în caiete cuvintele *limbă, destin, cuvânt, verb, aramă*. Explicați semnificația acestor cuvinte și alcătuiți cu ele câteva enunțuri.
4. Identificați câmpul lexical al cuvintelor *viață și carte*.
5. Ce procedee artistice folosește autorul pentru a reda mesajul de idei în această poezie?

VALORIFICAREA TEXTULUI

1. Ce sentimente și emoții ale autorului desprindem din această poezie?
2. Cum își exprimă poetul aceste trăiri sufletești?
3. Care sunt cuvintele marcate afectiv în jurul cărora poetul își construiește mesajul principal al operei?

4. Ce semnificație are sintagma „Și-s toate demne și stăpâne...”? Argumentați-vă răspunsul.
5. Explicați semnele de punctuație din ultimele două strofe. Cum credeți care este rolul punctelor de suspensie de la finalul poeziei?

REAMINTIȚI-VĂ!

Textul liric exprimă direct stări afective personale și sentimente intime.

Deși concepe realitatea ca un izvor al unor trăiri afective, **poetul liric** dă expresie personală unor adevăruri profunde asupra omului și vieții. În felul acesta, imaginea lirică capătă caracter de generalitate, depășind stadiul mărturisirii, al confesiunii personale. **Poezia lirică** pune în fața cititorului general omenescul.

REFLECTAȚI!

1. Citiți expresiv textul și observați cum sunt aranjate versurile în fiecare strofă.
2. Din câte versuri este alcătuită fiecare strofă a poeziei? Cum se numește astfel de strofă? Care dintre strofe n-are același număr de versuri? De ce? Argumentați-vă răspunsul.
3. Ce tipuri de strofe mai cunoașteți? Exemplificați cu unele poezii cunoscute de voi.
4. Determinați rima, ritmul și măsura versurilor în această poezie. Identificați și scrieți în caiete figurile de stil cunoscute de voi. Explicați semnificația lor.

FOLOSIȚI-VĂ IMAGINAȚIA!

1. Ce idei desprindem din această poezie? Care este mesajul principal al textului?
2. Care este figura de stil, prin care autorul umanizează cuvântul? Motivați-vă răspunsul, folosind citate din text.
3. Recitiți ultimele două strofe și remarcați ce sugerează aceste versuri.
4. Cum își exprimă poetul dragostea și respectul pentru cuvântul matern? Argumentați cu citate din text.

EXPRIMAȚI-VĂ PĂREREA!

1. Ce sentimente v-au cuprins în urma lecturii acestei poezii? Argumentați-vă răspunsul.
2. Ce semnificație au în poezie cuvintele *azi* și *mâine*? Ce idee ne sugerează autorul prin aceste două cuvinte?
3. Cum credeți de ce poetul și-a intitulat poezia *Cuvintele limbii române*? Explicați semnificația titlului.
4. Ce titlu ați mai propune pentru această poezie?

EXERCIȚII. APLICAȚII

1. Realizați un mic comentariu al poeziei *Cuvintele limbii române* de Ion Vatamanu.
2. Amintiți-vă și alte poezii din literatura română dedicate limbii. Discutați în clasă conținutul lor.
3. Realizați o compunere despre importanța cuvântului matern în viața fiecărui om.

ILIE MOTRESCU

(1942 - 1969)

„Ilie Motrescu se desprinde cu o figură înveșmântată în hlamida de neoromantic de alt Nicolae Labiș care și-a scris poezia adâncurilor pe o paralelă înstrăinată a ținutului carpatic.” (Mihai Cimpoi)

Poet și publicist român din nordul Bucovinei, Ilie Motrescu s-a născut la 18 august 1942 în satul Crasna – Putnei, Storoiineț. După absolvirea Școlii secundare din satul de baștină și-a continuat studiile la Institutul pedagogic Alecu Russo din Bălți, republica Moldova. A fost apoi redactor literar la ziarul regional Zorile Bucovinei. A colaborat cu poezii și articole de publicistică la periodicele

cernăuțene și cele din Moldova. Unele dintre cele mai frumoase poezii rămase în manuscrisele talentatului autor, dispărut enigmatic la doar 27 de ani, au fost inserate în culegerile colective *Glasuri tinere* (1971), *Dintre sute de catarge* (1999), antologia *Eterna iubire* (1999), în ziarele *Zorile Bucovinei*, *Plai românesc*, *Arcașul*, etc. Dar multe dintre surprizătoarele versuri ale poetului rămân încă necunoscute, ele urmând să apară în volum, spre a oferi cititorilor momente de adevărată revelație artistică.

NĂSCUTU-M-AU CARPAȚII

Născutu-m-au Carpații
Și-n crâng m-am deșteptat,
Cu șopotul de ape
Mereu m-am legănat.

Alătura cu fagii
M-am pomenit crescând,
Cu păsări deopotrivă
O doină fluierând.

Iar stele-policandre
Mi-au fost pe cerul scut;
Icoană de săruturi
O floare am avut.

Atâta amintire
Voi mai purta de-acum,
Atâta mângâiere
În nesfârșitul drum.

REPERE DE ÎNȚELEGERE A TEXTULUI

Poezia lui Ilie Motrescu este un imn închinat locurilor natale și o confesiune a poetului pentru cele dragi și sfinte.

Autorul evocă cu dragoste, dar și cu nostalgie locuri și lucruri care l-au format ca personalitate.

Poezia redă starea sufletească proprie, folosind diverse mijloace artistice.

Trăirile eroului liric se îmbină armonios cu descrierea plaiului carpatin pe care o face poetului.

ACTIVITĂȚI DE POST-LECTURĂ

FOLOSIȚI - VĂ CUNOȘTINȚELE!

1. Citiți cu atenție poezia. Respectați normele citirii expresive.
2. Selectați cuvintele necunoscute și explicați-le cu ajutorul
3. dicționarului.
4. Argumentați cu citate din text elementele care prezintă sensuri reale și sensuri figurate.
5. Atestați mijloacele artistice care, după cum credeți, contribuie la redarea conținutului de idei și sentimente.
6. Identificați mijloacele artistice din textul dat. Comentați-le. Ce figuri de stil folosește cu precădere poetul?
7. Determinați rima, ritmul și măsura versurilor în această poezie.

REFLECTAȚI!

1. Cum redă poetul sentimentele și trăirile sufletești de care este pătruns? Argumentați cu citate din text.
2. Care sunt lucrurile pe care poetul le enumeră ca „embleme” ale formării lui ca om? Identificați-le în textul poeziei și scrieți-le în caiete.
3. Care este mesajul principal al acestei poezii?
4. Explicați semnificația versurilor „Icoană de săruturi/ O floare am avut.” Argumentați-vă răspunsul.
5. Recitați ultima strofă a poeziei și comentați-o.

EXERCIȚII. APLICAȚII

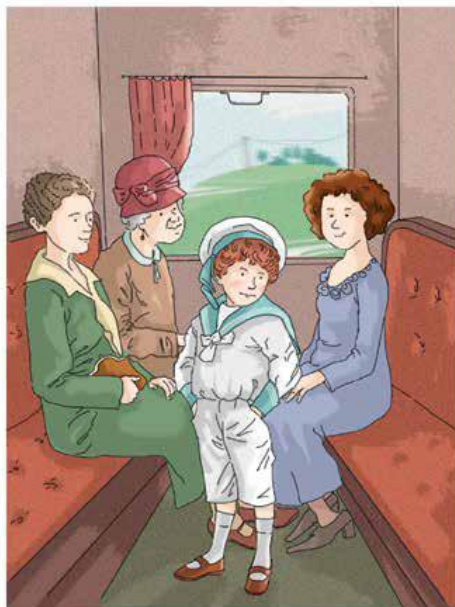
1. Memorați poezia lui Ilie Motrescu și recitați-o expresiv în clasă.
2. Citiți și alte poezii ale scriitorilor bucovineni și discutați-le la orele de literatură.
3. Decenați pentru fiecare strofă câte un desen. Comentați-l.

LECTURĂ INDIVIDUALĂ

D-L GOE

Ca să nu mai rămâie repe-tent și anul acesta, mam'ma-re, mămițica și tanti Mița au promis tânărului Goe să-l du-că-n București de 10 mai.

Puțin ne importă dacă aceste trei dame se hotărăsc a părăsi locul lor spre a veni în Capitală numai de hatârul fiu-lui și nepoțelului lor. Destul că foarte de dimineată, dumne-alor, frumos gătite, împreună cu tânărul Goe, așteaptă cu multă nerăbdare, pe peronul din urbea X, trenul accelerat care trebuie să le ducă la București. Adevărul e că, dacă se

hotărește cineva să asiste la o sărbătoare națională așa de importantă, trebuie s-o ia de dimineată. Trenul în care se vor sui ajunge în Gara de Nord la opt fără zece a.m. D. Goe este foarte împacient și, cu un ton de comandă, zice încruntat: – Mam'mare! de ce nu mai vine?... Eu vreau să vie!

– Vine, vine acuma, pușorul mamei! răspunde cucoana. Și sarută pe nepoțel; apoi îi potrivește pălăria.

Tânărul Goe poartă un frumos costum de marinar, pălărie de paie, cu inscripția pe pamblică: le Formidable, și sub pamblică biletul de călătorie înfipt de tanti Mița, că „așa țin bărbații biletul”.

– Vezi ce bine-i șade lui - zice mam'mare – cu costumul de marinel?

– Mamițo, nu ți-am spus că nu se zice marinel?

– Da cum?

– Marinal...

– Ei! ziceți voi cum știți; eu zic cum am apucat. Așa se zicea pe vremea mea, când a ieșit întâi moda asta la copii - marinel.

– Vezi că sunteți proaste amândouă? întrerupe tânărul Goe. Nu se

zice marinal, nici marinel...

- Da cum, procopsitule? întrebă tanti Mița cu un zâmbet simpatic.

- Mariner...

- Apoi de! n-a învățat toată lumea carte ca d-ta! zice mam'mare, și iar sărută pe ne-poțel și iar îi potrivește pălăria de mariner.

Dar nu e vreme de discuții filologice: sosește trenul - și nu stă mult.

Trenul este plin... Dar cu multă bunăvoință din partea unor tineri politicoși, cari merg până la o stație apropiată, se fac locuri pentru dame. Trenul a plecat... Mam'mare își face cruce, apoi aprinde o țigară... Goe nu vrea sa intre în cupeu; vrea să șadă în cori-dorul vagonului cu bărbații.

- Nu!... nu e voie să scoți capul pe fereastră, mititelule! zice unul dintre tineri lui d. Goe, și-l trage puțin înapoi.

- Ce treabă ai tu, urâtule? zice mititelul smucindu-se.

Și după ce se strâmbă la urâtul, se spânzură iar cu amândouă mâinile de vergeaua de alarmă și scoate iar capul. Dar n-apucă să răspundă ceva urâtul, și mititelul își retrage îngrozit capul gol înauntru și-ncepe să zbiere.

- Mamițo! mam'mare! tanti!

- Ce e? Ce e? sar cocoanele.

- Să oprească! zbiară și mai tare Goe, bătând din picioare. Mi-a zburat pălăria! să oprească!!!

Tot într-un timp, iacătă conductorul intră să vază cine s-a suit de la stația din urmă.

- Biletele, domnilor!

Cocoanele arată biletele dumnealor, explicând d-lui conductor de ce nu poate și Goe să făcă același lucru: fiindcă biletul era în pamblica pălăriei, și, dacă a zburat pălăria, firește c-a zburat cu pamblică și cu bilet cu tot. Dar avea bilet.

- Parol! chiar eu l-am cumpărat! zice tanti Mița.

Conductorul însă nu înțelege, pretinde bilet; daca nu, la stația apropiată, trebuie să-l dea jos pe d. Goe. Așa scrie regulamentul: dacă un pasager n-are bilet și nu declară că n-are bilet, i se dă o amendă de 7 lei și 50 de bani, și-l da jos din tren la orice stație.

- Dar noi n-am declaratără? strigă mamița.

- Ce e vinovat băiatul dacă i-a zburat pălăria? zice mam'mare.
- De ce-a scos capul pe fereastră? eu i-am spus să nu scoată capul pe fereastră! zice cu pică urâtul.

- Nu-i treaba dumitale! ce te-amesteci d-ta? zice tanti Mița urâtului...

- Uite ce e, cucoană - zice conductorul - trebuie să plățiți un bilet...

- Să mai plătim? n-am plătită o dată?

- Și pe dasupra un leu și 25 de bani.

- Și pe dasupra?...

- Vezi, dacă nu te-astâmperi? zice mamița, si-l zguduie pe Goe de mâna.

- Ce faci, soro? esti nebună? nu știi ce simțitor e? zice mam'mare.

Și, apucându-l de mâna cealaltă, îl smucește de la mamița lui, tocmai când trenul, clătănind din roate, trece la un macaz. Din smucitura lu' mam'mare într-un sens, com-binată cu clătănătura vagonului în alt sens, rezultă că Goe își pierde un moment centrul de gravitație și se reazimă în nas de clanța ușii de la cupeu. Goe începe să urle... În sfârșit, n-au ce să facă. Trebuie să se hotărească a plăti biletul, pe care are să-l taie conductorul din carnetul lui. Păcat însă de pălărie!... Ce-o să facă d. Goe la București cu capul gol? și toate prăvăliile închise!... s-ar întreba oricine, care nu știe câtă grijă are mam'mare și câtă prevedere. Cum era să plece băiatul numai cu pălăria de paie? Dacă să întâmplă să plouă, ori răcoare? Și mam'mare scoate din săculețul ei un beret tot din uniforma canonierii le Formidable.

- Te mai doare nasul, puișorule? întreabă mam'mare.

- Nu... răspunde Goe.

- Să moară mam'mare?

- Să moară!

- Ad', să-l pupe mam'mare, că trece!

Și-l pupă în vârful nasului; apoi așezându-i frumos beretul:

- Parcă-i șade mai bine cu beretul!... zice mam'mare scuipându-l să nu-l deoache, apoi îl sărută dulce.

- Cu ce-i nu șade lui bine? adaoga tanti Mița, și-l scuipă și dumneaei și-l sărută.

- Lasă-l încolo! că prea e nu știu cum!... Auzi d-ta! pălărie nouă și biletul! zice mamița, prefăcându-se foarte supărată.

- Să fie el sănătos, să poarte mai bună! zice mam'mare.

Dar mamița adaogă:

- Da pe mamițica n-o pupi?

- Pe tine nu vreau, zice Goe cu humor.

- Așa? zice mamița. Lasă!... și-și acopere ochii cu mâinile și se face că plânge.

- Las' că știi eu că te prefaci! zice Goe.

- Ți-ai găsit pe cine să-nșeli! zice mam'mare.

Mamița începe să râză; scoate din săculeț ceva și zice:

- Cine mă pupă... uite!... ciucalată!

Mamița pupa pe Goe, Goe pe mamița, și luând bucata de ciucalată, iese iar pe co-ridor.

- Puișorule, nu mai scoate capul pe fereastră!... E lucru mare, cât e de deștept! zice mam'mare.

- E ceva de speriat, parol! adaogă tanti Mița.

Pe când Goe își mănâncă afară ciucalata, cocoanele se dau în vorbă de una, de alta... Trenul aleargă acuma despre Crivina către Periș.

- Ia mai vezi ce face băiatul afară, mamițo! zice mamița către mam'mare. Mam'mare se ridică bătrânește și se duce în coridor:

- Goe! puișorule! Goe! Goe!

Goe nicăieri.

- Vai de mine! țipă cucoana, nu-i băiatul! Unde e băiatul!... s-a prăpădit băiatul!...

Și toate cucoanele sar...

- A căzut din tren băiatul! Țațo, mor!

Dar deodată, cu tot zgomotul trenului, se aud bubuituri în ușa compartimentului unde nu intra decât o persoană.

- Goe! maică! acolo ești?

- Da!

- Aide! zice mam'mare, ieși odată! ne-ai speriat.

- Nu pot! zbiară Goe dinăuntru.

- De ce?... te doare la inimă?

- Nu! nu pot...

- E încuiat! zice mam'mare, vrând să deschidă pe dinafară.

- Nu pot deschide! zbiară Goe desperat.

- Vai de mine! îi vine rău băiatului înăuntru!

În sfârșit, iacătă conductorul cu biletul: primește paralele și liberează pe captiv, pe care toate trei cucoanele îl sărută dulce, ca și cum l-ar revedea după o îndelungată absență. Și mam'mare se hotărăște să stea în coridor, pe un geamantan străin, să pă-zească pe Goe, să nu se mai întâmple ceva pușorului. Pușorul vede o linie de metal în colțul coridorului, care are la capătul de sus o mașină cu mâner. Se suie-n picioare pe geamantan, pune mâna pe mânerul mașinii și începe să-l tragă.

– Șezi binișor, pușorule! să nu strici ceva! zice mam'mare.

Trenul își urmează drumul de la Periș cătră Buftea cu mare viteză. Dar pe la mijlocul kilometrului 24, deodată s-aude un șuier, apoi semnalul de alarmă, trei fluiere scurte, și trenul se oprește pe loc, producând o zguduitură puternică.

„Ce e? ce e?” Toți pasagerii sar înspăimântați la ferestre, la uși, pe scări...

– Goe! pușorule! Goe! strigă tanti Mița și se repede afară din compartiment. Goe este în coridor... De ce s-a oprit trenul?

Cineva, nu se știe din ce vagon, a tras semnalul de alarmă. Din ce vagon?... Asta e ușor de constatat; manivela semnalului nu se poate trage decât rupându-se așa înnodea-tă și cu nodul plumbuit. Personalul trenului umblă forfotă, examinând roatele tamponate cu toată presiunea, așa de tamponate că-i trebuie vreo zece minute mecanicului să-și încarce iar pompa de aer comprimat și să poată urni trenul din loc. În toată vremea asta, conductorul și șefii trenului aleargă din vagon în vagon și cercetează aparatele semnalelor de alarmă. Cine poate ghici în ce vagon era ruptă așa plumbuită și răsturnată manivela? Ciudat! tocmai în vagonul de unde zburase mai adineauri pălăria marinerului! Cine? cine a tras manivela? Mam'mare doarme în fundul cupeului cu pușorul în brațe. Nu se poate știe cine a tras manivela.

Trenul se pornește în sfârșit, și ajunge în București cu o întârziere de câteva minute. Toată lumea coboară. Mam'mare așează frumușel beretul lui Goe, îl scuipe pe pușor să nu-l deoache, îl întreabă dacă-l mai doare nasul și-l sărută dulce.

Apoi cucoanele se suie în trăsură și pornesc în oraș:

– La Bulivar, birjar! La Bulivar!...

(I.L. Caragiale)

POVESTE DE MĂRȚIȘOR

Dacă vrei să știi povestea Dochiei, apoi ascultă și află că baba aceasta vrăjitoa-re sălășluia într-o casă de stâncă, sus pe cheamă Panaglia.

Era o babă veche, care nu se închina sara și dimineața. Trăia acolo singuratică, unde se târâsc jnepenii pe piatră și unde înfloresc mărunții trandafiri ai stâncilor. În noapți de vară, pluteau cătră ea duhurile prăpăstiilor. Pe negre vijelii, când scăpărau fulgere rupte, suiau pe țancuri zvârcolin-du-se făpturi de

pe tărâmurile de dedesubt. Cu toate avea legătură baba Dochia, ca orice babă depărtată de lume, și uitată de Dumnezeu.

Baba Dochia credea că are toată pute-rea de pe lume, asupra tuturor făpturilor, chiar și asupra timpului. Moșul Timp avea 12 fete, cu puteri nebănuite. Nici una dintre fete nu era la fel ca cealaltă: una era urâtă, rea și încruntată ca ploile de toamnă, alta era frumoasă și bună, cu zâmbet cald, ca o zi de vară. Însă cea mai năbădăioasă, mai șturlubatică și mai supărăcioasă era luna Martie. Puterile ei erau cele mai mari, pentru că putea să întoarcă vremea, din vreme caldă putea să întoarcă frig și ger.

Baba Dochia s-a gândit dar să-și măsoare puterile cu luna Martie, să vadă care este mai tare pe lume. Pe când păstorea turmele ei de oi, într-o zi la începutul lunii Martie, s-a hotărât să o înfrunte și să meargă cu oile sus pe munte. Și-a luat furca-n brâu și nouă cojoace pe ea și hai, hai! Dar Martie s-a înfuriat foarte și a dat nouă zile neobișnuit de calde. În fiecare zi, baba era nevoită să-și lepede câte un cojoc. Și astfel, în ziua cea de a zecea, Martie a întors vremea rea și a dat trei zile de ger cumplit. A înghețat baba sus pe munte, cu oi cu tot, și s-a transformat în stâncă. Și acolo a rămas până în ziua cea de astăzi.

Zilele de la 1 până la 9 martie se numesc Zilele Babei, în aminti-

ea cojoacelor le-pădate de baba Dochia pe munte. Fiecare își poate alege o zi dintre acestea și să o numească baba lui. Dacă este timp urât, baba lui este rea, și el va avea parte de un an nu prea bun. Dacă este timp frumos, baba lui este bună, și tot anul va fi bun. Dar în fiecare an, în ziua de 1 martie, baba Dochia își varsă furia pe toată lumea. Trebuie să fim cu băgare de seamă și să purtăm un mărtișor, cu fir răsucit din ață roșie și albă, să ne apere de furia babei.

(Mihail Sadoveanu)

VESTITORII PRIMĂVERII

Dintr-alte țări, de soare pline,
Pe unde-ați fost și voi străine,
Veniți, dragi păsări, înapoi —
Veniți cu bine!

De frunze și de cântec goi,
Plâng codrii cei lipsiți de voi.

În zarea cea de veci albastră
Nu v-a prins dragostea sihastră
De ceea ce-ați lăsat?

Nu v-a fost dor

De țara voastră?

N-ați plâns văzând cum trece-n zbor
Spre miazănoapte nor de nor?

Voi ați cântat cu glas fierbinte
Naturii calde imnuri sfinte,
Ori doine dragi, când v-ați adus
De noi aminte!

Străinilor voi nu le-ați spus
Că doine ca a noastre nu-s?

Și-acum veniți cu drag în țară!
Voi revedeți câmpia iară,
Și cuiburile voastre-n crâng!

E vară, vară!

Aș vrea la suflet să vă strâng,

Să râd de fericit, să plâng!

Cu voi vin florile-n câmpie

Și noapțile cu poezie

Și vânturi line, calde ploii

Și veselie.

Voi toate le luați cu voi

Și iar le-aduceți înapoi!

(George Coșbuc)

LEUL LA VÂNAT

Leu, lupu, vulpea și cânele odată,

Ca niște buni vecini, s-au fost alcătuit,

Cu toții întrunit,

Se umble la vânat:

Și ce vor căpăta să-mpartă măsurat.

Se-ntâmplă dar, ca vulpea-ntâi

Un cerb frumos au prins,

Și adunând pe toți ai săi,

Spre jertva l-au întins.

– Acuma e treaba mea, băieți,

Le zisa leu lor.

Voi trebui numai să vedeți

Cum eu împart ușor.

Și dispicând îndat' pe cerb în patru părți,

Au zis: – „Aceste sunt frățeștile bucăți.

Și iată: cea întâi e partea mea de frate;

Al doile, pe drept ca unui leu se cade;

Ș-ace al triile, tot mie se cuvine,

Precum voi știți prea bine.

Iar de al patrele, oricare s-ar atinge,

Pe loc îl voi învinge.”

CUPRINS

Cuvânt înainte	3
Literatura – artă a cuvântului	4
Doina populară.....	6
Doina	12
Balada populară.....	15
Spiridon Vangheli.....	19
Șalul verde.....	21
Legenda populară.....	28
Traian și Dochia	29
Mihai Eminescu	35
Revedere	38
O, rămâi.....	43
Parabola celor doi fii chemați a lucra în via tatălui.....	45
Ion Creangă	48
Pupăza din tei.....	51
Alexandru Donici	60
Vulpea și bursucul.....	63
Frunzele și rădăcina.....	70
Esop	73
Vulpea și strugurii.....	74
Mihail Sadoveanu	75
În pădurea Petrișorului	78
Domnu Trandafir.....	90
Arcadie Suceveanu.....	101
Colind pentru Eminescu.....	103
Antonie de Saint-Exupery.....	105
Micul prinț.....	109
Ion Druță	143
Frunze de dor (<i>fragment</i>)	145
Vasile Alecsandri	155
Concertul în luncă	158
Grigore Vieru.....	166
Mă rog de tine	168
Către fiu mama	173
Jack London.....	174
Colț Alb.....	176

George Coșbuc	186
Iarna pe uliță. Vara	188
Mark Twain.....	196
Aventurile lui Tom Sawyer	197
Ion Vatamanu.....	222
Cuvintele limbii române.....	224
Ilie Motrescu.....	226
Născutu-m-au Carpații.....	227
Lectură individuală	229